ACADEMIA ROMÂNĂ

DIN VIEAȚA POPORULUI ROMÂN

CULEGERI ȘI STUDII

XXII.

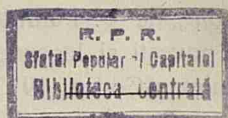
COLINDE DIN ARDEAL

DATINI DE CRĂCIUN ȘI CREDINȚE POPORANE

CULEGERE CU ANOTAȚIUNI ȘI GLOSAR

DE

ALEXIU VICIU
PROFESOR ÎN BLAJ

ȘEDINȚA DELA 27 MAIU 1913

BUCUREȘTI
LIBRĂRIILE SOCEC & Comp. și C. SFETEA

LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ

VIENA
GEROLD & Comp.

1914 35.465

ACADEMIA ROMÂNĂ

SECŢIUNEA LITERARĂ

ŞEDINŢA DELA 26 MAIU 1912.

Preşedinţa d-lui *I. Caragiani.*

D-l *A. Bârseanu* ceteşte următorul raport despre manuscriptul: *Colinde din Ardeal, datini de Crăciun şi credinţe poporane,* culegere cu anotaţiuni şi glosar, de *Alexiu Viciu*, profesor în Blaj:

D-l Al. Viciu, cunoscut prin glosarul său de cuvinte dialectale din graiul viu al poporului român din Ardeal, tiparit în *Analele Acad. Rom.*, XXIX, *Lit.*, prezentă o mare colecţiune de colinde, făcute cu ajutorul elevilor săi din Blaj. Colecţia cuprinde 191 colinde religioase, 121 sociale şi 39 urari de ale colindătorilor, serioase sau glumeţe. Ea este precedată, afară de precuvântare, de o introducere de 91 pag., în care se vorbeşte despre fiinţa şi originea colindelor, felul lor, despre refren şi invocaţiune, despre însemnătatea colindelor ca cuprins şi formă, mai departe se arată câtevà obiceiuri de Craciun din Ardeal, câtevà credinţe poporale, relative la Craciun şi la Ajun, şi se vorbeşte despre colindat la celelalte popoare din Ardeal, afara de Români. Iar la sfârşitul ei se află un glosar al cuvintelor arhaice şi al provincialismelor cuprinse în colecţiune şi se dă literatura colindelor poporului nostru, cunoscută de autor.

Ce priveşte însăş colecţiunea, cele 191 colinde religioase tratează diferite materii relative la Naşterea şi Botezul Domnului, la patima şi moartea lui Isus, la învierea şi înălţarea lui, ne arată pe Dumnezeu călătorind pe pământ întovărăşit de Sân-Petru, descriu raiul şi iadul, şi vorbesc despre greşeala lui Adam şi despre judecata cea de apoi, despre Sfinţii: Sân-Petru, Sân-Nicoară, Sf. Ioan şi despre alte lucruri şi persoane sfinte.

Unele din aceste colinde sunt create de popor, altele însă — şi anume o mare parte — sunt de origine literară. Aşà sunt d. e. colindele: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 19, 26, 36, 37, 38, 39, 47, 50, 51, 86, 88, 89, 99, 109, 114, 118, 122, 123, 126, 130, 131, 135, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 185 şi 191.

Din aceste colinde de origine literară, unele sunt mai vechi, făcute de dieci, cari la început înşişi umblau la colindat, cum se vede din col. 4 («Cântarea păcurarilor»):

Noi acum, ortacilor,
Voi diecii, bunilor,
Lăudaţi
Şi cântaţi
Şi vă bucuraţi!

Cu păstorii dimpreună
Să ne facem voia bună,
Că ni s'a născut Hristos,
Lumii spre folos;

altele (ca 9: «Iosif cu Maria»; 51: «Veselie»; 122: «Prinderea lui Isus»; şi 191: «Patima lui Iosif») se par de dată cu totul recentă. Ultima din acestea («Patima lui Iosif») se pare că a fost alcatuită de vreun şcolar, care ştià câte cevà din Istoria biblică, cum arată versurile:

Asupra Egiptului,
Pe calea Eufratului....
. . . .
Iacob cel din veac numit

Rea veste l-a întâlnit,
Că fiul său a pierit,
Care i-a fost mai iubit....

şi încheierea:

Sfârşitul zilelor *vin (?)*,
De Iosif am dor şi chin,
Rămân cu Beniamin,
Slavă Domnului. Amin.

Doua din colindele, despre cari e vorba, sunt reproduse din alte colecţiuni. Anume: col. 26 («Sculaţi, sculaţi, boieri mari») e «Florile dalbe» din colecţiunea «Poezii poporale ale Rom.» de V. Alecsandri, iar col. 99 («Pogorît-a Domnul sfânt») e «Avutul şi săracul» din colecţiunea d-lui At. M. Marienescu.

Colindele sociale, cuprinse în despărţământul B., în număr de 121, sunt balade de voinicie, legende solare, mituri, tradiţiuni, romanţe şi urări împreunate cu laude la adresa acelora cărora li se colindă, sau, cum le numeşte d-l Viciu: «*madrigale*» *(?)*.

Aceste colinde sunt în genere de origine poporală şi, deşì în mare parte cuprind teme cunoscute din alte colecţiuni, totuş sunt de interes, înfăţişându-ne forme proprii Ardelenilor. Pe lângă adevă-

ratele colinde, în această parte s'a strecurat şi o urare cu plugul (No. 111 «Colinda plugarilor»), auzită la Ghimeş şi adusă probabil din România, un bocet (No. 112 «Zăbava Zorilor»), 2 doine (No. 114 «Doi puişori de cuc», şi 118 «Nuc cu frunză rară»), o strigătura cu început de colindă (No. 120 «In robotă») şi, la No. 121, cântecul glumeţ al «Turcii» (Brezaiei).

In câtevà din cele 39 urări, mulţumiri şi închinări cu paharul ale colindătorilor, aflăm diferite forme ale «Pluguşorului»: astfel în urarea 4 («Mulţămità feciorilor»), 27 şi 36 («Urarea colacului»), 39 («Descântatul colacului la Turcă»).

Ce se atinge de chipul în care s'a făcut colecţiunea, observam că, fiind colectanţii elevi dela gimnaziu, de multe ori n'au fost în stare a redà întreagă colinda, încât unele din colindele adunate au ramas numai fragmente (ca d. e. piesele: 35, 150, 17 B., 23 B., 44 B., 59 B., 71 B.); alţii n'au înţeles destul de bine cuvintele şi le-au redat în formă greşită, cauzând astfel numeroase neclarităţi şi confuziuni (d. e. «flăcâi», în loc de «făclii», col. LI şi CLIII; «Că-s mai *sub• viţei»* — juncii tinerei, — probabil în loc de «Că-s mai subţirei», col. XCVIII; ferică-mi *la* noi», în loc de «ferică-mi (ferice) de noi», col. C; «Şade gazda, cest *domn* bun» poate fi, foarte uşor, «cest d'om bun», col. CVIII, ca şi în multe alte locuri; «*Spica*-mi rătezà, *De* pământ picà» — col. CXX — trebue să fie: «Chica-mi rătezà, Pe pământ picà»; «De-*aninosul* florilor» din col. CXLVII: amirosul; sfârşitul col. CLXXIII — «Sân-Nicoară» — este lipsit de înţeles, confundându-se corăbiile, pe cari le trece acest Sfânt peste mare, cu fântânile ce le sapă; col. CLXXXII: «Da *de beut* ce i-a dat? Datu-i-a *mielul sugărel*»; col. II B.: «Sub suliţă brad înalt, Sub stan viţă; Brad înalt» şi «Sub stan viţă; Stan de piatră»; col. V B.: «Şi *te-on veseleşte,* Voinicaş de arme», în loc de: «Şi te'nveseleşte»; col. XIII B.: «Cea oaie mioară — Cu lâniţa creaţă *Dând argint în ghiaţă»(?)*; col. XIX B.: «*Păşi prin casă, scrisă masă* — Pân' la curtea cu *harcu*»; col. XXI B.: «cerbu-i *tălpior*» şi col. XXII B.: «cerbu-i *strătior*» trebue să fi fost: «cerbu-i tretior» = de trei ani; versurile: «*Virguş* aducând — *Virg* de *duşnic*» din col. XLIV B. trebue să fi fost în original: «Vigu-şi aducând, — Vig (teanc) de durşinic»; cuvântul «*dihorit*» din col. XLVIII B.: — «Bate vântul dihorit» — va fi fost, poate, «viforit»; versurile: «Batu-mi-se doi boi suri, — *Şi-şi fac nună din mănună* — Prin cununa soarelui, — Cam prin crucea bradului», din col. LIX B., sunt cu

totul neclare; cuvintele: «Nice *miere-mi* ocheşèle», din col. LXVII B. trebue să fi fost «Nici mioare ocheşèle», iar cuvântul «cocianului» din versurile: «In vârful *cocianului* — Cleanga măghiranului» poate să fi fost: «ciacăului» (chiverei ostăşeşti); cuvintele «cunună» şi «lincet» din versurile colindei LXIX B.: «La fântână, la *cunună*, —Unde cură apă bună;—La fântână la *lincet*,—Unde cură apă'ncet», încă trebue că au fost rău reproduse; ele nu pot aveà în nici un caz înţelesul atribuit de d-l Viciu: «comună, sat» şi cuvântul compus «lin-cet»; versurile: «Plecaţi-vă vârfurile,—Să v'ajung *cu timpurile*» din col. LXXI B. încă n'au nici un înţeles; în col. LXXVI B. vorba «grămăticu» a fost prefăcută în «grămăditu», iar în loc de «Sare'n vânt, sare'n pământ», se zice: «Sai în vânt, sai în pământ» *); alţii iarăş s'au simţit datori a modernizà unele expresiuni sau chiar a fabricà versuri întregi, ca astfel piesele lor să pară cu atât mai interesante.

Exemple: Col. VI se începe cu cuvintele: «In oraşul *Vetleem*», pe când se ştie că poporul pronunţă: Vifleem, Vifleim sau Viflaim; în col. XIII întâlnim versurile:

Şi pân'la Egipt s'au dus
Cu dulcele prunc Isus...
Apoi iară s'au întors
In *Nazaretul frumos.*

In col. XVI aflăm expresia nepopulară: «Tri *zânioare* mi-l apleacă»; în col. XLVII («Viflaimul»)—o povestire rimată, fără nici o poezie,— aflam expresia, deasemenea nefolosită de popor: «*Intre chinuri* a murit». — Col. LXIX se începe cu versurile: «*Se preumblă* Maica sfântă»; tot în această col. aflăm versul nu tocmai clar: «Nici de vara, ce-i răcoare». In col. CXXII («Prinderea lui Isus») întâlnim versurile:

Când Hristos gatà cu cina,
Merse sub pom în grădină,
Iuda după el s'a dus
Şi Evreii *prin ascuns.*

Când Iuda l-a sărutat,
Sar Evreii,—l-au legat;
L-au purtat păn' la Pilat
Şi la *casa cea de sfat.*

Col. CXXX («La grădina raiului») pare întreagă artificială:

*) Nu trebue uitat însă, că şi aceia, dela cari s'au auzit colindele, înca au fost, partea cea mai mare, copii, aşà că nici ei nu erau în stare, în multe cazuri, a rostì cuvintele în forma lor adevărată.

La grădina raiului,
La pomii *iedemului*
Ce veste *s'a menunat?*

Şi încheierea:

Stelele mai maruntele
Şi-*acèle* plângeau de jele,
Stelele pe jumătate
Se făcură 'ntunecate».

In col. CLI («Judecata lui Adam»), pe lângă expresia: «Pe Adam îl *judechează*», care cu greu poate fi poporală, aflăm versurile lipsite de înţeles:

Nu te'nduri tu, raiu, de mine,
Cum ma îndur eu de tine:
Ca un nuc într'o lumină,
Ca un brad într'o tulpină!

versuri cari sunt o aducere aminte întunecată din «Hora Unirii» de V. Alecsandri:

Ca doi ochi într'o lumină,
Ca doi brazi într'o tulpina.

In col. CLXXXV se foloseşte expresia arhaică «Maria-Vergura», reînviată în biserica română gr.-cat., care cu greu cred ca se aude în popor. In col. CLXXXVII («Făclia dalbă») întâlnim versurile:

D'aşà joacă de frumos (faclia)
Şi *se'ntoarnă de voios*
Intr'un feşnic luminos!

In col. III B. («Colinda cătanei») aflăm expresia: «*Prinţul* împărat»; în col. XIV («Văsâlie») se zice: «Şi pornì *întru* vânat»; în col. XVI («In grădina soarelui»):

Cu frâne cu ciocoţei,
Cu toate podoabe *noi*.

Col. XXVII («Lupta voinicului cu leul») se începe cu cuvintele:

La floarea *acaţului*,
La umbra gutâiului,

pe când varianta acestei colinde (XXVIII) are începutul cu mult mai firesc:

Pe sub viţa vinului,
La umbra gutâiului.

Nepopulară mi se pare şi expresia «ca-un bun vecin», din col. XXXI B. («Junelul»):

Ci-am venit, *ca-un bun vecin,*
Să mă lupt, leuţ, cu tine (v. 44 şi 45),

ca şi «drăguliţă» din col. LIII B. («Mărie prin grădină»):

«Nu mă rupe, *drăguliţă*» (zice ruja către fată,—v. 7), şi mai departe (v. 12 şi 13):

De nu ţi-oiu fi *drăguliţă,*
Mi-i aruncà pe uliţă .

Tot în aceasta colindă din urmă (LIII B.) aflăm versul:

Fete mari cu *salbe tari.*

Expresia:

Dacă-*aceste* le gătaşi,
Cofa'n mâna d'apucaşi,

din col. LXVIII B. încă nu poate fi poporală.

Inchinătura XXI din despărţământul «Urări» pare întreagă măiestrită:

Faceţi bine şi iertaţi,
Vorba să nu ni-o'*mputaţi,*
Ca s'avem şi noi folos
De Naşterea lui Hristos!
Noi umblăm *să câştigăm pâne*
Cu puţinică înţelepciune,
Sa ne facem haine bune.
Că haine-avem cam ponosite,
Nici la domni nu-s prea iubite.
Sacu *monolac*, etc.....

De altfel la fiecare piesá se arată numele colectantului şi comuna de unde este el, afară de piesa 40, unde lipseşte indicarea comunei în care a fost auzită această colindă.

Ce priveşte transcrierea textelor, d-l Viciu şi-a dat silinţa să reproducă cuvintele aşà cum se rostesc în popor. De multe ori însă şi dânsul va fi stat la îndoeală, cum să reproducă în scris cutare sau cutare vorbă sau expresiune, care se puteà înţelege în mai multe feluri. Astfel am amintit că în mai multe locuri cuvintele «cest domn bun» puteà să fie foarte uşor «cest d'om bun»; tot astfel d. e. în col. LIV («Zor de zor», sau, mai bine zis: «Zori de zori») cuvintele:

Da-Le'-dânsu-încă-i cu ei,
Da-Le' dânsu-i îmbrăcat....

în care d-l Viciu crede că Le=Ler, se pot rostì şi scrie foarte bine şi, poate, cu mai mult cuvânt:

D'ale dânsu'ncă-i cu ei,
D'ale dânsu-i îmbrăcat...

Cât pentru transcrierea versurilor, observ ca în multe locuri emistihele, cari rimează între sine, sunt transcrişe în acelaş vers, pe când în col. CLXXVIII («Ce soare rasare mai de dimineaţă?») versurile ar fi trebuit daspărţite în emistihe de câte 6 silabe.

Cu privire la gruparea pieselor (colindelor) trebue sa observ ca adunându-se foarte multe variante ale aceleiaş colinde, acestea nu s'au grupat totdeauna la un loc, ci multe din ele sunt împrăştiate. Astfel d. e. col XCVII («Dumnezeu cu oile») seamană foarte mult cu col. LXX («O chilie de tămâie») şi prin urmare trebuiau grupate la un loc; tot astfel trebuiau grupate la un loc piesele: CLIV («Joaca Petru»), CLV («Petru în raiu»), CLVI («Petru în raiu») — variantă, CLX («Sub poalele ceriului») şi CLXII («Taica Petrului»), fiind toate de acelaş cuprins; de altă parte, piesa CLXI («La mijlocul ceriului») trebuià aşezată lângă colindele CLVII, CLVIII, CLIX, tratând toate aceeaş materie. Dintre cele sociale: col. XLII («Ioan, bun bărbat») e aproape identică cu XXV («Colinda lui Ion»); col. XLVI («Pe sub meri şi pe sub peri») e aproape aceeaş cu XLV («Meri şi peri»); col. LXXIII («Sora Solomie») seamana cu XXXIV («Sus la *Ţăriglat*») şi cu XXXVI («Sor' şi frate»); col LXXXV («Umblam colindând») seamănă cu LXXVIII («Gazda nu-i acasă»); piesele CVII («Sus la munte»), CIX («Trei păcurăraşi») şi CX («Trei păcurarei») sunt variantele aceleiaş colinde şi prin urmare nu trebuiau întrerupte prin col. CVII («Albu-i dealul»), col CXV B. şi CXVI B. («Bradul şi teiul») trebuiau grupate lângă CXC A., fiind, cu deosebire aceste din urma, aproape identice.

De asemenea piesele XXVIII («Scoli, tu fiică») şi XCVI («Pe sub deal de pomişori») s'au introdus din greşeala între colindele religioase, pe când piesele XVIII B. («In deal de Rusalim») şi XIX B. («O fiară mândră»), introduse între cele sociale, sunt de cuprins religios.

In «Introducere» — cum am amintit la început d-l Viciu dă un studiu întreg asupra colindelor; multe însa din afirmările sale, ca d. e. cele relative la numele şi originea colindelor, la refrenuri şi invocaţiuni, la reminiscenţele antice, cuprinse în colinde, pot să fie controversate.

In «Glosar» nu s'au introdus toate cuvintele şi expresiunile necunoscute sau rar întrebuinţate în celelalte ţinuturi locuite de Români (ca d. e. *câtilin*, col. 57; *ferie*, ibidem; *iconar*, col. 61; *po voraş*, col. 100; *galileu*, col. 126 (reminiscenţa bisericească); *boj*

col. 153; *arghisit*, dto; *păstură*, col. 168; *brud*, *brudar*, col. 174; *ţiră*, col. 10 B. («Cujma sâvă toată ţiră»); *ciocoţei*, col. 16 B.; *cipcea*, col. 26 B. (v. 6: «Sărì ici, sărì *cipcea*»); *bulzu mării*, dto (v. 25: «Bulzu mării ne-o 'mbulzit); *sulbuc*, ibidem (v. 29: «Pe un sulbuc mare de peşte»); *dihorit*, col. 48 B.; *mănună*, col. 59 B.; *iişori*, col. 63 B.; *storcuţ*, col. 79 B.; *domnuţul* peştelui, col. 82 B.; *Voimă vameşă*, col. 83 B.; *abă* (urări XIII); de altă parte, câtevà cuvinte nu par explicate corect, sau sunt greşit explicate (ca d. e. *adălior*, presupus în legătură cu germ. edel; *strătior*, explicat cu: mai mare, conducător, sau — mai probabil — «care streche», care strè», — pe când cuvântul acesta nu poate fi altcevà, decât o formă coruptă dela *tretior*=de trei ani; *zârnă*, explicat cu «zină», pe când în adevăr e o plantă).

Pe temeiul celor arătate mai sus, părerea subscrisului este ca colecţiunea d-lui Viciu nu se poate publicà în forma în care se află acum, ci trebue înapoiată autorului, ca s'o modifice în următorul mod:

1) Să delăture toate piesele a căror origine literară e evidentă, sau cari au fost reproduse din alte colecţiuni.

2) Să grupeze din nou diferitele piese, concentrând la un loc variantele relative la aceeaş temă şi delăturând cu totul pe cele fără nici o importanţă.

3) Să restitue în forma originală cuvintele rostite greşit sau stâlcite prin neînţelegerea colectanţilor.

4) Să omită cu totul din «Introducere» studiul asupra colindelor, mărginindu-se numai la descrierea obiceiurilor de Crăciun şi a felului cum se colindă la Românii din Ardeal.

5) Să introducă în glosar toate cuvintele necunoscute sau rar întrebuinţate, chiar şi atunci când n'ar puteà da explicarea lor.

6) Să delăture din glosar explicările nesigure sau echivoce, cari pot face ca valoarea întregului glosar să fie bănuită.

Făcându-se aceste îndreptări, colecţia d-lui Viciu s'ar puteà prim în publicaţia: *Din vieaţa poporului român.*

Bucureşti, 25 Maiu v. 1912.

ŞEDINŢA DELA 27 MAIU 1913.

Preşedinţa d-lui *I. Caragiani.*

Se ceteşte următorul raport al d-lui *A. Bârseanu* asupra culegerii de *Colinde*, trimisă spre publicare de d-l Al. Viciu şi înapoiată după revizuirea făcută, în urma arătărilor d-lui Bârseanu. După aceste ndreptări, d-l Bârseanu propune publicarea culegerii, căreia să i se facă îndreptările arătate:

«D-l Alexiu Viciu, profesor pensionar în Blaj, prezentă din nou, revăzută conform propunerilor subscrisului din raportul din 25 Maiu v. 1912, colecţiunea sa de *Colinde*, făcută cu ajutorul foştilor săi elevi.

«Dânsul a ţinut seamă în deobşte de observările cuprinse în acest raport, omiţând din «Introducere» studiul său despre Colinde şi marginindu-se numai la descrierea obiceiurilor de Crăciun ale Românilor ardeleni, delăturând colindele de origine literară prea pronunţată şi cele două-trei reproduse din alte colecţiuni, grupând la olaltă variantele aceloraşi teme, restituind în forma originală—unde s'a putut—cuvintele rostite greşit sau stâlcite prin neînţelegerea colectanţilor, şi în fine completând glosarul dela sfârşitul colecţiunii cu un număr însemnat de cuvinte neintroduse în prima redacţiune şi delăturând dintr'însul mai multe explicări nesigure sau prea îndrăzneţe.

«In modul acesta extensiunea lucrării s'a redus în câtvà, rămânând în despărţământul A (Colinde religioase) 155 piese, în loc de 191, câte fusese mai înainte, iară în despărţământul B (Colinde sociale) 112, în loc de 121. In partea a treia (Urări) a rămas acelaş număr de 39 piese.

«Cu toate aceste ameliorări, totuş au mai scăpat din vedere unele îndreptări, pe cari le cred neapărat de lipsă, ca d. e. delaturarea colindei religioase XXI («Vestea minunată»), de origine evident literară şi de altfel prea cunoscută, ca să mai cuprindă loc şi în această culegere; gruparea la un loc a pieselor CII, CIV şi CV din despărţământul B, cari sunt variantele aceleiaş piese, despărţite una de alta prin colinda CIII («Pe sub deal de pomişori»), care, deşì cu subiect tot din vieaţa păstorilor, se depărtează mai mult de celelalte,—şi introducerea în glosar a *tuturor* cuvintelor arhaice şi provincialismelor, cum sunt d. e. cuvintele: *povoraş*, *băluţ* (LXXII),

botezământ (XC), *arghisit* (CX), *fericu* (LXXXV B.), etc., cari lipsesc şi acuma.

«Aceste îndreptări însă se pot face cu uşurinţă la ultima revidare a manuscrisului sau chiar şi în cursul tipăririi.

«Făcându-se şi aceste îndreptări, sunt de părere ca lucrarea d-lui Al. Viciu să se publice în colecţia: *Din vieaţa poporului român.*»

— Propunerea d-lui Bârseanu se aprobă.

PRECUVÂNTARE

Literatura poporană am îndrăgit-o la vatra părintească. Acolo am învăţat, ca prunc, colinde, poveşti şi gâcituri. Ca băiat de şcoală mai de multe ori am copiat pentru fraţii miei: «Colăcăritul» (1) fratelui Benedict, apoi doine şi hore, cari au ajuns în bune mâni la profesorii mei de liceu în Blaj. In cursul carierei mele de profesor la numitul liceu am intrat conştiu în arhiva cea bogată a neamului nostru şi am ieşit cu un tezaur de creaţiuni ale Muzei poporane. Am convins pe elevii mei despre însemnătatea productelor geniului poporan şi despre datorinţa ce o avem ca să le adunăm, să le studiem şi aşà să le transmitem posterităţii. Şi elevii m'au priceput. Onoare lor! Ca albine sârguincioase s'au slobozit în câmpul înflorit al literaturii populare. Dela Tulgheş până la Brad şi din Maramurăş până la Olt, de pretutindeni au adunat şi însemnat conştiincioşi tot felul de literatură poporană: basme, tradiţiuni, istorisiri, legende, anecdote, gâcituri, frănturi de limbă; doine, hore, colinde, datini şi credinţe, însemnări despre portul şi tot ce priveşte vieaţa poporului român. Unele din acestea le-am publicat în foi. Dar ocupându-mă de colinde am constatat că aceste ramăşiţe sfinte se pierd pe încetul. Şi până acum am pierdut multe dintr'însele. Colindele încep a se uità. Cultura modernă şi împrejurările sociale schimbate le ameninţă cu părăsire. Cel ce s'a ocupat cu colindele va fi experiat că trebue să cetească multe variante ale aceleiaş colinde, ca să poată aflà una mai completă şi mai aproape de textul original. De fapt: unele colinde sunt un amestec din 3—4 felurite, sau şi în cazul cel mai bun, din 2—3 de acelaş fel. Temele nu sunt multe, dar mult variate sunt colindele de aceeaş temă.

Mulţimea variantelor necomplete îngreuiază selecţiunea, mai ales când colindătorul neînţelegând cuvintele vechi le poceşte şi reci-

(1) A apărut acum şi a III-a ediţie a Tribunei, la Krafft în Sibiiu.

tează vorbe fără rost, ca d. e. *anglicei* (1)=anglică, *scorobèle*=corăbioare; *dalior*=aurel(?) *dujănel*, *duşalnic*, l. d. duşinic, arh. *urşinic*, *gaiu* (cocoş—,) l. d. gaiu, *harc*, *harcaş*=arc, *lebenjoară* lebedă, *tătrior* l. d. stretior, *pătrior*, l. d. păltior ş. a. m.

Acest proces nefavorabil mi-a fost un îndemn să mă ocup întâiu de colinde şi să public acele ce pân'acum sunt inedite, ca aşà să le păstrăm posterităţii.

Alt motiv pentru publicarea colindelor mi-a fost faptul că în unele părţi ale ţerii administraţiunea le opreşte în parte (turca), sau de tot, ori le mărgineşte în timp. Astfel se restrânge uzul lor şi se alterează obiceiul cu privire la timp. Azi în puţine locuri, ori nicăieri, nu se mai colindă la Anul-Nou, cu atât mai puţin la Bobotează, ori la Paşti. Colindatul cu turca a devenit obiceiu rar, vasîlca, pluguşorul cu buhaiul e şi mai rar; sorcova şi piţărăii (bizărăii) sunt locale, iar vifleimul, ca reprezentaţie, s'a dat uitării şi au rămas numai colindele cu vifleimul, de care abiá ne ştiu spune bătrânii cum erà.

Obiceiul de a aruncà copiilor poame pe horn (2), de acum nu se mai poate practicà, va ieşì din uz, deodată cu cuptoarele vechi ţărăneşti, cu hoarne (coşuri) largi, cari răspund în tindă sub «ursoaie». In locul acestor fel de cuptoare se introduc sobe de fier, ş. a. şi hoarne cilindre, înalte peste coperiş. Cultura modernă, împrejurările sociale schimbate, contactul mai intim cu alte popoare, cauzează părăsirea vechilor obiceiuri. Azi nu se mai varsă nuci, alune, mere, prune pe horn, ca să se bucure copiii la Crăciun şi la Anul-Nou, ci se introduce, mai ales la oraşe, obiceiul german «Pomul de Crăciun», tot rest din cultul soarelui, dar care nu-i obiceiu românesc. Cu toate acestea cucereşte teren.

Aşà asistăm la îngroparea obiceiurilor noastre străbune.

In faţa acestor fapte mi-am simţit datorinţa de a salvà ce se poate.

Văzând că Onorata Academie Română dela început a încurajat şi ajutat publicarea literaturii poporane şi a tot ce priveşte vieaţa poporului român, am îndrăznit şi eu cu rugarea ca să-mi tipărească în editura sa acest mănunchiu de colinde, rămânând ca în viitor rând pe rând, să public o întreagă literatură populară dimpreună

(1) Nume de floare. Se foloseşte şi în această formă.

(2) Ce există şi în Sicilia.

cu descrierea portului românesc de dincoace. Aduc călduroase mulţumiri Ilustrei Academii Române, că m'a sprijinit în propusul meu. Astfel am putut da poporului român «ale sale dintru ale sale», ca să-şi vază într'însele tot sufletul său; iar învăţaţii neamurilor în această modestă culegere de datini şi credinţe să aibă cu un criteriu mai mult despre originea noastră romană, cum — pe dreptul — dorià Sasul Schmidt, ca adecă: originea noastră romană să răsară din romanitatea sărbătorilor, datinelor şi credinţelor poporane, (în scrierea: *das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Rumänen Siebenbürgens*, Hermannstadt 1866).

Cât voiu fi contribuit la ajungerea scopului acestuia, va judecà critica nepărtinitoare.

Blaj, în Faur 1912. ALEXIU VICIU.

DATINE ŞI CREDINŢE POPORANE.

A. Crăciunul.

Introducerea sărbătorii dela Apuseni. Numele sărbătorii. *a)* Crăciunul filologilor, *b)* Crăciunul după colinde şi legenda poporală.

In forma de azi, deosebit de alte sărbători şi în ziua de 25 Decemvrie, a început a se sărbà Crăcinul la noi, în biserica orientală, numai în secolul IV. Pân'atunci în Orient se obişnuià a se sărbà *Naşterea Domnului* deodată cu *Arătarea* (Epifania) la Iordan. Uzul bisericii apusene erà întemeiat în natura lucrului, că dela 25 Martie (Buna vestire) până la 25 Decemvrie sunt chiar nouă luni; de aceea l-au primit şi în Orient. Astfel sărbătoarea Crăciunului vesel la 25 Decemvrie este introdusă în întreagă biserica creştină acum de 16 secoli.

De mult ce serbăm Crăciunul, nu mai ştim însemnarea cuvântului, cum mulţi nu mai înţeleg astăzi numele sărbătorilor vechi ca *Săvăsiere* (1), *Sângiorz* (2), *Sânzâene* (3), *Sânicoară* (4) ş. a.

Sărbătoarea Naşterii Domnului tot *Crăciunu* o numesc şi fraţii Macedo-Români. Aceştia îi mai zic şi *Cărciun*, cum obişnuesc Megleno-Românii; Românii istrieni îi zic *Bojichiu.*

a) Filologi străini şi de ai noştri au cercat să stabilească originea etimologică a cuvântului *Crăciun.* Dar părerile învăţaţilor sunt divergente şi chestiunea a rămas încă nerezolvită. Atât de grea este explicarea ştiinţifică a cuvântului, încât ne aducem aminte de zisa Stu-lui Augustin: *Origines vocum sicut somniorum interpretatio,* aşà sunt de nesigure originele cuvintilor, ca explicarea visurilor.

(1) Sf. Vasile (la Anul nou).
(2) Sf. Gheorghe.
(3) Sf. Ioan.
(4) Sf. Nicolae.

Cel puţin în cazul concret explicarea este foarte dificilă. Quot capita !

Dar să vedem etimologiile pe rând.

1. Părerea învăţatului slavist Miklosich (1) este că numele Crăciun se derivă din vechiul slav *Krăčun*. Eruditul filolog nu urmăreşte însă mai departe originea cuvântului : de unde şi cum vine vorba aceea în vechea slavă ? Oare nu Slavii au împrumutat-o dela Români (Cfr. Jagič, *Arch. für slav. Philolog.* II, 610). Nu se poate oare ca Slavii şi Bulgarii, cari trăiau amestecaţi cu Românii în Dacia Aureliană, să fie primit deodată cu creştinismul roman şi numirea sărbătorii ? Dacă s'ar puteà dovedì această ipoteză, atunci cuvântul românesc s'ar fi schimbat la Bulgari în *Kračun*, la Ruşi în *Kerečunŭ* şi *Koročunŭ* (Cfr. şi maghiar. *Karácson* ; slov. *Kračun* ; mic. slav. *Kerečunŭ*. Astfel avem numele sărbătorii comun cu Slavii, cum avem şi *obiceiul colindatului* şi numele *colindă*, care în vechea slavă sună : *Koleda* ; în mic. dial. rus. *Kolida*, *Koljado*, *Kolenda* (sârb). La Neogreci *Kolanton* (pron. *Kolandon*) înseamnă : covrigei, covrigi, colăcei, ce se dau copiilor cari umblă la colindat din poartă 'n poartă strigând : «Christos s'a născut !» Tot la Neogreci : *ta Kólianta* =ajunul Crăciunului, şi : *ta Kálanta* (pron. Kalanda) = cântec de felicitare în seara de Anul nou ; de aici verbul *Kalantizo*=lego ta Kálanta = colind (2).

2. Bazaţi pe aceste date faptice autorii Glosariului edat de Academia română, răposaţii Laurian-Maxim au crezut că originea cuvântului Crăciun, ca şi a colindei, este de a se căutà în limba româna. Ei au propus etimologia : Crăciun din *Carnatione*, (în)-carnatione din incarnatio, Intruparea Cuvântului. Dar înşişi au recunoscut imposibilitatea deducţiunii fonetice. De aceea hazardară altă etimologie, (nu mai fericită) din vorba presupusă : *Crescitione*= timpul în care încep a creşte zilele, însemnând paralel şi creşterea cuvântului întrupat. Autorii acestei etimologii înşişi văd că deducţiunea este cea mai grea de justificat prin regulele foneticei române. Ei însa totuş încearcă prin mijlocirea analogiei. Noi nu o mai reproducem, fiind de tot neadmisibilă.

3. Marele nostru filolog Hasdeu, în *Etimolog. Magn. Romaniae* I, deduce vorba chestionată (Crăciun) din latin. *Crastinum* ; iar pro-

---

(1) In opul: *Die slav. Elem. im Rum.* 26.

(2) După Miklosich, *Die christliche Terminologie der slawischen Sprache.*

fesorul Aron Densuşianu (în *Istor. limbii şi literaturii rom.* ed. II, pag. 111.) susţineà etimologia Crăciun < *creationem.*

Filologii noştri moderni lapădă aceste etimologii dimpreună cu a lui Schuhard, care statorise rădăcina: *Christi jejunium,* (1) ca de tot neadmisibilă. Ei cred că cea mai aproape de adevăr este etimologia desvoltată de Pericle Papahagi (2), anume Crăciun <*calătionem,* dela calatio = chemarea poporului român prin preut la 1-a zi a lunii, ca să-i vestească sărbătorile ce cad în acea lună, special în Ianuarie, cam când se serbà la începutul erei creştine şi Crăciunul. Cu această părere se uneşte şi profesorul Sextil Puşcariu (3).

4. Faţă cu aceste etimologizări savante sunt cari susţin că cea mai adevărată deducţiune etimologică a cuvântului *Crăciun* este din bulgărescul *Kračunŭ*, atât din punctul de vedere semantic cât şi din cel fonetic; iar etimologia numelui bulgăresc, dejà citat, este din verbul bulgăresc: *Kračĭ sŭ* = a face paşi, a merge; deci vorba *Krăčunŭ* corăspunde latinescului *adventus*, venirea, sosirea (Domnului).

Dar să vedem ce ne spun colindele şi legenda poporană?

b) In colindele dela Crăciun sărbătoarea se personifică. Tradiţia colindelor ne prezentă Crăciunul ca pe un *boier mare*, *boier bătrân*, *domnul bun*, care mănâncă cu Dumnezeu şi cu sfinţii la masă. El e *Moş-Crăciun.*

Bună seara, Moş Crăciun,
Dă-mi sălaş după cuptor.....

se roagă Preacurata fecioară; dar Crăciun nu-i prea milos, o refuză şi o îndrumă la ieslea vitelor. In casă n'are loc pentru alţi oaspeţi, pentrucă aşteaptă colindătorii; iar aceştia sunt *feţii lui Crăciun*, *oaspeţi buni*, cu dânşii vine şi Dumnezeu, *veseli*, *buni*, *colindători*, *ospecioii lui Crăciun.* Astfel S. Vergură naşte pe fiul sfânt în ieslele boilor din staulul lui Crăciun, seara în zi de Joi. Aşà ne spune o colindă din Ceanul deş. (Câmpie), că Fecioara Maria:

Tot umblă din casă'n casă,
Şi nimeni nu vrea s'o lasă,

(1) *Literalblatt*, VII, 154.
(2) In *Convorb. liter.* (XXXVII, 670—2).
(3) *Etymol. Worterbuch der rumän. Sprache*, nr. 407.

Până *Joi de cătră seară*
Intr'o poiată (1) se aşezară,
Acolo, pe fân uscat,
Şi-a născut Mare-Impărat.

Aşà spune şi tradiţia poporană, cum mi-a împărtăşit elevul Laur Radu din Uifalău (l. Aiud), după spusa Mariei Ciumbrudean, tot de acolo.

Sărbătoarea Crăciunului este personificată în colinde şi nume i s'a dat după al persoanei legendare. *Bucatele puse pe masă* sunt însuş Crăciunul. Intr'o urare zic colindătorii:

Că nu intrară bine'n casă,
Şi *Crăciun erà pe masă*
C'un *purcel fript* lângă el.

Pare indispensabil purcelul, ca să facă sărbătorile vesele. Aşà erà şi'n «Saturnaliile» Romanilor. Cfr. Epigr. lui Martial: «Iste tibi *bona faciet Saturnalia porcus*». (VI.XI.).

Pe cum în timpul domniei lui Saturn curgeà lapte şi miere, astfel *Crăciunul este dătătorul tuturor bunătăţilor.* Intr'o colindă (din Ighiu) aşà grăeşte Domnul cătră Sfântul Ion:

Măi Ioane, Sântioane,
Ian iea-ţi tu *toiagul* (2) tău
Şi te sue sus, mai sus,
Şi iea *mana stupilor*;
Şi te scobori mai în jos,
Şi iea *roada viilor*
Şi le adă *toate* 'ncoace,
Să le dăm la acest domn bun,
C'*aşà-i legea* (3) *la Crăciun.*

B. Obiceiuri de Crăciun.

a) *Colindele.* — Intre datinile de Crăciun locul prim îl ţine modul cum învaţă tinerii colindele, textul şi melodia lor.

Patruzeci de zile se pregăteşte creştinul «cu post şi cu rugăciuni, cu mai multe 'nchinăciuni», ca să poată primì cu vrednicie pe oaspele ceresc. Tinerimea, ea tot veselă; ea şi în post îşi află petrecerea, dar o petrecere demnă, pioasă: învaţă colinde, cu cari să

(1) = Staul, grajd.
(2) = Băţul.
(3) Obiceiul.

întâmpine pe Christos pe pământ. In scopul acesta, junii se aduna seara la o «gazdă». Acolo un fecior mai isteţ, poate şi un barbat, care ştie mai bine colindele, recitează din memorie textul, «vorbele» colindelor, cum le-a învăţat şi el dela altul şi acesta iarăş dela altul, şi cum s'a păstrat această moştenire, rămasă din moşi şi strămoşi. Unul cântă înainte şi ceilalţi după el, până le învaţă. Această şcoală de repetiţie se ţine în fiecare an. Cu cât drag umbla feciorii la această şcoală! Ei ştiu că fac aceea ce au facut şi parinţii lor: o datorinţă de pietate. Au şi ei ambiţia lor. Le-ar fi «ruşine de lume» să uite colindele, cari le-au auzit în copilarie răsunând sub fereştile caselor şi la uşi. Ar fi o dovadă de slăbiciune şi decadenţă pentru juni, ca ei să nu colinde la Crăciun, cum au colindat înaintaşii lor, «Aşà ne-am pomenit şi aşà-i legea din batrâni», îşi zic ei. Cum ar fi Crăciun fără colinde? Ar fi păcat. Cel ce le-ar părăsì, ar fi un Iudă, sau orice alta, numai nu Rumân, creştin adevărat. Aşà-i convingerea poporului român, care se leagă morţiş de cultul extern, de ceremonii. Acestea, înainte de toate, şi făcute după un tipic tradiţional, «cum ne-am pomenit!»

De multeori merge greu învăţătura, pentrucă textul este aşà de vechiu, cât în unele locuri nu-l mai înţeleg. Atunci zic vorbe neînţelese, ca odinioară Salii lui Marte, când cântau al lor «carmen saliare». Cuvintele neînţelese uşor se pocesc întru atâta, cât numai cu greu sau de loc nu se pot recunoaşte. De schimbat totuş nu schimbă nimic în text. Chiar prin vechimea lor colindele au un aer de sfinţenie misterioasă. De aceea orice schimbare în colinde ar fi identică cu o profanare. Doamne apără!

Aşà învaţă junii a colindà. Colindatul junilor urmează aşà:

Pân la miezul nopţii feciorii însoţiţi de lăutari, ori de flueraşi, petrec la «gazda» lor. După miezul nopţii pornesc la colindat sub conducerea unui *vătav*, care cere permisiunea gazdelor ca să colinde «feciorii satului». Toţi le dau voie să colinde la fereastă, ba unde-s fete la casă, îi primesc şi în casă, unde cântă colinda, apoi învârt puţin fata la joc. Mulţumesc, urează, şi se duc mai departe pe rând. Inceputul îl fac dela popa, cu a cărui binecuvântare pleacă la *birăul* satului (primarul) şi la alţi oameni mai de cinste. In comunele mari feciorii se împart în mai multe cete. Primarul desemnează părţile satului pentru fiecare ceată, ca să nu se întâmple dezordine. Cetele de colindători se împart apoi în câte două grupe. Astfel cântă alternând, schimbându-se cu rândul, aşà că grupul I iu începe şi cântă

o păreche de versuri, ori numai un vers şi refrenul (invocaţia), iar grupul al 2-lea continuă repeţind mai întâiu versul din urmă şi mai adăugând unul. Aşà urmează până la capăt. Strofa ultimă, sau ultimele 2 versuri le cântă la olaltă ambe grupele.

Colindele feciorilor sunt religioase în partea cea mai mare. Dar ştiu feciorii şi colinde de cele *lumeşti* (balade ş. a.) ori *sociale* (ode, madrigale ş. a.) şi le cântă potrivit după împrejurările gazdei la care colindă şi după starea lui socială. Au colindă anumită pentru popa, pentru primarul, vătavul, ş. a. m. d. De asemenea au colinde potrivite pentru gazda unde este fecior «junişan», «junel», pentru gazda «cu fată de măritat», cu «fecior de însurat, ori cu copil de botezat». Tot după aceste împrejurări sociale şi familiare potriveşte «vornicul» şi «mulţămita» sau urarea.

Copiii învaţă colindele seara pe lângă vatră din spusa părinţilor, cum învaţă rugăciunile în poala mamei. Colindele copiilor sunt religioase. Uneori părinţii sau bătrânii fac haz spunându-le *parodia:*

Colindiţă cu codiţă,
Leaga baba de portiţă,
Şi-o bate cu maiu,
Sa-i crepe rânza,
Sa manânce copii brânza.

Ori drept urare:

Dă-mi covrigu, că mi-i frigu,
Dă-mi colacu, că mi-i dragu!

Copiii de şcoală, cei mai deştepţi şi cu darul cântarii, învaţau mai nainte vreme dela dascălul bătran, ori dela diacul troparul zilei: «Naşterea ta Christoase»... Aceştia colindau în *seara de Ajun cu icoana Naşterii*, umblând doi cu doi. Pe alocurea se obişnueşte şi acum.

b) Lăturenii. — Este obiceiul feciorilor de a merge *lătureni*, oaspeţi, la joc în satele învecinate. Cu junii de acolo încheie un fel de „hospitium", legătură de ospitalitate, pe timpul cât ţin sărbătorile Crăciunului vesel. Iată procedura junilor din comuna Gledin, cott. Bistr.-Năsăud (1):

In prima săptămână din postul Crăciunului feciorii se împart în două grupe, numite *beri* (bere) (2). Fiecare grupă îşi caută un

(1) După împărtăşirile elevului meu Alex. Harşan, la anul 1909.

(2) Spun bătrânii că *până la 1848 Românii din părţile locului* în apropierea sarbătorilor Crăciunului mai la toate casele *fierbeau bere* din bucate şi la petrecerile obişnuite numai de aceea beau. Acum s'a părăsit acea industrie poporană.

bărbat *jucăuş mare.* La casa acestuia se adună aproape în fiecare seară şi învaţă a colindà. Semn de adunare se dă cu *Lucinul* (corn de bou). In acele întruniri se sfătuesc şi hotărăsc, în care sat să meargă spre *a se tocmì lătureni.* In scopul acesta aleg o deputaţiune de 5—6 inşi, feciori cari merg în satul care s'a hotărît. Acolo trag la *gazda* feciorilor din acea comună. Acesta-i primeşte şi-i omeneşte cu de ale mâncării; beutură îşi cumpără feciorii pe banii lor. După ce se ospătează, fac *tocmeala,* ca în sărbatorile Crăciunului să meargă „lătureni" unii la alţii. De cumvà pe feciorii din acel sat i-au tocmit alţii, îşi caută norocul în altă parte, într'una din cele 12 comune învecinate, căci în celelalte nu au obiceiul acesta. Dacă s'a făcut tocmeala de lăturenie, feciorii din satul acela invita şi fetele şi joaca la olaltă în casa gazdei, până'n zori de zi, când oaspeţii se departă. După câtevă zile *lăturenii* tocmiţi întorc vizita: merg la ceia cu cari s'au tocmit lătureni şi acolo asemenea ospătează şi joaca o noapte întreagă.

In seara de Ajunul Crăciunului feciorii se adună la gazdă şi-şi aleg *tisturile* (magh. = oficialii) adecă: 2 vătafi, 2 colceri şi 2 căprari (caporali). Vătafii, după gazdă, sunt conducătorii feciorilor; colcerii veghiază peste beutura de lipsă în timpul ospăţului; căprarii poartă grijă de colaci.

După ce şi-au ales „tisturile", amândouă „berile" (însoţirile feciorilor) merg mai întâiu la primarul satului. Aceasta, cu comitetul comunal, le împarte casele la cari au să umble la colindat grupele de colindători. Nu este iertat *a-şi colindà casele unul altuia.* Colindatul îl încep amândoua însoţirile dela casa primarului, de acolo merg la preutul. Apoi se despart „berile" şi merg pe la casele desemnate de primărie. Dela fiecare casă capătă câte un colac mare, care nu-i iertat a l luà în posesiune, pâna nu-l *alduesc* (ureaza „mulţumita colacului" v. la urări). Dacă nu gată cu colindatul *până în zori de zi,* continuă în ziua de Crăciun după înserat. După ce au terminat, merg la gazda, unde-i aşteapta fetele şi lăutarii, şi joacă cu toţii până târziu.

A douazi de Craciun toţi feciorii din „bere", îmbracaţi sărbatoreşte, se adună încă înainte de amiazăzi la casa gazdei. Acesta împreună cu „tisturile" purtând pe umeri în „baltage" câte un colac mare, între chiuituri vesele şi între cântările lăutarilor pleacă la satul prietenilor cu cari făcură tocmeala în post. Când sunt aproape de acea comună, dau semnalul cu bucinul. Prietenii li ies întru întâm-

pinare cu muzicanţi şi cu beutură. Unde se 'ntâlnesc, se oaspătă mai întâiu bine, apoi pleacă mai departe. Ajunşi în sat, merg la gazda. Aici mai întâiu gazda feciorilor sosiţi, apoi tisturile îşi predau colacii cari i-au adus în băltage punând în ei câte 10—15 *taleri de argint* pentru colegii lor. La predarea colacilor tisturile fac cunoştinţa unii cu alţii. Se prezentă unul altuia cu cuvintele: *unde se află soţul mieu vătavul* (1)—*colcerul,– căprarul, să se facă cu voie bună la puţină cinste*; *cinstea-i mică, puţintică, ţi-a mărì Dumnezeu norocul.* Prin această formulă se întăreşte legătura făcută între ei. Predarea colacilor şi a banilor de argint este un fel de cauţiune depusă în mâna colegilor şi la întoarcere acasă o primesc înapoi dela colegi.

După împlinirea acestor formalităţi se începe ospăţul vesel. După ospăţ ies afară *în liber* şi încep jocul, care ţine până seara. Atunci oaspeţii se împart în două părţi şi merg la vătavii berii din acel sat. Aici se oaspătă vătavii pe cheltueala lor (a vătavilor) şi continuă jocul toată noaptea.

A treia zi încep jocul de dimineaţă, îndată după prânz (dejun). De ale mâncării se îngrijesc feciorii din însoţire, iar cortel (sălaş) peste noapte au oaspeţii la prietinii lor.

A patra zi după prânz mai joacă vreo două ore, apoi oaspeţii lătureni se întorc acasă, însoţiţi de prietenii lor între chiuituri vesele şi cu multă voie bună. Fiecare «lăturean» *îşi* mai *alege* şi *câte-o fată,* care asemenea îl însoţeşte până la un anumit loc.

Toată petrecerea şi ceremonia ospeţiei lăturenilor se repetă, când vin «pe ospăţ» prietenii unde au fost lătureni. Şi aceştia vin dejà a 4-a zi. Se oaspătă până la a 6-a zi, atunci se întorc la vetrele părinteşti şi cu aceste s'a terminat làturenia.

In satele unde sunt două beri, se întocmesc aşà că una merge ca lătureni în comuna anumită, iar una rămâne acasă, ca în continuu să fie joc în sat şi să ţină neîntrerupt din ziua a două până într'a şasea.

Spesele ospeţelor cu lăturenii se repartizează pe feciorii însoţirii din bere, însă aşà că vătavii şi ceilalţi oficiali plătesc cevà mai mult.

In ziua de Anul-Nou, după ieşirea din biserică, feciorii se adună din nou la gazdă, unde-şi platesc cota repartizată. Dacă le-au mai

---

(1) Par'că auzim formula romană: „Ubi tu Gajus".

rămas din colacii adunaţi cu colindatul în Ajun, aceia îi împărţesc în schimbul speselor.

După acestea toţi feciorii însoţiţi de lăutari se duc la primarul satului, ca să-i *dea înapoi colacul* ce l-au primit dela dânsul (1). Se reîntorc apoi la casa gazdei, unde joacă până seara. Astfel cu ziua de Anul-nou s'au terminat şi petrecerile obişnuite în sărbători.

In aceste datini inteligenţii români din părţile locului văd evoluţiunea petrecerilor romane cu joc, la cari au luat parte şi Sabinii cu fetele lor. La toată întâmplarea ospeţele dela Crăciun, cari sunt în uzul general la Români, sunt o *evoluare a Saturnalelor*. (Despre acestea vezi At. M. Mărienescu în «Familia», 1874, pag. 475).

Petrecerile aici descrise aiurea se fac fără lătureni, însoţirea feciorilor are numirea de *bute*, la care contribue dejà de toamna o anumită cantitate de must. După ce au pierit viile şi unde n'au fost şi nu sunt vii contribuesc feciorii şi cumpără vin, vinars, şi petrecerea urmează cu joc câte 4 zile.

Când invită feciorii fetele la joc, invitarea o fac după anumite formule, şi anume pe la Cugir *doi feciori* chemători *cu ploşte pline de vin* zic aşà: *întâiu cuvântul lui Dumnezeu! A doua: se roagă feciorii satului, oaspeţii Crăciunului, să faceţi bine să lăsaţi, că am auzit că aveţi o fată frumoasă, la o petrecanie frumoasă, să vă placă şi dumneavoastră!* Fetele toate duc cinste câte un *colac* frumos împodobit cu mere, aluate ş. a., care de aceea se numeşte *măr*.

Observ că a merge *lătureni* la joc în satul vecin este obiceiu în multe părţi ale ţerii, chiar şi în cursul anului Dumineca şi în sărbători, fie vara, fie în alt anotimp. Feciorii *unguri* de pe *Târnava mică* încă au obiceiul de a merge lătureni la joc în comuna învecinată.

In satele unde junii se însoţesc la *bere*, băieţii fecioraşi îşi petrec aproape la fel cu junii, dar sub supraveghierea părinţilor. Şi ei se constituesc în *beri* şi îşi aleg oficiali, ca şi junii, dar nu merg lătureni, ci joacă *turca* (2). Despre turcă şi jocul ei au scris: G. Dem. Teodorescu, «Incercări critice asupra unor credinţe, datine şi moravuri ale poporului român», Bucureşti 1874, pag. 24—28;

---

(1) Colacul primit dela popa încă îl înapoiază, în ziua de Crăciun, când un vătav îl duce la biserică, înfigând în el 40 fileri.

(2) In jurul Albei-Iuliei, pe Secaş ş. a. se zice *ţurcă*, iar prin ţ. Haţeg *cerb*.

Mangiuca S., op. cit. pag. 39—40; Tibolt Schmidt, în «Transilvania», an. XLII, No. II, pag. 135—146, cu ilustrațiuni. Adaug obiceiul din Cugir, că în ziua de Anul nou turcașii umblă cu turca prin sat întrebând în glumă, cine s'ar aflà s'o ierneze, și fiindcă nu se află nime, o *pușcă* în mijlocul drumului. O pun apoi pe-o scară și o târesc în casă, unde-o desfac și o strică (Comunic. d-l Nicolae Muntean, st.).

Observare :

E credința poporană, că pe acela *care joacă turca*, îl *părăsește îngerul păzitor șase săptămâni*, și în vremea aceea feciorul acela e în stăpânirea diavolului. De aceea nu se prea îmbie jucători.

c) *Petrecerea copiilor.* In dimineața Ajunului (24 Dec.) copiii, de 6—10 ani, se scoală des de dimineață, ieau străițile (trăistile) mari în spate și umblă de-a lungul stradelor strigând în gura mare la porțile creștinilor: co-lă-cei! Dela fiecare casă iese cinevà și le dă câte un colăcel (Gledin și jur).

In Munții apuseni (Abrud, Bistra, Câmpeni, Sohodol, Boița) și prin țara Hațegului în dimineața Ajunului umblă copiii cu *pițăra* (pron. *ptyițăra*). Ei își fac niște bâte ghilăite (în rândeà) pe cari le numesc *colinde.* Bâtele sunt pline de aschii albe din rândeà. Pleacă în cete de câte 15, 20, 30 inși. Când intră în casă, zic: «Bun ajunul lui Crăciun»! Când ies: «Noi ieșim, D-zeu intră»! (Bistra, Câmpeni); prin Sohodol, când vin la ușă, zic: *Dà-ne-veți a pițărà?* Când ies: «Noi ieșim»... Copiii capătă bănuți și colăcei (Aur. Gligor, din Bistra, student). Prin Boița umblă pițăraii din casă în casă. Când intră în curte, strigă: «Bună dimineața lui Crăciun! *mniața*, *mniața lui Crăciun.*

Dați-mi și mie un *boț* (colăcel),
Să fie vaca cu vițel,
Purceaua cu purcel
Și cățeaua cu cățel!

La Hațeg pițărării (pizărăii) copii, femei, bărbați, când intră în curte strigă: «Aici, aici!...» După primirea darurilor: «rod în grâu, rod în grâu!!» Const. Muntean, st. Cu «Sorcova» umblă pe la Zernești și Brașov. Influență din România.

De nu capătă daruri, strigă:

Bureți pe păreți,
Tot nevoi să-aveți;

Bureți pe păreți,
Bișoi (1) în coteț!

Obiceiul pițărăilor, în alăturare cu Saturnalele Romanilor, le-a descris d-l At. M. Mărienescu în «Familia», 1874.

La țară (Campie, Murăș, Târnave) nu umblă copiii cu «pițăra», numai se adună dimineața în ajunul Crăciunului într'un deal din capul satului. De acolo pleacă toți la olaltă vestind Naşterea Domnului. Oamenii îi aşteaptă pe la porți, dându-le câte un colăcel. (Lupu, lângă Blaj). Aceasta-i petrecerea copiilor. *Bărbații și bătrânii* încă-și au petrecerea lor: Incepând din ziua de Crăciun, până' la Anul-Nou, la fiecare casă se pregătesc mâncările cele mai alese. Bărbații, ori-când le place, învită la casa lor «pe ospăț», adecă la ospătat. Invitările se fac mai ales când ies din biserică, sau când stau în jurul jocului. Naşul își invită finii, părinții pe fii, verii unii pe alții. (Gledin).

d) *Petrecerea bătrânilor.* — In ziua a II-a de Crăciun pornesc doi *bătrâni din comitet* (reprezentanța) și umblă pe la toată casa. Dela fiecare gazdă capătă colac și carne de porc (muşchi). Toate darurile adunate la un loc le vând și banii îi varsă în lada (cassa) bisericii. Seara fac o *cină comună* din colacii căpătați și din carnea de porc ce au rezervat. Adună comitetul și se oaspătă. Așà se începeau și Saturnalele cu cină comună, dată în fața templului lui Saturnus. In legătură cu acest obiceiu de a se ospătà, însemn că și *Săcuii* serbează tot cu mese întinse și mâncări trei zile, începând din seara Ajunului. *Sârbii* din Timiș își caută câte un oaspe *bărbat,* care *două* zile să petreacă la ei mâncând și bând cât poate. A treia zi îl duc acasă, însoțindu-l cu muzică și cu multă veselie (Hegyi Ödön în *Tolnai Világlapja*, 1911, No. 52, pag. 3229).

e) *Butucul Crăciunului.* Colindatul ține toată noaptea:

Că ne vin colindători
De cu seară până'n zori,

zice colinda. După miază-noapte umblă feciori a colindà. Astfel oamenii adulți nici nu se mai culcă, ci pun de cu seara un *butuc* mare pe foc (unde mai sunt cuptoare vechi). Lângă acele stau povestind și ascultând colindele. Bătrânii se îngrijesc ca în seara de Crăciun *să nu se gate fânul din ieslea vitelor,* nici să nu se stingă focul în vatră. Obiceiul de a arde butucul Crăciunului se află doară și

(1(*Bișoiu* = porc gras, gâscă grasă.

la Francezi sub numirea *calendeau*, *chalendal*, cum citează Mangiuca după Grimm *(Deutsch. Mytholog.* Berlin 1875, I. 521—2.) Dintre popoarele din patrie îl aflăm la Sârbii din Bácska, cari ard butucul (budnjak) în timpul cinii şi a prânzului în trei zile după olaltă. A treia zi apoi copilul cel mai tânăr din familie îl trânteşte de uştior. Câte scântei sar din rămăşiţa de butuc, atâţia pui vor scoate galiţele în anul viitor (Hegyi Ödön, *l. cit.*)

f) *Alte obiceiuri. Paie pe jos,* pe faţa căsii, aştern oamenii în multe locuri în părţile ardelene, cât şi în Ungaria (Toracul M.) întru amintirea că Isus Christos s'a născut pe paie în ieslea vitelor. Datina aceasta o aflăm şi la poporul maghiar (Hegyi Ödön, *l. cit.* m. s. pag. 3227).

Colindatul, sau mai bine uratul cu *pluguşorul* şi cu *buhaiul* este în uz şi prin Ardeal, d. e. pe Câmpie, în Chiciud (1), şi Cott. Albei inf. (2). Urările de aici însă rămân cu mult înapoia celor culese din România de prof. Păsculescu şi publicate de Acad. Rom. Bucureşti 1910, pag. 19—36. *Vasilca* pe la noi nu-i în uz. Descrierea pluguşorului şi buhaiului, cum şi a Vasilcăi a se vedeà în «Incercări critice» de G. Dem. Teodrescu şi în «Sărbătorile poporului cu obiceiurile, credinţele etc. de C. Rădulescu-Codin şi D. Mihalache, edit. Academ. Rom. Bucureşti 1909, pag. 13—14. Aceste obiceiuri se raportă la vieaţa agricolă. Prin ele se urează roadă în câmpuri şi ne aduc aminte de *carmen fratrum arvalium.*

Pe alocurea, sub Munţii apuseni, este obiceiul de a colindà şi în seara de «Bobotează». Ceremonia se face ocolind grădinile cu mult svon de clopoţele, cu strigăte şi vuiete. Pomii se leagă cu legături de paie. Acest obiceiu îşi are fundamentul în *Opalia.*

Datina *romană* descrisă în notiţa descoperită de Du-Fresne de a umblà mascaţi la casele oamenilor în noaptea de Anul Nou, îşi află expresiunea în obiceiul ce există pe alocurea (Târnăvi, Arieş (Luna), Mureş, d. e. în Tâmpăhaza, l. Aiud) şi în ziua de azi:

In *Luna* (Arieş) a 4-a zi de Crăciun se maschează feciorii şi umblă prin sat făcând haz şi veselie (comunic. Nic. Hada, stud.).

In *Tâmpăhaza* un fecior se deghizează în haine femeieşti, altul în costum de Jidan, cu ochelari, cu barbă mare de fuior, al treilea rămâne în portul obişnuit în sat, dar poartă pe umăr o *bâtă, de care*

(1) După împărtăşirile lui P. Suciu, student.

(2) *Az also fehér v. megye román népe*, 239.

atârnă o legătură de cenuşă. Insoţiţi de lăutari şi de multă lume merg dela poartă la poartă, unde joacă şi strigă chiuituri vesele, satirice, ca d. e.:

Du-te 'n casă, tu rânjită,
Că ţi-i vatra deslipită.
Du-te şi ţi-o lipeşte,
Şi apoi hai de te rânjeşte! (1)

In veselia generală nimeni nu se vatămă prin astfel de *glume licenţioase.*

Bucuria slugilor.

In timpul Saturnalelor la Romani încetà deosebirea de clase. Sclavi înşişi *se bucurau de libertate (utere libertate decembris,* Horat.), stăpânii le serviau la masă. Amintiri simbolice de etatea de aur din timpul domniei lui Saturn. Urmă de acest obiceiu aflăm în colindele dela Crăciun:

In col. cu Vifleimul la început, este un îndemn la bucurie şi veselie generală, că zice:

Acum voi, ortacilor,
Voi diecii bunilor,
Cântaţi, lăudaţi şi vă bucuraţi!
Cu gazdele dimpreună
Să ne facem voia bună,
Că ni s'a născut Hristos....
Daţi cu toţii, de-om cântà (=să cântăm),
Doar gazda colac ne-a da....
Sluga şi cu slujnica
Ei acum s'or bucurà,
C'au ajuns şi Naşterea!

C. Colinda la popoarele conlocuitoare.

Rămâne să cercetăm dacă în obiceiul colindatului suntem influenţaţi de popoarele conlocuitoare, ori întors, dacă noi am avut influenţă activă asupra lor.

Cu privire la Maghiari, constatăm că ei peste tot n'au colinde. Poporul maghiar nu colindă la Crăciun decât numai în satele cu poporaţiune amestecată cu Români. In Agristeu (Târn. mică) d. e.

(1) Comunic. de Dumitru Popa, st.

am auzit Maghiari colindând la Crăciunul lor dar, *numai în seara Ajunului* (24 Dec.) şi *numai cântece de Vifleim*, aşà dar de *caracter religios*. Tot aşà şi în Blaj-sat.

Colinda şi colindatul la Maghiari este un împrumut dela alte popoare, *colindele ungureşti.. sunt împrumutarea cea mai nouă,* zice Dr. G. Alexici. (Texte din liter. pop. rom. Budapesta 1899, pag. 288.) Sunt date istorice sigure, că pe la mijlocul secolului al XVI-lea, atât în ţinutul de peste Dunăre, cât şi mai vârtos în părţile ardelene, erà în vigoare datina colindatului, care ţineà, cum se pare, o săptămână, că zice G. Heltai (pe la 1552) «în Ardeal îndată după ziua Naşterii Domnului nostru Isus Hristos, se începe *marele praznic al diavolului:* săptămâna colindării» (1) «Nici o îndoeală că asupra colindelor maghiare din Ardeal au trebuit să aibă mare influenţă şi colindele noastre» (2).

Au Maghiarii *urări* de Crăciun, cari le *cântă* feciori şi fete la fereastă. Şi acele urări sunt *numai* de caracter *religios* (3).

Urările obişnuite la *Anul-Nou*, în versuri, sunt tot religioase. Cântă începerea Anului-Nou şi doresc ca acela să aducă gazdelor bogăţie în vite, păsări, vin, bucate, bani ş. a.

Anul-Nou aduce veselie şi bucurie, căci vesteşte venirea Mesiei. Pe acesta îl roagă în cântece să dea poporului său binecuvântarea sa şi darurile: grâu, vin ş. c. a. (4)..

Maghiarii au reminiscenţe de cultul soarelui d. e. *focurile, cele fac pe dealuri şi sar peste ele* în ziua de 24 Iunie, adecă în solstiţiul de vară; totuş personificarea soarelui ce se întoarce iarăş către noi, «dies natalis solis invicti», prin chipuri de animale, cum avem noi *Brezaia* (turca, cerbul) şi *Vasilca*, n'o au nici Maghiarii, nici celelalte popoare din patrie.

Saşii nu colindă la Crăciunul lor. Nu bucuroşi primesc pe Românii cari merg să le colinde. Pe la Blaj s'au văzut şi auzit uneori colindători feciori şi fete de Saşi din satele vecine, dar aceştia au colindat nişte cântece de Crăciun din cărţile lor de biserică. Adevărate colinde nu au. Nu au nici numirea.

---

(1) Dr. G. Alexici, op. citat mai sus.

(2) Acelaş, t. acolo.

(3) V. *Palócz Népk.* pag. 147. cit. d. Dr. Kis Aron, *Magyar gyermekjáték gyüjtemény*, Budapest 1891. pag. 456.

(4) v. Dr. Kis Áron, op. cit., pag. 441—445.

Colindatul, cât bruma îl au Maghiarii, l-au luat dela Români, ce se vede din faptul că n'au numire proprie pentru colindă și colindat, ci poporul folosește cuvânt românesc: *Kántál*(=cântă, colindă), iar colinda și în scris o numesc tot așà: *Kolinda* = Karácsonyi ének = cântec de Crăciun (1).

Datinele Sașilor la sărbătorile Crăciunului n'au nimic comun cu ale noastre, afară de vergelatul dela Anul-Nou, când varsă plumb topit, și calendarul de ceapă (2). *Irozii* (Craii) se pare că au fost în obiceiu și la Sași, cum apare din opul: *Herodes, Ein deutsches Weihnachtsspiel aus Siebenbürgen*, Hermannstadt 1855, de I. K. Schuller, care la an 1860 a scris apoi un studiu despre Colinda (v. c. m. s.).

In timpul mai nou și scriitorii maghiari au dat atențiune colindelor noastre și obiceiurilor împreunate cu acele. Așà, d. e. în revista „Ethnographia", an. 1901. N-r 5 „az aradmegyei Kolindálás és turka táncoltatás", de Czárán Gy. (Colindatul și jocul Turcei în comitatul Aradului). Interesant „essay" a apărut tot acolo (an. 1904) din pana cunoscutului arheolog Király Pál: „Bethlehemes játék Radnán"—care însă n'am putut-o aveà la îndemână.

De o *influență pasivă* din partea Maghiarilor și a Sașilor nici vorbă nu poate fi.

De *Slavii de sud* am fost influențați, de sigur, cum dovedește chiar numele sărbătorii „Crăciun" și unele datini, ca butucul Crăciunului ș. a. Despre colindele Slavilor de sud scrie D-r. Margalits Ede „Kolindák a Délszlávoknál" în aceeaș revistă etnografică, anul. 1900. In schimb însă nu se poate ignorà influența romană asupra Slavilor, căci toate numirile slave ale colindei sunt din *Calendae*, cum recunosc marii slaviști Miklosich, Tomaschek și M. Drinov, apoi învățații germani, ca Grimm ș. a.

Poporul nostru prin bunul său simț a îndeplinit procesul de amalgamare a sărbătorilor păgâne solare cu elementele credinței celei nouă venite din Palestina, așà cum în secolul al VI ordinà Papa Gregoriu cel Mare (590—604), ca adecă sărbătorile păgâne să se prefacă în creștine. Poporul nostru a ținut ceremoniile și timpul, și a schimbat obiectul cultului. Se știe cât de tare țineau și Românii la cultul extern, la formulele și modalitățile prescrise de

(1) v. *Alsófehérvármegye román népe, néprajzi tanulmány*, pag. 231—239.
(2) Comunicat binevoitor prin D-r R. Huss, profesor, Bistrița.

ceremonial. Aşà tare am ţinut la acele şi noi Românii. In modul acesta au rămas în vigoare ceremoniile religioase din cultul soarelui obişnuite la Anul nou (ce se sărbà în ultima săptămână a lui Decemvrie). Colindele noastre sunt perpetuarea acelor cermonii şi datini. Nu le-am împrumutat dela alte popoare, ci sunt originale şi proprii ale noastre, aşà cât, ce priveşte colinda, am putea potrivì cuvintele lui Quintilian (despre satiră): *colinda quidem tota nostra est.*

COLINDE

A. Religioase:

Naşterea. Botezul Domnului, Dumnezeu pe pământ. Patima şi moartea lui Isus. Invierea şi Inălţarea. Raiul. Petru în raiu. Sfinţii. Varie.

I. Seara de ajun.

Asta-i seara de Ajun,
Mâne-i ziua de Crăciun,
Când Dummnezeu s'a născut
Şi pământul l-a făcut.
Sus ceriul l-a ridicat,
In patru stâlpi l-a răzimat,
Patru stâlpi tot de argint;
Mai frumos l-a 'mpodobit
Tot cu stele mărunţele,
Mai pe sus cu mai mărele:
Soarele cu razele,
Luna cu luminele.
Intâia rază ce *răzeşte?*
Sus la vârful munţilor
La crucile brazilor;
A doua rază ce răzeşte?
Jos la şes, la holde verzi;
A treia rază ce răzeşte?
In casă la cest om bun.
Om bun, să te veseleşti,
Pe noi să ne dărueşti
C'un colac de grâu curat,
Cu vin roşu străcurat,
Cu doi galbeni româneşti.
Gazdo, să te veseleşti!

Săcădate. *Oct. Sumea,* student.

II. Sara lui Ajun.
(Variantă.)

Azi îi sara lui Ajun,
Domnului Doamne!
Mâine-i ziua de Crăciun,
Când Dumnezeu s'a născut
Şi pământul l-a făcut,
Sus ceriul l-a ridicat,
Patru stâlpi l-a răzimat,
Patru stâlpi tot de argint;
Mai frumos l-a 'mpodobit:
Tot cu stele mărunţele,
Mai pe sus cu mai mărele:
Soarele cu razele,

Luna cu luminele.
Antâia rază unde-mi rază?
Sus la vârful munţilor,
La crucile brazilor!
A doua rază unde-mi rază?
Jos la şes, la holde verzi!
A treia rază unde-mi rază?
In cąsă la cest om bun!
Om bun să te veseleşti,
Pe noi să ne dărueşti:
C-un colac de grâu curat,
Cu vin roşu străcurat:
Cu doi galbeni româneşti,
Gazdă, să te veseleşti!
Şi de acum, până'n vecie,
Dumnii-Voastre bucurie
Şi nouă de veselie.
Amin Doamne, slavă Ţie!

Urmează *dialogul:*

Oh, iubiţii mei creştini,
Ce-am auzit în vecini?
Că nu *tunarăm*(1) bine'n'casă
Şi Crăciun erà pe masă,
C'un purcel fript lângă el;
Noi bine că ne-am cerut,
Gazda nu s'o priceput.
Al 2-le: Feri, frate, în lături
Să-ţi spun şi io a'mele sfaturi:
Io ştiu puţină carte,
Nu minciuni, ca tine, frate;
Ne bat cu uşile'n spate,
Impreună cu tine, frate!
1-ul: Eu bine văd şi cred,
Că mi-i frig, de abià te văd,
Dar să stee punga gata,
Să ne dee gazda plata;
Şi să mergem mai în jos,
Că ne-şteaptă bucuros.

III. Sara din ea(sta) sară.

Sara din ea sară,
Sara lui Ajun,
Noaptea lui Crăciun,
Sfânt fiu s'a născut
Dintr'o Maică sfântă.
Doi îngeri din ceriu
Pruncul l-au cerut:
«Dă-ni-l, Maică, nouă,
Ca să-l botezăm,
Să-l încreştinăm!»
Maica li l-a dat
Şi l-au botezat
La râul Iordan
Prin sfântul Ioan.
Scump nume i-au pus:
Hiristos Isus,
Ca să 'mpărăţească
Şi să stăpânească
Ceriul şi pământul
Şi pe noi de-a rândul.

Spini (Târn. mică.)

Silv. Simonetti, student.

(1) = Intrarăm.

IV. Ce sară-i?

Ce sară-i această sară?
Sara-i mare-alui Ajun,
Mâne-i ziua lui Crăciun,
De-a născut şi Fiul-sfânt,
Fiul-sfânt pe acest pământ
Mitutel, înfăşăţel;
Faşa-i verde, de mătasă,
Scuticel de bumbăcel,
Cârpe-s albe de fuior,
Legănèl de păltinèl.
Ploaia caldă de mi-l scaldă;
Neaua ninge, nu-l atinge;
Vânt tragăna, de-l leagănă,
Tri zânioare(1) mi-l apleaca.
Dacă Domnul sfânt năşteà,
Mare lucru ce-mi făceà?
Face ceriul şi pământul.
Face ceriul 'n două zile
Şi pământu 'n alte două.
Intinse ceriul pe pământ,
Cum l-întinse, nu ajunse;
Tare Domnul se 'ntristà,
Mâna stângă scuturà,
Tri inele jos picà,
Tri îngeri le ridicà;
Tri îngeri cu tri *biciuri* (2),
La tri cornuri de pamânt,
Tot trasnesc şi tot plesnesc,
Sa ridice munţii crunţi.
Munţii crunţi îşi ridicà,
Văi adânci îşi rămâneà.
Intinse ceriu-a doua oară,
Cum l'întinse bin' s'ajunse.
Domnul tar' se bucurà
Şi ceriul mi-l dăruià
Tot cu lună cu lumină
Şi soarele cu razale,
Şi cu stele-şi mărunţele,
C'o stea mai mare'ntre ele.
Din aceea se vedeà,
De pământul dăruià
Tot cu frunza şi cu iarbă
Şi cu viţa vinului,
Şi cu roada grâului,
Cu izvoare curgatoare,
Pe pământ is mergătoare.

Călanul mic. *Nic. Georgescu*, stud.

V. Sara de arjun.

Asta-i sara de *arjun*,
De arjunu lui Crăciun.
De când Domnul s'a născut
In ieslele boilor,
Din grădèle, luminele
Din *pociunchi* (3) flacâi (4) aprinsă.
Faţă albă de mătasă.
Maica fiul şi-l luara
Şi se duse, cât se duse,

(1) = *Zâne.*
(2) I. d. *bice.*
(3) *Pociumbi, stâlpişori.*
(4) *Făclii.*

Şi s'a dat a hodinì,
La umbra de ploput verde·
Plopul umbră nu-i ţineà,
Maica rău se odihnià,
Pe plopul şi-l blăstemà:
«Să fii, ploape, blăstemat
De mine, de fiul mieu,
Şi de domnul Dumnezeu.
Bată vântul, ori nu bată
Frunza ta să se tot bată!»
Maica fiul şi-l luară
Şi se duse, cât se duse,
Şi s'a dat a odihnì
La umbra de tisă verde.
Tisa umbră că-i ţineà,
Maica bini se hodineà,
Pe tisă o *alduià* (1):
«Să fii, tisă, alduită,
De mine de fiul mieu,
Şi de Domnul Dumnezeu,
Bată, vântul, ori nu bată
Frunza ta să nu se bată».

Şonfalău.

I. Copăcianu.

VI. Sara mare.

Mare-i sara de-astă sară,
Domn din ceriu!
Că s'a născut fiul sfânt,
Mitutel, înfăşăţel;
Faşa-i dalbă de mătasă,
Scutecel de *dujănel* (2),
Căpşoară de *păioară* (3).
Ploaia caldă de mi-l scaldă;
Neaua ninge, de mi-l unge;
Vântul bate, de-l adoarme.
Trec *tri zâne* şi-l d'apleacă.
Cea maică Sfântă-Mărie
Fiu'n braţe şi-a luat,
Sus la munte şi-a plecat.
Când fu 'n poala muntelui,
Fiu din graiu aşà-a grăit:
«Maico, maico, drăguţ'
[maico,
Pune jos şi hodineşte
Şi te uită jos la ţară,
De vezi, maico, ce-i ve-
[dea-*ră?*»
Ea mai bini l-o d'ascultat,
Puse jos şi-o hodinit,
Jos la ţară şi-o privit
Şi nimica n'o văzut,
Numai aburi de pământ;
N'au fost aburi din pământ,
C'au fost oastea lui Irod,
Lui Irodu d'împărat,
Foarte rău s'a supărat,
Mulţi coconi mici s'au tăiat,
Patruspre[ze]ce mii de prunci
De doi ani în jos mai mici.
Tot în sus i-au asvârlit
Şi 'n săbii i-au sprijinit,
Ca să 'ntâmple Dumnezeu;
Dumnezeu nu s'a 'ntâmplat,
C'a fost voia Tatălui
Şi mai mare a sfântului.

Voila (Făgăraş.)

Dictată de *Eva Gabor.*

---

(1) *Binecuvântă.*
(2) Catifeà, purpură.
(3) Văl subţire.

VII. Sara Născutului.

Ce sară e astă-sară?
Domnului Doamne!
Da i sara *născutului* (1),
Că s'a născut un fiu sfânt,
Fiul sfânt pe acest pământ.
In iesle de boi născù
Cel ce toate le făcù,
Pe paiele grâului,
Pe flori dalbe-a fânului,
Ce pari is prejur de iesle?
Sunt în pari făclii aprinse.
Ce nuiele-s pintre pari?
Sunt nuiele argințele,
Fiul sfânt în fășițele,
Scutecaş de bumbăcaş,
Legănaş de păltinaş.
Trage-un vânt în deal senin,
Leagă fiul cu chilin.
Ploaie caldă
Fiul scaldă,
Neaua ninge,
Fiul plânge,
Să fiți, gazde, sănătoşi
Şi'ncă, gazde, veseloşi!

Mogoş. *Vas. Trifa.*

VIII. Ziua lui Ajun.

Azi e ziua lui Ajun,
Dai Domnului Doamne (2),
Şi mâne-i sfântul Crăciun,
De-a cinà şi de a sta,
De-a cinà şi-a se rugà,
De-a rugà şi pe tin' Doamne,
Lângă rugă şi lumină
Lungă, groasă, vederoasă
De *ververi* (3) şi-ajunge'n [ceriu,
Cu razele peste ceriu.
Da'o rază unde rază?
Rază'n vârful munților.
A doua rază unde rază?
Rază'n crucea brazilor.
D'a tria rază unde rază?
Rază'n poarta acestui domn.
Unde raza se răzà,
Poarta'n două despicà,
Ca să *tune* (4) junii buni,
Junii buni colindători.

Păroşeni. *Nic. Todoran*, student.

IX. Colinda la uşe afară (noaptea).

Scoală, scoală, gazdă bună,
Florile dalbe...
Că nu-i vremea de durmit,
Că-i vremea de 'mpodobit,
Că buni oaspeți că vă vin,
Oaspeți buni colindători

(1) Naşterii.
(2) După fiecare vers.
(3) N'am putut aflà însemnarea acestui cuvânt. Bănuesc că ar fi dela *Vâlvori*, (vâlvoare) prin pronunță forțată, în grația rimei. A. V.
(4) = *Intre*.

Şi cu dânşii Dumnezeu!
Dumnezeu e mititel,
Mititel, înfăşăţel:
Faşă d'albă de mătasă
Şi scutec de *duşinic* (1),
Felegioară(2) de *puioară* (3),
Mâna-i dreaptă cruce-aduce
Şi cea stângă busuioc:
Busuiocul fetelor,
Trandafir nevestelor,
Grâu revarsă peste masă(4),
Să iasă răul din casă;
Sănătatea lasă'n casă,
Bogăţia *prejur casă!*

Gledin. *A. Harşan,* student.

X. Colinda ziua la uşă.

Noi umblăm şi colindăm
Pe la uşi de mari boieri,
Şi boierii nu-s acasă,
Că-s în codri de-a vânare;
Vânează pe Dumnezeu
Dumnezeu e mititel,
Mititel înfăşăţèl — şi continuă ca cea de noaptea, apoi deschid uşa şi salută astfel:

«Bună vremea, bună vremea, jupâne gazdă! Mulţămim drag Domnului, c'am putut postì postul Crăciunului cu Dumniavoastră dimpreună!

Observare: Colinzile nrii IX—X din *Gledin* (Bistriţa-Năsăud) le cântă numai *feciorii satului,* cari după ce sfârşesc cu colinda alduiesc (urează) astfel:

Tot să te faci cu voia bună, jupâne gazdă, *pe*-o (5) mândră colindă, pe cum şi-o putut aduce feciorașii noştri aminte. Tot ce-or fi greşit, fă bine şi iartă, ca o gazdă a noastră înţeleaptă, că abià te vor greşì *răurile* (6) peste an.

XI. Dimineaţa de Crăciun.

Dimineaţa de Crăciun
Născutu-mi-a un domn tinăr,
Domn tinăr ca Dumnezeu,
Tinerel şi *frăgeţel* (7)
Şi mi-şi face-un scuticel,
Scuticel de bumbăcel,

(1) = *Purpură.*
(2) = Deminutiv din: *feregeà,* mantà.
(3) = *Văl subţire de fachiol.*
(4) E Obiceiu să verse grâu peste masa gazdei.
(5) = Pentru.
(6) = Relele.
(7) = *Fraged,* deminut.

Faşė dalbă de mătasă,
Negrior (1) de păltior.
Vântul tragănă,
De mi-l leagănă,
Şi mi-şi plouă ploaie caldă,
Ploaie caldă de mi-l scaldă,
Şi mi-şi ninge, de mi-l [d'unge.
Vânt leagănul trăgănà,
Domnul tare că creşteà,
Lucru mare că-mi făceà:
Făcù ceriul şi pământul.
Făcù ceriu 'n două zile,
Şi pământu 'n noua zile.
Tinse ceriul pe pământ,
Cumu-l tinse, nu-l cuprinse.
Domnul tare se 'ntristà
Şi din graiu aşà grăià:
Oi! Harhanghel Mihailă,
Bagă mâna 'n buzunar
Şi mi-şi scoate-un biciu [de foc!

Cib.

(necompletată.)
Ar. Costea, student.

XII. Scoală, gazdă bună.

Sus te scoală, gazdă bună,
De scoală şi slujnicile,
Să măture curţile
Cu vârful cosiţelor,
Cu călcâiul cismelor,
Şi gunoiul sus să-l ièe,
In poala *sugnei* (2) elei verdę!
Ia te scoală, gazdă bună,
De scoală şi slugile,
Să 'ntindă plugurile,
Să arăm, să sămănăm,
Grâu roşu să răvărsăm.
Am arat şi-am sămănat,
Grâu roşu am răvărsat.
La capul pământului
Este-o rece fântâniţă
De Dumnezeu *d'oblicită* (3).
Dumnezeu s'a scoborît,
Apa rece a beut,
Măr de aur a mâncat,
Roadă 'n grâe şi-a lăsat,
Roadă 'n grâe până 'n brâe,
Şi 'n săcări până 'n brăţări,
Şi 'n ovese cât de dese,
Şi 'n alace cum s'or face!

Uroiul săcuesc.

P. Bălaş.

XIII. De sculare.

Şi te scoală, cest domn [bun,
Leru-mi da, Leru-mi da!
Scoală şi pe feţii tăi,
Feţii tăi şi fetele.

(1) Probabil: *legănior.*
(2) *Sugnă* şi *sucnă* = fustă.
(3) Observată, aflată.

Fete mari lumini s'aprindă,
Feciori mari porţi să
[deschidă,
Să pornească plugurile,
La arat, la sămănat;
Să răstoarne rozor galben.
Facă-mi feţii şi-o fântână,
Să scoboare Dumnezeu
Cu lumini şi cu prescuri
Şi cu dalbe 'nchinăciuni.

Şpring. *Nic. Popa*, scrisă de *Em. Colbazi*, student.

XIV. Sculaţi, mari boieri.

Sculaţi, sculaţi, mari boieri,
Florile dalbe,
De vedeţi lumină 'n ceriu,
Cum răsare, ca şi-un soare;
Dar nu-i soare răsărit,
Că-i chilie de argint,
Chilie întunecoasă,
Pe din lontru-i cu mătasă.
Colo, col' spre răsărit
In chilia de argint
Nouă popi, nouă dieci
Şi pe atâţa patrierci (1).
Strigă popa ăl mai mare:
«Ieşi, măi diece, afară,
De dă 'n toacă de trei ori
Şi *clăpteşte* (2) clopot mic!»
Colo, col' spre răsărit
Este-un măr mândru 'nflorit,
Da la umbra mărului
E fiuţa Domnului,
Scoli, fiuţă de 'mpărat,
Că de când ai adurmit,
Florile s'au veştezit
Otrava te-o otrăvit!

M.-Decea. *Em. Pop.*

XV. Sculaţi, boieri.

(Variantă.)

Sculaţi, sculaţi, boieri mari,
Sculaţi voi, Români plugari,
Vă sculaţi şi slugile,
Să 'ntindă plugurile,
Să mergem la sămănat;
Să arăm, să sămănăm,
Brazda neagră să 'nturnăm.
In capul pământului
Este o rece fântâniţă.
Da Dumnezeu ca şi-un sfânt
S'a coborît pe pământ,
Apă rece a beut
Măru roşu a mâncat,
La grâe roadă le-a dat.
Tot prin grâu, până'n brâu,
Pin săcări păn' susuori,
Pin ovese, cel' mai dese,
Pin alace,—acum se face.

Orăsia de Mur. *Liv. Anghel*, student.

(1) = Patriarhi.
(2) = *Clătin, clătesc, mişc abiá.*

XVI. Sculaţi, sculaţi.

Sculaţi, sculaţi, mari boieri,
Că nu-i vremea de-a dormì,
Că-i vremea de-a 'mpodobì;
Că nici noi n'am mai durmit
De-a sară, de-alaltă sară,
Din sara Ajunului
Spre ziua Crăciunului,
Şi-am plecat la colindat
Şi pe Domnul l-am aflat.
Venì doamna cestor curţi
Şi din graiu aşà grăì:
«Ce staţi, cete de feciori,
Prea de noapte-*aţi mânecat* (1),
Că nici domnul nu-i sculat,
Că el, de s'a *pomenì* (2),
El frumos v'a dăruì:
C'un colac de grâu curat,
Cu *ferdela* (3) măsurat,
C'un pahar de vin curat,
Cu feria măsurat.
Ia, săriţi în cea grădină
Şi vă luaţi flori în mână
Şi veniţi tot răurînd
Şi pe Domnul lăudând!»

Cugir. *Ion Munteanu.*

XVII. He, Crăciune.

He, Crăciune, he, stăpâne.
Asta-i sara lui Crăciun,
Lui Crăciun, boieriu bătrân.
Mână sluga cea mai mare
Să dè la boi de mâncare;
Vint-a'n casă,
Spus-a'n masă:
«He, Crăciune, he stăpâne,
Nu mă pot apropià
De mugitul boilor,
De svonul albinelor!»
Mână sluga cea mai mică,
Ca să vadă
Şi să creadă.
Vint-a'n casă,
Spus-a'n masă:
«Crăciuneasă, *stăpâneasă*,
In coarnele la doi boi
Ardu-mi doi luceferei;
Dar nu-s doi luceferei,
Că-s doi frăţiori de-ai miei;
Şi'nainte, la zăbrele
Ardu-mi două luminele;
Dar nu-s două luminele,
Că-s două surori de-a' mele!
Hei, Crăciune, hei stăpâne,
De tri ani şi jumătate
Te-am slujit în direptate!»

Ciufud (l. Blaj). *Q. A. Viciu*, student.

---

(1) = Aţi pornit.
(2) = *Deşteptă*.
(3) = *Baniţă*.

XVIII. Dimineața lui Crăciun.

Bună-i draga dimineață,
Domnului Doamne,
Dimineața lui Crăciun,
Lui Crăciun celui bătrân!
Cel d'om pe-afară se primblă,
Dintr'o curte'n altă curte.
Când fu la a treia curte,
Văzù Domnul scoborînd
Tot pe scări de luminări,
Pe scară dalbă de ceară.
Curse'n casă
Spuse'n masă:
«Fii veselă, jupâneasă,
Că ne vine-un Domn la
[casă !»
Cuvântul nu fu sfârșit,
Domnul din ceriu a sosit.
«Bunu-i prânzul, jupâ-
[neasă !»
«Dacă-i bun, hai, să-l prân-
[zim !»
«N'am venit ca să prânzesc,
Nice ca să odihnesc,
C'am venit ca să întreb
De cel *jig* (1) de *dușulnic* (2)
Ce stă'n culme necroit.
Nu-i *săbău* (3), să-l săbă-
[ească (4),
Nici foarfeci ca să-l cro-
[ească !»
«Ba, de-acele sunt de toate.
Știi, Doamne, când mi le-ai
[dat?
Când mai mic m'ai botezat,
Mai mare m'ai cununat.
Rare-ori la zile mari,
La sfintele dumineci,
La dalbele biserici,
Tot cu sfinte prescurele
Și cu dalbe luminele!»
Să fiți, gazde sănătoși,
Și încă, gazde, veseloși!

Mogoș. *Vas. Trifa.*

XIX. Zori albe.

Zori albe s'au revărsat
(bis),
Cocoș galbin ș'a cântat;
După zori ziuă se face,
După zi soare răsare,
Răsai, soare, cu tri rază!
Intâia rază ce rază-re?
Sus în naltul ceriului,
De-a direapta Tatălui.
A doua rază ce rază-re?
Jos în șesul câmpului,
In coarnele plugului,
In spicele grâului.
A treia rază ce rază-re?
Sus în vârful munților
La sălașul sterpelor,
In staulul mioarelor,

(1) = Vig = *val.*
(2) = *Porfiră purpură, catifeă.*
(3) = *Croitor.*
(4) *Croească.*

In mijlocul mieilor,
In coadele strungilor.
Gazdo, să te veseleşti
Şi la mulţi ani să trăeşti,
Să trăeşti, să dobândeşti
Tot binele ce-l doreşti,
Şi binele cel mai mare,
Care sfârşit nu mai are!

Observare. Această colindă se cântă în ziua de Crăciun dimineaţa în zori de zi.

Comunic. *E. Dobrota.* —

XX. Azi e ziua de Crăciun.

Azi e ziua de Crăciun,
Domnului domn din ceriu!
De când Domnul s'a născut
Şi pământul l-a făcut
Şi ceriul l-a ridicat
Pe tri stâlpii de d'argint
Şi frumos l-a 'mpodobit
Tot cu stele mărunţele
Şi cu luna cu lumina,
Soarele cu razele.
Rază-mi, Doamne, unde-şi [rază,
Rază-'n cruce de fereastă,
Intră Dumnezeu în casă,
După masă grâu răvarsă,
Să fii, gazdă, sănătoasă,
Să ne primeşti bucuroasă
C'un colac de grâu curat,
C'o ferie de vinars!

Mărgineni (Făgăraş). *Eut. Pandrea.*

XXI. Vestea minunată.

O, ce veste minunată
In Vifleim ni s'arată:
C'a născut din Duhul sfânt
Vergura curată! (bis).
Că la Vifleim Maria
Săvârşind călătoria,
Intr'un mic sălaş,
Lâng'acel oraş,
A născut pe Hristos.
Pe fiul cel din vecie,
Ce l-a trimes Tatăl mie,
Să se nască şi să crească
Să ne mântuească.
Păstorii văzură'n zare
Din ceriu o lumină mare,
Ei îi fluerà, îngerii cântà,
Cu toţii se bucurà.
După o stea luminoasă,
Dintre altele aleasă,
Trei crai după ea mergeau,
Daruri aduceau.
Veniţi şi noi credincioşii,
Să cântăm cu cuvioşii
Şi în genunchi să cădem
Lui să-i-ne închinăm!

Năsăud. *Ştef. Dămian.*

XXII. Mesia sosit în lume.

Azi în lume ne-a sosit
Mesia cel prea dorit,
Din fecioară s'a născut
Şi cu lapte-a fost crescut;
In scutece înfăşat
Şi în braţe-a fost purtat;
In chip de om a venit
Şi pe noi ne-a mântuit.

Sălişte. Comunic. de *Const. Popa,* student.

XXIII. Patru păstori.

Patru păstori se 'ntâlniră
Lilioară trandafir!
Şi aşà se sfătuiră:
«Haideţi fraţilor, să mer-
[gem,
Flori frumoase să culegem
Şi să facem cununiţă,
Cununiţă tot cu viţă,
Şi s'o ducem lui Hristos
Să ne fie de folos;
Că Hristos n'a vrut să nască
In *paluţă* (1) împărătească,
Ci 'n ieslea dobitocească,
Ca pe om să-l mântuească
Din robia strămoşască!»

Surduc. *Al. Peştean.*

XXIV. Cunună lui Hristos.

(Variantă la: „Patru păstori".)

Haidaţi, fraţilor, să mergem,
Raza soarelui, sora soa-
[relui!
Pe est' *râturi* (2) veseloase,
Să culegem flori frumoase,
Să 'mpletim şi noi cunună,
Şi noi cu a noastră mână,
S'o trimetem la Hristos
In oraşul cel frumos,
Unde Hristos locueşte
Şi pe toţi ne stăpâneşte.

Jara. *Mih. Pop,* clasa II, B.

XXV. Naşterea Domnului.

Coborît-a, coborît,
Florile dalbe,
Tri îngeri pe-acest pământ,
La păstori a *săluit* (3),
Păstoriul da a'ntrebà
De fecioara Maria.
Tot umblă din casă'n casă
Şi nime nu vrea s'o lasă;

---

(1) = *Palat.*
(2) = *Lunci.*
(3) = *A tras în gazdă.*

Până Joi, de către sară,
'Ntr'o *poiată* (1) se aşezară,
Acolo pe fân uscat,
Şi-a născut mare împărat.
Da, zo, nume cum i-au pus?
Pusu-i-au «Domnul de sus».

Ceanul deşert. *Marişca Pătean.*

Mulţămită:

Puică neagră bagă'n sac,
Scoală, gazdă, dă colac;
Că colac de nu ni-i da,
La fereastră nu ţi-om sta,
Că ni-i scurtă *bondiţa* (2)
Şi mă tem c'om îngheţà.

(Ceanul deş. Aceeaş).

XXVI. Naşterea din fecioară.

De cându-i ceriul
Şi cu pământul
N'a născut din fată,
Să fie curată;
Numai Precista
Făcù aceasta:
Născù pe Hristos
Lumii de folos.
Trei crai dela răsărit
In Viflaim au venit
Cu daruri gătite,
Lui Hristos numite.
Darul cel de-atuncia
Să fie pe-aicia!

Crăciunelul de sus. (Târnava m.). *I. Pop*, student.

XXVII, La chilie de tamâie.

La chilie de tămâie,
Şade-mi sor' Sântă-Mărie
Cu soru-sa Solomie.
Sor' din graiu da şi-o grăit:
— Soro, soro Solomie,
Ce lucru poate să fie,
De bărbat nu mi-am d'avut,
Şi tărhoasă (3) m'am găsit?
— Nu gândì, soro, nimica,
Că-i naşte pe Dumnezeu!
Preumblă 'n jos, preum-
[blă 'n sus,
Se luară, se duseră,
Sub dumbrava plopilor.
Se puse să hodinească;
Nu se putu hodinì
De *juhătul* (4) frunzelor.
Ea din greu i-o blestemat:
— Plopi-mi, plopi-mi, dragi
[de plopi,

(1) = *Staul, grajd.*
(2) = *Cojocel.*
(3) = Grea, îngrecată.
(4) = Vuietul, freametul.

Frunza voastra stare n'aibă,
Până calea nu mi-ţi trece!
Se luară, se duseră
D'în *turiştea* (1) oilor.
Se puse să hodinească;
Nu se putù hodini
De *rumegul* (2) oilor.
Ea din greu le-o blestemat:
— Oi-mi, oi-mi, dragi de [oi-mi,
Gura voastră stare n'aibă,
Până calea nu mi-ţi trece!
Se luară se duseră
In ieslele boilor,
Se puse să hodinească.
Boii 'ncep a pufăì,
Ea mai bini se hodinì,
Şi-a născut pe Dumnezeu.
Mititel înfăşiţel,
Scuticel de *dorjănel* (3),
Pânzători de flori de măr,
Faşa-i dalbă de mătasă.
Din grădèle flori creşteà,
Din pociumbi făclii ardeà.
Noi d'umblăm şi-o colindăm,
Frumos gazdii i-o 'nchinăm!

Agrişteu. *Ioan Viciu*, cantor.

XXVIII. Luceafăr galbin.

Aler, luceafár galbin,
Ho-Leru-leo, sfânt Doamne- [leo, (4)
Ce te 'nvârţi şi ce te 'ntorci
Ca 'n chipu lui Dumnezeu?
Nu-mi eşti fiu lui Dumnezeu!
Da mi-s nepoţelul tau,
Da-mi fă bine, atâta bine,
De te abate pe la mine,
Să facem o cununiţă,
Cununiţă din flori sfinte.
Să umblăm, să 'ncunjurăm
Da de Domnu să ne-aflăm.
Şi-am umblat şi-am cunjurat
Şi de Domnul am d'aflat
In iesle de boi culcat,
Mititel, înfăşeţel,
Scuticel de bumbăcel,
Faşe (5) dalbă de mătasa.
Unde Domnul se năşteà,
Pe sub boi roua cadeà,
Pintre boi *flăcăi* (6) ardeà
Şi din coarne luminèle,
Luminà lumea cu ele.
Gazdo, să te veseleşti,
Şi la mulţi ani să trăeşti.
Vă cântăm, vă colindam,
Vouă, gazdo, v'o 'nchinăm!

Tilişca. *Martin Bratu*.

---

(1) Se zice şi *tulişte*, locul unde pasc oile; v. al meu, *Glosar*, tulişte.

(2) — Rumegatul.

(3) Din arh. *urşinic* = catifeà, purpură. In alte colinde găsim: *dujanel*, neînţelegând vorba, au pocit-o.

(4) După fiecare vers.

(5) = Pânză de înfaşat.

(6) = *Făclii*.

XXIX. **Zori.** (1)

Zori-mi, zori,
Dalbe surori,
De ce nu zoriţi
Mai de dimineaţă,
Poate nu puteţi,
Ca 'n ielea dimineţii;
Poate n'auzişi
On cocoş dei(=de cei) *gai* (2)
Din mijloc de raiu?
Că el mi se 'ntoarce
Ca puiu 'n ghioace
De jelea lu Moise...

Bouţarul de jos.

Comunic. *Câmpian*, student.

XXX. **Zori de zori.**

Fă-te vesel, domnu-i bun,
Că vă vinu junii buni,
Junii buni colindători,
D'*uspăcioii* lui Crăciun,
Lui Crăciun ălui bătrân,
Da-leo *dânsu* (3) 'ncă-i cu ei,
Dale' dânsu-i îmbracat
In veşmântu-i mohorît
Lungu-i, lat prejur pământ.,
Pe la poale-i *polărit*,
Pe de margini mărgărit;
Imprejur de mânecèle
Luce stele mărunţele;
Intre doi umeri d'ai lui
Luce-mi doi luceferei;
Da din faţă şi din dos,
Da din faţă ce-i mai luce?
Luce soare cu razale;
Dar din dosu ce-i mai luce?
Luce-i luna cu lumina.
Cest domn bun aşà grăià:
Veniţi voi, junii buni,
Veniţi lin, mai *cătelin*, (4)
Ca soarele prin senin,
Şi săriţi în cea grădină,
Că'n grădină-i şi-o stupină,
Şi 'n stupină-i o fântâna,
Da 'n fântâna-i apa lină.
Apă 'n vedre veţi luà,
Rupe-un fir de trandafir
Şi-un *stropşor* (5) de busuioc
Şi-mi viniţi voi, junii buni,
Rourând şi *prăurând*, (6)
Ca vara mai greu plouând.
Că mi-s sfinţii adurmiţi
Şi sfinţii s'or deşteptà,
Porţile vor descuià;
Jupânese mese-o'-'ntinde,
Fete mari făclii o[r]-aprinde,
Gazda 'n casa ne-a primì,
Cu bun dar ne-a dăruì:
Cu colac de grâu curat

(1) = Samană mai mult a bocet.
(2) = *Negru*.
(3) *Crăciun*.
(4) = Incet; se zice în popor: *câtinel;* de aici catelin!
(5) = *Puţin, un strop*.
(6) = *Prourând*, din *plour*.

C'o spată de *goghinat* (1),
C'o ferie *rasă* (2) 'n masă,
Și cu taler unguresc,
Frumos daru-i boieresc!

Cetea. *Cornel Dărămuș*, st.

XXXI. Fă-te vesel.

(Variantă la «zori de zori».)

Fă-te vesel, domnu bun,
Domnului bun!
Că ne vin da'junii buni,
Junii buni, colindători,
D'*uspăciorii* (3) lui Crăciun,
Lui Crăciun ălui bătrân,
In veștmântu mohorît,
Lung-mi-i, largul în pământ.
Pe la poale-i *polijit*, (4)
Pe de margini mărgărit,
Jur prejur de mânecele
Lucesc stele măruntele;
Intre doi umeri ai lui
Lucesc doi *luceferui* (5),
Dar din față și din dos,
Dar din față ce-mi luciară?
Lucià soare cu căldură.
Dar 'din dos ce mai lucià?
Lucià luna cu lumina.
Junii buni așà grăià-ră:
— Și-am venit noi, junii buni,
Junii buni, colindători,
Noaptea pe la cântători,
Și-am venit noic *âtilin* (6)
Ca soarele p'in senin!»
Cești domni buni așà [grăiră:
Domnului bun!
—Ia, săriți în cea grădină,
Că'n grădină-i și-o stupină,
In stupină și-o fântână,
In fântână-i apă lină.
Apă'n vedre veți luà,
Rupe-un fir de trandafir
Și-un *străpșor* (7) de busuioc
Și veniți voi lin mai lin,
Rând în rând *să ploae în* [*rând* (8)
Ca vara mai greu ploând,
Că mi-s sfinții adurmiți
Și sfinții s'or deșteptare,
Sfinții porți ne vor deschide,
Jupâne mese-'or întinde,
Fete mari făclii aprinde,
Gazda 'n casă ne-a primì,
Cu bun dar ne-a dăruì:

(1) — *Goduc*, *purcel*.
(2) = Plină, ca banița plină rasă.
(3) Uspăciorii = oaspeții.
(4) Poate *polărit* (v. col. precedentă.)
(5) = demin. din luceafăr.
(6) = Lin, ușor, încet.
(7) = *Stâlpișor*, prin metateză și rotacizm.
(8) Doară: prourând (?)

C'un colac de grâu curat,
C'o spată de *godinat* (1)
C'o *ferie* (2) rasă 'n masă
Şi cu doi tri d'arginţei.
Rămâi, gazdă, sănătoasă.
Cu colinda veseloasă!

Cetea.

I. Frâncu, student.

XXXII. Vesel, domn bun!

Vesel, vesel, domnu bun,
Domnul, da D-lui Doamne(3)!
Cum să nu ne veselim,
Când şi nouă că ne vin
Veseli, buni colindători?
Dar cu dânşii cine vine?
Vine-un drag de Dumnezeu
Să-şi mărite, să-şi însoare
Mai departe
Prin *olate* (4)
Mai aproape prin vecini,
Prin vecinii buni creştini.

M. Decea.

Em. Pop, student.

XXXIII. Zori frumoase.

Doamne, Isuse Hristoase,
Domnului Domnu!
Tu eşti nouă zori frumoase.
Dela ceriu te-ai pogorît,
Dela Tatăl ai venit.
Dumnezeu, Tatăl ceresc,
Poştă sfântă a trimes
Pe Arhanghel Mihail
La o sfântă *feciorită* (5),
Sfânt lăcaş *i-a fost gătită*,
Pe cum a *fost prorocită* (6)
Cei proroci mai de demult
Pentru tine, Moş Adame,
Rabdă Domnu cuie 'n palme.
Pentru-a noastră mântuire
Rabdă Domnul răstignire.
Că ne-a scos dela pieire
Şi ne-a dus la mântuire.
Şi de-acum până 'n vecie
Mila Domnului să fie,
Tuturor de bucurie
Şi nouă de veselie.

Poşaga de sus. (T.-Arieş.)

G. Boldea, student.

---

(1) = *Godac, purcel.*

(2) *Ferie* = *vadră.*

(3) După fiecare vers.

(4) *Olată*, pl. *olate* şi *olaturi*, se zice şi *olete* (v. al meu *Glosar*, sub voc.) vorbă învechită, o găsim în Cronica lui Şincai — toate edificiile din jurul casei.

(5) Ca Românii istrieni: feciorit, *feciorită*—copilut, copiliţă.

(6) = *Prorociseră.*

XXXIV. **Mândru-i ceriul!**

De când Domnul s'a nă-
[scut
Şi pământul s'a făcut,
Şi ceriul s'a ridicat
Pe patru stâlpi de d'argint,
Mândru-i ceriu 'mpodobit
Tot cu stele mărunţele
Şi cu luna pintre ele.
In mijlocul ceriului
Scrisă-i mâna Domnului;
In cea dreaptă şi-o găleată.
Da 'n găleată ce mai este?
Busuiocul fetelor,
Trandafir nevestelor,
Măru roşu junilor,
Şi crucea bătrânilor!

Refren: după fiecare vers: «Domnului Doamne-o!»

Blaj. Colecţ. *A. V.*

XXXV. **Măr şi păr.**

La cea măsuţă rotundă,
Cu ţinte galbini bătută
Este-un măr
Şi este-un păr,
Face mere roşioare
Cu frunzuţe *rumegioare* (1).
Nu ştiu, cin' s'a 'ncumetat,
De merele le-a mâncat
Şi frunza o-a rumegat.
La trupina mărului
Este-un pat albuţ de brad,
Da în pat cine-i culcat?
Da, zău, Domnul tinerel,
Tinerel şi 'nfăşăţel,
In faşe dalbe de mătasă
Dela doamna preuteasă,
Cu *cicie* (2) de bumbac,
Cu tri pene'n comănac,
Cu tri pene din tri ţări,
Din tri ţări dela tri domni:
Una-i raza soarelui,
Una-i spicul grâului
Şi-una-i floarea *jinului* (3).
Strigă popa cel bătrân
La diacul cel mai mic:
— Ie-şi afară, mai diece!
El afară şi-a ieşit,
Clopotul l-a ţingănit
De *târnaţ* (4) l-a răzămat,
'N casă bună veste-a dat:
Că vă vin colindători,
Noaptea, pe la cântători.
— Treceţi, voi juni, şi şedeţi!
— Noi n'am venit să şedem,
C'am venit c'am auzit,
Că s'a născut Domnul
[sfânt!

Filpiş. mic. *Ion Dredeţan,* student.

(1) = *Cam rumene.*
(2) = *Chichie* (tichìe)=*şapcă, căciulă.*
(3) Pronunţă vulg.=vinului.
(4) = Balcon, *pridvor.*

XXXVI. Scară de argint.

De când Domnul s'a născut
Şi pământul l-a făcut,
Ceriu'n sus l-a ridicat
Şi bine l-a răzămat
Cu tri *stâlpuri* de argint
Şi frumos l-o 'mpodobit:
Tot cu stele mărunţele
Şi cu luna cu lumina,
Soarele cu razele.
Soare, soare unde raza?
Raza'n vârful muntelui,
La crucile bradului.
Este-o scară de argint,
Se coboară Domnul sfânt;
Se coboară-arareori
La sfintele sărbatori.

Ciunga.

Ios. Bogdan, student.

XXXVII. Mâne la prânz.

Când o fi mâne la prânz,
Aşteptam pe Dumnezeu,
Să-l prânzim, să-l ospătăm
Şi pe Domnul să-l petrecem
Pan' la poarta raiului,
Păn' la poala cerului,
Unde-s pomii înfloriţi,
Pică toamna de rodiţi,
De rodiţi, de grămădiţi.

Refren: Domnului Doamne!

Sâncel, [l. Blaj].

G. Boldea.

XXXVIII. In şesul cel frumos.

Colo'n josu, mai în jos,
Florile dalbe!
Colo'n şesul cel frumos
Este-o dalbă mânăstire
Cu altare
Sus pe mare.
Slujba sfântă
Cine-o cântă?
Cânt-o, cântă
Maica-sfântă
Şi cu nouă popi bătrâni
Şi cu nouă *iconari.*
Iconariul cel mai mic
El în toacă şi-a bătut
De cu sară'n vecernie,
Miez de noapte *itru* (1) sfânt,
Şi de prânz în liturghie!
Zori de zi evanghelie!

Ciunga.

Jos. Nicoară, student.

---

(1) = *mânecatul, utrenia*, slav. utro = dimineaţă.

XXXIX. Blestem şi binecuvântare.

Pleacă Maica Domnului,
Domnului Doamne,
Să mi-şi nască fiul sfânt,
Fiul sfânt pe acest pământ,
Sub creangă de plopu-şi
[verde.
— Ploape, ploape, nalte
[ploape,
Ian apleacă-ţi *cloambele* (1),
Să mi-ţi nască fiul sfânt,
Fiul sfânt pe acest pământ!
Plopul, dacă-mi d'auzià,
Tot mai tare fâlfăià,
Maica prinde a-l blestemà:
— Fire-ai, ploape, blestemat
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul mieu;
Bată vântul, ori nu bată,
Frunza ta să se tot sbată!
Munci grele mi-o d'ajun-
[geà
Şi se da-ră, şi-mi plecà-ră
Pe acest plaiu, picior de raiu.
Când fu la mijloc de plaiu,
La grajdurile cailor,
Grăì Maica Precesta
Din paiele grâului,
Din florile fânului
Staţi voi, cai, *de a roa-
[derea*,
Să mi-ţi nască fiul sfânt,
Fiul sfânt pe acest pământ!
Caii dacă-mi d'auziau,
Mai tare îmi *ronţăiau* (2)
Maica-sfântă-i blestemà
Şi din graiu aşà grăià:
— Fire-aţi voi, cai, bleste-
[maţi,
De mine, de dumnezeu,
Mai tare de fiul meu;
Şi voi, cai, să n'aveţi saţ
Numa'n noaptea de Ispas,
Şi-atuncia numai un ceas!
Munci grele mi-o d'ajun-
[geà,
Şi se dară şi plecară
P'acest plaiu, picior de raiu,
Când fu la mijloc de plaiu,
Sub creanga de tisă verde,
Maica sfântă se oprià,
Cătră tisă-aşà grăià:
— Tisă, tisă, creangă verde,
Ian apleacă-ţi cloambele,
Să mi-ţi nască fiiul-sfânt,
Fiul-sfânt pe acest pământ!
Tisa, dacă-mi d'auzià,
Cloambele mi le-aplecà,
Maica prinde-a se rugà:
— Fire-ai tisă, alduită
Şi în veci blagoslovită
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu!
Munci grele mi-o d'ajun-
[geà
Şi se dare şi-mi plecare
P'acest plaiu, picior de raiu,
La grajdurile boilor.
Grăì Maica Precesta
Din paiele grâului,
Din florile fânului:

(1) = *Crengile.*
(2) = Rodeau, *ronţăiau.*

— *Stați* voi, boi, *de-a roa-*
[derea,
Să mi-ți nască fiul-sfânt,
Fiul sfânt pe acest pământ!
Boii, dacă-o auzià,
Cu rumegatul stăteà,
Jos la iesle se plecară
Și suflară de ajutară;
Și-aburiră, de 'ncălziră,
Maica-sfântă-i alduià (1)
Și din graiu așà grăià:
— Fire-ați voi, boi, alduiți
Și în veci blagosloviți,
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu.
Și voi, boi, să aveți saț,
De trei ori pe zi mâncări
Și de doua adăpări!

Ț. Hațeg. .Cântată de *Dan Hîca*, scrisa de *Marian Hîca*, student.

XL. Blăstemul Maicei Domnului.

Primblă-mi-se, Doame,
[primblă
D'aleo, maica Domnului
C'un fiu micutel în brață,
Cu cosița despletită,
Peste fiu mic slobozită.
Maica-mi dede a plecà
Cam pe plaiu, picior de raiu.
Puse jos să hodinească
Sub tufa de ploput verde.
Ploput verde, dacă-o vede,
Cu cleoambele-o sbiciuià,
Umbră bună nu-i făceà.
Maica-mi dede-a blăstămà:
— Fire-ai ploput blăstămat
De mine, de fiul mieu
Și de dragul Dumnezeu.
Bată vântul, fie *cet*, (2)
Frunza ta 'n loc să nu stee!
Maica-mi dede a *pustinì*(3)
Cam pe plaiu, picior de raiu;
Da când ea că-mi ajungeà
La mijlocul plaiului,
La fântâna raiului,
Puse jos, să hodineasca
Sub tufa de tisă verde.
Tisa verde, dacă-o vede,
Cu cloambele-o cuprindeà,
Umbră bună că-i făceà.
Maica-mi dede-a alduì:
— Fire-ai, tisă, alduită
De mine, de fiul mieu,
Și de dragul Dumnezeu:
Fie vară, fie iarnă
Frunza ta verde sa stè!
Maica-mi dede d'a plecà
Cam pe plaiu, picior de raiu.
Dacă ea că-și ajungeà
La vârvuțu plaiului,
Găsì fiul botezat
Tot de Ion Sântionu
Și de Pavel Apostolu.

Clopotiva, ț. (Hațeg.) *A. Ionaș.*

(1) Alduia = binecuvântà.
(2) — *Liniște*
(3) *Pribegi.*

XLI. Blestemul Maicei Sfinte.

(*Variantă.*)

Maica-sfântă s'a pornit
Cu păr galben despletit
La plop verde şi 'nfrunzit.
Maica-sfântă aşà-a grăit:
— Stai tu, plop, de *hobonit* (1),
Să se nască fiul-sfânt!
Plop n'a stat de hobonit,
Nu s'a născut fiul sfănt,
Maica-sfântă aşà-a grăit:
— Fire-ai tu, plop, blăstămat,
De mini şi de Dumnezeu,
Mai tare de fiul mieu!
Maica-sfântă s'a pornit
Cu păr galben despletit
La teiu verde înfrunzit.
Maica-sfântă aşà-a grăit:
— Stai tu, teiu, de hobonit,
Să se nască fiul sfânt!
Teiu-a stat de hobonit
Şi s'a născut fiul sfânt
Maica-sfântă aşà-a grăit:
— Fireai tu, teiu, fericit,
De mine şi de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu:
Să se facă cruci din tine
La toate bisericile
Să se'nchine noroadele!

Şeuşa. *Şofron Moldovan.* Comunicat de *Emil Precup*, student.

XLII. Maica Sfântă.

Scoborît-a, scoborît,
Florile dalbe,
Maica-sfântă pe pământ,
Ca să nască fiul-sfânt.
Se luară, se duseră
Chiar în curtea lui Crăciun.
— Ce să mă fac eu, Crăciune,
Grele munci că m'au ajuns!
— Du-te 'n ieslea cailor!
Se luară, se duseră
Tocma 'n ieslea cailor.
— Staţi voi, cai, *de-a roaderea!*
Cai n'o stat de-a roaderea,
Maica-sfântă-i blăstămà:
— Fire-aţi voi, cai, blăstămaţi,
De mine, de Dumnezeu
Şi de cel fiuţ al meu.
Voi să nu vă săturaţi,
Numa'n ziua de Ispas,
Şi-atuncia numai un cias!
Se luară, se duseră
Iar 'n curtea lui Crăciun:
— Ce să mă fac eu, Crăciune,
Grele munci, că m'au ajuns!
— Du-te'n ieslea boilor!
Se luară, se duseră
Tocma'n ieslea boilor:
— Staţi voi, boi, de-a rumegà!
Boii-au stat de a rumegà,
Maica-sfântă atunci năşteà,

(1) = *Legănat.*

Boii suflà de 'ncălzià.
Maica-sfântă-i alduià :
— Fire-ați voi, boi, alduiți,
Și în veci blagosloviți
De mine, de Dumnezeu,
Și de ăst' fiuț al meu.
Cu voi să se folosască,
Cu voi să se hărănească
Toți Rumânii, toți creștinii.
Și pe voi să vă sloboază
'N toată ziua la amiază,
Să vă rupeți colți de iarbă,
Să vă udați buzele,
Buzele cu apele !

Ibănești.

D. Fărcaș, student.

XLIII. Maica Sfântă.

(Variantă.)

Cam spre ziua de Crăciun
Maica-sfântă se duceà,
Plaiu de munte-o 'ndireptà
La *iesclia* (1) cailor.
Maica-sfântă așà ziceà :
— Stați voi, cai, de-a *sdron-*
[*țănì* (2)
Pân s'a naște fiul-sfânt,
Fiul-sfânt pe acest pământ !
Cai de samă nu-și băgà,
Maica-sfântă-i blăstămà :
— Fire-ați voi, cai, blăstă-
[mați
De mine, de fiul sfânt,
Car' s'a născut pe pământ !
Și voi, cai, să n'aveți saț,
Numa-'n ziua de Ispas,
Și-atuncia numa un cias !
Maica-sfântă se duceà,
Plaiu de munte-o 'ndireptà
La iesclia boilor.
Maica sfântă așà ziceà:
— Stați voi, boi, de a ru-
[megà,
Pân s'o naște fiul sfânt,
Fiul-sfânt pe acest pământ !
Boi de samă că-și băgà,
Maica-sfântă-i alduià :
— Fire-ați voi, boi, alduiți
De mine, de fiul sfânt,
Car' s'a născut pe pământ:
Toată ziua să arați
Nemâncați, neadăpați !
Maica-sfântă se duceà,
Plaiu de munte o 'ndireptà,
La umbruța plopului.
Maica-sfântă așà ziceà :
— Stăi tu, ploape, de-a te
[bate,
Pân' se naște fiul-sfânt,
Fiul-sfânt pe-acest pământ !
Plop de samă nu-și băgà,
Maica-sfântă-l blăstemà :
— Tu, ploape, să te tot bați
Și de boare și de soare,
Mai mult noaptea pe ră-
[coare !

(1) = Ieslea.
(2) = Ronțăì.

Maica-sfântă se duceà,
Plaiu de munte-o 'ndireptà,
La umbra de tisă verde.
Maica-sfântă-așà ziceà:
— Stăi tu, tisă, de a clătì!
Tisa 'n samă că-și băgà,
Maica-sfântă-o alduià:
— Fire-ai, tisă, alduită,
Și în veci blagoslovită,
De *mini* și de fiul sfânt,
Car' s'a născut pe pământ!

Cetea.

Corn. Dămuș, stud.

XLIV. Maica luminată.

Colo 'n dealu, după dealu,
Este-o dalbă mănăstire;
In mănăstire cine șede?
Șede maica luminată,
C'un fiuț micuț în brațe.
Fiul plânge, nu mai tace,
Maica numai ști ce-a face.
Maică-sa din graiu grăià:
— Taci, fiule, nu mai plânge,
Că eu, maică, că ți-oiu da
Două mere, două pere,
Să te joci în raiu cu ele!
Nici cu-aceea nu tăceà.
Maică-sa din graiu grăià:
— Taci, fiule, nu mai plânge,
Că ție maica ți-a da,
Tot cheile raiului.
Și raiul l-ii descuià,
Pe Dumnezeu l-ii vedeà,
Mitutel și 'nfășățel
Cu fașe dalbă de mătasă,
Legănuț de păltinuț!
Nici cu-aceea nu tăceà;
Maică-sa din graiu grăià:
— Taci, fiule, nu mai plânge,
Că pe tin' te-or răstignì
Păgânii de Jidovii.
Dar și noi i-om răstignì
La capetul *judecii* (1),
C'acolo și noi vom fi
La capetul judecii.

Ragla, Bistrița-Năsăud.

G. Morariu.

XLV. Maica cu fiu 'n brațe.

Luă maica fiu 'n brațe
Și-l duse, cât îl duse,
Puse jos să hodinească
Sub tufă de plopu-și verde,
Plopu-i mare,
D'umbră n'are
Că-s florile-a mărului!
Maica sfântă-l blăstămà-re:
— Firea-i tu, plop, blăstămat
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul mieu!
Luă maica fiu 'n brațe
Și îl duse cât îl duse;
Puse jos să hodinească,

(1) = Vech. rom. *județ, judecată.*

Că-s florile-a mărului!
Sub tufa de măru-şi verde,
Măru-i mare,
D'umbră n'are
Că-s florile mărului!
Maica sfântă-l blăstămà-re:
— Firea-i tu, măr, blăstămat
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul mieu!
Ţie frunza să nu-ţi stee,
Nici cu vânt,
Nici fără vânt!
Luă-şi maica fiu'n braţe
Şi-l duse, cât îl duse,
Puse jos, să hodinească
Sub tufă de tisă verde.
Tisa-i mare,
D'umbră-şi are,
Maica sfântă o *veliceà*(1)-re:
— Firea-i, tisă, velicită,
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul meu!
Ţie frunza să nu-ţi pice
Nici cu vânt,
Nici fără vânt!

Chimitelnic de Câmpie, dela diacul bătrân. *A. V.*

XLVI. O chilie de anglie (2).

Colo'n josu, mai din jos,
O chilie de anglie
Şede'n ea Sânta-Mărie.
Şi şede să hodinească,
Pe Domnul cel sfânt să-l
[nască.
N'a putut să hodinească,
Nici pe Domnul sfânt să-l
[nască.
S'a luat maica, s'a dus,
Către Rusalim în sus,
La *tulişte*a (3) oilor
Şi s'a pus să hodinească,
Pe Domnul cel sfânt să-l
[nască.
N'a putut să hodinească,
Nici pe Domnul-sfânt să-l
[nască,
De rosura oilor,
De sbieretul mieilor.
— Fire-aţi blăstemate, oi,
Cază lâna de pe voi,
Mieluţii de lângă voi!
Şi s'a luat şi s'a dus,
Către Viflaim în sus,
La tuliştea cailor.
Şi s'a pus să hodinească,
Pe Domnul cel sfânt să-l
[nască.
N'a putut să hodinească,
Nici pe Domnul sfânt
[să-l nască,
De rosura cailor.
— Fire-aţi voi, cai, blăste-
[maţi,
Voi să nu vă săturaţi,
Nice ziua, nici noaptea

(1) = Ferìcià (?)
(2) In unele variante găsim: *chilie de tămâie.*
(3) = *Turiştea.*

Pănă'n ziua de Ispas,
Şi atunci numai un ceas!
Şi s'a luat şi s'a dus
Către Viflaim în sus
La ieslea dobitocească,
Pe Domnul cel sfânt
[să-l nască.
Şi s'a pus şi-a hodinit,
Pe Domnul-sfânt l-a născut.
Din grădèle luminèle,
Din pociumbi făclii ardea-le!

Spătac (Blaj). *Grg. Zdrenghea*, comunic. de *I. Velicea.*

XLVII. Dumnezeu cu oile.

Pe coasta cu florile,
Doamneleo, Domnului bun!
Dumnezeu cu oile.
Dumnezeu a fluerat,
Oile şi-a adunat.
Luatu-s'a, dusu-s'a,
La turiştea oilor
Şi s'a dat de a odihnì;
Nu s'a putut odihnì
De rosura oilor,
De sbieratul mieilor.
El din graiu le-a blăstămat:
— Fire-aţi voi, oi, blăstă-
[mate,
Să pierdeţi lână de pe voi
Şi mieluţii de sub oi!
Luatu-s'a, dusu-s'a
La turiştea cailor
Şi s'a dat de-a odihnì.
Nu s'a putut odihnì
De rosura cailor.
El din graiu i-a blăstămat:
— Fire-aţi voi, cai, blăstă-
]maţi,
Să nu vă mai săturaţi,
Pănă'n noaptea de Ispas,
Şi-atuncia numai un cias!
Luatu-s'a, dusu-s'a,
La ieslele boilor
Şi s'a dat a odihnì
Şi s'a putut odihnì.
Dacă ziuă s'a făcut
Fiul-sfânt că s'a născut:
Din pociumbi, făclii aprinse;
Din grădele, luminele,
Boii i-a blagoslovit:
— Fire-aţi, boi, blagosloviţi!
Ziua când veţi fi la jug,
Când plugariu va prânzì,
Voi încă îţi hodinì;
Când plugariu o amiezà,
Voi îţi sta'n loc şi-ţi mâncà;
Plugariul, dacă-a cinà,
Bâta'n mână va luà,
La păşune v'a mânà!

Şoroştin. *I. Bian.*

XLVIII. Sub d'umbrele mărului.

Sub d'umbrele mărului
Şede Maica Domnului
C'un fiuţ micuţ în braţă.
Fiul plânge şi nu'nceată,
Maica Sfântă, Preacurată,
In poală şi l-a luat,

Sus pe plaiu că şi-a plecat.
Când pe plaiu că se prindeà,
Maica plop verde-şi vedeà,
Şi la plop că s'abăteà,
Puse jos şi odihnià.
Plopul umbră nu-şi dedeà;
Maica greu mi-l blăstămà:
— Fire-ai, ploape, părăsit
De mini şi de fiul sfânt,
Până-i fi pe-acest pământ,
Bată vântul, ori nu bată,
Frunza ta să se tot bată!
Fiul plânge şi nu 'nceată,
Maica Sfântă, Preacurată,
In poală şi l-a luat
Şi pe plaiu că a plecat.
Când pe plaiu că se prindeà,
Maica păr verde vedeà
Şi la păr că s'abăteà,
Puse jos şi odihnià;
Părul umbră nu-şi dedeà,
Maica greu îl blăstămà:
— Să fii, pere-o, părăsit
De mini şi de fiul sfânt,
Până-i fi pe acest pământ,
Bată vântul, ori nu bată,
Frunza ta să se tot bată!
Fiul plânge şi nu'nceată,
Maica Sfântă, Preacurată
In poală şi l-a luat
Şi pe plaiu că şi-a plecat.
Când pe plaiu că se prindeà,
Maica viţă îşi vedeà
Şi la viţă s'abăteà,
Puse jos şi hodinià,
Viţa verde umbră-şi dete,
Maica bine-o d'alduià:
— Să fii, viţă, d'alduită
Şi în veci blagoslovită
De mini şi de fiul sfânt,
Până-i fi pe acest pământ!
Să dai, viţă, feria
Si strugurele copu
Şi *urechiţa* (1) *felea* (2).
Şi *boboana sfărtariu* (3)!

Şpring. *Nic. Străjean*, comunic. de *Em. Colbazi*.

XLIX. Din aintea raiului.

Dinaintea raiului
Primblă-şi Maica Domnului
Cu mintia-i de argint,
Care razămă 'n pământ
Şi de-aici mi se luà
Pe cel plaiu, picior de raiu,
Când fu plaiul jumătate,
Puse jos să odihnească.
Maica-mi rupse de-mi grăì:
— Pleacă-ţi, ploape, cleombele,
De să-mi nască fiul sfânt,
Fiul sfânt pe-acest pământ!
Plopul samă nu-mi băgà,
Cleoambele nu-şi aplecà,
Fiul-sfânt nu se năşteà,
Maica greu mi-l blăstemà:

(1) = *Aripa* de strugure.
(2) = Jumătate de «*cop*».
(3) = Pătrar (1/4).

— Fire-ai, ploape, blăstămat
De mine, de-o maică sfântă:
Bată vântu, fie-şi *ceată*, (1)
Frunza ta să se tot bată.
Şi de-aici mi se duceà,
Pe cel plaiu, picior de raiu.
Când fu 'n vârful plaiului,
Puse jos să odihnească
Sub umbra de tisă verde.
Maica-mi rupse de grăise:
— Pleacă-ţi, tisă, cleoambele,
De să-mi nască fiul-sfânt,
Fiul sfânt pe acest pământ!
Tisa bine-o ascultà
Şi cleoambele le plecà,
Fiul-sfânt încă-mi năşteà.
Maica bine-o alduià:
—Fire-ai, tisă, alduită
Şi în veci blagoslovită,
De mine, de Dumnezeu,
Mai tare de fiul său:
Fie iarnă, fie vară,
Frunza ta verde să stè!
Trei-izvoare-mi izvoreà:
Un izvor de *lapte dulce*,
Un izvor de *vinuţ roşu*
Şi altul de *mirul sfânt;*
Cel de lapte-l aplecà,
Cel de vin mi-l botezà,
Cel de mir mi-l miruià,
Fiul-sfânt încă-mi creşteà.
Şi-o 'nchinăm cu sănătate!

Ţ. Haţeg. *Ion Medrea,* student.

L. In poarta raiului.

Sus în poarta raiului,
Şade-mi Maica Domnului
C'un fiuţ micuţ în braţă,
Dar fiuţul nu mai tace.
— Taci, fiule,
Taci, dragule,
Că m'oiu duce,
Ţi-oiu aduce,
Două mere,
Două pere,
Toate patru aurèle,
Cu cheiţa dela raiu,
Să te faci mai mare craiu!

Sebeş. *Achim Arsu,* comunic. *I. Dâmboiu.*

LI. La vârful munţilor.

Sus la vârful munţilor,
Florile d'albe,
Este-o baie bălăioară,
Da'n baie cine şedeà?
Maica sfântă Precesta
Cu fiuţu lângă ea.
Fiuţu tare plângeà,
Maica-sfântă-l mângăià:
—Taci, fiuţă, nu mai plânge,
Că ţie maica ţi-a da

(1) *Ceată=vreme liniştită, linişte,* cfr. *cet,* încet.

Două mere argințèle,
Să te joci, fiuț, cu ele!
Fiuțu așà ziceà:
— Nu plâng, maică, de aceea.
Uită-te, măicuță, 'n jos,
De vezi fauri făurind,
Mie piroane făcând!
Și fiiuțu tot plângeà,
Maica-sfântă-l mângăià:
— Taci, fiuță, nu mai plânge,
Că ție mama ți-a da
Două mere aurele,
Să te joci, fiuț, cu ele!
Fiuțu, așà ziceà:
— Nu plâng, maică, de aceea.
Uită-te, măicuță, 'n sus,
De vezi *bărdași* (1) bărduind
Și mie cruce făcând!

Blaj. *Corn. Bocan*, comunic. *Ion Duma*.

LII. Pe fețele munților.

Pe fețele munților,
Linu-i vântul, vântule lin de [vară !
Este-o dalbă manăstire.
In mănăstire cine cântă?
Cântă nouă popi bătrâni
Și cu nouă diecei.
Slujba sfântă cine-o ascultă?
D'ascultă-o Maica sfântă.
Stă pe-o piatră răzămată
C'un fiuț micuț în brață.
Fiu 'ncepe de-a *crâncì* (2),
Maica sfântă a-l opacì:
— Taci, fiule, nu crâncì,
Că maica ție ți-a da
Două mere,
Două pere,
Două țițe dalbe-a mele!

Lupu. *Nic. Benchea*, student.

LIII. La cea piatră.

La cea piatră răsturnată,
Hoi da Lerui, flori [de măr ! (3)
Șede Maica 'ngenunchiată
C'un fiuț micuț în brațe.
Fiul plânge, stare n'are,
Maica sfântă-l mângaià-re:
— Taci, fiiule, nu mai plânge,
Că ție maica ți-a da:
Două mere, două pere,
Două țițe dalbe-a' mele.
Cu merele te i jucà,
Țițele te-i desfatà!
Fiul plânge, stare n'are.
— Taci, fiule, nu mai plânge,
Că ție maica ți-a da:
Și cheile raiului
Și șuștariul de botez

(1) = Dulgheri.
(2) = *Scâncì*.
(3) După fiecare vers.

Şi scaunul de judeţ.
Cu cheile-i descuià,
Cu şuşteriu-i botezà,
Din scaun îi judecà!
Firea-i, gazdă, sănătoasă
Şi peste an tot voioasă;
Firea-i, gazdă, sănătos
Şi peste an tot voios.
Voie buna şi-o *colindă* (1)
Şi-un cârnaţ legat de grindă!

Blaj. Colect. *A. Viciu.*

Observaţiune. Această colindă, mult variată, în Pusta-Camaraş (Câmpie) să începe aşà:

Pe marginea Dunarii
Este-o piatră răsturnată...

apoi continuă cu puţine schimbari, dar după versul 11, variaza astfel:

Nici cu èlea nu tăceà,
Maica-sfântă-l alduià:
— Taci, fiule, taci, dragule,
Că ţie maica ţi-a da-re:
Măturice de argint,
Să mături tu ceriul sfânt,
Ceriul sfânt de negurèle,
Pamântul de *tine* (2) grele.

Comunic. *I. Pop,* student.

LIV. La cea piatră.

(Varianta.)

La cea piatră răsturnată,
Ziorel de zi!
Şede maica'ngenuchiată,
C'un fiuţ micuţ în braţe.
Fiul plânge, se scânceşte;
Maica sfânta-l opăceşte,
— Taci, fiule, nu mai plânge,
Cá maica ţie ţi-a da
Doua mere, două pere,
Două ţiţe dealbe-a'mele;
Cu merele te-i jucà,
Ţiţele te-i răsfăţà!
Fiul plânge, stare n'are,
Maică-sa din graiu grăià-re:
— Taci, fiule, nu mai plânge,
Că maica ţie ţi-a da:
Şi cheile raiului
Şi şuşteriul de botez
Şi scaunul de judeţ.
Cu cheile-i descuià
Şi pe Domnul li-i vedeà;
Din scaun îi judecà,
Din şuşteriu îi botezà!

Scrisă de *Petru Herţe,* student.

---

(1) = Colacul sau covrigul ce se da după colind.
(2) pl. din tină = noroiu.

LV. Fiu din piatră.

Este-o piatră *lecovată,* (1)
Leru-i, Doamne!
Şede Maica 'ngenunchiată,
Să nască *fiul din piatră.*
Fiu din piatră s'a născut,
Matura'n mâna i-a pus,
Sa măture pamântul;
Pământul de gozurèle,
Şi *cerul de negurele* (2).

(Şomfalău Târn. m.). *Zenovia Copacian.*

LVI. Este o piatră mărmurata.

Colo josu, mai în josu,
Este-o piatră mărmurată,
Maica sfântă-i razămată,
C'un fiuţ micuţ în braţa;
Fiul plânge, stare n'are,
Maică-sa din graiu graià-re;
— Taci, fiule, taci, dragule,
Că ţie maica ţi-a da-re:
Două mere, două pere,
Doua ţiţe dalbe-a mele,
Şi scaunul de judeţ
Şi ciubăru de botez!
Ba, zo, mie nu-mi trebue,
Nici ciubaru de botezu,
Nici scaunu de judeţu.
Far' (3) cheile raiului,
Să descuiu raiul meu,
Sa vedem pe Dumnezeu!

Refren: *Zuărel de zî,* după fiecare vers.

Silvaşul-rom. *G. Boldea.*

LVII. Maica sfântă cu pruncul.

Colo josu, mai în jos,
Ziuarel de ziua! (4)
Colo'n şesul cel frumos,
Este-o masa de matasa,
Dar la masă cine şede?
Şede, şede Maica sfântă
C'un fiuţ micuţ în braţă.
Fiul plânge, stare n'are,
Maica-sa hodina n'are,
Ea din graiu aşà-i graià-re:

(1) Intr'o variantă (ce urmează) se zice: «piatră *marmurata*». Mi se pare că aceasta explica vorba neînţeleasă «lecovata», care în vreo limba veche va fi însemnat piatră, cum avem d. e. *sada-gura*=gura-gura Cfr. şi leuca petra.

(2) *Negurele,* diminutiv din negură; înţelesul versului final ar fi: sa dea lumina. De fapt este imposibil a nu întrevedeà în aceasta colinda un res din cultul lui Mithras=Sol invictus, ce se sărbà, dupa datina Fenicienilor, la 25 Dec. «Mithras se numeşte *cel ce s'a nascut din stânca, din peştera adânca*». S. Justin Mart. în dial. c. Triphon, 70: «Deo invicto Mithrae et *petrae genetrici*». Cit. după Dr. At. M. Marienescu, *Cultul păgân,* edit. Acad. Rom., pag. 250.

(3) = Numai.

(4) Se repetează după fiecare vers.

— Taci, fiule, taci, dragule,
Că ție maica ți-a da-re
Două mere, două pere,
Două țițe dalbe-a mele;
Cu tițele te-i răsfăță,
Și perele li-i mâncà!
Și scaunul de județu
Și găleata de botezu;
Din scaun îi judecà,
Din galeată-i botezà!

Blaj, *O. A. Viciu*, student.

LVIII. La o masă de mătasă.

La o masă de mătasă,
Ziorel de ziuă
(după fiecare vers)
Șede-mi maica 'ngenunchiată
C'un fiuț micuț în brață;
Fiul plânge, stare n'are.
— Taci, fiule, nu mai plânge,
Că ție maica ți-a da,
Două mere, două pere,
Și tițele dalbe-a'mele,
Și cheile raiului,
Și *șușteriul* (1) de botez,
Și scaunul de județ;
Cu cheile-i descuià,
Cu susteriu-i botezà,
Din scaun îi judeca!

Sâncel. *I. Barbat.*

LIX. Doi luceferi.

Răsărit au, răsărit
Doi luceferi gălbiori.
Nu-s luceferi gălbiori,
Că-i o dalbă mănăstire
Cu pereții de tămâie,
Cu podu de sfântă ceară,
Cu ușa de sfântă rugă.
Sfânta rugă cine-o cântă?
Nouă popi, nouă dieci
Și pe-atâta patrierci.
Sfânta slujbă cine-o-ascultă?
Dar ascultă Maica sfântă
Cu fiuț micuț în brață.
Fiul plânge, stare n'are,
Maică-sa din graiu grăià-re:
— Taci, fiule, nu mai plânge,
Că ție maica ți-a da:
Șuștariul dela botez
Și cârja dela județ
Și cheile raiului.
In toarta șuștariului
Scrisă-i floarea raiului;
Pe buza șuștariului
Scrisă-i vița vinului
Și 'n fundul șuștariului
Doi porumbi și-o porum-
[biță,
Tot ascultă toaca 'n ceriu,
Toaca 'n ceriu și slujba 'n
[raiu.
Și ție maica ți-a da
Și cheile raiului,

(1) *Șuștariu.*

Şi raiul vei descuià,
Ce-i vedeà ţi-i minunà:
Trupuri dalbe, înflorite,
De Dumnezeu dăruite
Şi de popă spovedite.
Ti-i ţipà şi pân la iad;
Numa-odată-i genunchià,
Iadu ţi s'a descuià;
Ce-i vedeà, ti-i minunà:
Trupuri negre putrezite,
De popă nespovedite,
De Dumnezeu părăsite!

Panade. *Vict. Săbăduş,* st.

LX. Mânăstire cu nouă altare.

Mănăstire cu nouă altare,
Cu uşile 'n jos pe mare,
Cu razele către soare.
La altariul cel mai mare
Slujba sfântă cine-o cântă?
Cânt'o-un zău şi-un Dum-
[nezeu.
Dar de-ascultat cine-o as-
[cultă?
Dar ascultă Maica sfântă
C'un fiuţ micuţ pe braţă.
Fiul plângeà, nu-mi tăceà,
Maica sfânta-l mângăià:
— Tacio-mi, fiuţ, tacio-mi
dragă,
Ca io ţie că ţi-oiu da,
Două mere, două pere,
Să te joci, fiuţ, cu ele!
Fiul plângeà, nu taceà,
Maica sfântă-l mângăià:
— Tacio-mi, fiuţ, tacio-mi,
[dragă,
Ca io ţie că ţi-oiu da
Două ţiţe dalbe-a mele,
Să te joci, fiuţ, cu ele!
Fiul plângeà, nu-mi tăceà,
Maica sfântă-l mângâià:
— Tacio-mi, fiuţ, tacio-mi,
[dragă,
Că io ţie că ţi-oiu da
Cheiţele raiului,
C'alea ţi-au fost date ţie,
Din dalba copilărie!
Şi-o 'nchinăm cu sănătate
Pe la toţi şi pe la toate!

Bucureşti (Zarand.) *J. Fugătă.* student.

LXI. Poala Ceriului.

Poala ceriului,
Poarta raiului!
De primblă-se primblă
Cea Sfântă-Mărie,
Cu paşul păşià,
Flori sfinte rupeà
Şi 'n mâni le prindeà
Şi 'n braţ le puneà.
Şi cele din braţă
Frumos d'înflorià.
Şi ea s'a uitat
Sus spre răsărit
Şi ea şi-a văzut
O rază-mi de soare.

— Tu rază-mi de soare,
Tu eşti d'umblătoare
Şi eşti văzătoare!
Dă de ştire 'n ceriu,
In ceriu la îngeri,
Că din mine s'a naşte,
Din maică curată
Ficuţ fără tată!
Şi el şi-o luat
In mâna cea stângă
Da crucea cea sfântă,
Şi 'n mâna direaptă
Şuştariu de botez
Şi s'o botezat;
Bun nume şi-a pus,
Dulcele «Isus»,
Domnul ceriului
Şi-al pământului.
Şi noi ne 'nchinăm
Dalbă-i sănătate!

M.-Decea. *Em. Pop.*

LXII. **Sub roşu de răsărit.**

Sub roşu de răsărit,
Domnului bun,
Este-un măr dulce 'nflorit.
Sub umbruţa mărului
Şade-mi, Doamne, Maica [sfântă
C'un fiuţ micuţ în braţe,
Cu cosiţa despletită,
Jos pe fiu-e slobozită.
Dar de lucru ce lucrează?
Tot de botez se *gătează* (1).
Dar' nănaş pe cine chiamă?
Pe Ionu Sântion,
Nănaşul lui Dumnezeu.
Da, zău, nume cum i-or [pune?
Tot Isuse Hiristoase,
C'alea-s nume mai frumoase,
Din toată lumea alese.
Fiul, dacă-l botezară,
In mari legi că mi-l băgară:
In legea lui Dumnezeu,
Să crească da fiu-său.
Fiul din braţe-a sburat
Peste-o mare,
Peste-o zare,
La cea mănăstire mare.
In mijloc de mănăstire
Este-o masă dalbă 'ntinsă;
Imprejur, Doamne, de masă
Sunt tot jiţuri de mătasă,
Dară 'n jiţuri cine şade?
Şade-mi, doamne, fiul sfânt,
Cu arcuţul încordat,
Sus spre ceriu îi ridicat,
Ca el ceriul să-l răstoarne.
Din ceriu tare mi-l rugară
Prea-sfântă Dumineca-re:
— Fiu ceriul nu-l răsturnă,
Că mai sunt şi credincioşi,

(1) Prin analogie î. l. d. *se găteşte.*

Credincioşi lui Dumnezeu
Şi tuturor zilelor,
Mai vârtos Vinerilor!
Şi noi iară ni-o 'nchinăm
Tot în dalbă-i sănătate.

Blaj. *O. A. Viciu*, student.

LXIII. In deal la Rusalim.

Sus în deal de Rusalim (bis)
Ho Lerui, Doamne,
După-o tufă de mălin
Joacă o fiară foarte mândră,
Da de mândră-i argintie;
Nime 'n lume nu şi-o ştie,
Numa' sora soarelui.
Cum o vede, intră 'n casă,
Intră 'n casă, spuse 'n masă:
— Ciuda-i mare, ce văzui!
Soare arcu-şi întindeà,
Intr'acolo se duceà
Linu, lin prin cest *mălin*, (1)
Incet, încet prin brădet.
Sub tufă de tisă verde
Intinse arcu s'o săgete;
Ea *pripiră* (2) şi grăeşte:
— Stăi, soare, nu sagetà,
Că nu-i cine-ţi pare ţie,
Că-i, Doamne, Sfânta-Mărie!
Şi-am venit şi am d'oblicit,
Că s'a născut fiul sfânt,
Şi am venit să-l botezăm,
Nume mare să-i punem:
Doamne, Domnul ceriului
Doamne şi al pământului!
Doamne al nost, al tuturor!

Sebeş. *Mat. Pop*, comunic. *I. Dimboiu*.

LXIV. O fiară mândră.

Sus în deal de Rusalim,
După-o tufă de mălin,
Joacă, joacă-o fiară mândră,
Corinde, Doamne, corinde!
Nime 'n lume nu şi-o vede,
Numa Ion d'arcaş mare;
Păşì prin casă, scrisă masă,
Pân' la curtea cu *harcu*, (3),
Corinde, Doamne, corinde!
Luă harcu de-a stânga
Şi săgeata de-a dreapta;
Luă 'ncet prin cest făget,
Luă lin prin cest pelin
Şi d'a *leşu* (4) se dădură,
Corinde, Doamne, corinde!
Sub tufa de tisă verde,

---

(1) *Mălin* şi *melin*=liliac (Prunus padus.)
(2) *Pripeşte, grăbeşte.*
(3) = *Arcul.*
(4) = *Pândă.*

Trase harcu să sagete;
Fiara grăbì de-a grăì:
— Mă Ioane, d'arcaş mare,
Da nu da de mă strică!
Io nu-s fiară ce-ţi pare ţie,
Corinde, Doamne, corinde!
Că-s doamna Sântă-Mărie.
Şi Dumnezeu m'a lăsat
Să fiu fiara codrilor
Nouă ani şi nouă zile
Şi pe-atâte săptămâne.
Dacă-acele plinì-le-oiu,
Jos la ţară duce-m'oiu,
Corinde, Doamne, corinde!
Chiei în mână luà-mi-oiu,
Biserica descuià-mi-oiu,
Slujbă mândră face-mi-oiu.
Slujba mândră cine-o as-
[cultă?
Ascultă-o Maica sfântă,
Corinde, Doamne, corinde!

Brad.

I. German., student.

LXV. Ion Sântion.

Sculaţi, sculaţi, mari boieri,
De vă sculaţi fetele,
Să măture curţile,
Să aştearnă mesele,
5. Să umple păharăle!
Că boierii-s duşi de-acasă,
Da s'o dus în codrii verzi,
In codrii verzi de-a vânare.
Şi vânară până'n sară,
10. Prinse-un puiu de *libi-*
[cioară. (1)
Scos-au harcu să-l săgete.
El din graiu aşà-a grăit:
— Pe mini nu mă săgetà,
Că io-s Ion Sântion
15. Nănaşu lui Dumnezeu.
Că pe mine m'a trimes,
Să cunun şi să botez!

Şilea m.

comunic. *T. Hurghiş, student.*

LXI. Vânători de-ai lui Pilat.

Coborît-au coborît,
Corinde-mi, Doamne,
[corinde-mi!
Vânători de alui Pilat
Cu ogarii pe pământ
Şi cu şoimii sus în vânt.
5. Şi vânară, cât vânară,
Zi de vară până'n sară,
Şi când fu mai lângă sară,
Au vânat un vultur sur.
Vultur sur din graiu grăià:
10. — Vânători de a lui Pilat,
Nu grăbiţi spre moartea
[mea,
Că voi nu ştiţi cine-s eu,
Că io-s Ion Sântion

(1) = *Lebejoară* — din lebedă.

Nănaşu lui Dumnezeu.
Şi mă duc, c'am auzit,
Că s'a născut Fiul sfânt.
Şi mă duc ca să-l botez;
Da nu mă pot apropià
De fumul tămâilor,
De-adunarea sfinţilor,
De sborul albinelor,
De mirosul florilor!

Ţeiuş. *Ion Beşcheri*, student.

LXVII. Se primblă cea S-Mărie.

Poala ceriului,
Poarta raiului,
De primblă-se, primblă
Cea Sântă-Mărie.
Cum paşul păşià,
Flori sfinte rupeà
Şi 'n mâni le prindeà
Şi 'n braţ le puneà.
Şi ea s'a uitat
Sus spre răsărit
Şi Ea şi-o văzut
D'oi rază-mi de soare:
— Tu, rază-mi de soare,
Tu eşti umblătoare,
Dă de ştire 'n ceriu,
In ceriu la îngeri,
Că din mini s'a naşte,
Din maică curată
Ficuţ (1) fără tată;
Şi el şi-o luat
In mâna cea stângă
Crucea sa cea sfântă,
Şi 'n mâna cea dreaptă
Şuştariu de botez.
Şi el s'a botezat,
Bun nume şi-a pus:
Sânt Hristos Isus,
Domnul ceriului
Şi-al pământului.
Şi noi ne 'nchinăm,
Dalbei sănătate.

Decea. *Mih. Ştef*, student.

LXVIII. Poarta ceriului.

Poarta ceriului,
Corindeo, corindeo!
Gura raiului,
De primblă-se, primblă,
Pe de-asupra ei
Vineţi porumbei
Din aripi plesnind,
Din gură grăind:
— Bucură-te, maică,
Că din tin' va naşte
Un fiu fără tată
Şi făr' de păcate!
Nu s'a bucurat,
Mai rău s'a 'ntristat.

(1) = *Fiuţ*.

Câţi sfinţi c'o chemat,
Toţi că şi-au venit;
Numai n'a venit
Ion Sântion.
Când Ion sosià,
Ficuţu năşteà
Şi el l-a luat
Pe palmele lui,
Dulci braţele lui,
Şi el mi l-a dus
La râul de vin,
De şi-l-a scăldat.
Decì l-a luat
Pe palmele lui,
Dulci braţele lui,
Şi el şi l-a dus
La râul de lapte,
De şi l-aplecat.
Decì l-a luat
Pe palmele lui,
Dulci braţele lui.
Şi el şi l-a dus
La râul de mir,
De l-a botezat
Şi l-a creştinat,
Nume că i-a dat:
Domnul ceriului
Şi-al pământului.
El să stăpânească
Ceriul şi pământul
Şi pe noi de-a rândul!

Şoroştin. *I. Bian,* student.

LXIX. Măr dalior.

Jos în prundul mării dalbe
Este-un maru *d'ălior.* (1)
Nu ştiu la măr ce s'a 'nvăţat,
Nu ştiu leu-i,
Nu ştiu smeu-i;
Câte mâncă,
Câte strică,
Câte pe mare le-aruncă,
Şi frunza o rumegară,
Jos pe mare-o aruncară.
Toader, Toader *harcaş* (2)
]mare
Intinse arcul să-l săgete.
— Pe mini nu mi-i săgetà,
Că eu nu-s leu,
Nice smeu,
Că io-s Ion Sântion
Nănaşul lui Dumnezeu.
Io-s de Dumnezeu trimes,
Să fac văi şi să fac şes,
Şi din văi izvoară reci!
Cine din izvoară bea,
Tot pe Domnul pomenià.

Cicudiu (Câmp.). *Mih. Moldovan.*

---

(1) = *Alior.*
(2) = Arcaş.

LXX. Se scoboară Domnul sfânt.

Hei Linu-i, Linu-i Leru-i
Lin!
De când Domnul s'a născut
Şi pământul l-a făcut,
Hoi Linu-i . . .
Şi ceriul l-a ridicat
In trei stâlpi l-a răzimat,
Hoi Linu-i. . .
Şi frumos l-a 'mpodobit
Tot cu stele mărunţele,
Hoi Linu-i. . .
Cu luceferi printre ele
Şi cu luna cu lumina,
Soarele cu razele.
Dar soarele unde rază?
Rază 'n vârful munţilor,
La fântâna sfinţilor.
Este-o scara de argint,
Se scoboară Domnul sfânt,
Domnul sfânt pe acest pă-
[mânt.
Se scoboară-arareori:
La sfintele sărbători.

Ciuguzel — *Silv. Man,* student.

LXXI. De s'a pogorît.

De s'a pogorît, Doamne leo,
De s'a pogorît
Pe scară de ceară, Doamne
leo,
Pe scară de ceară
Cu tri sfinţi a lui, Doamne leo,
Cu tri sfinţi a lui
Şi-unul l-a mânat, Doamne
leo,
Şi unul l-a mânat,
Că lor să li-şi gate, Doamne
[leo,
Că lor să-li-şi gate
Cină şi hodină, Doamne leo,
Cină şi hodină
Şi-o bute de vin, Doamne leo,
Şi o bute de vin
Care l-a lucrat, Doamne leo,
Care l-a lucrat
Cu boi bourei, Doamne leo,
Cu boi bourei,
Că-s mai curăţei, Doamne leo,
Că-s mai curăţei.
Şi unul l-au mânat, Doamne
leo,
Şi unul l-au mânat,
Că lor să li-şi gate, Doamne
leo,
Că lor să li-şi gate
Cină şi hodină, Doamne leo,
Cină şi hodină
Şi-un colac de grâu, Doamne
leo,
Şi-un colac de grâu,
Care l-a lucrat, Doamne leo,
Care l-a lucrat
Cu junci tinerei, Doamne leo,
Cu junci tinerei,
Că-s mai subţirei, Doamne
leo,
Că-s mai subţirei.
Şi unul l-au mânat, Doamne
leo,
Şi unul l-au mânat

Că lor să li-ş gate, Doamne leo,
Că lor să li-şi gate
Cină şi hodină, Doamne leo,
Cină şi hodină
Şi-un miel sugărel, Doamne leo,
Şi-un miel sugărel,
Care el şi-a supt, Doamne leo,
Care el şi-a supt
Nouă săptămâni, Doamne leo,
Nouă săptămâni
La nouă mumâni, Doamne leo,
La nouă mumâni,
Nouă primăveri, Doamne leo,
Nouă primàveri
La nouă miuări, Doamne leo,
La nouă miuări!

Măhaci. *Susana Pop.*

LXXII. Purces-o..

Purces-o, purces-o
Domnul cu Sân-Petru
Ler oi, Ler oi, Doamne, (1)
Pe cale, pe vale,
Pe drumul cel mare.
Şi ei se luau
Pe cale 'nainte
Şi ei se uitau
De lături de cale
Şi ei mi-şi vedeau
Tri-işi luminèle
La tri sălăşèle,
Şi ei s'abăteau,
Sălaş de cereau.
Povoraş (?) mai mare
Sălaş nu le dare.
Şi-apoi mi-şi porniau
Pe cale 'nainte
Şi ei se uitau
De lături de cale
Şi ei mi-şi vedeau
Tri-işi luminèle
La tri sălăşèle.
Şi ei s'abăteau,
Sălaş de cereau.
Povoraş de mijloc
Sălaş nu le da.
Şi-apoi mi-şi porniau
Pe cale 'nainte,
Şi ei se uitau
De lături de cale,
Şi ei mi-şi vedeau
Tri-işi luminèle
La tri sălăşèle.
Şi ei s'abăteau,
Sălaş de cereau.
Povoraş mai mic
Sălaşul li-l da,
Cina li-o gătà:
Berbecuţ băluţ,
Mândru-i *ocăruţ* (2),
Cu lânuţa creaţă,
Cu cornite 'ntoarse.
Patul li-l făceà:

(1) Repetat tot după al 2-lea vers.
(2) = *Cu pete negre pe bot,* încolo tot alb.

Trestie măruntă,
Iederă 'nflorită.
Şi-apoi se culcau, —
Si-apoi se sculau
Des de dimineață.
Şi ei se spălau
Pe față, pe brață,
Pe dalba-i peliță.
Si-apoi mi-şi porniau
Pe cale 'nainte.
Povoraş mai mic
Oile-şi pornià
Şi el se uità
'Napoi peste oi
Şi el mi-şi vedeà
Berbecuți băluți
Mândri *ocăruți* (1),
Cu lânuță creață,
Creața mărgăreață (2),
Cu corniță 'ntoarsă,
Auruț îmi varsă.
El din graiu grăià:
— *Ferică* (3) mi de noi,
Cine-a *mas* (4) la noi
Noapte-i astă noapte,
Că pe cât le-am dat,
Mai mult ne-a lăsat:
Sănătate 'n noi,
Sănătate 'n oi.

Obs. Tot la al 3-lea vers refrenul:

Ler oi, Ler oi, Doamne!

Teiuş. *I. Beşcheri,* student.

LXXIII. Domnul pe pământ.

Scoborît-a, scoborît
Dumnezeu pe-acest pământ,
Tot să vadă
Şi să creadă
Ce fac domnii cu iobagii
Şi bogații cu săracii.
Se luară, se duseră
Prin oraş, prin Făgăraş
La curtea bogatului.
— Gata-i prânzu, bogat
[mare?
— Prânzu-i gata, nu-i de voi,
De nişte boieri ca noi!
Se luară, se duseră
Prin oraş, prin Făgăraş
La curtea săracului.
— Gata-i prânzu, sărac
[mare?
— Prânzu-i gata din puțin,
Poftim aici să-l prânzim;
De nu ne-om fi săturat,
Merg în sat la 'mprumutat!
— Sui, Petre, pe stângul
[mieu,
De vezi, Petre, ce-i vedeà?
— Văd casa bogatului
In mijlocul iadului,
Bate 'n para focului.

(1) = Diminut. din *oacăr, oacără* v.m.s.
(2) = Ca *mărgăritarul.*
(3) *Ferică-mi* = ferice.
(4) = Poposit peste noapte.

— Sui, Petre, pe dreptul mieu,
De vezi, Petre, ce-i vedeà?
— Văd casa săracului
In mijlocul raiului,
Bate 'n raza soarelui!

comunic. *Roman Pop,* elev cl. III.

LXXIV **Domnul pe pământ.**
(Variantă.)

Coborît-a, coborît,
Coborît-a Domn din ceriu
Pe-o scară dalbă de ceară.
Sfântul soare răsărià,
Sfânta ceară se topià.
Dumnezeu și soțul său
Se luară și plecară
Peste vii, peste moșii,
La mijlocul satului,
La casa bogatului.
Acolo, dacă ajungià,
Dumnezeu din graiu grăià:
— Bună sara, muncitori!
— Mulțam vouă, cerșitori!
— Gata-i cina s'o cinam?
— Cina-i gata pentru noi,
Că-s mai mare domn ca voi!
Dumnezeu cu soțul său
Se luară și-mi plecară
Peste vii, peste moșii,
La capătul satului,
La casa săracului.
Acolo, dacă ajungeà,
Dumnezeu din graiu grăià:
— Bună sara, muncitori!
— Mulțam vouă, călători!
— Gata-i cina, s'o cinăm?
— Cina-i gata, cam puțină;
Hai cu toți, s'o cinăm
Dacă nu ne-om săturà,
Bunu-i Domnul, mi-o mai da!
Dumnezeu cu soțu său
Se luară și plecară
Pe dunguța iadului,
La casa bogatului.
Acolò, dacă ajungeà,
Dumnezeu din graiu grăià:
— Uită, Petre, 'n stânga mea,
Spune-mi mie, ce-i vedeà!
— Ce văzui, mă spăimântai:
Văd casa bogatului
Chiar sub talpa iadului,
In cuțite ascuțite!
Dumnezeu cu soțul său
Se luară și plecară
Pe dunguța raiului,
La casa săracului.
Acolo, dacă ajungeà,
Dumnezeu din graiu grăià:
— Uite, Petre, în dreapta [mea,
Spune-mi mie ce-i vedeà!
— Ce văzui mă 'mbucurai!
Văd casa săracului
D'în mijlocul raiului
Stând cu mesele întinse
Și tot cu mâncări cuprinse!
Dumnezeu cu soțul său
Se luară și sburară,
Sus la ceriu se ridicară.
O cântăm și-o colindăm
Și la gazdă i-o 'nchinăm!

Cib. *Áron Costea,* student.

LXXV. Piatră şolovată.

Piatră, piatră *şolovată* (1)
Lerului Doamne,
Şede-o maică 'ngenunchiată,
Ca să nască fiu din piatră.
Fiu din piatră s'a născut,
Mătura 'n mână i-au pus,
Ca să măture pământul,
Pământul de gozurèle,
Şi ceriul de negurèle.
— Haida, Petre, haida, dragă,
Haida la cel cap de sat,—
Nimerim la om bogat:
— Bună seara, om bogat!
— Mulţumim, calicilor!
— Gata-i cina, s'o cinăm?
— Cina-i gata, nu-i de voi,
Că-i de oameni ca şi noi!
— Haida, Petre, haide dragă,
Haida la cel cap de sat,—
Nimerim la om sarac:
— Bună sara, om sărac:
Gata-i cină, s'o cinăm?
— Cina gata, n'o avem,
Batăr (2) de-om împrumutà,
Noi de cină tot v'om da!
Da casa bogatului
Arde 'n para focului,
Iar casa săracului
Joacă 'n spuma laptelui.

Sebeş. *Veron. Bălan,* comunic. *Ion Dimboiu.*

LXXVI. Côborît-a Dumnezeu.

Coborît-a, coborît,
Coborît-a Dumnezeu
La mijlocul satului,
La casa bogatului;
Bogatul la prânz erà.
— Bunu-i prânzul, om bo-
[gat?
— Bunu-i, numai nu-i de voi,
Că-i de domni mari, ca
[şi noi!
Dumnezeu s'a supărat
Şi de-acolea s'a luat
Pân'n capul satului,
La casa săracului.
Săracul la prânz erà;
— Bunu-i prânzul, om sărac!
— Bunu-i, numai puţinel,
Dăm cu toţii *p'ingă* (3) el;
Că de nu ne-om săturà,
Dumnezeu mai mult
[ni-a da!
Dumnezeu s'a bucurat
Şi de-acolo s'a luat.
Se luară, se duseră,
Păn' la tufa de măr dulce.
— Şezi tu, Petre, 'n *drep-
[tul* (4) mieu,

(1) *Şolovată*, probabil că înseamnează *mărmurată*, cum gasim în col. LV. «Este o piatră mărmurată». De fapt, unguerescul *sala*=turmalină, o specie de piatră cu fier.
(2) = *şi dacă.*
(3) = *Pe lângă.*
(4) La dreapta mea.

De vezi, Petre, ce-i vedeà !
—Vai, Doamne, ce văzui eu,
Ce văzui, întinerii:
Da casa săracului
Tocma 'n fruntea raiului,
La scaunul Domnului!
— Şi sui, Petre, *'n stângul*
[mieu (1)
De vezi, Petre, ce-i vedeà !
— Vai, Doamne, ce-am vă-
[zut eu,
Ce văzui, îmbătrânii:
Da casa bogatului,
Tocma 'n fundul iadului,
In văpaia focului!

Ciunga. *Jos. Bogdan,* student.

LXXVII. Scoborît-a Dumnezeu.

(Variantă.)

Scoborît-a scoborît,
Scoborît-a Dumnezeu
La mijlocul satului,
La casa bogatului.
—Bună cina, bogat mare!
—Bună cina, nu-i de voi,
Că-i de boieri mari, ca noi!
Dumnezeu s'a supărat
Sara bună şi-a luat.
Se luară,
Se duseră,
Până 'n capu satului
La casa săracului.
— Bună cina, sărac mare!
—Bună cina, nu-i de unde!
Mers-a 'n sat la 'mpru-
[mutat,
Pe Dumnezeu l-a cinat,
Dumnezeu l-a cuvântat,
Sara bună şi-a luat.
Se luară, se duseră
Păn' la uşa raiului,
— Dă, te suie, Petre, suie
Pe cest umăr drept al meu,
De vezi, Petre, ce-i vedeà !
— Văz casa săracului
—La mijlocul raiului,
Cum stă în slava Tatălui;
Cum creşte şi mugureşte,
Dumnezeu i-o dărueşte!
— Dă, te suie, Petre, suie
Pe cest umăr stâng al mieu,
De vezi, Petre, ce-i vedeà !
— Văz casa bogatului
La mijlocul iadului,
Arde 'n para focului!

Şonfalău. *Zenovi Copăcean.*

LXXVIII. Domnul bun.

Cesta-i Domnul bun,
Doamne leo!
Bun gând şi-o gândit,
Când el şi-a făcut
Casa lângă drum,
Masa-i peste drum.

(1) Pe umărul stâng.

Câţi drumari treceà,
Pe toţi îi prânzià.
Când fu mai 'napoi
Şi ş'or nimerit
Negri cerşitori,
D'alghi-şi (1) vânători
Şi lor le-a *belit* (2)
Boul bourel,
Şi le-a mai belit
Mielul sugărel,
Şi s'or d'ospătat
Tri zile deplin.
Şi'napoi s'o 'ntors
Şi şi-o mai găsit
Boul bourel
La iesle zăcând,
Frumos rumegând.
Şi şi-o mai găsit
Mielul sugărel
La oaie sugând,
Cu coada bătând.
Şi-apoi şi-o văzut,
Că nu-s cerşitori,
Că-i domn Dumnezeu
Cu Pătru-Sânpetru.
Noi o colindăm,
Gazdii i-o 'nchinăm.

Boziaş (Târn. mică). *I. Duma,* student.

LXXIX. Tri mese a lui Hristos.

Colo jos, mai din jos
Sunt tri mese-a lui Hristos.
Dar la masă cine şede?
Şede Domnul Dumnezeu.
Da doiie corn de masă?
Şade Petru Sànt Sân-Petru.
Da triile corn de masă?
Şede Ion Sântion.
Da patrulea corn de masă?
Şede gazda cest domn bun
Şi închină c'un păhar,
C'un păhar galbin de aur;
Da 'n fundul păharului
Scrisă-i viţa vinului;
Da'n coasta păharului
Scrisă-i floarea raiului;
Da'n toarta păharului,
Scrisu-i spicul grâului.
Domnu rupse din *grăită*(3):
— Dalelei, jupâne gazdă,
Vinde-mi mie-acest păhar!
Ori mi-l vinde, ori mi-l schimbă!
— Fii-ţi, Doamne, iertătoriu,
Nici nu-l vând, nici nu-ḷ schimb,
Că mi-i dat dela nănaşu;
Mai de mic m'a botezat,
Mai mare m'a cununat,
Şi tot mie mi l-a dat!
Doamne, Doamne, drăguţ Doamne,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
Domnu rupsă de-mi *grăipsă:*
— Nu-mi purtà de-acele griji!

(1) D'alghi-şi=d'albi-şi.
(2) = A *tăiat.*
(3) = *Graiu.*

Când 'or fi acele vremi,
Eu la tini trimete-voiu
Vreo doi-tri îngeri de-ai
[mei
Şi pe tin' luà-te-vor,
Sus în ceriu aduce-te-or;
Sus în cer, printre d'îngeri,
Jos în raiu te-or slobozì.
Unde-i loc de a hodinì.
Să te, domn bun, veseleşti,
Şi-o 'nchinăm cu sănătate!
Refren: după fiecare vers:
Leru-leo Leru-i Doamneo!

Şoroştin. *I. Bian*, student.

LXXX. Tri mese a lu Hristos.

Colo josu, mai în josu,
Leru-leo, Leru-i Doamneo!
Sunt tri mese a lu Hristos;
Da la masă cine şede?
Leru-leo, Leru-i Doamneo,
Şede Domnul Dumnezeu;
L'al doilea corn de masă
Şede Petru Sfânt Sân-Petru,
D'al triile corn de masă
Şede Ion Sfânt-Ion.
D'al patrulea corn de masă
Şede gazda, cest dom bun,
Şi închină c'un păhar,
Cu păhar galbin de aur;
In fundul păharului
Scrisă-i viţa vinului.
Da 'n coasta păharului
Scrisă-i floarea raiului;
In toarta păharului
Scris-îi firul grâului.
— D'alele, jupâne gazdă,
Vinde-mi mie acest păhar!
O mi-l vinde, o mi-l schimbă.
— Fii-mi, Doamne, iertător!
Nici nu-l vându,
Nici nu-l schimbu,
Că mi-i dar dela naşu.
De micuţ m'a botezat,
Mai mare m'a cununat,
Şi-atunci mie mi l-a dat!

Şoroştin. *I. Bian.*

LXXXI. Maica supărată.

Colo sus, Doamne, mai sus,
Florile dalbe,
Sub cea cruce minunată
Şede maica supărată.
Trec trei sfinţi şi mi-o d'în-
[treabă:
— Ce eşti, maică, supărată?
— Aio! Doamne, cum
[n'aş fi,
Când Hristos născând în
[lume
Mai mare punându-i nume,
Cocoşi negri au cântat,
Iuda 'n talpe s'a sculat
Şi din gură a cuvântat:
— Voi, păgânilor de viţă,
Daţi-mi trizeci de arginţi
Să vi-l dau, să-l restigniţi!

Restegneşte-l tu, Pilate,
Că la tine se vin toate, .
Că de nu-l vei restignì,
Nouă 'mpărat nu ni-i fi!
Nici cuvântul nu-l răs-
[punse,
Pe Hristos pe cruce-l puse,
Sfânt sânge și apă curse.
Ceriul s'a îngreunat,
Pământ s'a cutremurat,
Luna 'n sânge s'a 'nchegat.
Să fiţi, gazde, sănătoși
Şi 'ncă, gazde, veseloși!

Mogoş. *Vas. Trifa*, student.

LXXXII. **Umblă maica după fiu.**

Umblă maica după fiu
Tot plângând și întrebând:
— N'aţi văzut pe fiul sfânt?
— Ba, noi, poate, l-am
[văzut
Numai nu l-am cunoscut!
— A cunoaşte l-aţi putut:
Că pe faţa fiului
Scrisă-i raza soarelui,
Şi în frunte luna plină
Străluciă ca o lumină!
— Maică, dacă-i fiu așà,
Noi slabă veste ţi-om da,
Că-i la poarta lui Pilat,
Răstignit pe lemn de brad!
Maica plânge şi se
['nfrânge,
Inima-i înoată 'n sânge.

Densuş. *Val. Pavelonіu*, student.

LXXXIII. **Tri colindători.**

Tri colindători
Tri colindători,
Dai Domnului Domn!
Pe la toată casa,
Pe la toată casa,
Dai Domnului Domn!
Ei s'o nimerit,
Ei s'o nimerit,
Dai Domnului Domn!
La Sântă-Mărie
La Săntă-Mărie,
Dai Domnului Domn!
Pe ei i-o 'ntrebat,
Pe ei i-o 'ntrebat,
Dai Domnului Domn!
Tri colindători,
Tri colindători,
Dai Domnului Domn!
N'aţi văst fiul mieu?
N'aţi văst fiul mieu?
Dai Domnului Domn!
— Poate l-am văzut*u*,
— Poate l-am văzut*u*,
Dai Domnului Domn!
Nu l-am cunoscut*u*,
Nu l-am cunoscut*u*,
Dai Domnului Domn!
— Lesne-i de a-l cunoaşte,
— Lesne-i de a-l cunoaşte,
Dai Domnului Domn!
Feţioara lu*i*,
Feţioara lu*i*,

Dai Domnului Domn!
Spuma laptelui,
Spuma laptelui,
Dai Domnului Domn!
Pușculița lu*i*,
Pușculița lu*i*,
Dai Domnului Domn!
Durdu-i (1) cerului,
Durdu-i cerului,
Dai Domnului Domn!
Săbiuța lui,
Săbiuța lui,
Dai Domnului Domn!
Fulger cerului,
Fulger cerului,
Dai Domnului Domn!
— Ba, noi l-am văzut*u*,
— Ba, noi l-am văzut*u*,
Dai Domnului Domn!
'N poarta lui Pilat*u*,
'N poarta lui Pilat*u*,
Dai Domnului Domn!
Pe cruce de brad,
Pe cruce de brad,
Dai Domnului Domn!
Dar' în tălpi și 'n pălmi,
Dar' în tălpi și 'n pălmi,
Dai Domnului Domn!
Cuie i-o bătut*u*,
Cuie i-o bătut*u*
Dai Domnului Domn!

Agrișteu.

Benedict Viciu, notar.

LXXXIV. Cată maica.

Cată maica după fiu,
Sora soarelui,
Raza soarelui,
Tot plângând și d'întrebând,
Sora soarelui,
Raza soarelui,
— N'ați văzut voi fiul meu?
— Da noi și de l-am văzut,
Da noi nu l-am cunoscut.
— Ala-i lesne de a-l cunoaște,
Că la el în frunte-i scris
Soarele cu razăle,
Sfânta lună cu lumină!
— Dar așà noi l-am văzut
In curțile lui Pilat,
Restignit pe lemn de brad.—

Teiuș.

St. Pop, student.

LXXXV. Cam pe lângă mare.

Cam pe lângă mare (bis)
Pe drumul cel mare,
Suluri (2) de voinici
Cu cai *potcoviți*.
Mama lui Ion
Și-alui Sânțion

(1) = *Durduitul* = tunetul.
(2) = Stoluri.

Stară (1) şi 'ntrẹbară:
— N'aţi văzut, văzut,
Pe unde-aţi trecut
Drag fiuţ al mieu ?
— Poate l-am văzut,
Nu l-am cunoscut!
— Voi l-aţi cunoscut:
Chivăreaua lui
Trasă-i prin săgeată?
Cam pe ochi plecată;
Feţişoara lui
Spuma laptelui,
Ochişorii lui
Două mure negre
Dintr'un ruguţ verde.

Câmpie. *I. Sâmpălean*, student.

LXXXVI. Pe lângă lună.

Sus în ceriu, pe lângă lună,
Florile dalbe,
Este-o dalbă de lumină,
Da, zo, ahaia nu-i lumină,
Că-i o dalbă mănăstire.
In mănăstire cine şede?
Şed doi popi şi doi dieci
Şi vreo patru *patrie[r]ci.*
Patriarcul cel mai mare
Iese seara'n preumblare,
Bate toaca de trei ori,
Şi clopotu 'n trei stâmpări,
C'o intrat jidovii 'n ţară
Să prindă pe Hristos iară,
Să-l ducă la restignire
Pentru a noastră mântuire.

Luna (Arieş). *Elie Mazere,* student.

LXXXVII. Vestea rea.

Umblă maica după fiu,
Raza soarelui,
Tot plângând şi întrebând:
— N'aţi văzut pe fiul mieu?
— Poate că noi l-am văzut,
Dară nu l-am cunoscut!
— Dacă cumva l-aţi văzut,
A-l cunoaşte l-aţi putut,
Că pe faţa fiului
Scrisă-i raza soarelui,
Şi pe frunte lună plină,
Lună plină cu lumină;
Iară pe-ai lui umerei
Strălucesc luceferei!
— Maică, dacă e aşà,
Noi îţi dăm o veste rea:
Că-i la curtea lui Pilat,
Restignit pe lemn de brad!
Maica plânge şi se 'nfrânge,
Inima-i înoată 'n sânge.

Surduc. *Al. Peştean*, student.

(1) = *Stătu(ră).*

LXXXVIII. La piatra răsturnată.

Colo ’n josu, mai în jos,
Este-o piatră răsturnată,
Dar la piatră cine şede ?
Şede-mi Maica Preacurată.
Mergu-mi sfinţii şi mi-o ’ntreabă
— Ce stai, maică, supărată?
— Cum să nu stau supărată:
Trii cocoşi negri-au cântat,
Iuda ’n talpe s’a sculat,
Pe Hristos el l-a vândut.
Jidovii l-au răstignit,
Pe cruce de brad l-au pus,
Cu suliţa l-au străpuns;
Pe cruce albă de brad.
Soarele s’a ’ntunecat,
Stelele ’ncepură-a plânge,
Că se varsă-atâta sânge,
Luna ’n sânge s’a ’mbrăcat,
Munţii s’au cutremurat,
Pietrile s’au despicat,
Apele s’au tulburat!

Crăciunelul de sus. *Jon Vălean.*

LXXXIX. O cruce de măr dulce.

Colo’n josu, mai în jos,
Domnilor şi-a ’noştri domni!
Este o cruce de măr dulce,
Lângă cruce cine şede ?
Maica Sfântă răzămată
C’un fiuţ micuţ în braţă.
Fiu’n braţă i-a murit
Şi din gură aşà-a grăit:
— Măturiţa raiului, —
De cu ea vei măturà,
Fiuţu ţi s’a sculà!

Ibăneşti. *Dum. Fărcaş* student.

XC. Cė soare răsare?

Ce soare răsare
Mai de dimineaţă
Intr’un corn de casă,
La mijloc de masă
Şade Dumnezeu,
Şade şi priveşte
Şi din graiu grăeşte:
— Ioane, Ioane,
Iea ploscă din cuiu
Şi-un colac de grâu
Şi-l leagă la brâu,
Şi noi să ieşim
Cam la Rusalim,
Şi noi să vedem
Grâne nèrodite,
Săcări ne’nflorite.
Şi noi ne-om d’abate
De laturi de drum,
La lină fântână,
Jos că om şedeà,
Apă rece-om bea.
Si ’n jurul fântânii
Crescut-o, născut-o
Un paltin galbin:

Sus frunza măruntă,
Jos umbra rotundă.
La umbră ședeà
Domnul Dumnezeu.
Șade și privește
Și din graiu grăește:
— Ce mă ispitiți ?
Că voi bine știți,
Bine ca și mine,
Că noi să ieșim
Cam la Rusalim;
La lină fântână
Jos că vom ședeà,
Apă rece-om bea,
Și vom hodinì;
Dar ne-or d'oblici
Cânii de Jidovi.
Toți căși-o scăpat
Pe mine m'au prins
Și pe min' m'au dus
In poarta lui Pilat
Și m'au răstignit
Pe cruce de brad.
Și unde că-mi băteà
Cuie de oțele
Prin palmele mele,
Prin palme, prin talpe,
Tare le băteà,
Sângele-'mi curgeà,
Pe pământ cădeà.
Și io nu-l lăsam
Așà pieitoriu,
Și io mi-l *veliam* (1),
Vița vinului;
Și unde mă 'ncingeà
C'un brâu de măceș,
Tare mă strângeà,
Carnea-mi c'o frângeà,
Pe pământ cădeà,
Și eu mi-o veleam
Spicul grâului;
Și unde că-mi puneà
Cunună de spini,
Pe cap mi-o puneà,
Tare-o apăsà,
Chica-mi retezà,
Pe pământ picà,
Și io n'o lăsam
Așà pieitoare,
Și eu mi-o veleam
Mir botezământ.
Creștinii-or alergà
De s'or botezà
Și s'or creștinà !
Și noi ne-o 'nchinăm
La sfinții părinții.

Blaj. *I. Covaciu,* student.

XCI. Vinderea lui Isus.

Pe Hristos cin' l-a *gătat?*(2)
Leru Lerului Doamne,
Iuda 'n casă i-a intrat,
Iuda, lăcomos de bani,
L-a vândut la-alui dușmani.
— Dați-mi 30 de d'arginți,
Să vi-l dau, să-l răstigniți !
Hristos, dacă-a auzit,

(1) Simplul verbului învelì [?].
(2) = *Dat gata, răpus.*

A fugit de s'a ascuns
In grădină sub un pom;
Şi s'a dus de l-a adus
Pân' la casa lui Pilat.
Acolò dacă-au ajuns,
Ei sfatu 'l-au sfătuit,
Pe Hristos l-au răstignit:
Pe cruce de brad l-au pus,
Cu suliţa l-au străpuns,
Sângele părău a curs;
Ingerii o 'nceput a plânge,
Că se varsă-atâta sânge;
Sângele nevinovat
E păcat că s'a vărsat.
Luna 'n sânge s'a 'mbrăcat,
Soarele s'a 'ntunecat,
Munţii s'au cutremurat,
Apele s'au turburat,
Pietrile s'au despicat,
Iuda 'n patru a crăpat.

Ciunga. *Ios. Bogdan*, student.

XCII. Zori dalbe surori.

Zori, zori, zori dalbe surori,
Nu grăbiţi cu zorile,
Dumnezeu cu oile,
Pe fâneţe jidoveşti.
Nime 'n lume nu-l vedeà,
Numa' o fată de Jidov:
— Sculaţi, Jidovi, nu dormiţi,
Că voi nici nu bănuiţi,
Cum vă pasc fâneţele
Şi vă beau izvoarele!
Fata *tulai!* (1) a strigat,
Jidovii s'au adunat
Tot cu furci şi cu topoare,
Pe Dumnezeu să-l omoare.
Dar D-zeu, ca şi-un sfânt,
A trimes ploaie şi vânt
Şi-o ceaţă păn' în pământ,
Pe Jidovi i-a potopit.

Cacova. *Ştef. Oniga* student.

XCIII. Zori.

(Variantă.)

Zori, zori, zori,
Dalbe surori!
Nu *păziţi* (2) cu zorile,
Ca câmpu cu florile;
Dumnezeu cu oile
Pe fânaţe jidoveşti;
Nime 'n lume nu-l văzù,
Făr' o fată de Jidov,
Ea cofa în mână-a luat
Şi la apă-a alergat,
Faţă albă a spălat
Şi 'napoi că s'a 'nturnat,
Acasă cum a sosit,
Ea din graiu aşà-a grăit:

(1) = Tulai = tolvaj magh. = hoţii!) exclamaţie de alarmă.
(2) = *Grăbiţi*, Se zice şi reflexiv: mă păzesc = grăbesc.

— Nu vedeţi, Jidovilor,
Nu vedeţi voi, orbilor,
Cum vă pasc fânaţele
Şi vă beu izvoarele?
Jidovii au alergat
Cu securi şi cu topoare.
Pe Dumnezeu să-l omoare;
Dumnezeu, ca mare sfânt,
A trimes ploaie şi vânt,
Pe Jidovi i-a potopit.

Ciufud (Blaj.)

Vasile Morariu, student.

XCIV. **Trei cocoşi.**

Trei cocoşi mândru-au [cântat,
Zori de ziuă 'n răvărsat.
Iuda din somn s'a sculat,
Pe Cristos l-a înşelat,
Şi la Jidovi l-a vândut
Cu treizeci de bani de-[argint.
Jidovii rău l-au legat
Pe-o cruce albă de brad.
— Hai, Pilate, răstigneşte-l,
Că de nu li-i răstignì,
Nouă 'mpărat nu ne-i fi!
Hai, Pilate, restigneşte-l!
— Ba, io nu l-oiu restignì,
Că 'n el păcat n'am aflat
Şi-i sânge nevinovat!
— Hai, Pilate, răstigneşte-l!
— Ba, io nu l-oiu răs-[tignì!
— Nouă 'mpărat nu ne-fi!
Dar Pilat s'a supărat
Şi răstignirii l-a dat.
Sângele pe stâlp a curs
Din ranele lui Isus;
Cu suliţa l-au străpuns,
Pământ s'a cutremurat,
Stelele au lăcrămat,
Luna 'n sânge s'a 'mbrăcat,
Soarele s'a 'ntunecat,
Lumea toată s'a întristat!

Blaj,

D. Scurtu.

XCV. **Dalbă mânăstire.**

Colo jos pe prundul mării
Este-o dalbă mânăstire
Cu păreţii de tămâie.
In mănăstire cine şade?
Şepte popi, şepte dieci
Şi pe-atâţia patrierci.
Diecelul cel mai mare
Mândru clopot clătinà-re,
Mare oaste se-adunà-re:
Inaintea *oştiei* merg
Tri meşteri, tot meşterind
Cruce de brad ei făcând,
Să puie pe fiul sfânt.
Inapoia *oştiei* (1).
Merg trei fauri făurind,
Cuie de oţel făcând,

(1) Genetiv *arhaic* dela oaste.

Să bată la fiul sfânt.
Când sus pe cruce-l suià,
Cuiele i le bătea,
Tot prin mâini şi prin pi-
[cioare
Şi prin dalbe ţiţişoare.
Când cuile le bătea,
Sângele şuroiu curgeà.
Maica sfântă şi sosià;
Cu păharul de argint
Sângele l-a sprijinit,
Să fie de miruit,
Cât om trăì pe pământ.

Ragla, Bistr.-Năs., *G. Morariu.*

XCVI. **Intreabă sfinţii.**

D'întreabă d'întreabă-şi,
[Doamne-o,
Sfinţi pe Dumnezeu:
— Din ce s'au făcutu
Miru şi vinu,
Viţa mirului:
— Ce mă ispitiţi?!
En dai corindeo!
Că voi bine ştiţi,
Bine ca şi mine!
Dar noi să plecăm,
[Doamne-o,
La Ierusalim
Şi să căutăm
Doamne-leo!
Grâne de rodit,
Săcări de 'nflorit,
Oarzele de coapte,
En dai corindeo!
Coborîm la lină,
La lină o fântână
En dai corindeo,
Şi apă să bem
Şi să hodinim,
Pân am hodihnit,
Cânii de Jidovi
Toţi că şi-au fugit,
Numa mi-l-au prinsu
Pe Domnul Isusu
Şi ei mi l-au adus
La curtea lui Pilat,
De l-a răstignit
Pe-o cruce de brad.
Şi unde-i bătea
Prin tălpi şi prin pălmi,
Cuie se-ajungeà,
Sângele pornià
Şi-unde jos curà,
Roş vin se făceà,
Lumea se-adunà,
De se ospătà;
Şi unde-l încingeà
Pe sfânt trupul lui
Cu-un brâu de măceş,
Pe unde ajungeà,
Carnea-i culegeà,
Şi-unde jos cădeà
Roş grâu se făceà;
Lumea se strângeà,
Bine se hrănià.
Şi unde-i puneà
Pe sfânt capul lui
Cunună de spini,
De răi mărăcini,
Când se apăsà,
Sudoarea curà,

Şi unde jos picà,
Sfânt mir se făceà,
Lumea s'adunà
De se botezà
Şi se 'ncreştinà.

Şoroştin. *I. Bian,* student.

XCVII. Jos, pe mare 'n jos.

(Colinda Inălţării.)

Colo jos, pe mare 'n jos,
Domnu, dai, Domnului
[Doamne!
Vine-o neagră corabie
Incărcată, 'mpovărată
Tot de cânii de Jidovi,
Aducând pe Dumnezeu
Incuiat în stan de piatră.
Colo sus, pe mare 'n sus
Vine o dalbă corabie
Incărcată, 'mpovorată
Tot de sfinţi şi de îngeri.
Când de stan s'apropiat,
Stan în patru a crepat,
Domnu la ceriu *s'a 'nălţat*!
S'a 'nălţat Domnul la ceriu
Printre sfinţi, printre îngeri,
Sus la poarta raiului
De-a direapta Tatălui.

Băgău. *T. Feledean,* comunic. *Vct. Crişan.*

XCVIII. Creştinii.

La cea mănăstire mare,
Ho, Leru-i, d'ai, Doamne!
Scrisu-i mare lucru tare(bis),
Scrise-mi-s nouă altare.
In altare
Jos pe mare
Slujba sfântă
Cine-o cântă?
Cânt-o nouă popi bătrâni
Şi cu nouă diecei.
Grăì popa cel bătrân
Către-un diecel mai mic:
— Dă în toacă de tri-ori
Şi 'n clopot în tri stâmpări,
Să răsaie soarele
Pe toate hotarăle;
Să răsaie, să sclipească,
Pe Jidovi să-i potopească.
Să rămâie *creştinii,*
Că mai cred la Dumnezeu
Cu lumini şi cu prescuri
Şi cu dalbe 'nchinăciuni!

Cut. *I. [illegible]silco,* student.

XCIX. Haida frate.

Haida, frate, haida, dragă,
Să facem casă de piatră,
Ca moartea să nu răsbată.
Că din casă luminoasă,
Duce 'n groapa 'ntunecoasă.
Dar' acolo cini ceteşte ?
Maica-sfântă Preacurată,
C'un fiuţ micuţ în braţă.
Fiuţu 'ncepe-a scâncì:
Maica-sfântă a-l opăcì:
— Taci, fiuţule, nu plânge,
Că *s'au sculat păgânii*
Să omoare creştinii!
— Dă-mi, măicuţo, cheile,
Să descuiu odăile,
Să-mi ieau măturicea 'n [mână,
Să mătur cu ea pământul,
Pământul de gunoièle
Şi ceriul de negurèle!

Craifalău (Târnava mică.)

Liv. Mureşan, student.

C. Corăbiile.

Colo'n susu, mai în susu,
Hoi Leroi Ler Doamne!
Vine-o neagră corabie
Incărcată 'npovărată,
Tot de Jidovi de cei răi,
Dumnezeu încă 'ntre ei.
Tot îl bat şi-l chinuesc
Şi pe cruce-l răstignesc,
Tot pe crucea bradului;
Pun cunună 'n capul lui
Din *clengile* (1) spinului.
Colo jos, pe mare 'n jos
Vine o dalbă corabie
Incărcată, 'mpovărată
Tot de sfinţi de cei mai [sfinţi,
Şi de negri călugări.
Ferice de cei postelnici
Cari-mi postesc posturile
Şi-mi ajună ajunurile:
Posturile le postesc
Lăturghii încă cinstesc;
Lăturghii şi părăstase,
Cum se duc de veseloase
Inaintea Domnului
Ca firuţu grâului.
O, vai de cei nepostelnici,
Care postul nu-l postesc,
Lăturghii că nu cinstesc,
Lăturghii şi părăstase,
Cum se duc de obidoase
Inaintea Domnului
Ca şi pleava grâului
Dinaintea vântului.

Chinceş.

G. Florea, comunic. de *Aron Ignat*, st.

(1) = *Crengile.*

CI. La masă.

Nimerim în astă casă
La-această cinstită masă,
Da la masă cine şede ?
Şede Domnul Dumnezeu,
Impreună cu sfinţi de-ai săi.
In al 2-le corn de masă
Şede-mi, Doamne, cine-mi [şede,
Şede Ion Sântion;
In al 3-le corn de masă
Şede-mi, Doamne, cine-mi [şede,
Şede Petru Sân-Petru;
In al 4-le corn de masă
Şede-mi, Doamne, cine-mi [şede,
Şede-mi da jupânul gazdă.
Tot închină c'un păhar,
C'un păhar galbin de aur,
Tot închină şi primescu
Şi pe Domnul pomenescu.
Petru din graiu îmi grăià:
— Spune, Doamne, adevărat,
Că destul te-am întrebat
Cându-i *coada veacului*,
Sfârşitul pământului,
Concenirea (1) graiului?
Grăì Domnul Dumnezeu:
— Lasă, Petre, că-ţi-oiu [spune,
Semne pe ceriu îţi voiu pune;
Şi iacă, Petre, ţi-oiu spune:
Când a da fecioru 'n tată,
Fata mare 'n maică-sa-re,
Finu-so 'n nănaşu-so,
Fină-sa 'n nănaşa,
Atunci îi coada veacului,
Sfârşitul pământului.
Luna se va 'ntunecà,
Stelele toate-or picà,
Soarele s'a 'mbrăcà 'n sânge!
Ingerii-or începe-a plânge.

Spătac. *Aur Aron*, student.

CII. Vânătorii lui Crăciun.

Umblă, d'umblă, ce mi-şi umblă?
Vânătorii lui Crăciun
Lerui Doamne!
Zi de vară, până 'n sară,
Şi nimica nu vânară,
Lerui Doamne!
Cându-i colea către sară,
Da vânară-un puiu de Iudă,
Lerui Doamne!
Da-l tot bat şi mi-l întreabă:
— Spune, spune, puiu de [Iudă,
Cându-i *coada veacului*,
Sfârşitul pământului?
Vine mama puiului:
— Ce-mi tot bateţi puiul mieu?
— Da-l batem şi-l întrebăm:
Cându-i coada veacului,

(1) = *Sfârşitul.*

Sfârşitul pământului?
— Când a da fecioru 'n tată,
Fata mare 'n maică-sa-re,
Finu-so în naşu-so,
Fină-sa în naşă-sa,
Atunci se gată lumea!

Ciuguzel. *Eman. Irimie*, student.

CIII. Sfârşitul lumii.

O, tu Doamne, bine ştii,
Cându-i sfârşitul lumii,
In patru cornuri de lume
Vii şi morţii să se-adune!
Să se-adune 'n Vifleim,
Unde-a fost Adam dintâiu,
Pe la puntea raiului,
Că-i ca firul paiului,
Ca firul crepat în patru,
Acolo să vezi păcatul!
Omul care-i păcătos,
Cade de pe punte jos,
Cade pe un stan de piatră,
Nu mai vede lumea 'ndată.

Alămor. *Eug. Puşcaş*, student.

CIV. Năvodaşii.

Pe marginea mării (bis),
Lin vântule, lin vântule lin
[de vară!
Mergu-mi nouă năvodaşi
Impletind la năvod verde.
Impletiră, nu-l gătiră,
Pe cea mare-l aruncară
Şi nimica nu aflară;
Făr' un puiu de Iudişoară,
Tot îl bat şi mi-l întreabă:
— Cându-i coada veacului,
Sfârşitul *vileagului?* (1)
Vine maica puiului
Din picioare scăpărând
Şi din gură foc ţipând:
—Ce voi bateţi fiul mieu?
Că el îi mic, nu şti spune;
Cându-i coada veacului,
Sfârşitul vileagului;
Dar io vouă spune-voiu,
Când îi coada veacului,
Sfârşitul vileagului:
Când a da ficior în tată,
Fată mare'n maică-sa-re;
Finu-so'n nănaşu-so,
Fină-sa în naşă-sa!

Comunic. *At. Trif*, student.

CV. Nouă năvodaşi.

Colo josu, mai în josu,
Colo'n şesul cel frumos,
Suntu-mi 9 năvodaşi,
Impletesc năvoade verzi,
Impletì Luni şi'mpletì Marţì,
Impletì Miercuri toată ziua;

(2) = *Lumii.*

Cându-i Joi în prânzul mare,
Năvoadele le gătară
Şi pe mare le-aruncară,
Dar nimica nu-mi vânară,
Le-aruncară a doua oară
Şi nimica nu-mi vânară.
Le-aruncară a treia oară
Şi-mi vânară un puiu de Iudă.
Uite'n sus şi uite'n jos,
Uite'n sus spre răsărit,
Uite'n jos cătră sfinţit,
Mare Iuda 1) s'a ivit.
— Ce-mi bateţi voi fiul mieu,
C'ala-i mic, nu vă şti spune,
Dar eu vouă spune-v'oiu,
Cându-i coada veacului,
Sfârşitul pământului:
Când s'or pârî fraţi cu fraţii,
Ficiorii cu tătânii,
Fetele cu maicile;
C'or fi vii pe toate văi
Şi-or fi morţi pe toate gropi!

Ciunga. *Ios. Bogdan,* stud.

CVI. Nouă Năvodari.

Colo'n josu, mai în josu
Sunt doi codri negri mari,
Hoi Leroi, hoi da Leroi!
Şi cu nouă năvodari,
Impletesc înăvodesc.
Le'mpletiră, le gătiră,
Jos pe mare le-aruncară,
Şi nimica nu vânară.
Le-aruncară-a doua oară,
Şi nimica nu vânară;
Le-aruncară-a treia oară,
Şi vânară-un puiu de Iudă.
Şi tinerii mi-l băteau,
Bătrânii mi-l ispitiau:
Spune, spune, puiu de Iudă,
Cându-i coada veacului,
Sfârşitul pământului?
Vini mama puiului
Din picioare scăpărând
Şi din gură foc ţipând:
— Ce bateţi voi puiul mieu,
Că e *lud* (2) şi e *bolund* (3)
Şi-i tinăr nepriceput.
Că io vouă spune-v'oiu,
Cându-i coada veacului,
Sfârşitul pământului:
Când a da ficioru 'n tata
Şi *ficuţa* în maicuţa
Şi *finuţu* 'n nănăşuţu
Şi *finuţa* 'n nănăşuţa,—
Atunci îi coada veacului,
Sfârşitul pământului!

Observ. refrenul se repetă tot la al 2-lea vers.

Vorbele: *ficuţa*, *finuţu*, *finuţa* se rostesc cu *ci*=fi: *ci*-cuţa, *ci*nuţu, *ci*nuţa.—

Ţeiuş. *Ion Beşcheri.*

(1) Iuda cel mare, tatăl puiului.
(2) = *Prostuţ, simplu.*
(3) = *Nebun, prost.*

CVII. De n'ar fi greşit Adam.

De n'ar fi greşit Adam,
In păcate nu eram;
Da Adam, dacă-a greşit,
In păcate ne-am trezit.
Rupse Domnu de-a grăi:
— Mergi, Adame, dela mine,
Că n'ai făcut nici un bine!
— O, Doamne, pentru o greşeală,
Mă scoseşi din raiu afară.
Bucuros, Doamne, aş ieşi,
Dar nu mă pot despărţi
De mirosul florilor,
De svonul albinelor,
De para făcliilor,
De fumul tămâelor!

Şonfalău. *I. Copăcean*, student.

CVIII. Scaun de judeţ.

Colo 'n susu, mai în susu,
Sus în poarta ceriului,
De-a direapta Tatălui,
Este-un scaun de judeţ.
Dar' în scaun cine şede?
Şede moş-de-moş Adam,
Cam pe cârjă răzămat,
De-l judecă Dumnezeu:
— Ştii tu, Adame, ori nu ştii:
Măru-'n gură l-ai sfărmat,
Rău trupu s'a 'nveninat!
El de-aici s'a luat
Pe marginea raiului...
Dacă 'n raiu nu mă 'ndurai,
Că io 'n tine-am *contenit* (1)
Ca albina 'ntr'un oprit!

Craifalău. Un fecior—scrisă de *Liv. Mureşan*, student.

O variantă începe aşà:
Domnului mieu!
Sus în poarta ceriului,
De-a dreapta Tatălui,
Jilţuri *scrise* (2),
Mese 'ntinse;
Da în jilţuri cine şede?
Şede Adam, moş bătrân,
De l judecă Dumnezeu:
— Ştii, Adame, ce ţi-am spus,
Când în raiu slobod te-am pus:
Nimica nu ţi-am oprit,
Numai pomul raiului,
Din ăla să nu mănânci?
Ieşi afară-acum din raiu!
— Ieşire-aş şi nu mă 'ndur,
De dulceaţa raiului, etc.

Orăsia-Mureş. *Liviu Anghel.*

(1) Am avut bine ca într'un contenit (oprit); asemănarea dela vitele duse la păşune în *contenit*. Ca albina care areflori destule într'un «oprit».
(2) Frumoase «*ca scrise*», sau «zugrăvite».

CIX. Judecata lui Adam.

A cui sunt aceste curţi,
Aste curţi, aste *păluţi* (1),
Aşà nalte, minunate,
De Domnul sfânt lăudate ?
In mijlocul curţilor
Este-o masă de mătasă,
Spre desfătare aleasă.
Da la masă cine şede ?
Şede moşu nost' Adam
In cârjă răzămat,
De Dumnezeu judecat
Pentru greul său păcat.
In al doile corn de masă
Şede-mi Ion Sântion,
Nănaşul lui Dumnezeu.
In al 3-le corn de masă
Şede-mi Petru, sfânt Sân-Petru.
Da 'n al 4-le corn de masă
Şede gazda, cest om bun,
C'un păhar galbin de aur.
In fundul păharului
Scrisă-i raza soarelui;
In toarta păharului
Scrisu-i spicul grâului;
In buza păharului
Scrisă-i floarea vinului;
Şi acest păhar frumos
Il cinsteşte lui Hristos,
Care-acuma s'a născut
Din veci fără început.

Copand. *Val. Şandru,* student.

CX. Raiule, grădină dulce.

Raiule, grădină dulce,
Dela tin' nu m'aş mai duce,
De mirosul florilor,
De *bojul* albinelor,
De fumul tămâielor,
De para *flăcâielor!* (2)
Grăì Domnul cu mânie:
— Du-te, Adame, dela mine,
Că te-ai scăpat de cel bine.
Meri din raiul cel frumos,
Pe pământu 'ntunecos!
Lasă raiul cu dulceaţă,
Du-te pe pământ cu ceaţă!
— Oh! Iovă, poamă amară,
Să ieşim din raiu afară!
Oh, vai, şerpe din pustie,
Ce-mi făcuşi acuma mie?!
Fire-ai, şerpe, *arghisit*:
Unde te-or găsi durmind,
Capul să-ţi fie sdrobit;
Şi pe mine să mă 'ngroape
La părăul *Geanului*,
Apa Iordanului.

Ciunga. *Jos. Bogdan.*

(1) *păluţi*=palute, *palate*.
(2) =făcliilor.

CXI. Joacă Petru.

Şi joacă, joacă Petru 'n
raiu;
Şi strigă un frate de-alui
[Petru :
— Petre, Petre, frate al mieu,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu cu mine n'ai,
Că pân' ce-ai fost tu pe
[pământ,
Loc în raiu nu ţi-ai gătit;
Că mi-ai fost *birău* (1) sătesc,
Pe *găzdaci* (2) îi omeniai,
Pe săraci îi ocăriai!
Şi strigă o soră de-alui
[Petru :
— Petre, Petre, frate al mieu,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu cu min' tu n'ai,
Până ce-ai fost pe pământ,
Loc în raiu nu ţi-ai gătit;
Că mi-ai fost tot crâşmăriţă,
Şi mi-ai băgat apă 'n vin.
Şi-ai luat banii deplin!
Şi strigă maică-sa lui Petru:
— Petre, Petre, fiul maichii,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu cu min' tu ai,
Că pân' ce-ai fost pe pământ,
Locu 'n raiu ţi l-ai gătit.
Când erà Sâmbătă sara,
Lucrurile le lăsai,
Şi de prescuri te-apucai;
De prescuri şi de lumini,
Şi de mari *închinăciuni* (3).

Silvaşul rom. *I. Boldea.*

CXII. Petru în raiu.

Primblă-se Petru prin raiu,
Primblă'n sus şi primblă'n
[jos,
Raiul lui îi luminos.
Da nime nu mi-l vedeà,
Făr' d'o maică, ce-şi d'aveà.
Maica din gură grăià :
— Petre, Petre, Maică Petre,
Fă-mi şi mie loc în raiu,
Loc în raiu, lângă al tău,
Lângă-al tău e ca şi-al tău!
Petru din graiu îi grăià :
— Cum, dragă maică, face-
[ţi-aş ?
Pân' ai fost pe ceea lume,
Crişmăriţă fostu-ţi-ai,
Cupe mici ţinutu-ţi-ai,
Loc din raiu pierdutu-ţi-ai!
Primblă-se Petru prin raiu,
Primblă'n sus şi primblă'n
[jos,
Raiul lui e luminos;
Nime'n lume nu-l vedeà,
Făr' d'un tată, ce-şi d'aveà.

(1) = *primar.*
(2) = *avuţi, bogaţi.*
(3) *Rugăciuni.*

Tatăl din graiu îi grăià :
— Petre, Petre, taică Petre,
Fă-mi şi mie loc în raiu,
Loc în raiu, lângă al tău,
Lângă al tău e ca şi-al tău !
Petru din gură grăià :
— Cum, drag taică, face-ţi-aş,
Până ce-ai fost pe ceea lume,
Birău mare fostu-ţi-ai,
Bani cu strâmbu luatu-ţi-ai,
Pe săraci hulitu-ţi-ai,
Loc în raiu pierdutu-ţi-ai !
Primblă-se Petru prin raiu,
Primblă'n sus şi primblă'n jos,
Raiul lui e luminos ;
Nime'n lume nu-l vedeà,
Făr' d'o soră ce-şi d'aveà.
Sora din gură grăià :
— Petre, Petre, frate Petre,
Fă-mi şi mie loc în raiu,
Loc în raiu lângă al tău,
Lângă-al tău e ca şi-al tău !
Petru din gură grăià :
— Cum, drag soră, face-ţi-aş,
Pân' ai fost pe ceea lume,
...vă mare fostu-ţi-ai,
Garduri mari săritu-ţi-ai,
Loc în raiu pierdutu-ţi-ai !
Primblă-mi-se Petru'n raiu,
Primblă'n sus şi primblă'n jos,
Raiul lui e luminos ;
Nime'n lume nu-l vedeà,
Făr' d'un frate, ce-l d'aveà,
Frate din gură-mi grăia :
— Petre, Petre, frate Petre,
Fă-mi şi mie loc în raiu,
Loc în raiu, lângă al tău,
Lângă-al tău e ca şi-al tău !
Petru din gură grăia :
— Cum, drag frate, face-ţi-aş?
Pân-ce-ai fost în ceea lume
Ţi-ai pus stâna lângă drum ;
Câţi drumari că şi-or trecut,
Toţi la tin' s'or abătut.
Cu brânză i-ai hărănit,
Cu lapte i-ai adăpat,
Loc în raiu ţi-ai căpătat !
Şi-o cântăm şi-o colindăm
Şi la gazdă ni-o 'nchinăm !

Clopotiva (Haţeg). *A. Ionaş.*

CXIII. **Petrea'n raiu.**

(Variantă.)

Petrea în raiu s'a *rădit* (1)
Bucinând şi trâmbiţând.
Nime'n lume nu-l aude
Numai singur tată-său.
Tată-său din graiu grăià :
— Petre, Petre, sfânt Sânpetre,
Du şi *mine*(2) 'n raiu cu tine !
— Bucuros, tată, te-aş duce ;
Dar cât în lume ţi-ai trăit,

(1) = *plecat, pornit.*
(2) = pe mine.

Loc în raiu nu ţi-ai gătit,
Tot *birău* (1) sătesc ai fost,
Şi *porţia* (2)-ai scos prea
[gros;
Dumnezeu că te-a văzut,
Loc în raiu nu ţi-a făcut!
Petrea'n raiu s'a *râduit* (3)
Bucinând şi trâmbiţând.
Nime'n lume nu-l aude,
Numa' dulce maică-sa.
Maică sa din graiu grăià:
— Petre,Petre, sfânt Sânpetre,
Du şi mine'n raiu cu tine!
— Bucuros, maică, te-aş duce,
Dar' cât în lume ţi-ai trăit,
Loc în raiu nu ţi-ai gătit:
Tot lucrul ţi l-ai lucrat
Cu săracele din sat,
Şi plata nu li-o ai dat,
Făr' *zăpsiţele* (4) din sâte
Şi-ai zis, maică, că-s plătite,
Şi *poinile* (5) de sub ciur,
Şi-ai zis, maică, că-i destul.
Dumnezeu, că te-a văzut,
Loc în raiu nu ţi-a făcut!
Raiule, grădină dulce,
Dela tin' nu m'aş mai duce,
De-*aninosul* (6) florilor,
De fumul tămâielor,
De glasul păserilor,
De *gersu* (7) îngerilor!

Ghirişul rom.

A. Blaga.

CXIV. Sub poalele ceriului.

Sub poalele ceriului
De şede, Doamne, mai şede,
Şede-mi Petru sfânt Sânpetru.
Vine tatăl lui Petru:
— Petre, Petre, fiul mieu,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu cu mine ai;
Cât ai trăit pe pământ,
Loc în raiu că ţi-ai gătit!
Vine mama lui Petru:
— Petre, Petre, fiul mieu,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu cu mine ai;
Cât ai trăit pe pământ
Loc în raiu că ţi-ai gătit!
Vine fratele lui Petru:
— Petre, Petre, frate al-mieu,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu cu mine n'ai;
Cât ai trăit pe pământ,
Loc în raiu nu ţi-ai gătit.
C'ai fost tot *birău*
[*domnesc*, (8)
Pe săraci i-ai sărăcit,

(1) = *primar.*
(2) = *darea.*
(3) = *rădit*, v. m. s.
(4) = *săsite.*
(5) = *coadele*, gozurile ce cad din ciur.
(6) = *mirosul.*
(7) = *glasul, versul.*
(8) = *epistat de moşie domnească.*

Pe bogaţi i-ai *găzdăcit* (1).
Vine soru-sa lui Petru:
— Petre, Petre, frate al mieu,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu cu mine n'ai;
Cât ai trăit pe pământ,
Loc în raiu nu ţi-ai gătit.
C-ai fost tot *făgădăriţă* (2),
Când ai dat vinu 'n credinţă,
Lemne *strâmbe* ai *crestat* (3),
Măsurile le-ai stricat,
Banii deplin i-ai luat!

Ciunga.

Ios. Bogdan, student.

CXV. Taica Petrului.

Strigă-şi taica Petrului:
— Petreo, Petreo, drăguţ
[Petre,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu, că tu nu ai.
Mult ai fost pe acest
[pământ;
Jurat mare (4) cât ai fost,
Legiuri stâmbe ai ţinut !
Strigă-şi maica Petrului:
— Petreo, Petreo, drăguţ
[Petre,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu tu, mamă, n'ai.
Mult ai fost pe acest pământ,
Lucru în sat că ţi l-ai dat,
Şi plata n'o ai mai dat!
Strigă-şi sora Petrului:
Petreo, Petreo, drăguţ Petre,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu, că tu nu ai
Mult ai fost pe acest
[pământ;
Crişmăriţă, că mi-ai fost,
Măsuri strâmbe ai ţinut
Şi ai băgat apă în vin
Şi-ai luat plata deplin!
Strigă-şi fraţii Petrului:
— Petreo, Petreo, drăguţ
[Petre,
Fă-mi şi mie loc în raiu?
— Loc în raiu tu, frate, ai.
Mult ai fost pe acest
[pământ;
Păcurariu la oi ai fost,
Ţi-ai pus stâna lângă drum;
Câţi drumari pe drum
[treceau,
Toţi la tini se dedulceau,
Şi pe toţi îi miluiai!

Şoroştin.

I. Bian, student.

---

(1) = îmbogăţit.
(2) = crişmăriţă, birtăşiţă.
(3) = ai crestat falş pe răvaş.
(4) Ajutor de primar.

CXVI. Sus în poarta raiului.

Sus în poarta raiului,
De-a direapta Tatălui
Şede-mi *Iovic* (1) răzămat
Pe nouă scânduri de brad.
Vine tata lui Iovic,
Mai departe 'ngenunchind,
Mai de-aproape *se rugând*:
— Măi, Iovic, *fiuţu* (2) tatii,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu
Tu, tată, n'ai,
Că păn' ai fost pe pământ,
Tot (3) *birău* la sat ai fost,
Pe săraci tare i-ai tras (4),
Pe bogat
Tu l-ai lăsat!
Vine mama lui Iovic,
Mai departe·'ngenunchind,
Mai de aproape se rugând:
— Măi, Iovic, fiuţu mamii,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu
Tu, mamă, n'ai,
Că păn' ai fost pe pământ,
Tot crişmăriţă *mi* (5)-ai fost
Şi la bogaţi că le-ai dat
Tot vin roşu pipărat,
Iar la săraci că le-ai dat
Vin cu apă amestecat!
Vine-un frate a lui Iovic,
Mai departe, etc., (ca mai sus)
— Loc în raiu
Tu, frate, n 'ai,
Că păn'ai fost pe pământ,
Tot cu bâta 'n drum ai stat,
Ce ai găsît,
Ai omorît!
Vine sora lui Iovic
...[ca mai sus]
— Loc în raiu
Tu, soro, n'ai,
Că păn' ai fost pe pământ,
Tot . . vă şi da mi-ai fost,
Garduri multe sărit-ai,
Locu'n raiu pierdutu-l-ai!

Cisteiu-rom. *Nic. Marcu*, preut.

CXVII. Sus în poarta raiului.

(Varianta celei precedente.)

Sus în poarta raiului,
De-a direapta Tatălui,
Şade *Jovis* (6) răzămat
Pe nouă scânduri de brad.

(1) Diminutiv din *Iovu*, ca din Nonu, Nonic ş. a. Intr'o variantă din Tâmpăhaza găsim numele *Iovis*, ambele aceste se dau lui S. Petru.

(2) In pronuţa locală: *şiuţu*.

(3) In pronunţa locală: *tăt*.

(4) Se zice *a-l trage* (bani)=*a-l pedepsì în bani, a-i stoarce bani.*

(5) Dativ etic.

(6) In col. precedentă din Cisteiul român se zice *Jovic*. Care-i textul original,—n'am putut aflà.

Vine tatăl lui Iovis,
De departe 'ngenunchind,
Şi de aproape rugând:
— Iovis, Iovis, dragu tatii,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu
Tu, tată, n'ai,
Căci cât ai fost pe pământ,
Tot birău sătesc ai fost,
Pe săraci i-ai necăjit,
Pe *gazde*(2) i-ai bogăţit,
Şi iadul că l-ai găsit!
Vine mama lui Iovis,
De departe 'ngenunchind,
Şi de aproape rugând:
— Iovis, Iovis, dragu mamii,
Fă-i şi mamii loc în raiu!
— Loc în raiu
Tu, mamă, n'ai,
Căci, cât ai fost pe pământ,
Cu săracii ţi-ai lucrat,
Tărâţă numai le-ai dat,
Şi iadu că l-ai aflat!
Vine sora lui Iovis:
— Iovis, Iovis, frate-mieu,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu
Tu, soro, n'ai,
Căci cât ai fost pe pământ,
Nouă fete-ai otrăvit
Şi iadu l-ai dobândit!
Vine frate lui Iovis:
— Iovis, Iovis, frate-mieu,
Fă-mi şi mie loc în raiu!
— Loc în raiu
Tu, frate, ai,
Căci cât ai fost pe pământ,
Cu toţi bine te-ai avut!

Tâmpăhaza (Aiud).

Laurian Maior, student.

CXVIII. Iuda 'n raiu.

Sub ceriu-şi de răsărit,
Domnului Doamne,
Frumoasă masă e 'ntinsă;
Dar la masă cine şede?
Şede-mi Domnul Dumnezeu
Tot cu sfinţi în jurul său.
Şi de lume ei vorbiau,
De Sân-Petru pomeniau.
Nici cuvântul nu-l gătară,
Sân-Petru se arătară.
Cu paharul i-a întins,
Insă Petru n'a primit,
Că el a fost necăjit.
Dumnezeu din graiu grăi:
—Ce eşti, Petre, necăjit?
Şi Sân-Petru răspundeà:
— Doamne, Dumnezeul mieu,
Am scăpat de-am adurmit,
Iuda cheia mi-a furat
Şi în raiu că s'a băgat,
Multe lucruri şi-a luat:
Luă luna cu lumina,
Soarele cu razăle,
Scaunul de 'mpărăţie
Şi băţul de vitejie!
Dumnezeu din graiu grăià:

(2) = bogaţi, avuţi.

— Cari din sfinţi se va aflà,
Lucrurile-a le 'nturnà?
Atunci sfinţii au tăcut,
Că de luda s'au temut.
Apoi Ilie-a venit,
Către Domnul a grăit:
— Doamne, Dumnezeul mieu,
Dă-mi mie ce-oiu cere eu!
Dumnezeu din graiu grăià:
— Mergi, alegeţi tot p'ales!
Şi Ilie şi-a ales
Trăsnet, fulger tot p'ales.
Şi apoi că a plecat
După Iuda pân' la iad,
Tot trănisnd şi fulgerând
Şi în sbiciu de foc pocnind.
Iuda, când îl auzià,
Sta în loc şi amorţià.
Dar Ilie l-a luat
Şi cu lanţu l-a legat,
Lucrurile i-a luat
Şi în raiu că le-a băgat,
De drepţii s'au luminat
Şi strâmbii s'au supărat.
Şi-o cântăm şi-o colindăm,
Şi la gazdă ni-o 'nchinăm!

Clopotiva (Haţeg). *A. Ionaş.*

CXIX. Iuda 'n raiu.

(Variantă.)

Sus la viţa vinului,
La umbra gutâiului,
Un' prânzeşte Dumnezeu
Cu toţi sfinţii 'n jurul său,
Vine Petru, sfânt Sânpetru
C'un căluţ albuţ de flori;
Dară nu-i albuţ de flori,
Ci e albuţ de sudori.
— Bun prânzu, Doamne, la voi!
— Hai, Petre, la prânz cu noi!
— N'am vint, Doamne, să [prânzesc,
C'am venit să-ţi povestesc
C'a intrat Iuda în raiu.
Luă luna cu lumina,
Soarele cu razele,
Şi găleata de botezu
Şi scaunu de judeţu!
— Nu fii, Petre, supărat!
Care dintre sfiinţi s'a aflà
Să se ducă, să le-aducă?
Grăì Ilie, Sfânt Ilie:
— Dă-mi, Doamne, armele mie,
C'oiu trăsnì şi-oiu fulgerà,
Şi Iuda s'a spăimântà,
Toate'n raiu mi le-a băgà!

Abrud. *N. Lazar.*

CXX. Iuda 'n raiu.

(Varianţă din Sâncel I. Blaj.)

Sus la viţa vinului,
La umbra gutâiului,
Und' prânzeşte Dumnezeu,
Dumnezeu cu soţu-său,
Nimerì Petru Sân-Petru.
— Haĭ, Petre, cu noi la prânz!
— N'am *vint*, Doamne, să prânzesc,

C'am *vint* să mă jăluesc,
Că mi-o *tunat* Iuda 'n raiu;
Ce-o fost bun, tot a luat,
Ce-o fost rău, tot o lăsat!
— Nu te, Petre, supărà,
Că oiu lua biciu 'ntr'o mână
Şi-oiu trăsnì şi-oiu fulgerà,
Iuda 'n raiu ş'o spăimântà,
Ce-o fi bun, tot o lăsà,
Ce-o fi rău, tot va luà!

Scrisă de *G. Boldea.*

CXXI. **Iuda 'n raiu.**

(Variantă de pe Târn.-mare.)

Sus la viţa vinului,
La floarea smochinului,
Un (1) prânzeşte Dumnezo,
Dumnezo cu soţu-so,
Nimereşte sfântu Petru
Cu cal alb, tot asudat.
Nu-i asudat de sudori,
Da mi-i 'mpodobit cu flori,
Tot cu flori şi cu *ghiori* (2).
El din graiu că mi-şi grăià:
-- Bun prânz, Doamne, pe la
[prânz!
— Haida, Petre, să-l
[prânzim!
— Numai, Doamne-ţi
[*mulţămim* (3),
Că io n'am *vint* (4) să
prânzesc,
Că io-am *vint* să tânguesc:
Iuda 'n raiu că a tunat,
Ce-a fost bun, tot a luat:
C'o luat luna cu mâna, (5)
Soarele cu razele!
— Petre, nu te spăimântà,
Că ţi-oiu da un biciu de foc,
Să *pogneşti*(6) cam la mijloc,
Că Iuda s'a spăimântà,
Ce-o luat, tot va lăsà!
Şi noi umblăm şi colindăm,
Frumos gazdii i-o închinăm,
I-o închinăm cu sănătate.
Că şi gazda ne-a cinstì
C'un colac de grâu curat,
C'o pecie de porc gras,
Şi c'o gură de vinars.—

Frâua Târn.-mare.

Scrisă din gura unui plugar de *I. Dopp*, student.

(1) = *unde.*
(2) = *viori*, viorele.
(3) = *mulţumesc,* cum se aude în uzul vulgar, passim.
(4) = *venit*; formă obişnuită la poporul fără carte.
(5) v. s. z. *cu lumina.*
(6) Vulgar l. d. pocneşti.

CXXII. La mijlocul Ceriului.

La mijlocul ceriului
Mare *halcă* (1) adunată,
Tot de sfinţi da cei mai
[sfinţi.
Vine sfântu Harhanghelu
Tot trăsnind şi fulgerând;
De departe-a fulgerat,
Şi de aproape-a genunchiat
Şi din gură a cuvântat:
— Bună halcă, sfinţilor,
Ce vorbiţi şi sfătuiţi
Şi pe Domnul pomeniţi,
Pomeniţi-l şi nu-l ştiţi?
Tu şezi, Doamne, şi
[prânzeşti,
Şi raiul nu ţi-l grijeşti,
Iuda 'n raiu că mi-a tunat,
Ce-a fost bun, tot a luat:
Luă luna cu lumina,
Soarele cu razăle
Şi scaunul de judeţ,
Şi căldarea de botez
Şi cheile raiului;
Şi în iad că le-a băgat
Şi iadul l-a luminat,
Cumu-i legea raiului,
Şi raiul l-a 'ntunecat,
Cumu-i legea iadului!
Grăi Domnul Dumnezeu:
— Măi Ioane, Sântioane,
Mare-mi eşti, puţin pri-
[cepi!
Mergi, iea sbiciul cel de
[foc
Şi trăsneşte 'n tri locuri,
In tri locuri, în tri chipuri,
Că Iuda s'a spăimântà
Şi ce-a luat, tot va da.
Da-va luna cu lumina
Şi soarele cu razăle
Şi scaunul de judeţ
Şi căldarea de botez
Şi cheile raiului;
Şi în raiu că le-a băgà
Şi raiul s'a luminà,
Cumu-i legea raiului;
Şi iadul s'a 'ntunecà,
Cumu-i legea iadului!
Şi-o 'nchinăm spre sănă-
[tate!

Făget. *Vas. Trif.*

CXXIII. Fericea-mi.

Fericea-mi de el, Doamne
[leo!
Cum l'am *ferecat*
Mai bun loc i-am dat:
In mijloc de raiu
Măr dulce 'nflorit
Cu flori de d'argint,
Cu mere de aur.
Când boarea *borià*(2),
Merele cădeà,

(1) *halcă*=sgomot, gălăgie.
(2) = *adià.*

Domnul le strângeà
Şi le d'împărţià
La fraţi, la nepoţi,
Pe la noi, la toţi.

M. Decea. — *Em. Pop.*

CXXIV. Ferice-om de el.

Ferice-om de el-om,
Că l-ai fericit
Şi l-ai dăruit
C'o casă, c'o masă.
La mijloc de masă
Măru-i răsărit,
Frumos d'înflorit
Cu flori de d'argint,
Merele de d'aur.
Şi-un vânt a bătut,
Merele-au căzut,
Dumnezeu a venit
Din graiu şi-a grăit:
— Cin' te-a dăruit?
— Drag Domnul Hristos,
Că şi-o mânecat
Pe grele 'ntunereci
La sfinte biserecі,
Tot cu luminèle
Şi cu prescurèle!

Craifalău (Târn. mică.) — *Liv. Mureşan*, student.

CXXV. Ferecan de el.

Ferecan de el!
Că bine l-o ferecat
Şi bun loc i-a dat:
La mijloc de raiu
La masă galbină.
Imprejur de masă
Jinţuri [1] de mătasă;
Deasupra pe masă
Un măr mărgărit
Vânăt d'înflorit.
Boarea când borià,
Măru-mi clătinà,
Merele-mi picà.
Boieriu le-adunà,
Bioeriu se 'ntrebà:
— Da tu ce ţi-ai dat,
De ţi-ai d'apucat?
— Da io că mi-am dat,
De mi-am d'apucat,
Plug vânăt cu boi,
Plugari amândoi!
— Da tu ce ţi-ai dat,
De ţi-ai d'apucat?
— Da io că mi-am dat
De mi-am d'apucat
O turmă de oi,
Ciobanii-amândoi!
— Da tu ce ţi-ai dat,
De ţi-ai d'apucat?
— Da' io că mi-am dat,
De mi-am d'apucat,
La sfinte dumineci,
La albe biserecі,
Tot cu luminèle
Şi cu prescurèle
Şi cu rugăciuni
Şi cu 'nchinăciuni!

Sebeş. — *P. Maniu.*

---

(1) I. d. *jilţuri* = jeţuri.

CXXVI. Domnul bun.

I. *Când intră feceorii în casă.*

Cesta-i Domnul bun,
Doamne-le-o!
Cesta-i Domnul bun*u*,
Bun gând şi-o gândit,
De el şi-o făcut,
Del şi-o făcut*u*
Casa lângă drum,
Masa peste drum,
Masa peste drum;
Câţi flămânzi îmi trec,
Pe toţi îi satură,
Pe toţi îi satură;
Câţi sătoşi îmi trec,
Pe toţi îi d'adapă,
Pe toţi îi d'adapă;
Câţi golaşi îmi trec,
Pe toţi îi îmbracă,
Pe toţi îi îmbracă.
Cesta-i Domnul bun.
Rugăciuni rugat (1),
Rugăciuni rugat,
Dumnezeu i-a dat
Locul sfânt în raiu,
Doamne-le-o!
Locul sfânt în raiu
Tot la mese 'ntinsă,
La lumini aprinsă,
La lumini aprinsă.
Cesta-i Domnul bun!

Agrişteu, (Târn. mică.)

Comunic. de *Benedict Viciu*.

O variantă, tot de acolo, continuă aşà:

La mijloc de masă
Pom şi-o răsărit,
Vânăt şi-o 'nflorit.
Floarea-i de argintu,
Merele-s de aur;
D'unde când trăgeà
Boarea raiului,
Pom se legănà,
Merele-mi picà,
Masa 'mpodobià,
Raiu se veselià.

Comunic. de *Ion Viciu*, cantor.

II. *Când ies feciorii din casă.*

Pe noi ne-o lăsat
Cea Sântă-Mărie
Troapa lui Iordan (2).
Tu soaţă (soţule) *vărtâgă*(3),
Scoala-te 'n picioare,
De le mulţumeşte

(1) In graţia ritmului s'a elidat reflexivul şi verb. auxiliar *(s'a.)*
(2) De a se întoarce,—cum s'a întors Iordanul—ca să iasă.
(3) Necunoscut. Inţelege pe primul colindător, conducătorul.

De (1) un colac de grâu,
De-o cupă de vin*u*!
Crucea (2) ni se 'ntoarsă,
Pe uşă ne scoasă.
Tu, gazdă frumoasă,
Rămâi sănătoasă!

Agrişteu. Comunic. de *Ion Viciu*, cantor.

CXXVII. Cest d'om bun.

Fericean de elu,
De cest d'om bun,
Cum l-ai *feriviat,*
Drag Domnu i-ai dat
Casa 'n locu bun:
D'în mijloc de raiu,
Unde-s mese 'ntinse,
Făclii dalbe-aprinse.
Sus pe masă 'mi sta
Un măr mărgărint
Cu flori de d'argint,
Cu meră (3) de auru.
Despre raiu din sus
Bura-mi d'aburà,
Măruls *găcinà* (4),
Merele-mi picà,
Cest domn le stringeà,
Bine le puneà.
Că el bine ştià,
Că ei şi-or venì
Feţii lui Crăciun,
Şi el că li-a da
La ficele lui
Şi la fii lui.

Clopotiva (Haţeg). *A. Ionaş.*

CXXVIII. Om bun.

(Variantă.)

Gazda, cest om bun,
Doamne leo,
Bun gând şi-o gândit,
Casă şi-a zidit,
Pomi a răsădit,
Masa lângă drum.
Câţi drumari treceà
Şi se abăteà,
Toţi îi hărănià;
Câţi goli îi venià,
Toţi îi îmbrăcà;
Câţi desculţi venià,
Toţi îi încălţà.
La mijloc de masă
Un pom d'aurit,
Frumos înflorit.
Din sus despre raiu
O boare băteà,

(1) = pentru.
(2) = alţi zic: *troapa*, în înţelesul de *semnul*, *steagul* sau *crucea*.
(3) Pe alocuria d. e. şi pe la Urisiu, Gurghiu, se pronunţă *meră* l. d. mere.
(4) = *Sgâţăià* = *scuturà*.

Tot în măr lovià;
Merele cădeà,
Gazda le strângeà,
In sân le băgà,
La săraci le da,
Pomeană-şi făceà!

Orăsia de Mureş. *Liv. Anghel.*

CXXIX. **Domn bun.**

Domn bun,ce te-ai bucurat,
Florile dalbe,
Mare masă-ai încărcat
Şi în sus şi mai în jos,
Cu *păstură* (1) de matasă
Şi pe ea mâncare-aleasă;
Sus pe masă, vas cu vin,
Lângă el paharul plin;
Pe masă colac de grâu.
Pintru cine te-ai gătat,
De nu te pui la cinat:
Ori ai fii de botezat,
Sau feciori de însurat?
— Eu n'am fii de botezat,
Nici ficiori de cununat;
Eu aştept pe Dumnezeu,
Dumnezeu cu soţul său,
Să-mi petrec cina cu ei!

Orăsia de Mureş. *Liv. Anghel.*

CXXX. **Domnul bun.**

Cesta-i domnul bun,
Boierul bătrân,
Bun gând şi-a gândit,
De prânz şi-a gătit,
La prânz a chemat
Tot vecini bătrâni
Şi îngeri din ceriu.
Toţi că şi-au venit.
Sfânta Duminecă
Că ea n'a ştiut,
Da şi-o d'oblicit,
Frumos s'a gătit
Şi că s'a luat
Pe-o dalbă de cale,
Pe-o rază de soare,
Până şi-o d'ajuns
La lină fântână,
Unde iarba-i creaţă,
In patru se 'mpleteşte,
Verde putrezeşte.

Şpring. *Ion Săliştean,* scrisă de *Em. Colbazi.*

CXXXI. **Cel boier bogat.**

Cel boier bogat,
Domnului, domn,
Pe cum s'a rugat
Dumnezeu i-a dat:
Masa 'ngălbioară,
Galbină de ceară;

(1) *Păstură* = merindare; aici: faţă de masă.

Pomu răsărit
Cu clenge de-argint.
Vântu trăgănà,
Merele picà,
Gazda le-adunà
Şi le trimeteà
Pe feciori de craiu
La Dumnezo 'n raiu.
Facă-şi pominèle
Pe la sufleţèle
Cât de puţinèle.

Silvaşul rom. *G. Boldea,* student.

CXXXII. Umblăm a colindà.

Noi umblăm a colindà,
Oi, că dragu-mi-i!
Noi umblăm a colindà,
Oi, că mi-i şi drag,
Dintr'o casă 'ntr'altă casă;
Gazda noastră nu-i acasă,
Că-i în codru de-a vânà.
De vânat, ce mi-a vânà?
Mi-a vânà un puiu de Iudă!
După el, car' l-om mânà?
Mere-om doi dintre noi,
L-om aduce sus pe sus;
Sus pe sus, pe lângă lună,
C'o mână ţiind de lună,
C'una împletind cununa;
Da cununa a cui a fi?
Fi-va, fi-va a gazdii!
Şi te, gazdă, veseleşte,
Că colindă nu mai este!

Cetea. *Corn. Dărămuş.*

CXXXIII. Sfânta Duminecă.

Cesta-i domnul bun,
Doame-leo!
Boieriul bătrânu
Bun gând şi-a gândit,
De prânz şi-a gătit,
La prânz şi-a chemat.
Câţi că şi-a chemat,
Toţi că şi-au vinit;
Numa' n'a vinit
Sfânta Duminecă,
Dalba beserică.
Dacă-o d'oblicit,
Pe-o cale-o pornit,
Pe-o dalbă de cale,
Pe-o rază de soare.
La mijloc de cale
Ea în loc şi-a stat,
In lături s'a uitat
Şi ea şi-o văzut
O lină fântână.
La lina fântână
Cele trei flori sfinte,
Din raiu răsărite:
Ele se pârià
Şi se-adeverià
Care-ar fi mai mare?
Dumnezeu ştiind
Şi pe-aici trecând,
Le zise grăind:
— Dragi florile mele,

Ce vă voi pârîţi
Şi v'adeveriţi
Care-aţi fi mai mare,
Că voi mie-mi sunteti
Una ca şi d'alta !
Floarea grâului
Ea şi-o cuvântat:
— Ba, eu sunt mai mare,
Că de n'aş fi eu,
N'ar fi saţ în casă,
Nici colac pe masă!
Floarea mirului
Ea şi-o cuvântat:
— Ba, io sunt mai mare,
Că de n'aş fi eu,
N'ar fi botezare.
Nici 'ncreştinare!
Floarea vinului
Ea şi-o cuvântat:
— Ba, eu sunt mai mare,
Că de n'aş fi eu,
N'ar fi veselie,
Nice bucurie.!

Lupu (Blaj).

Nic. Benchea, student.

CXXXIV. Sân-Nicoară.

Gazda, cest domn bun,
Bun gând şi-o gândit.
De prânz şi-a gătit
La prânz şi-a chemat
Tot oameni bătrâni,
Vecini de cei buni,
Toţi boieri din sat.
Câţi că şi-o chemat,
Toţi că şi o venit,
Numa' n'o sosit
Sfântu *Sănicoară* (1).
Lucru că şi-o-avut
Jos pe câmpii seci
Făcând fântâni reci:
Şaizeci creştineşti,
Cinzeci păgâneşti.
Celea păgâneşti
Bine le-o brodit
De le-o izvorît;
Cele creştineşti
Marea le-a trecut
De le-o podobit.
Şi noi o 'nchinăm
Dalbă-i sănătate
La jupânu gazdă!

Silvaşul rom.

I. Boldea.

CXXXV «Sfânta Simicoară»=S. Nicolae.

Deschide-mi, deschide-mi,
Iai Domnului Doamne,
De (2) noi să-ţi *luntrăm* (3)
Şi să-ţi colindăm!
Cesta-i domnul bun,
Boieriul bătrân,

(1) *S. Nicolae.*
(2) = *ca*
(3) = *intrăm în lăuntru.*

Bun gând şi-o gândit,
Bun prânz şi-o gătit.
Da la prânzul lui
Şi la masa lui
Pe cini mi-o chemat?
Tot din ceriu, din ceriu,
Toţi sfinţii din ceriu.
Pe câţi mi-o chemat,
Toţi că şi-or venit,
Numa n'o venit
Sânta Şimicoară (1).
Şezând, aşteptând
Cu prânzul pe masă,
Cu sfinţii d'în casă,
El tot aşteptà
Până' la *prânzul mare*.
Dacă el vedeà,
Că ea nu venià,
El că mi se luà
Pe o *rare-cărare* (2)
Pe o rază de soare,
Până'n drumul mare.
Pe drum ce-mi vedeà?
Mică o negurice
Bătând *pulberice* (3)
Şi el tot *cureà* (4)
Pân' o ajungeà;
Din gură-mi grăià:
— Sfântă Simicoară,
De ce n'ai venit
Când ţi-am poruncit?
— De ce n'am venit?
De ce n'am putut,
Că eu că mi-am fost
La brudar pe brud,
La brudari pe mare,
Lor că s'o 'necat
Nouă *coroboale* (5),
Nouă şi cu două,
Cari se roagă nouă
Cu cupa 'nchinà,
Din *ţipău* (6) tăià,

Clopotiva (Haţeg).

A. Ionaş.

CXXXVI. Boieriul din sat.

Boieriul din sat
Bun gând şi-a gândit:
La prânz şi-a chemat
Toţi boieri din sat.
Dintâiu şi-a chemat
Sfântul Sânicoară (7).
— Ce te-ai zăbovit,
De mi te-ai gândit?
— La vadul de mare
Eu mi-am înecat
Nouă *corăbèle* (8).
Dintr' acele nouă

(1) = *Sfântul Niculae.*
(2) = *cărare, cfr. laur—bălaur, etc.*
(3) = *praf,* deminutiv din pulbere.
(4) = *fugià,* alergà.
(5) = *corăbioare.*
(6) = *pânişoară.*
(7) = Sf. Nicolae.
(8) = *corăbioare.*

Numai mi-am scos două.
Una dintre ele
Ii soare când răsare,
Vara 'n prânzul mare;
Una dintre ele
Ii luna când îi plină,
Cam pe după cină!

Urican. *E. Zugrav*, student.

CXXXVII. Dalbă mănăstire.

Face-şi domnu, ce-şi mai
[face,
Face-şi dalbă mănăstire;
Dar de mare cât de mare?
Nouă uşi, nouă altare;
Slujba sfântă cine-o cântă?
Cântă nouă *pochi* (1) bătrâni,
Şi cu nouă *diecei* (2).
Dar diacu cel mai mare
Iasă-afară 'n preumblare,
De triori toaca mi-o bate,
De triori în tri locuri:
De cu sară vecerneală,
Miez de noapte *itru* sfânt,
Zori de ziuă vanghelie,
Pe la prânz îi liturghie.
Zice floarea grâului:
— *Toate flori*, voi sunteţi
[flori,
Da io-s floarea grâului
Şi sânt trupul Domnului!
Zice floarea vinului:
— *Toate flori*, voi sunteţi
[flori,
Da io-s floarea vinului,
Da io-s floarea vinului
Si-s sângele Domnului!
Zice floarea mirului:
Toate flori, voi sunteţi flori,
Da io-s floarea mirului,
Car' miruesc oamenii
Şi-mi *creştinesc* creştinii! (3)

Obs. După fiecare vers:
Florileom dalbe!

Silvaşul rom. *G. Boldea*.

CXXXVIII. Drag soare.

Drag soare răsare
'N toate laturile,
'N toate vadurile.
Sus la aceasta curte
Bun rându-i, frumos,
Dar dela Hristos,
Că sunt mese 'ntinse
Şi făclii aprinse.

(1) *Popi.*
(2) *Cantori.*
(3) *Increştinez.*

Imprejur de mese
Jițuri (1) îs direse,
Cruciș peste mese
Sunt trei floricele,
Tri mohorițele.
Ele se mustrà:
Care sunt mai mari?
Drag Domnuț din ceriu
Șade, le privește
Și din graiu grăește.
Floarea grâului
Chiar bine grăià
Și s'adeverià:
— Lângă Dumnezeu
Sunt mai mare eu,
Că unde nu-s eu,
Nu-s colaci pe masă,
Nici un saț în casă!
Floarea vinului
Chiar bine grăià
Și s'adeverià:
— Lângă Dumnezeu
Sunt mai mare eu,
Că unde nu-s eu,
Nici o veselie,
Nici o bucurie!
Floarea mirului
Chiar bine grăià
Și s'adeverià;
— Lângă Dumnezeu
Sunt mai mare eu,
Că unde nu-s eu,
Nici o creștinare
Nici o botezare!
Drag Domnuț din ceriu
Șade, le privește
Chiar bine grăește:
— Voi tri floricele,
Tri mohorîțele,
Ce vă voi mustrati,
Că, zău, voi tustrele,
Că sunteți a mele.
Floarea grâului
Chiar bine grăià,
Că-i *pelița* (2) mea.
Floarea vinului
Chiar bine grăià
Și s'adeverià:
E sângele meu
Și a toată lumea.
Floarea mirului
Chiar bine grăià
Și s'adeverià:
E botezul meu
Și a toată lumea.
Și ei se botezà
Din păgâni creștini.
Oameni de cei buni.
Dalba-i sănătate!

Cetea. *V. Oțoiu.*

CXXXIX. Ce soare răsare.

Ce soare răsare mai de
[dimineață,
D'ai Domnului, Doamne!
Mai de dimineață

(1) = *jețuri.*
(2) = carnea, trupul.

Ici la ceasta casă (rep.).
Jilțuri (1) de mătasă.
Deasupra pe masă
Sunt tri floricèle (rep.),
Tri *mohoricèle* (2).
Floarea mirului
Şi-alui Dumnezău
Şede şi priveşte,
Da chiar le grăeşte:
— Tăceți, flori, tăceți,
Surorile mele,
Nu vă tot mustrați
Şi v'adevărați,
Că unde nu-s eu,
— Nici o botezare (rep.),
Nici o 'ncreştinare.
Floarea grâului
Şi-alui Dumnezeu
Şede şi-mi priveşte,
Da chiar le grăeşte:
—Tăceți, flori, tăceți,
Surorile mele,
Nu vă tot mustrați
Şi v'adevărați,
Că unde nu-s eu,
Nici o cină 'n casă (rep.),
Nici-un prânz în masă!
Floarea vinului
Şi-a lui Dumnezău
D'ai Domnului, Doamne,
Şede şi-mi priveşte
Da chiar le grăeşte:
— Tăceți, flori, tăceți,
Surorile mele,
D'ai Domnului Doamne,
Nu vă tot mustrați
Şi v'adevărați,
Că unde nu-s eu,
Nici o bucurie,
Nici o veselie!
Şi vă veseliți
Domnilor, boieri,
Că noi c'o 'nchinăm.
Dalbă-i sănătate!

Cugir. *Nic. Munteanu*, st.

CXL. Trei floricele.

La masa rotundă
Doamne leo,
Sunt trei floricele,
Ele se mustrau
Şi s'adeveriau
Una pe alta
Care sunt mai mari?
Floarea mirului
Ea aşà ziceà:
— Că eu sunt mai mare,
Că eu când rodesc,
Țări îmi miruesc!
Floarea vinului
Ea aşà ziceà:
— Că eu sunt mai mare,
Că eu când rodesc,
Țări înveselesc.
Floarea grâului
Ea aşà ziceà:
— Ba, eu sunt mai mare,

(1) = jeț. Vorba *jilț* este răspândită prin țară, d. e. şi pe Târnave.
(2) = cam mohorîte.

Că eu când rodesc,
Ţări îmi hărănesc.
Din mini fac prinoasă,
Lăturghii frumoase,
Iară fără mine
Nu *slujeşte* (1) nime!

Orăsia Mur. *Liv. Anghel.*

CXLI. Trei flori.

Ce soare-mi răsare,
Mai vârtos răsare
Des de dimineaţă,
Bumneşte (2) 'n fereastă?
'N fereastră bumnià,
Masa gălbinià.
La un corn de masă
D'oi, şede-şi mai şede
Floarea grâului.
L'al doilea cornu
D'oi, şede-şi mai şede
Floarea vinului.
L'al 3-le cornu
D'oi, şede-şi mai şede
Floarea mirului.
Floarea grâului
Rupse (3) şi răspunse:
— Că-s mai bună eu,
De voi de-amândouă;
Că de n'aş fi eu,
Nice nu ar fi
Nici colac în casă,
Nici pită pe masă!
Floarea vinului
Rupse şi răspunse:
— Că-s mai bună eu,
De voi de-amândouă;
Că de n'aş fi eu,
Nice nu ar fi
Nici o veselie,
Nici o bucurie!
Floarea mirului
Rupse şi răspunse:
— Ba-s mai bună eu,
De voi de-amândouă;
Că eu de n'aş fi,
Nice nu ar fi
Nici o botezare,
Nici o creştinare.
De-asupra pe masă
Şezău (4) de mătasă,
De-asupra 'n şezău
Dragul Dumnezeu
Şede şi priveşte,
Din gură grăeşte:
— Ceste tri flori sfiinte
Dela raiu venite,
Ce vă voi pârîţi
Şi v'adeveriţi?
Că voi mie-mi sunteţi
Una ca şi alta:
Floarea grâului
Pelicioara mea;
Floarea vinului
Drag sângele mieu;
Floarea mirului
Sudorile mele!

Călanul mic. *N. Georgescu.*

(1) La altar.
(2) = *bate*, *loveşte*, izbeşte.
(3) = *prinse a grăì.*
(4) = jilţ = jeţ (fotoliu).

CXLII. Trei flori.

(Variantă.)

La o masă de mătasă, Leru-i Doamne (1),
Mese 'ntinse, jiţuri scrise.
La 'ntâile corn de masă
Şede-mi, Doamne, cine-mi şede ?
Şede bunul Dumnezeu.
L'al doile corn de masă
Şede-mi, Doamne, cine şede?
Şede Ion-Sântion,
Nănaşu lui Dumnezo.
L'al triile corn de masă
Şede, Doamne, cine şede ?
Şede Petru *Sânt Sân-Petru.*
L'al patrulea corn de masă
Şede-mi, Doamne, cine şede ?
Şede-şi jupânu gazdă,
Tot închină c'un păhar,
C'un păhar mare de dar.
Da'n fundul păharului
Scrisă-i floarea vinului ;
Da'n toarta păharului
Scrisă-i floarea grâului,
Da'n buza păharului
Scrisă-i floarea mirului.
Tot se scaldă(2) şi se întreabă
De mărire, ce-i mai mare ?
Strigă floarea vinului
Din fundul păharului :
— De mărire io-s mai mare,
Că io, Doamne, când rodesc,
Ţara, lumea-o 'nveselesc.
Tot se scaldă şi se'ntreabă
De mărire, ce-i mai mare ?
Strigă floarea grâului
Din toarta păharului :
— De mărire io-s mai mare,
Că io, Doamne, când rodesc,
Ţara, lumea-o hărănesc.
Tot se scaldă şi se'ntreabă,
De mărire ce-i mai mare?
Strigă floarea mirului
Din buza păharului :
— De mărire io-s mai mare,
Că io, Doamne, când rodesc,
Ţara, lumea-o miruesc !
Sus la ceriu să le 'nalţăm,
Jos la gazde le închinăm !

Uifalău (Mureş), *D. Gherman*, st.

CXLIII. Noi umblăm la colindat.

Noi umblăm la colindat (3)
Dintr'o casă 'ntr'altă casă,
Doamna noastră nu-i acasă,
Că-i în vârful muntelui,
Să facă scară de ceară,
Să se scoboare la ţară
Cu secerea su-suoară,
Să secere la săcară

(1) După fiecare vers.
(2) Cele trei flori.
(3) După fiecare vers: *Hoi linu, linu leru-i linu.*

Şi la grâu de primăvară,
Să ne facă colăcei,
Să colindăm pentru ei;
Să ne facă prescurèle,
Să colindăm pentru ele.

Silvaşul rom. — *G. Boldea.*

CXLIV. Mândră stea.

Despre dalbul răsărit (1)
Mândră stea mi s'a ivit;
Da nu-şi merge, cum se merge,
Că-şi merge într'altă parte,
Intr'altă parte pe departe,
Tot prin cânii de străini
Şi prin negri de creştini,
Pân' la poarta ceriului.
Nimerì la cest d'om bun.
Cest d'om bun sălaş i-a dat,
Da de cină ce i-a dat?
Datu-i-a bou bourel;
Da de beut ce i-a dat?
Datu-i-a mielul sugărel;
Aşternutul ce i-a dat?
Datu-i-a covoru de mătasă;
Coperişul ce i-a dat?
Datu-i *vidra* (2) ne'nflorită.
Dacă ziua s'a făcut,
Cest d'om bun l-a petrecut
Tot prin cânii de străini
Şi prin negri de creştini,
Pân' la poarta ceriului,
Şi 'ndărăpt s'a d'înturnat
Si în grajd cà s'o băgat,
Peste boi că s'o uitat.
Văzù boul bourel
Tot la iesle rumegând,
Mai frumos de cum a fost;
In poiată şi-o *tunat* (3),
Peste oi că s'o uitat,
Văzu mielul sugărel
Tot la mamă-sa sugând,
Mai frumos de cum şi-a fost.
Şi în casă şi-o tunat,
Peste masă s'a uitat,
Văzù covor de mătasă
Mai frumos de cum şi-a fost;
Peste *culme* (4) s'a uitat,
Văzu *vidră înflorită*
Mai frumos de cum şi-a fost!
Fii veselă, jupâneasă,
Că pe cin' ai sălăşluit
Mai frumos te-a dăruit,
Mai frumos de cum ţi-ai fost!

Şoroştin. — *I. Bian.*

---

(1) Refren: *Doamne leo, Domnului bun.* după fiecare vers.
(2) O plantă de apă.
(3) *Intrat.*
(4) Culmea cu haine.

CXLV. Se scoboară Dumnezeu.

Se scoboară Dumnezeu,
Mărul lui Dalion,
Pe scară dalbă de ceară
Şi pe *cuie* (1) de tămâie,
Şi pe praguri de *toiaguri* (2),
Pe fânețe jidoveşti.
Jidovii l-au doblicit
Şi 'nainte i-au ieşit,
Şi-l prinseră şi-l legară
Pe la mâni cu *pletoşèle* (3),
Pe la genunchi cu curèle.
— Du-te, maică, du-te, dragă,
Du-te, maică 'n târg în raiu
Şi-mi cumpără măturèle,
Că am să mătur cu ele:
Pământul de gozurèle,
Şi ceriul de negurèle!

Ciunga. *Jos. Bogdan,* st.

CXLVI. Ia scoală.

— Ia scoală, ia scoală
Cest d'om bun din scaun,
Că ți-o poruncit
Drag Domnul din ceriu,
De tu să te duci
Pân' la Dumnezeu!
— De dus eu m'oiu duce,
Da nu mă pot duce,
Că lui Dumnezeu
Multe-i trebuesc;
Că-i mai trebueşte
Grâu de nouă ani,
Să fie lucrat
Şi neblăstămat!
— Ia scoală, ia scoală
Cest d'om bun din scaun,
Că ți-o poruncit
Drag Domnul din ceriu,
De tu să te duci
Pân' la Dumnezeu!
— De dus eu m'oiu duce,
Dar nu mă pot duce,
Că lui Dumnezeu
Că-i mai trebueşte:
Vin de nouă ani,
Să fie lucrat
Şi neblăstămat!
— Ia scoală, ia scoală
Cest d'om bun din scaun,
Că ți-o poruncit
Drag Domnul din ceriu,
De tu să te duci
Pân' la Dumnezeu!
— De dus eu m'oiu duce,
Dar nu mă pot duce,
Că lui Dumnezeu
Că-i mai trebueşte:
O cupă de vin
Şi-un țipău de grâu.
Din țipău de grâu

(1) *Fuşteii* dela scară.
(2) *Lumini de ceară galbenă.*
(3) Doară diminut. din *pleată,* păr împletit [?], ori funii împletite în mai multe plete.

Să ne sămănăm
Roada câmpului,
Meana (1) grâului;
Din cupa de vin
Să ne slobozim
Pe est' câmpuri seci,
Tot izvoare reci.

Clopotiva. *A. Ionaş.*

CXLVII. La poarta ceriului.

Sus la poarta ceriului
Este-un scaun de mătasă,
Dar pe acela cine şade?
Şade-mi Domnul Dumnezeu,
In braţe cu Fiul său;
Iar la mâna de-a stânga
Şade-mi Maria-Vergura,
Cu Fiul alăturia.

Borş (I. Turda). *Jul. Mureşan*, comunic. de *En. Hochman.*

CXLVIII. O, Isuse!

O, Isuse Hiristoase,
Tri stele-s prea luminoase:
Una râde, una plânge,
Una floricele strânge,
Floricele gălbinèle,
Să 'mpene (2) raiul cu ele.
Raiule, grădină dulce,
Dela tin' nu m'aş mai duce
De mirosul florilor,
De *sbonul* (3) albinelor!

M. Decea. *Em. Pop*, st.

CXLIX. Făclia dalbă.

Sub roşu de răsărit,
Florile dalbe!
Subt o tufă de molid,
Joacă-mi d'o făclie dalbă.
Aşà joacă de frumos,
Intr'un *feşnic* (4) luminos,
Nime'n lume n'o vedeà-re
Fără sora soarelui;
Ea se 'ntoarnă cam voioasă,
Cătră frate aşà zise:
—Soare,soare,domnu-şi mare,
Nu ştii tu ce-am văzut eu:
Sub roşu de răsărit
Joacă d'o făclie dalbă;
D'aşà joacă de frumos
Intr'un feşnic luminos!

(1) = *mana*, roada.
(2) = *să umplă.*
(3) = svonul.
(4) = *luminar*, sfeşnic.

Soare, dacă-şi d'auzià,
Mândră rază slobozià,
Cet (1) încet că se luà,
Cet, încet prin cel nucet,
Linu, lin prin cel melin.
Şi cum mergeà el aşà,
De feşnic s'apropià,
Scoase arcu să-l săgete;
Da feşnicu din graiu grăià:
— Soare, soare, domnu-şi [mare,
Nu grăbì cu moartea mea,
Că io nu-s joc de făclie,
Aşà cum îţi pare ţie,
Că io joc de bucurie,
Că s'a născut fiul-sfânt,
Fiul-sfânt pe-acest pământ!

Obreja. *Sim Mărginean*, student.

CL. Cocoş galbin.

Cocoş galbin şi-a cântat,
Florile-mi dalbe (2),
Jos la mare s'a lăsat,
Apă 'n arepi şi-a luat,
Sus la ceriu s'a ridicat,
Ca să facă un *feredeu* (3),
Să se scalde Dumnezeu,
Dumnezeu şi soţul său (4).
Tot se scaldă şi se 'ntreabă:
— Ce-i mai bun pe-acest pă- [mânt?
Nu-i mai bun ca plugul bun,
Că răstoarnă brazda neagră,
Şi pe brazdă grâu răsare,
Ce la paiu îi trestios,
Şi la spic îi luminos!
Nu-i mai bun ca omul bun,
Că se scoală 'n dimineaţă
Şi el se spală pe faţă
Şi *mere* la biserică
Cu *flăcăi* şi cu lumini,
Şi mai multe rugăciuni!

Luna (Arieş). *Nic. Hada*, student.

CLI. Mănăstire cu 9 altare.

Face Domnul, ce mai face,
Face Domnu-o mănăstire,
Nouă şoapre, nouă-altare,
Nouă popi, nouă dieci
Şi pe atâţa patrierci.
Grăì cel preot bătrân
Către cel diac mai mic:
— Mai curând şi mai degrabă
Tu păn' afară să ieşi,
Clopot galbin să-mi clăteşti,
Să meargă răsunetul
Patru cornuri de pământ,

(1) = *lin*.
(2) Se repetă dupa fiecare vers.
(3) Magh. = *baie*, scaldă.
(4) = S. Petru.

Să-l audă norodul,
Să vie la sfânta rugă,
Zori de zi în läturghie,
Şi sara la vecernie,
Miez de noapte 'n utrenie !

Chinceş. *Nic. Ignat*, st.

CLII. **Mare-i vorbă şi adunare.**

Sus la poarta raiului,
Hai Leru-mi, da Leru-mi [Doamneo ! (1)
Mare-i vorba de adunare
De săteni,
De poporeni,
De negri-şi călugăraşi;
Tot vorbesc şi-o gomonesc
Şi pe Sfântul pomenesc:
De unde este şi cum este,
'N ce margini de pământ [este, (2)
De judecă sufletele
Cele bune, cele rele,
Vai de ei de neposteInici,
Cari nu-şi postesc posturile,
Nu-şi ajună ajunurile (3).
Ei măhniţii că vor merge
Dinaintea Sfântului
Ca pleaua păringului
Inaintea vântului!
Ferice de cei postelnici,
Care-mi postesc posturile
Şi-mi dajună-ajunurile
Şi mi-şi ţin duminecile!
Ei voioşi că mi s'or duce
Inaintea Sfântului
Ca grăunţul grâului.
Noi umblăm
Şi-o colindăm,
Frumos gazdei i-o 'nchinăm,
Ca să fie sănătoasă
Cu dalba-i de jupânească !

Agrişteu. *Benedict Viciu*, notar.

CLIII. **Bradul şi teiul.**

Colo'n jos, Doamne, mai [jos,
Este-o masă de mătasă:
Da la masă cine şede?
Maica sfântă, de ceteşte,
Şi pe domnul pomeneşte.
Da 'n doile corn de masă?
Se mustră teiul cu bradul:
—. Măi, teiule, frate-mi eşti,
Cu mine ce te sfădeşti?
Că eu sunt un lemn de brad,
La toţi oamenii li-s drag.
Meşterii mă târguesc,

(1) Se repetă după fiecare vers.
(2) O variantă:
Ce lucru poate să fie,
Ce margini de'mpărăţie.
(3) Aceeaş variantă: Nu mi-şi ţin duminecile.

Icoane mă *curuesc* (1),
Cu argint mă zugrăvesc,
In biserică mă bagă,
Tot poporul mi se roagă,
In biserică m'or duce,
Tot poporu-şi face cruce.
De cu sara în vecerne,
Miez de noapte *itros* sfânt,
Zori de ziuă-evanghelie,
Pe la 'prânz îi leturghie!

Ceanul deş. *A. Poruţ*, student.

CLIV. Bradul şi teiul.

(Variantă.)

Colo'n jos, Doamne, mai [jos,
Lilioară şi a'nost' Domn (2),
Este-o masă de mătasă,
Da la masă cine şede?
Maica-sfântă, de ceteşte,
Şi pe Domnul 'pomeneşte.
'N al doile corn de masă
Se mustră teiul cu bradul:
— Măi, teiule, frate-mi eşti,
Cu mine ce te sfădeşti,
Că eu sunt un lemn de brad,
La toţi oamenii li-s drag;
Meşterii mă târguesc,
Icoane mă *curuesc* (3),
In biserică mă bagă
Şi tot omul mi se roagă.
Şi 'n biserică m'or duce,
Tot poporu-şi face cruce!

Cianul deş. (Câmpie). *Jonaş Pătean*.

CLV. Bradul şi teiul.

(Colindă *«de zăurit»* în presara Anului nou.)

Colo 'n vârful muntelui,
La poalele codrului
Sunt-îmi două lemnişoare:
Bradul verde, teiu d'alb.
Zise bradul către teiu:
— Măi, teiule, teicios,
Tu nu eşti nici de-un folos!
— Ba io-s de mare folos.
Pe mini meşterii mă taie,
Mă taie, mă *gheluesc* (4),
In patru feţe mă cioplesc,
Cu aur mă poleesc,
In biserici că mă bagă,
Toţi oamenii mi se roagă;
In biserică mă pune,
Oamenii să mi se 'nchine!
Zise teiul către brad:
— Măi, bradule, brădios,
Tu nu eşti nici de-un folos!
— Ba, io-s de mare folos:

(1) = croesc.
(2) După fiecare vers.
(3) — croesc.
(4) — dau la rândeà.

Din mine fac şindila,
De-acoper biserica.
Că de n'ar fi şindila,
In biserică ar plouà,
Aurul ţi l-ar spălà.
Şi-ar fi vai de cinstea ta!
Ăsta-i bradul cel stufos,
Ăsta-i domnul cel frumos;
Asta-i tufa cea stufoasă,
Asta-i doamna cea frumoasă.

Voila (Olt).

A. Şerban, st.

B). Sociale.

Balade de voinicie, Legende solare, Mituri, Tradiţiuni, Romanţe, Madrigale. Varie.

I. Soare răsărit.

Soare-mi pare că răsare,
Soarele Domnului nostru,
Da di ce şi-o răsărit?
Soarele Domnului nostru,
Da di ce sunt mese'ntinse?
Soarele Domnului nostru,
Dar la mese cine şede?...
Şedu-mi, zău, boierii ţării,
Boierii Ţàrii Moldovii;
Vin pe masă cin' le *meşce*(1)?
Meşce muma lui Ion;
Meşce-le, grăeşte-le:
— Beţi, boieri, şi *lăcuiţi*(2),
Şi rugaţi pe D-zeu,
De să-mi crească Ion mare,
Să-l văd cu junii *junind*(3),
Cisme negre încălţând,
Grele arme încingând,
Pe bun cal încălecând,
Mândră oaste d'înfrângând;
Cum frâng junii fetele,
De le ieau inelele.

Soroştin.

I. Bian, st.

II. Brad înalt şi Stan de piatră.

Ţipă-un voinic dintr'un [munte
C'un cal negru-i pintenog,
Sub suliţă brad înalt,
Sub stan viţă. Brad înalt:
— Cini cu mine se va bate?
Ţipă altul, dintr'alt munte,
C'un cal albu-i pintenog
Sub suliţă brad înalt,
Sub stan viţă. — Stan de [piatră:
— Eu cu tine mă voiu bate.
Ei dădură, se bătură
Zi de vară pân sub sară,

(1) = *mestecă.*
(2) = *trăiţi bine.*
(3) = *trăind vieaţă de june.*

Când erà mai lângă sară,
Caii jos îngenunchiară,
Suliţele se *frângară*(1)
Şi ei încă se 'ntrebară,
Care din cini s'a născut?
Rude-aproape s'au găsit;
Rude-aproape, frăţiori;
Dar anume cum îi chiamă?
Da N. şi cu N.
Ei să fie sănătoşi
Şi'n sărbători veseloşi(2).

Şoroştin. *I. Bian*, st.

III. Colinda cătanei.

Ferica de elu,
Dai Domnului Doamne!
De fiu de năşteà,
'Ntrô lună creşteà;
Când luna împliniă,
Armele'ncingeà,
Că pe el îl ceru
Tri de tri laturi;
Unul că mi-l cere,
Ţifraş (3) Unguraş;
Altul că mi-l cere:
Inăşel (4) lui Craiu;
Altul că mi l cere:
Fecior de 'mpărat.
Când taica îl da,
Maica nu mi-l da;
Când maica mi-l da,
Taica nu mi-l da.
La vremea de-apoi
Da-l-or amândoi.
Când taica-l încălţà,
Maica-l învăţà:
— Fiule, fiule, ficioru maicii,
Dacă tu t'ei duce,
In cele ţări străine,
In cele limbi păgâne,
Ceia domni mai mari
— Tu prinde-i tătâni;
Cele doamne mari,
Prinde-le mumâni:
Cei ficiori de domni,
Prinde-i frăţiori,
Celi fete de domni
Prinde-le surori!
Dragă maica lui,
Că de jalea lui
Şi de *bănat*(5) mare
Ce foc să se facă,
Doru să-i mai treacă.
Ea că se făceà
Neagră negureà
In lunca Oltului,
In vatra Motrului,
Doară-şi va vedeà
Drag fiuţul ei,
Sau cu cai la apă,

(1) = *frânseră.*
(*) După fiecare vers refrenul: *Hoi Leru-mi, dai Leru-mi, Doamne.*
(3) = *chitit.*
(4) = *fecior în casă.*
(5) = supărare, întristare, părere de rău.

Sau ca să şi-i pască.
Şi ea nu-şi vedeà
Drag fiuţul ei,
Nici cu cai la apă,
Nici ca să-i mai pască.
Ea de jelea lui
Şi de *bănat* mare
Ce foc să se facă?
Ea că se făceà
Neagră negureà
In lunca Jiului
In vadul Diului,
Doară şi-o vedeà
Drag fiuţul ei:
Sau cu cai la apă,
Sau ca să-i mai pască;
Dar ea nu-şi vedeà –
Drag fiuţul ei,
Nici cu cai la apă,
Nici ca să-i mai pască!
Ea de jelea lui
Şi de bănat mare
Ea că se făceà
Pasere măiastră
La domni în fereastră.
Şi ea se uità
In casă pe zăbreà
Şi ea mi-şi vedeà
Drag fiuţul ei
La masă şezând,
Cărţi dalbe scriind,
In lume trimeţând.

Romos (Orăştie).

fraţii *Ordean*.

IV. Stoluri de voinici.

Mergu-mi mici, mai mici
Stoluri de voinici,
Cu cai *pogănici* (1)
Nainte le sta
Şi mi-i întrebà
Muma lui Ion
Şi-alui Sântion:
— N'aţi văzut, văzut,
Pe unde ati trecut,
Doi fiuţi ai noştri?
— Noi de i-am văzut,
Nu i-am cunoscut!
— Lesne-i de a-i cunoaşte:
Fiul cel mai mic
Cu inel de argint;
Fiul cel mai mare
Cu inel din soare.
Chivăreaua lui
Spuma laptelui,
Tăiată 'n săgeată,
Cam pe ochi plecată.
— Ba noi i-am văzut
In curtea lui Crăciun
Biserici sfinţind,
Apostoli cetind;
Mai mari cununà,
Mai mici botezà!

Ciuguzel.

Em. Irimie.

---

(1) = *pogani*, ad. avani, neastâmpăraţi.

V. Născut-a, crescut-a.

Născut-a, crescut-a
Fiu mic făr' de tată,
Din maică curată.
'Ntr'o lună năşteà,
'Ntr'o lună creşteà.
Şi el se duceà,
Slugă se băgà,
Arme-şi cumpărà.
Dragă maica lui
Ce fu să se facă,
Ca de dor să-i treacă?
Ea că se făceà
Iedere *'nbubită* (1),
Iedere 'nflorită.
Câţi *cocişi* (2) treceà,
Caii-şi adăpà,
Iedere-şi rupeà,
In *tivere* (3)-şi puneà.
Dragă maica lui
Ce fu să se facă,
Ca de dor să-i treacă?
Ea că se făceà
Mică-i păsăreà.
Şi ea că-mi sburà,
Pin pomii lui craiu,
In fereastă la craiu,
Şi ea că-mi vedeà
Drag fiuţul ei
La masă şezând,
Cu craiu petrecând,
Păharul umpleà,
La craiu-'nchinà.
Şi te-onveseleşte (4)
Voinicaş de arme.

Cib. *Aron Costea*, student.

VI. Ion bun voinic.

Dară Ion bun voinic,
El bun cal că mi-şi d'aveà.
De ţinut cu ce-l ţineà ?
Cu grâu roşu vânturat,
Cu *ferdela* (5) măsurat.
De adăpat cu ce-l adăpà?
Cu vin roşu străcurat,
Cu feria măsurat.
Cum l-adapă, în grajd îl bagă
Şi nu-i place cum se 'ntoarce.
Şi-l ţinù, cât îl ţinù,
Din ajun până în Crăciun,
Până 'n zi de Bobotează
Şi îl strigă vânzătoriu.
— Şi-ai, mă vinde, doamne, [vinde,
Numa-mi cere preţul mieu:
Nouă cară cu săcară,

---

(1) Scriitorul colindei, Ar. Costea, din Cib, afirmă că aşà se pronunţă pe la ei: edere nu iederă; «*inbubită*» = împupită.
(2) = *vizitiu*, surugiu.
(3) = chivere.
(4) S'a scris fidel cum a rostit colindătorul cântând l. d. şi te 'nveseleşte.
(5) = baniţa.

Nouă buţi cu bani mărunţi,
Nouă vii culegătoare,
Nouă morişti umblătoare!
Şi-ai, mă vinde, Doamne,
[vinde,
Numa-ţi adă, Doamne-
[aminte,
Când cu Turcii ne-am bătut
Ne-am bătut şi ne-au bătut
Şi'n mare ne-au aruncat,
Şi nimic nu ţi-ai udat,
Far' un corn de chepeneag
Şi-am suflat şi l-am uscat!

Micăsasa. *Vas. Idu.*

VII. Junelu tinerel.

De rugat se roagă
Junelu tinerelu,
Dai Domnului Doamne,
Ca el să mi-şi bată
Toate vârfurile
Şi toate *gestrele.*
Mai vârtos să-mi bată
La piatra muşată,
La vadul cerbilor.
Toţi cerbii-mi venià,
Toţi mi-l *gorgonià.*
Mai pe urmă-mi vine
Şi-un cerbuţ murguţ,
Şi tu să te-arunci.
D'în coarnele lui
Leagăn de mătasă;
Şi tu să te arunci,
Că ei mi te-a duce
Sus la vârfuri nalte,
La livezi mai verzi,
La izvoare reci.
Vin fete de Greci,
Şi tu să-ţi d'alegi
Fata Grecului
Cea mai mitutică,
Cea mai frumuşică;
Dinainte în chică
Fir de *ruminică* (1);
Dinapoi în brâu
Spicuţel de grâu;
Dinainte 'n faţă
Fir de iarbă creaţă!
Şi te veseleşte,
Junelu tinerelu,
Că noi ţi-o 'nchinăm
Dalbăi sănătate!

T. Haţeg. Comunic. *Toma Vapit,* student.

VIII. Văsiiu tinerel.

Cam pe lângă mare,
Jos pe drumul mare,
De lături de cale,
Crescut-o, născut-o
Verde-un vişinior,
Galbăn păltinior.

(1) = *romoniţă.*

Sus frunza-i măruntă,
Jos umbra-i rotundă;
Da sub frunza lui
Şi la d'umbra lui
Cine se d'umbreşte
Şi se hodineşte?
Văsiu tinerel,
Voinic gingăşel.
Pe drum îmi treceà
Toţii (1) cu negoţu.
Mai vârtos treceà
Nălţatu 'mpărat;
Pe drum îmi treceà
Din gură-mi grăià:
— Văsiiu tinerel,
Voinic gingăşel,
Tu când ti-i însurà,
Eu te-oiu cununà.
Văsiiu tinerelu
Din gură-mi grăià:
— Nălţate 'mpărate,
Fii mai iertătoriu
Şi *cuvântătoriu* (2);
Eu de însurat
Că mi-s însurat
Şi mi-s cununat.
Tu, când mi-i vedeà
Jupâneasa mea
'N zori de dimineaţă
In rochiţă creaţă,
Iar în murg de sară
'N *sumnă* pestricioară.
Nălţatul'mpăratu
Din gură grăià:
— Dacă-i treaba aşà,
Hai, noi să schimbăm
[jupânesele,
Că eu ţi-oiu mai da
Cară cu comoară,
Buţi cu bani mărunţi;
La nouă cumnaţi
Nouă cai gătaţi,
La nouă surori
Nouă cingători,
La nouă cumnate
Nouă *potilate* (3).

Clopotiva. *Andr. Ionaş.*

X. Junii buni.

Ce te, gazdo, veseleşti,
[Junii buni!
De masa-ţi împodobeşti?
Peste masă grâu răvarsă
Şi pe masă vadra rasă.
De veţi fi voi junii buni,
Junii buni colindători,
Mi-aş alege doi din voi,
Doi din voi, cei dinapoi.
Şi-or sărì în cea grădină,
In cea grădină 'n stupină,
Şi 'n stupină-i şi-o fântână,
In fântână apă lină.
Rupe-un fir de *calafir* (4).

---

(1) = *Tăuţi* (Tăut) = *Slovac.*
(2) = *să-i de cuvânt.*
(3) = *învelitoare de cap* la femei.
(4) = *calonfir* = *calapăr.*

Şi-o *ştiblă* (1) de busuioc
Şi-ţi muià-o în fântână
Şi veţi *mere* rourând,
Peste mari boieri stropind,
Mari boieri s'or pomenì
Şi pe voi v'or dăruì
C'un colac de grâu curat,
Cu vin roşu străcurat,
Cu doi galbeni româneşti.
Gazdo, să te veseleşti!

Săcădate. *Ana şi Safta Roman;* comunic. *Oct. Sumea,* student.

X. **Pârşovan Ioan.**

Umblă Pârşovan Ioan
Pin pădure de scumpie,
Cu fluer mare ferecat,
Stă pe bâtă răzămat:
— Ptriu, ptriu, ptriu,
[oile mele,
Că de când nu v'am
[ptru-ptruit,
Eu tot bine c'am albit!
Grăi oaia bălăoaia:
— Domnul nost, stăpânul
nost',
Nu ne *lăsà la focu* (2),
Ci ne *iarnă* 'n astă iarnă
Şi ne scoate 'n primăvară,
Pân' ieşim la câmp afară,
C'apoi noi te-om dăruì
La Paştile luminate
Ghioabele (3) pline de
[lapte;
La Ispas un vraf de caş;
La Sângiorz un miel frumos,
La Sfântă Măria-mare
Un balmoş mare'n căldare,
Cojoc bun, până 'n pământ,
Cujma sură toată ţiră,
Cujma creaţă toată
[sdranţă (4).

Lupşa, Comunic. *P. Săbău.*

XI. **Trei jocuri.**

Colo sus, Doamne, mai sus,
Florile dalbe,
Aude-se, ce se aude,
Sunt tri jocuri în tri locuri.
Da 'n tot jocul cine joacă?
Joacă Ion, fecior bun.
Peana dalba-i fluturà,
Pinteni galbeni sbârnăià
Şi din gură cuvântà:
— Ho, ho, ho, murguţul meu,
Rabdă-te tu nemâncat,
Nemâncat, neadăpat,
Cum mă rabd eu ne'nsurat!
Că eu de m'oiu însurà,

---

(1) = *crenguţă, cotor, mănuchiu.*
(2) = *nu ne părăsì.*
(3) = *putinele.*
(4) = *trenţe.*

Bună doamnă țioiu luà,
Doamnă ție, gazdă mie.
Și pe tine te-o ținea:
Cu grăjdutul măturat,
Cu apă rece adăpat;
Și pe mine m'o ținea
Cu colac de grâu curat,
Cu pătuțu 'mperinat!
Și Ion să crească mare,
Că-l cântăm și-l colindăm,
In mila Domnului îl dăm!

Mogoș. — *Vas. Trifa*, student.

XII. Vânătorii.

D'oi, *ceruța*-mi *cerii* (1),
Dai Ler,
Negri-și vânători
Ei mi-și d'oblicià,
La iest vârf de munte
Sunt fiere mărunte,
Suntu-și mii și sute.
Ciuta cea mai mare,
Ea că mi-și d'aveà-re
Cerbu-i *stretior*,
Gura-i păltior;
Ea din graiu grăià:
— *Eblen* (2), fiu cu mine
Colo jos, mai jos,
La livezi-mi verzi,
La țarini întregi,
Ca noi să ne dăm
Mană câmpilor,
Roadă holdelor!
Noi s'o veselim,
Dalbăi sănătate,
La gazde, la toate!

Brad. — *Romul Rimbaș*, student.

XIII. Negri-și vânători.

De roagă-se, roagă
D'oi la Dumnezeu,
Da-Lerui Doamne!
Negri-și vânători,
Să-i sloboază jos,
Pe poale în jos,
Jos cu negura.
Ei și-au d'oblicit (bis)
Aici la D-voastră,
C'aveți livezi verzi,
In mijloc de livezi
Cerbu-i *stretior* (3),
Gura-i păltior.
In coarnele lui
Cunună de flori;
Pe șalele lui
Arme voinicești;
Pe spatele lui
Masă (4) de mătasă,
D'îndoită'n șasă.

---

(1) *Fieruța fierei.* (?).
(2) = *blem*, vino.
(3) = *tretior* (?)
(4) = *măsăriță*, *fată de masă.*

De l-am puteà prinde,
Cununa-am luà-o,
D'în dar cui vom da-o?
Da noi că i-om da o
Tot la fata gazdei.
De l-am putea prinde,
Armele le-om luà;
D'în dar cui le-om da?
Tot noi că le-om da
Feciorului gazdei!
De l-am putea prinde,
Masa am luà-o;
D'în dar cui vom da-o!
Da noi că om da-o
Jupânesei gazdei!
De l-am puteà prinde
Cerbul cu totul
D'în dar cui l-om da?
Tot noi că l-om da
Jupânului gazdă!

Sebeş. *Romul Dimboiu*, comunic. *I. Dimboiu*.

XIV. Negri-şi vânători.
(Variantă.)

De roagă-se (1), roagă
Negri-şi vânători
La jupânul gazdă,
De (2) pe ei să-i lase
D'în braniştea lui,
Ei şi-o *d'obricit* (3)
D'o droaie de ciute.
Dară printre ciute
Cerbu-i *tătrior*, (4),
Gura-i *pătrior* (5),
Coarne *ciugărele* (6).
Pe grumazii lui
Băierel (7) de bani,
Pe spatele lui
Covor roşior,
Pe şalele lui
Brâu lat ferecat.
Dar noi şi-om vânà
Covor roşior;
Dar noi cui l-om da?
Da-l-om cestui gazdă.
Dar noi şi-om vânà
Brâu lat ferecat,
Dar noi cui l-om da?
Da-l-om *ficior* (8) gazdii;
Da noi şi-om vânà
Băierel de bani,
Da noi cui l-om da?
Da-l-om fetii gazdii,
Cântând, colindând,
Gazdii *i-o 'nchinând.* (9)

Agrişteu. *Ioan Viciu*, cantor.

(1) Azi se obişnueşte supinul: de *rugat*.
(2) = ca, pentru ca.
(3) = au observat, l. d. doblicit, oblicit.
(4) = schimbare din tretior = în anul al 3-lea.
(5) Doară: începe anul al 4-le [?]. Intr'altele: *păltior*.
(6) N'am putut aflà explicarea; de nu cumvà e din magh. sugár, sudar = subţirel, svelt.
(7) = baieră, colan, cordeà, legătură.
(8) = feciorului.
(9) = închinându-i-o.

XV. Ruga vânătorilor.

De roagă-se, roagă,
Negri-şi vânători
De jupânul gazdă,
De (1) el să-i sloboadă
'N livezile lui,
Că şi-o d'oblicit,
Că sunt fiere multe,
Multe şi mărunte;
La mijloc o fiară:
Cerbu-i *tretior*,
In coarne gălbior;
Da 'n coarnele lui
Cunună de *zârnă* (2);
Da noi cui om da-o ?
Da-om [fetei gazdei],
Că-i doamnă de ea,
De a şi-o ţineà;
Ţină-o sănătoasă,
Poarte-o veseloasă;
Da'n spatele lui
Arme voiniceşti;
Da noi cui le-om da?
Cinstea lui [*N.*: feciorul gazdei]
Că e d'om de ele,
De-a şi le ţineà;
Ţină-le sănătos,
Poarte-le veselos!
Da 'n genunchii lui
Tăiere (3) galbine.
Dar noi cui le-om da?
Cinstea, la gazda,
Că e d'om de ele,
De a-şi le ţineà.
Fie sănătos,
Fie veselos!

Şoroştin. *I. Bian*, st.

XVI. Ruga vânătorilor.
(Variantă, ţ. Haţeg.)

De rugat se roagă
Dai Leru-i Doamne, Ler, [jupâne gazdă!
Negri vânători,
De tu să ne laşi
In codri de-ai tăi,
Că ne-am auzit,
Că ai fiere multe,
Multe şi mărunte.
Printre fericèle
Cerbu-i *strătior* (4),
Gura-i păltior.
Pe spatele lui
Covor de mătasă:
In coarnele lui
Cunună de zârnă;
In pintenii lui
Păhar de argintu.
Covor de mătasă
Mai bine ar sta
In masă la dumnia-ta;
Cunună de zână

(1) = ca.
(2) = o plantă.
(3) = farfurii.
(4) = *mai mare, conducător (?)* poate: *tretior (?)*.

Mai bine ar sta
In cuiu la Dumneata;
Păhar închinat
Tot spre sănătate!

Scrisă de frații *Ordean* din Romos.

XVII. Doi frați.

Fericean de el,
De cest domnu bun,
Cum l-ai *fericiat*,
Doi fii mici i-ai dat;
La oi i-a mânat,
Oile să-mi pască,
Lin prin chiar sănin,
Pin verde pelin.
Strunga le erà
Cel cercuț de lună;
Focul le erà
Cea rază de soare.
Frate cel mai mare
La foc se culcà-re.
Frate cel mai mic
La foc imi ședeà,
'N flueră-mi trăgeà,
Din gură-mi grăià:
— Scoală, frate, scoală,
La noi *și-or venit* (1)
Lotri, să ne fure
Cea oaie mioară,
Cu lânița creață,
Dă'n d'argint, în ghiață! (2)
— Lasă, frate, lasă,
Eu, când m'oiu sculà,
Jos i-oiu depărtà!
La livezui verzi
Vin fete de Greci
Și tu ți-i d'alege
Fata Grecului
Cea mai micuceà,
Cea mai frumușeà:
Dinainte'n viță
Fir de *romănită* (3),
Dinapoi în păr
Fir de *calapăr* (4)!

Clopotiva (Hațeg). *A. Ionaș.*

XVIII. Văsâlie.

Văsâlie, bun bărbat,
Ler Doamne leo!
Tună'n grajdiu ferecat,
Scoate murgul înșelat,
Inșelat, bine gătat
Și pornește la vânat
Pe coastele Lotrului,
Pe luncile Jiului.
Și vânară, cât vânară,
Zi de vară până'n sară.
Când fuse mai lângă sară,
A vânat o ciută-lină.

(1) = au venit.
(2) = cu lâna albă ca argintul și strävezie ca ghiața.
(3) = *mușățel.*
(4) = *calonfir.*

Ciuta dede jos de vad,
El *o tăià* (1) fără vad.
Se 'ntâlnì cu mari boieri;
Mari boieri îl întrebară:
— Văsâlie, bun bărbat,
Ce ţi-i murgul asudat,
Şoimii-s vineţi feşteliţi,
Ogari dalbi îs obosiţi!
Văsâlie, bun bărbat,
El aşà d'o cuvântat:
— Ce mă, voi, da ispitiţi,
C'am vânat o ciută-lină:
Ciuta dede jos de vad,
Eu *o tăiaiu* (2) fără vad,
De-aia-i murgul asudat,
Şoimii-s vineţi feşteliţi,
Ogari dalbi îs obosiţi!
Strigă fata Giurgiuleancă:
— Nu-l credeţi voi, mari boieri,
Că-are o dragă ibovnică
Şi-i cale de nouă zile,
El o calcă 'n două zile.
De aia-i murgul asudat,
Şoimii-s vineţi, feşteliţi,
Ogari dalbi-s obosiţi.
Văsâlie, bun bărbat,
El aşà d'o cuvântat:
— Taci tu, fată Giurgiuleancă
Din vârful Giurgiului,
Că de m'oiu suì la tine,
Zo că nu-i păţi-o bine.
Eu cosiţa ţi-oiu tăià-o,
Sus în vârf ţi-oiu ridicà-o,
De ţi-or bate-o vânturile
Ca pe ficiori gândurile,
Când li-i vremea de 'nsurat,
La fete de măritat!

Teiuş. *I. Beşcheri*, spusă de tată-so.

XIX. Trei feciori.

Ferice de cest domn bun
Că mi-şi are tri feciori.
P'ăl mai mare cum şi-l chiamă?
Dar îl chiamă *Umblă-lin*,
Vii-mi păzeşte,
Grâu pândeşte.
Mijlocelul cum şi-l chiamă?
Da şi-l chiamă *Micşunel;*
Micşunelu oi păzeşte,
Oi păzeşte, miei pândeşte.
Pe cel mai mic cum şi-l chiamă?
Da şi-l chiamă *Grangurel*(3).
Grangurel caii-mi păzeşte!
Cai păzeşte, potcoveşte.
Poruncit-a Dumnezeu,
Dumnezeu în sfatul său,
La ficiorul d'Umblă-lin
Să trimeaţă buţi cu vin,
Buţi cu vin, cară cu grâu.
Poruncit-a Dumnezeu,
Dumnezeu în sfatul său,
La ficioru Micşunel,
Să trimeaţă berbeci graşi,
Berbeci graşi şi miei sugaci.

(1) = apucă s. *taie fuga*.
(2) V. m. s.
(3) Diminut. din gangur.

Poruncit-a' Dumnezeu,
Dumnezeu în sfatul său,
La ficioru Grangurel,
Să trimeată cai hrăniţi,
Cai, hrăniţi şi potcoviţi.

Micăsasa. *Marian Cosma.*

XX. In grădina soarelui.

Colo josu, mai în josu,
In grădina soarelui,
Joacă-un june calul bun;
Da nu-l joacă, cum să-l joace,
Că-l întoarce curcubeu
In chipul lui Dumnezeu.
Nime 'n lume nu-l vedeà,
Făr o dalbă 'mpărătească
Pe-o *jebruică* (1) din fereastră.
Curse'n casă,
Spuse 'n masă,
Spuse 'n masă la 'mpăratu:
Ciudă (2) taică, ciudă dragă,
Ciudă taică, ce văzui:
Colo 'n josu
Mai în josu,
In grădina soarelui,
Joacă-un june calul bun;
Dar' nu-l joacă, cum să-l joace,
Că-l întoarce curcubeu
In chipul lui Dumnezeu!
Impărat, dacă-auzià,
Curse 'n grajdul ferecat,
Scoase murgul înşelat,
Inşelat, bine 'nfrânat
Cu frâne cu ciocoţei,
Cu podoabe toate noi.
Saltă ici, saltă coleà,
Pân' pe june-l ajungeà:
— E bun jocu, *junelaş*? (3)
— Dacă-i bun, hai, să-l jucăm!
— N'am vint, ca să-l jucăm,
C'am vint caii să-i schimbăm!
— Ba, 'mpărate, m'îi iertà,
Că eu calul n'oiu schimbà!
Că-al tău e murgu mai mare
Şi-i stă bine sub om mare;
Al mieu e murgu mai mić
Şi-i stă bine sub voinic!
Şi te june, veseleşte,
C'o 'nchinăm cu sănătate!

Călanul mic. *N. Georgescu.*

XXI. Doi voinici.

Pe cea luncă mândră 'n jos,
Domnului Doamneo! (4)
Grele neguri s'au *slobost* (5);
Dar prin neguri cini se primblă?
Da Todică cu Costică

(1) = *zăbreà.*
(2) = *minune!*
(3) Diminutiv din june.
(4) După fiecare vers.
(5) = *slobozit, lăsat.*

Pe cai negri 'mpodobiți;
Da nu-s podobiți cu flori
Că-s podobiți de-asudori.

Șpring. Dictată de *Florea Marcu*, scrisă de *Em. Colbasi*, st.

XXII. Trei pene.

Pare soare, când răsare,
Lerunda Leru-i Doamne,
Da nu-i soare răsărit,
Că-i Ion împodobit
Cu trei *pene* (1) 'n comănac:
Una-i peana crinului,
Una-i a bujorului
Ce pun fetele 'n cosițe
Și ficiorii 'n *chiveriță* (2).

Iclod. *V. Barna*, st.

XXIII. A vânà.

Nimerim la cest domn bun,
Forile dalbe de măr,
Da'cest domn bun că nu-i acasă,
Că-i în codru a vânà.
După el *cine* (3) om mânà,
Merem (4) doi dintre noi,
Cari-om fi cu cioareci noi;
L-om aduce sus, pe sus,
Sus, pe sus, pe lângă lună,
C'o mână ținând de lună,
Cu una 'mpletind cunună.
Dar' cununa cui om da-o?
Da i-om da-o găzdei nouă,
Că bine ne-a dăruì:
La Ispas
C'un bulz de caș;
La Crăciun
C'un purcel bun.

Bistra. *Sept. Simu*, st.

XXIV. Pe sub meri și pe sub peri.

Dinaintea cestei curți,
Hoi Lerui, mărului!
Crescutu-mi-o,'nfloritu-mi-o
Vreo doi meri și vreo doi peri.
Pe sub meri și pe sub peri
Primblă-mi-se o copiliță;
Se tot primblă și se roagă:
— Pomii, pomișorii miei,
Plecați-vă ramurile,
Să-mi culeg vreo două flori!
Și să-mi fac o cununiță!
Dar anume cum o chiamă?
. . . . , fată dalbă,
Să și-o poarte sănătoasă
Fi 'n sărbători veseloasă!

Șoroștin. *I. Bian*, student.

(1) *Pene* = vrâste, buchete.
(2) *Cujmă*.
(3) = pe cine?
(4) Vulgar mergem.

XXV. Scoli tu, fică.

La umbruţa pomului,
Haia Ler şi flori de măr!
Scrisu-i patul domnului;
Dar în pat cine-i culcat?
Da o fică de 'mpărat.
Scoli tu, fică, nu durmì,
Că nu-i vremea de-a durmì,
Că-i vremea de-a 'mpodobì,
Pe la uşi
Cu flori de ruji,
La fereşti
Cu flori domneşti.

Sâncel (Blaj). *Vas. Corbean*, st.

XXVI. Fica mamei.

Are maica numa' o fică!
Fică, Leru, fică!
Fica rupse de-a grăì:
— Ce-mi-i, maică, acest bo-
[rit (1),
Bate vântul viforît?
Maică-sa din graiu grăià:
— Fica mea şi draga mea,
De cu sară bate-afară,
'N miez de noapte la fereastă,
'N zori de ziuă întră 'n casă!
Fica rupse de a grăì:
— Ce mi-i, maică, acest bo-
[rit?
Bate vântul viforît?
Maică-sa din graiu grăià:
— Fica mea şi draga mea,
Nu e vântul viforît,
Că aceia-s cuscri tăi,
Vin la min',te cer pe tine
Şi mai cer, fică, cu tine,
Că cer plug vânăt de boi,
Fică, cu plugariu cu tot;
Şi mai cer, fică, cu tine,
Că cer ciurde mari de vaci,
Fică, cu ciurdariu cu tot;
Şi mai cer, fică, cu tine,
Că cer *stave* (2) mari de cai,
Fică, cu stăvariu cu tot!
Şi mai cer, fică, cu tine,
Că cer turme mari de oi,
Fică, cu cioban cu tot!
Fică-sa din graiu grăià:
— Lasă, maică, lasă, dragă,
C'or venì *nedeiele* (3),
Nedeiele cu jocurile
Şi eu frumos schimbà-m'oiu
Şi la joc io duce-m'oiu,
Nu m'oiu pune lângă el,
Că m'oiu pune drept cu el;
Şi el bine uità-s'o,
La statul mieu, *făcutul* (4)
[mieu,
Şi din plug vânăt de boi,
Lăsà-vor numai cu doi;
Şi din ciurde mari de vaci,
Lăsà-vor pe două vaci;
Şi din stave mari de cai,

---

(1) Boare(?)
(2) = *erghelii.*
(3) *Sărbători, petreceri de vară.*
(4) = *făptură, talie.*

Numai murgul să i-l dai;
Şi din turme mari de oi,
Lăsà-vor pe zece oi!

Romos (Orăştie). *Fraţii Ordean.*

XXVII. Pe îuncile soarelui.

Pe luncile soarelui,
Flori vineţioare de măr!
Grele ploi plouatu-mi-au,
Luncile s'au noroit,
Prin noroiu flori au ieşit;
Fete flori au d'oblicit
Şi la ele dusu-s'or.
Tot aleg
Şi îmi culeg,
Numai Stanca, ochii-şi negri,
Tot alege
Şi culege,
Şi de loc nu mai alege.
Feciori fete-au d'oblicit
Şi la ele dusu-s'or,
Le tot prind şi le slobod;
Numai Stanca, d'ochi-şi negri,
Cum o prind, n'o mai slobod.
Şi o tot saltă şi-o întreabă:
— Stancă, Stancă, d'ochi-ţi negri,
Ce ţi-s ochii d'argintaţi
Şi sprâncene d'aurite?
Stanca din graiu îmi grăià:
— De-aceea's ochii-argintaţi
Şi sprâncenele-aurite:
Am tri fraţi
Şi-s cam bogaţi:
Unul spală aurul,
Al ăluia-i galbinul:
Unul bate argintul,
Al ălula-i talerul;
Unul umblă cu plugul,
Al ăluia-i colacul!

Romos (Orăştie). *Fraţii Ordean.*

XXVIII. Voinicul de asară.

După lună, după soare,
Este-o dalbă de chilie;
Da'n chilie cine şede?
Da... ţa, fată dalbă.
Tot coase şi chindiseşte
La guleru tată-său,
La năframa frate-său;
La gulere bărbăteşti,
La *năframe* voiniceşti.
— Tu... ţă, fată dalbă,
Coase-mi şi mie-o năframă;
Că ţi-oiu da oi şi ţi-oiu da boi,
Ţi-oiu da buţi cu bani mărunţi!
— Ba, zău, mie nu-mi trebue
Nice oi şi nice boi,
Făr' de voinicul cel de-asară,
Ce sta 'n poartă răzimat,
Cu păr galbin rătezat,
Cu paloşu ferecat!

Blaj. *D. Scurtu.* stud. lic.

XXIX. Dinaintea cestor curţi (1).

I. Dinaintea cestor curţi,
Flori dalbe de măr!
II. Dinaintea cestor curţi
Este o masă de mătasă,
Flori dalbe de măr!
I. Este-o masă de mătasă;
După masă cine-mi şede?
Flori dalbe de măr!
II. După masă cine-mi şede?
Şede-mi (*N. N.*) fată dalbă,
Flori dalbe de măr!
I. Şede-mi (*N. N.*) fată dalbă,
Da de lucru ce lucrează?
Florile dalbe de măr!
II. Da de lucru ce-şi lu-
[crează?
Guleraş tătâne său,
Florile dalbe de măr!
I. Guleraş tătâne-său
Şi năframă frate(lui) său.
Florile dalbe de măr!
II. Şi năframă frate-său.
Da zău, dânsei ce i-om da?
Florile dalbe de măr!
I. Da'zău, dânsei ce i-om da?
Da-i-om buţi cu bani mărunţi!
Florile dalbe de măr!
II. Da-i-om buţi cu bani mărunţi,
Da-i-om cară cu comoară,
Florile dalbe de măr!
I. Da-i-om cară cu comoară,
Da, zău, dânsei nu-i trebue,
Florile dalbe de măr!
II. Da, zău, dânsei nu-i trebue
Nice buţi cu bani mărunţi,
Florile dalbe de măr!
I. Nice buţi cu bani mărunţi
Nice cară cu comoară,
Florile dalbe de măr!
II. Nice cară cu comoară,
Numa' cel voinic de-asară,
Forile dalbe de măr!
I. Numa cel voinic de asară!
Că-i cu părul retezat,
Florile dalbe de măr?
II. Că-i cu părul rătezat,
Voinic ca el nu-i în sat.
Florile dalbe de măr!
I-II. Voinic ca el nu-i în sat!

Iclod.

Victor Barna, student.

XXX. Ana prin grădină.

Pleacă-şi d'Ana prin gră-
[dină,
Cunună de vineţèle! (2)
Prin grădină la fântână,
Cu cismele tropotind,
Cu rochiţa vânt trăgând,
Mâneci largi boare făcând,
Cercei galbeni sbârnăind;
Cu mânile ca rujile,
Cu botele ca florile.

(1) Obs. Se cântă în două grupe, I—II.
(2) Repet. după fiecare vers.

La fântână a sosit,
Apă 'n botă și-a luat:
Și 'n botiță și 'n vedriță,
Și 'ndărăpt s'a înturnat,
Cu tri juni s'a 'ntâmpinat,
Cu tri juni ca tri peuni,
Ruja-i arde în cosiță,
Apa-i joacă în vedriță.
Unu-i cerù măr din sân,
Unu-i cerù inelușu,
D'altu-i cerù cununița.
Ăl c'a cerut măr din sân
Ea din greu l-a blăstămat,
Și din gură-a cuvântat:
— Putrezire-ai ca dânsu,
Ca dânsu, ca măr roșu!
Ăl c'a cerut inelușu:
— Petrece-te-ai prin dânsu,
Prin dânsu ca degetu!
Ăl c-a cerut cununița,
Ea din greu îl blăstămà:
— Cununà-te-ai cu dânsa,
Cu dânsa, cu doamnă-sa!
Fii tu (N.N.) sănătoasă,
Cum ești dalbă și frumoasă,
Să dai *husoșu*(1) bucuroasă!

Săcădate. Comunic. *Oct. Sumea,* student, dela *Ana* și *Safta Roman.*

XXXI. Mărie prin grădină.

Pleacă-mi Mărie prin [grădină,
Ficioriță d'ocheșiță (2),
La dalba-i bisericuță.
Ea văzù o rujuliță,
Tinse mâna ca s'o rupă,
Ruja grăind îi grăise:
Nu mă rupe, Măriuță,
Da' mă lasă 'n tri dumineci,
Că mai frumoasă m'oiu face,
Și mi-i rupe și m'ii pune
Dinainte 'n cununiță!
De nu ți-oiu fi drăguliță,
M'ii aruncà pe uliță,
Și m'or călcà mari drumari,
Mari drumari cu mai buni cai,
Iară junii cu călțunii,
Fete mari cu salbe tari,
Bătrânele cu *sucnele* (3),
Babele cu labele!
Iar Mărie cea frumoasă,
Ea să fie sănătoasă!

Coroiu. *Jos. Comes,* student.

XXXII. Grădina cu florile.

Grădina cu florile,
Suntu-mi flori de toate flori,
Da ca una nu-i nici una,
Ca Mărie, fată bună!
Da pe tin, Mărie, hăi,
Cine mi te-a 'mpodobit

---

(1) = *sfanț = ban de argint.*
(2) Repet. după fiecare vers.
(3) = fuste groase.

Aşà mândru şi gătit,
Cu argint pănă 'n pământ
Şi cu aur pănă 'n brâu?
Doi părinţi, cari te-au băiat,
Lapte dulce te-o scăldat,
Flori de măr te-o 'nfăşurat,
Să fii dragă pruncilor,
Ca otava juncilor,
Ca chiperiul (piper) Grecilor,
Ca sarea berbecilor,
Vin roşu boierilor,
Măr roşu copiilor,
Ca tămâia popilor!

Şpring. *Mărie Măties*, comun. *Em. Colbazi*.

XXXIII. Cunună finului.

Grădina cu florile,
[Leru-i Doamne!
Printre flori cine se primblă?
Primblă-şi Ană cu Mărie;
Tot alerg şi îşi culeg
Din vinete, mohorîte,
Din *alghioare* (1), roşioare,
Ca să facă-o cununioară,
Să-şi cunune un finişor.
Finu-i mare, daru-i mare;
Dar cu ce l-om dăruire?
Dăruì-l-om cu doi boi,
Cu doi boi, mai multe oi!
Finu-i mic şi daru-i mic,
Dar cu ce l-om dărui?
Dăruì-l-om cu doi junci,
Cu doi junci cu coarne lungi!
Fie-şi Ana sănătoasă
Şi Măria cea frumoasă!

Coroiu (Târn. mică.) *Jos. Comes*, student.

XXXIV. Ferice de-un boieriu.

Ferice, ferice!
De cine-i ferice?
De un boieriu bătrân,
Că el că-mi-şi d'are
Fică mândră tare;
De frumoasă 'n lume
Ea soaţă nu are,
Numa sfântu soare.
Dalb păcurărelu
Că el şi-o cerut-o.
După el n'a *mere* (merge),
Că-are oi prea multe,
Câtă frunză 'n munte,
Şi ei i se ureşte
Untul alegând
Şi oi ciobănind.
D'un voinic *ţifraş* (2),
Ţifraş d'Unguraş,
Că el mi-o cerut-o;
După el n'a mere,
C'are vii prea multe,
Câte frunze 'n *munte* (3)

(1) — *albioare*.
(2) = ţanţoş, mândru.
(3) = codru.

Şi i se ureşte
Vinul crşimărind,
Banii numărând. .

Spătac.

Aur. Aron, student.

XXXV. Fica frumoasă.
(Variantă la «Ferice de-un boieriu».)

Dalbă jupânească,
Cea fică frumoasă,
De frumoasă tare,
Soaţă 'n lume n'are;
Ba ea că-şi mai are:
Sora soarelui
Şi-a pământului.
Că pe ea mi-o cere
Mulţi din multe părţi
Şi ea aşà-mi zice,
Că ea nu s'a duce,
Că pe ea mi-o cere
Dalbul păcurariu.
Şi ea aşà-mi zice,
Că ea nu s'a duce,
Că ei i-i urît
Sara, dimineaţa
In strungă bătând,
Oi multe mulgând.
Şi pe ea mi-o cere
Ficior de 'mpărat,
Că-i mai bun bărbat.
Şi ea aşà-mi zice,
Că-acolo se duce,
Că ei că i-i drag
Sara, dimineaţa
Hinteie (1) *chichind* (2),
In târguri mari mergând.
Da 'n târg ce şi-o luà?
Haine de mătasă
Ca l'o 'mpărătească,
Iar la împărat
Un *bât* (3) ferecat.

Auzită în Hob. Uricani (Jiu), dela *Ion Şerban, băneş,* comunic. *G. Fireza,* st.

XXXVI. Corinda fetei.

Fică mândră de 'mpărat,
Dimineaţă te-ai sculat
Şi pe cap te-ai pieptănat
Şi mândru mi te gătiai,
Mai mândru te împletiai
D'în cosiţă 'n şasă viţă,
Din şase 'n douăsprăzece
Dacă aşà mi te gătaşi,
Cofa 'n mână d'apucaşi
Şi la mare alergaşi,
Apă 'n cofă d'apucaşi,
Şi 'napoi te înturnaşi
Şi te 'ntâlnişi cu d'un june.
June măr roşu-apucà,
Dar fica din graiu grăià:
— Dă-mi tu, june, mărul [roşu,

(1) = *trăsuri,* caleşte.
(2) = *chilì* = *gătì frumos, împodobì.*
(3) = băţ.

Că dacă nu mi-l-îi da,
Eu din greu te-oiu blăs-
[tămà,
Putrezească-ţi d'inima,
Ca măr roşu d'aista!
Da-înainte cum mergeà,
Cun alt june se 'ntâlnià.
June d'inelu-apucà
Şi fica din graiu grăià:
— Da dă-mi, june, d'inelu,
Că dacă nu mi l-ii da,
Io din greu te-oiu blăstămà,
Până-ce t'-ii covrigà,
Ca d'inelul d'aista!
Da înainte cum mergeà,
C'un alt june se 'ntâlnià.
June apucă cununa,
Şi fica din graiu grăià:
— Da dă-mi, june, cununa,
Cununà-te-ai cu dânsa,
Cu dânsa, cu doamnă-sa!
Şi-ai fi, fică, veseloasă,
Să plăteşti corinda noastră,
Cu tri sute de florinţi
Şi p'atâţia bani mărunţi.

Lugaşul de sus (Bihor).

XXXVII. Colinda la fată mare.

Nimerii la cest om bun,
Că-i cu casa lângă drum
Şi mi-şi d'are-o fată mare
Şi mi-o cer la poartă mare.
Ce mai cer pe lângă dânsa?
Ceru-mi cinzeci de berbeci,
Toţi berbecii dela *Beciu*(1),
Cu coarnele răsucite
Şi cu aur poleite.
Tot mai cer pe lângă dânsa:
Ceru-mi cinzeci de mioare
Primăvara *fătătoare* (2).
Şi mai cer pe lângă dânsa:
Ceru-mi pe murgu din grajd
D'înşelat şi d'înfrânat,
Cumu-i bun de 'ncălecat.

Ţ. Olt.

Eug. Crişan.

XXXVIII. Colinda unicei fete.

De roagă-se, roagă
Dalba fecioriţă
Dalba de (N. N.)
S'o învrednicească
Jos la drum de ţară,
Unde *sé petrec* (3),
Greci neguţători.
Câţi Greci că trecură,
Peana mi-i văzură;
Dar un Grec bogat
'Napoi s'a uitat,
Şatra-a luminat;
Jur în jur de şatră
Ţifră(4)-mi comănac:

(1) = *Viena.*
(2) Cari au să fete.
(3) = *trec.*
(4) = pestriţ, *împodobit.*

Că, zău, că mi-o ieau,
Că, zău, că n'o ieau!
Dalba feciorită
Dalba de (N. N.)
Fie-mi sănătoasă,
Fie veseloasă
P'o mândră colindă,
Dela Domnul p'o izbândă.
I-o 'nchinăm de sănătate,
Că-i mai bună decât toate.
Dela noi, dela vreo doi,
Mai vârtos dela Hristos!

Gledin.

Al. Harşan, student.

XXXIX. Colinda fetei frumoase.

Ţie, Ano, ţi-o făcut,
Ler, Ano, leo!
Cine ţie ţi-a făcut
Stat (1) înalt ca de voinic,
Faţa dalbă şi frumoasă,
Ochii negri mângăioşi
Pe din sus cu firuri trase,
Unde-i Ana cea frumoasă?
Ea să fie sănătoasă,
O cântăm şi-o colindrăm,
Vouă, Ano, v'o 'nchinăm.
Să fiţi, Ano, sănătoasă;
Unde-i Ana cea frumoasă?
Ea să fie sănătoasă!
Şi părinţii să trăească,
Ca să şi-o căsătorească.

Tilişca.

Martin Bratu.

XL. O murgă priponită.

Colo'n grădina cea mică,
Hai Linu-i Lin, Leru-i Lin!
Este o murgă priponită.
Strigă fata de împărat:
— Cine 'n lume s'ar aflà,
Să-mi preumble murguţa,
Trei sute de zloţi i-aş da!
Vine micu *grămăticu* (2)
Cu pintenii zurăind,
Cu peana de-argint clătind.
Sare'n vânt, sare'n pământ,
Sare'n coama murgului,
Sare 'n mare de trei ori.

Spusă de *Ar Ciungan.*

XLI. Fica gazdei.

Da, zo, fica gazdei, Rume-
[nele ochi-şi negri!
Dimineaţa s'a sculat
Şi pe faţă s'a spălat
Şi pe cap s'a pieptenat,
La fântână-a alergat,
Cofe 'n mâni a-apucat.
Dar fântâna-i tulburată,

(1) = statură
(2) *Grămătic* = scriitor.

De voinici încunjurată;
Unu-apucă inelu;
— Dă-mi, voinice, inelu,
Ruginire-ai, ca dânsu,
Unu-apucă măr din sân;
— Dă-mi, voinice, măruţu,
Putrezire-ai, ca dânsu!

Gr. Cristur. *Nic. Racoviţan*, student.

XLII Susana, fată dalbă.

Pe cel şes, pe cel luncet,
Legănel de castan verde,
Dar în leagăn cine şede?
Da Susana, fată dalbă,
Ea nu şede şi să-şi tacă,
Că ea-şi trage-un firicel
Şi-şi începe-un cântecel:
Cântecu-'mpăratului.
Impărăteasa-o d'auzià
Şi din gură-aşà grăià:
— Tu, Susano, fată dalbă,
Ce cânţi tu aşà frumos
Cântecu-'mpăratului,
Că 'mpăratul nu-i acasă,
Că-i în codru la vânat
Şi-e vremea de 'nturnat
Şi-ii drumul cam pe acì
Şi pe tine te-a auzì
Şi pe mine m'o urî
Şi pe tine te-a 'ndrăgì!

Iclod. *I. Barna*, st.

XLIII. Doi meri adălìori.

Florile, flori dalbe-s de [măr! (1)
Ia, ieşiţi voi, de vedeţi,
Cum răsaru-şi doi *iişori.* (?)
Da nu-s aceia doi iişori,
Că-s doi meri *adăliori.* (?)
Da la d'umbra cestor meri
Cine-şi, Doamne, că-şi mai [şede?
Şede asta-i fată dalbă;
Da de lucru ce lucrează?
Tot *învârstă* (2) la cunună;
Cât învârstă, nu-i de-ajuns.
Ea se roagă mărului,
Mărului şi soarelui (?),
Să-şi aplece vârvurile,
Vârvurile şi *stâlpurile* (3),
Să-şi rupă nişte mlădiţă,
Să-mi *vârste* (4) o cununiţă,
Cununa de cununie,
Astăzi, mâne, ziua-mi vine.
Ziua mea Dumineca,
C'avem fii de-a botezà,
Fete mari de-a mărità;
Prea departe nu le-om da,
Făr' prin străini şi vecini;
Pe la oameni de cei buni!

Cib. *A. Costea*, student.

(1) După fiecare vers.
(2) = *împleteşte.*
(3) = *crengile.*
(4) = *împletească*

XLIV. Feciorița (1).

— Feciorită-mi d'ocheșiță,
Ce ți-i fața rumenită,
Cu-ochișorii d'auriți
Și sprâncene
D'argințene? (2)
— Am tri frați
Din doi bărbați
Și toți tri sunt buni bărbați:
Unu frate aur face,
Unu frate shinteiază,
Unu frate d'argint face,
Mai pe sus cu firu-i tras.
Io am fost mică *zăbrăluică*(3),
Focu 'n față mi-a sărit
Și fața mi-a rumenit!
— Că de-ai fi tu fată bună,
Ți-ai mută pașii nainte
Cu cheiță la lădiță,
Să ne scoți câte-o groșiță!
Bagă mâna până 'n cot
Și ne scoate câte-un zlot.
Fii, fată, cu voia bună,
Că ți-am spus câte-o miciună.

București (Zarand).

comunic. *I. Fugătă,* st.

XLV. Strat de busuioc.

Colo susu mai din susu,
Hai Leroi Ler Doamne!
Este-un strat de busuioc
Cu cărare pe mijloc
Da' cărarea cine-o face?
Face-o, face-o boul sur,
Cu copite potcovite,
Cu coarnele 'ntr'aurite.
Dar' în coarne ce mi-și poartă?
Poartă-un leagăn de mătasă.
Da'n leagăn cine-i culcat?
Ana fată de 'mpărat.
— Scoală, Ano, nu durmì,
Că doar' de-asară ți-a fi!
Că de când ai adurmit,
Florile te-au năpădit
Și pe gură și pe nas,
Și pe dalbu-ți de obraz,
Și prin sân ți s'au băgat,
Scoală, fată de 'mpărat!

Broșteni.

Nic. Secășan, st.

XLVI. Strat de busuioc.
(Variantă.)

Colo susu, mai în susu,
Leru-mi da, Leru-mi [doamne!
Este-un strat de busuioc,
Cu cărarea prin mijloc.
Da cărarea cine-o face?

(1) Se colindă numai unde este fată mare la casă.
(2) = *arginții.*
(3) *Zablae* = încă nu fată mare.

Da o face boul sur,
Cu copite de d'aur,
Cu coarnele de d'argint;
Da în coarne ce mi-şi poartă?
Poartă-un leagăn de mătasă;
Da în leagăn cine şede?
Da... fată dalbă,
Tot coase si chindiseşte
La năfrămi împărăteşti,
La gulere bărbăteşti.
Tu... fată dalbă,
Coase-mi şi mie-o năfrămă,
Că ţi-oiu da buţi
Cu bani mărunţi,
Ţi-oiu da cară
Cu comoară
Şi voinicul cel de asară,
Ce stă 'n poartă răzămat,
Cu păr galbin rătezat!

Băgău.

Ştef. Roşian, st.

XLXII. Un strat de busuioc.

Colo'n josu,
Mai în josu
Este-un strat dn busuioc
Cu cărare pin mijloc;
Da' cărarea cine-o face?
Da o face boul sur,
Cu copite potcovite,
Cu coarnele aurite.
Da, zo, 'n coarne ce d'îşi [poartă?
Poartă un leagăn de mătasă.
Da în leagăn cine şede?
Da Măria, fată dalbă.
Tot coase şi *chindiseşte* (1)
La năfrămi împărăteşti,
La gulere voiniceşti.
— Tu Mărie, fată dalbă,
Coase-mi şi mi-o năframă,
Că-ţi dau buţi
Cu bani mărunţi
Şi-ţi dau cară
Cu *comoară!*
— Da, zo, mie
Nu-mi trebue,
Nice cară cu comoară
Nice buţi cu bani mărunţi,
Nici mioare-mi ochişoară,
Făr pe voinicul de-asară,
Că stă 'n poartă răzemat.
In vârful *cocianului* (2)
Cleanga măgheranului,
In mijloc,
Pară de foc,
Pe margine busuioc.
Refren: «Ristos Domnului [nostru».

Silvaş.-rom.

G. Boldea, student.

(1) *Brodează.*
(2) Poate: *ciacăului*, (chiverii)?

XLVIII. Printre meri și printre peri.

Florileon dalbe!
Printre meri și printre peri
Primblă-mi-se mari boieri,
Mari boieri cu caii buni,
Să-și caute vinurile,
Vinurile de vinoase
Și fetele de frumoase.
Nu-și găsià fată să-i placă,
Făr' pe Ana, fată dalbă.
— Ia-ți tu, Ană, bota 'n mână
Și te cară la fântână,
La fântâna ai de piatră,
Unde cură apă 'ndată,
La fântână, la *cumună*, (1)
Unde cură apă bună;
La fântână la *lincet*,
Unde cură apa 'ncet!

Șpring. *Maria Matieș*, comunic. *Em. Colbazi*, st.

XLIX. Pe dealul cu stânjinii.

Pe dealul cu *stânjinii* (2),
Doru m'a ajuns!
Doi mândri plugărei,
Lumea mea!
C'o mână plugul ținea,
Doru m'a ajuns!
Cu una flori culegeà,
Lumea mea.
Cununiță le'mpletià,
Doru m'a ajuns!
La vale le trimeteà,
Lumea mea!
Da ficuța cestei gazde,
Doru m'a ajuns!
Să se gate'n sărbători,
Lumea mea!
Doar' i-or venì pețitori,
Doru m'a ajuns.
Când florile s'au uscat,
Lumea mea!
Pețitorii i-au *picat* (3),
Doru m'a ajuns!
Florile s'au veștejit,
Lumea mea!
Pețitorii i-au venit,
Doru m'a ajuns!

Filpiș. *I. Dredețan*, st.

L. V'o doi meri și v'o doi peri.

V'o doi meri și v'o doi peri,
Florile dalbe, lemn de măr!
Și printre ei vișinei;
Dar printre ei cin' se plimblă?
Se primblă Sfânta Mărie.
Se tot primblă și se roagă:

(1) = *comună, sat.*
(2) = planta *Iris germanica*.
(3) = au nimerit, *au sosit.*

Pomi-şi, pomişorii miei,
Plecaţi-vă vârfurile,
Sá v'ajung cu *timpurile* (1),
Că-s mai mici de-a 'ncreştinà
Şi mai mari de-a mărità !
— Dar la cei mari ce le-'om da?
— Le-om da oi şi le-om da boi!
— Dar la cei mici ce le-om da?
— Le om da miele ochişèle,
Le-om da buţi cu bani mărunţi.

M. Sâncraiu.

Dictată de *Pavel Raţ.*

LI. Marea Mare.

Vine marea cât de mare,
Măr d'aur ! (2)
Dar de mare margini n'are;
Margini bat în vârf de munţi,
Stropii sar în nourei.
Dar de mare ce-şi aduce ?
Aduce brazi încetinaţi
Cu molizi alăturaţi.
Printre brazi, printre molizi,
Noată 'noată un bou-şi negru.
Da 'ntre coarne ce mi-şi poartă ?
Poartă un leagăn de mătasă.
Dar în leagăn cine şede ?
Da Măriuţa d'ochi-şi negri.
Ea şade şi chindiseşte
La gulere voiniceşti,
La prapori împărăteşti.
Şi-mi cântă d'un cântecel,
Jelnicel şi frumuşel.
Nime 'n lume n'o-auzià
Numa' d'împărăteasa;
Ea aude şi-mi răspunde:
—Ho, ho, ho, Măriuţo, ho !
Nu mai cântà-aşà frumos,
Că 'mpăratu-i la vânat
Şi-i aproape de'nturnat,
Şi pe tine te-o-auzì
Şi pe tin' te va 'ndrăgì
Şi pe min' mă va urî !

Scrisă de *Aur. Bulicrea*, st.

LII. Vine marea.
(Variantă.)

Vine marea cât de mare,
Ler, d'Ano !
Dară marea ce mi-şi duce?
Duce spini şi mărăcini
Şi brazii din rădăcini.
Sus în crucea bradului
Este-un leagăn de mătasă;
Dar în leagăn cine şede?
Şede *N.*, fată dalbă.
Ea coase şi chindiseşte
La altiţe femeieşti,
La steaguri împărăteşti,
La gulere voiniceşti.
— (Ană, Ană) fată bună,

(1) Doar cu *tâmplele* (?) capului.
(2) Se repetă după fiecare vers.

Ană să se veselească,
O cunună să gătească,
Pe masă să o trântească
Şi la mulţi ani să trăească!

Ţ. Olt. *Ion Olariu, st.*

LIII. Colinda lui Ion.

Ion şi-a d'avut,
Dai Domnului Doamne,
Tri ibovnicele:
Pe una o chemară
Dalbă Mureşană.
Pe una o chemară
Romana-i *Romană* (1),
Pe una o chemară
Neagră Târnăveană.
Dalba Mureşană
Ea şi-o poruncit
La Ion să viie
La oile lui,
Ç'o prins a fătà
Berbecuţi băluţi,
Miele ochişèle;
Şi vin vulturei
Şi duc mieluşei.
Şi vin făr' de ei.
Romana Romană
Ea şi-o poruncit
La Ion să viie
La holdele lui,
Că s'o prins a coace,
Şi vin păsărèle
Şi duc spicurèle.
Vine corbu negru,
Duce spicu 'ntregu.
Neagra Târnăveană
Ea şi-o poruncit
La Ion, să viie
La viile lui,
Că s'o prins a coace
Şi vin păsărèle
Şi duc *bomborèle* (2):
Şi vin grăurei
Şi duc strugurei;
Vine coarba neagră,
Duce viţa 'ntreagă.

Ciunga. *Jos. Bogdan.*

LIV. Ion bun bărbat.

Ion bun bărbat,
El s'a lăudat,
Că el că mi-şi are
Trei ibovnicèle,
Ca trei floricèle.
Una cum se chiamă?
Romana-i Romană;
Alta cum se chiamă?
Alba-i Mureşană;
Alta cum şi-o chiamă?

(1) Din numele bărbătesc *Roman,* ce şi azi este în uz [cunosc ţărani cu acest nume], s'a făcut femeninul *Romana,* ca Ion, Ioana, Oana, Todor, Todora, Sandu, Sanda, etc.

(2) *Boane, boabe.*

Neagra-i Târnoveană.
Ea şi-o *poruncit*: (1)
Vie Ion, vie,
Vie de un'să vie,
Că oile lui
Prins-au a fătà,
Şi vin vâlturei
Şi ieau mieluşei
Şi se duc cu ei!
Alba-i Mureşană
Ea şi-o poruncit:
Vie Ion, vie,
De unde-i, să vie,
Că holdele lui
Prins-au a se coace,
Şi vin păsărèle
Şi ieau spicurèle
Şi se duc cu ele
Şi vin fără ele!
Romana-i Romană
Ea şi-o poruncit:
Vie Ion, vie,
De unde-i, să vie,
Că viile lui
Prins-au a se coace.
Şi vin *vâlturei*
Şi ieau strugurei
Şi se duc cu ei;
Vine mierla neagră
Şi iea viţa 'ntreagă
Şi vine şi lupu
Şi iea şi butucu!

Bistra.

Sept. Simu, student.

LV. Calul lui Ion.

Băgă-şi Ion calu 'n grajd
Şi-l ţinù, cât şi-l ţinù:
Din ajun, până 'n Crăciun;
Scoate calul să şi-l joace,
Doamne leo, Domnului bun!
Sărì ici, sărì cipcea,
Sărì 'n curtea soarelui;
Nu-i plăcù cum şi-l jucă,
Iară'n grajd că mi-l băgă
Şi-l ţinù, cât îl ţinù,
Până în zi de Bobotează.
Când fu zi de Bobotează,
Scoate calul să şi-l joace.
Sărì ici, sărì cipcea,
Sărì 'n curtea soarelui;
Nu-i plăcù cum îi jucă;
Vânzător şi l-o făcut.
— De vinde-mă, doamneo, [vinde,
Numa, preţu să mi-l cei;
Ceru-i buţi cu bani mărunţi
Ci-încă cară cu comoară.
Di-ţi adă, doamne, aminte:
Când cu Turcii ne-am bătut,
Ne-am bătut şi ne-au bătut,
Bulzu mării ne-o 'mbulzit,
Mulţi voinici s'o prăpădit;
Mulţi voinici cu mulţi cai [murgi.
Numai eu m'am poticnit
Pe un *sulbuc* mare de peşte

(1) *A trimes vorbă.*

Şi pe tine te-am stropit
Pe cornul *dalăchiei*(1),
Pe *tureacul* (2) cismii,
Şi pe teaca săbiii.

Şoroştin. *I. Bian.*

LVI. Lupta voinicului cu leul.

Sus la viţa vinului, junelui [bun!
La umbra gutâiului
Şede-un voinic, odihneşte
Şi calul şi-l potcovoşte.
Maică-sa la el priveşte
Şi în lacrimi jălueşte
Şi din graiu aşà grăieşte:
— Ce gând, june, ţi-ai gândit
Doar ţi-i gând de cătănit,
Ori dor de căsătorit?
El din graiu aşà-i grăià:
— Maică, măiculeana mea,
Nu mi-i gând de cătănit,
Nice de căsătorit;
Dar mă duc, că-am auzit,
Că sus, în vârful muntelui,
La poalele bradului,
Este-un leu, un câne rău;
Eu mă duc, maică, la el!
Bine vorba nu sfârşià,
Şi pe drum că se luà,
Păn' în vârful muntelui,
La poalele bradului.
Leul, dacă mi-l vedeà,
El din graiu aşà-i grăià:
— Ce-ai venit, voinicule?
Ţi-ai smintit cărările,
Ori ţi-ai urît zilele?
Voinicul din graiu grăià,
Cătră leu aşàziceà:
— N'am smintit cărările,
Nici n'am urît zilele,
Ci-am venit, că-am auzit,
Că eşti leu, un câne rău;
Să ne-alegem de viteji:
In luptă să ne luptăm,
O 'n săbii să ne tăiem,
O 'n puşcă să ne 'mpuşcăm!
Se luară, se luptară
Zi de vară, până 'n sară;
Când fu soare la sfinţit,
Puse voinic pe leu jos;
Leul din graiu îi grăià
Şi cătră june ziceà:
— Nu grăbì să-mi iei vieaţa,
Ci mă leagă 'n cureà neagră
Şi mă scoate jos la ţară,
Jos la ţară 'n târgul mare,
Pe uliţa Grecilor,
De-ţi fă falà fraţilor
Şi cinste părinţilor,
C'ai prins leu nevătămat,
Nici de sabie tăiat,
Nici de puşcă împuşcat,
Numai în luptă luptat!

Romos, Orăştie. *Fraţii Ordean.*

---

(1) = *dulămăi.*
(2) *Cărâmbul.*

LVII. Lupta voinicului cu leul.
(Variantă.)

Pe sub vița vinului, ju-
[nelui bun,
La umbra gutâiului,
Un voinic calu-și gătià,
Și-l gătià și-l potcovià
Cu potcoave de aramă,
Cu cuie de sârmă 'ntoarsă;
Nime 'n lume nu-l vedeà,
Fără (1) dragă maica lui,
Pe-o zăbreà de-abià-l zărià,
De lacrămi de-abià-l vedeà.
Ea din graiu așà grăià:
— Lio, Lio, dragu maicii,
Ce calul așà-l gătești,
Il gătești și-l potcovești
Cu potcoave de aramă,
Cu cuie de sârmă 'ntoarsă;
Ori ai pus gând de 'nsurat,
Ori ai gând de prăpădit?
— N'am pus gând de însurat,
Nici gândul de prăpădit!
Nici vorba n'a isprăvit,
El pe cal a 'ncălecat,
Sus la munte-a alergat,
S'aducă leul legat,
Ne'mpușcat, nesăgetat,
Numai viu, nevătămat.
Găsì leul adurmit;
Stat-o 'n loc, s'a socotit:
Săgetà-l-va, ori pușcà-l-va?
Și calul a rânchezat,
Și leul s'a deșteptat.
Ei în luptă s'au luptat.
Zi de vară, păn' sub sară.
Când erà mai lângă sară,
Lațu 'n cap că i-l *ţipară* (2)
Și-a scoborît jos la țară,
Cine 'n lume îl vedeà,
Cu mirare îșiziceà:
— O, ce maică l-a băiat,
De-aduce leul legat,
Ne 'mpușcat, nesăgetat,
Numai viu, nevătămat!

Șoroștin.

I. Bian.

LVIII. Lupta junelui cu leul.

Poruncit-a împăratul,
[Domnului Doamne,
Cine 'n lume s'a d'aflare
S'aducă pe leu legat,
Leu legat nevătămat?
Nime 'n lume nu s'aflare,
Numai Petru, bun junelu.
Petru dacă-mi auzià-re,
Tună 'n grajdiul ferecat,
Scoate murgul d'înșelat,
D'înșelat, bine gătat,
D'închingat cu două chingi.
Pe murguț încălecà-re,
Incepe murgul de a săltà-re

(1) = *numai.*
(2) = *aruncă.*

Săltă-mi ici, săltă-mi coleare,
Săltă-'n vârful munților.
Subt un spine d'înflorit
Găsì leul d'adurmit,
D'adurmit, *nepomenit* (1).
Petru din graiu îmi grăiare:
—Scoală, leu, fratele mieu,
Şi-ori în puşti să ne puşcăm,
O 'n săbii să ne tăiem!
Leul din graiu îmi grăiare:
—Nici în puşti nu ne puşcăm,
Nici în săbii ne tăiem,
Dar' în luptă să ne luăm,
Că lupta e mai dreaptă
Şi-i de Dumnezeu lăsată!
Şi-mi luptară-o zi de vară,
Când fu în *cea*(2) cap de sară,
Aduse leu pe Petru;
Cum l'aduse, jos mi-l puse.
Şi luptară-a doua-oară.
Când fu în cea cap de sară,
D'aduse Petru pe leu;
Cum l-aduse, jos mi-l puse,
Mi-l legă, nu-l vătămă,
Peste (3) murg încălecă.
Câți pe Petru mi-il vedeare,
Toți pe Petru-mi feriсeare:
— Ferice de tine, Petre,
Ce măicuță ți-ai d'avut,
Te-a scăldat, te-a aplecat,
C'o mână țiță ți-a dat,
C'un picior te-a legănat.
Impărat ție ți-a da-re
Din cetate-a tria parte
Şi din țară jumătate!
Şi-o 'nchinăm cu sănă-
[tate.

Ț. Hațeg. Comunic. *de Ben. Suciu.*

LIX. Lupta junelului cu leul.
(Variantă.)

Sub ceru-şi de răsărit,
[Junelu bun!
Mândru-i pomu' d'înflorit!
Sub poalele pomului
Şede-un june hodineşte
Şi murguțu-şi potcoveşte
Cu potcoave de *molotru* (4),
Cu cu*n*ie (cuie) de sârmă
[întoarsă,
Ce la drumu-s ghimpu-
[roase.
Până june potcovià,
Maică-sa la el venià,
Şi din gură aşà grăià:
— Ce rând, june, d'ăst rând
De tu murgu-ți potcoveşti
Cu potcoave de molotru,
Cu cunie de sârmă 'ntoarsă,
Ce la drumu-s ghimpu-
[roase?
June din gură grăià:
—Maica mea, *bolundă*(5) eşti

(1) = *netrezit, nedeşteptat.*
(2) Acord. cu sară.
(3) = *pe.*
(4) = *melilothus,* chimin.
(5) = *simplă,* proastă.

Mare eşti, puţin pricepi,
De nu mi te *nădăieşti* (1),
Dă eu mi-am *îndoblicit* (2)
Peste vârful munţilor.
Prin crucile brazilor,
In *torişteа* (3) sterpelor
Este un leu, îi câne rău,
Duce-m'oiu, d'aduce-l-oiu!
Până june cuvântà,
El pe murg şi 'ncălecà.
Saltă ici, saltă coleà,
Peste vârful munţilor,
Pin crucile brazilor,
In toriştea sterpelor.
Găsì leul adurmit,
D'adurmit, *nepomenit* (4).
Pănă june se gândià,
Leu din somn se *pomenià* (5)
Şi din graiu aşà-mi grăià:
— Ce rând, june, de-ăsta rând,
De la mine ţi-ai venit;
Că la mine n'o venit
Om mirean de pe pământ!
Sau în puşti să ne'mpuşcăm,
Sau în săbi să ne tăiem,
Sau în lupte să ne luăm!
— Ba în lupte, că-s mai [drepte!
Se luptară-o zi de vară;
Când îşi fu în murg de sară,
D'aduse june pe leu.
Cum l'aduse,
Jos mi-l puse;
Băgă mâna'n buzunariu,
Scoase o sfoară de mătasă,
Impletită în cinci, în şasă,
Şi'n grumazi că mi i-o trase
Şi-apucă pe plaiu în vale.
Cine 'n lume mi-l vedeà,
Toţi pe el mi-l fericeà:
— Fericean de tine, june,
De tine, de maică-ta,
C'a scăldat şi-o înfăşiat!
Că-i aduci un leu legat,
Leu legat, nevătămat!
Leu din gură şi-mi grăià:
— D'alele, stăpânul mieu,
Slăbeşte-mă din curele,
Că la drum nu mai pot mere!
Pe june mintea-l trăgeà,
Din curele-l mai slăbià.
Leu din gură aşà grăià:
— Rămâi june, sănătos,
Că eu la mână ţi-am fost,
Tu stăpân de mini n'ai fost!

Clopotiva (Haţeg). *A. Ionaş.*

LX. Junelul.

Strigă'n lume, strigă'n ţară,
Le junelu-i tinerel! (6)
Cine s'a puteà d'*afloară* (7)
Să ne-aducă-un leu legat,

(1) = *pricepi, bagi samă.*
(2) = *observat.*
(3) = locul unde se dă mâncare la oi.
(4) = *nedeşteptat*, nu trezit.
(5) = *se trezià, se deşteptà.*
(6) După fiecare vers.
(7) Pronunţă ca *Istro-Românii* pe *a* tonic ca *oa*, deci *aflà*-re.

Leu legat, nevătămat?
Nime 'n lume nu s'aflà,
Numa-un junel ne'nsurat,
Curse (1) 'n grajdul ferecat,
Scoase murgul înşelat,
Inşelat, bine gătat
Cu podoabe toate nouă.
Maică-sa aşà-i grăià:
— Ce ţi-i gândul, *junelaş?*
D'o (2) ţi-i gând de cătănie,
D'o ţi-i gând pe 'nsură- [ciune?
Şi junelu-aşà-i grăià:
— D'ale*u*, dragă maica mea,
Nici una nu-i de-acelea,
Mie vestea m(i)a venit,
Să mă duc la oi, la munte,
Că toate le mânc'-u' (3) leu,
Leu, leu îi câne rău!
Sus pe murg încălecà
Şi la munte se luà;
Sus la munţii Glajului,
Pe sub poala bradului,
Vede urma leului.
Tot pe urmă se luà,
Se luà şi se duceà,
Până pe leu mi-l d'aflà.
Sub un spin mândru 'nflorit,
Aici leu sta-adurmit,
Florile l'or năpădit.
Junel sta şi se gândià:
Da puşcà-l oiu, da tăiàl-oiu?
Până junel se gândià,
Şi leul se deşteptà
Şi din graiu aşà grăià:
— Ce-ai cătat, junel, pe-aicia?
O' zile d'urîtu-ţi-ai,
O' moarte voitu-ţi-ai?!
— *Nici* (4) zile n'am d'urît,
Nici moarte n'am voit,
Ci-am venit ca-un bun vecin,
Să mă lupt, leuţ, cu tin!
Se luară, se luptară
Zi de vară, până 'n sară.
Când îi Joi de către sară,
De luptă iar' s'apucară,
Şi luptà leu pe junel,
Şi luptà şi mi-l purtà.
Dede leu a se 'nmuià
Şi junel se 'mbărbătà:
Cum îl prinse, jos mi-l puse;
Sgarda 'n cap că i-o ţipà
Şi-aşà bine mi-l strângeà!
Sus pe murg încălecà,
Jos la ţară coborà.
Câtă lume că-l vedeà,
Toată lumea-l *ferecà* (5),
Ferecà pe maică-sa,
Că ce fiu ea şi-a scăldat,
De ne-aduce-un leu legat,
Leu legat nevătămat,
Nici p'on loc nu-i puşcat,
Numa d'în luptă luptat!
Şi fii vesel, *junelaş*,
Ca la Paşti, ca la Crăciun,
Ca la sfinte dumineci,
Ca la dalbe bisereci.

Brad. Comunic. *Rom. Rimbas*, student.

(1) = *alergă.*
(2) O = *ori*
(3) = l. d. *un.*
(4) Pronunţă cu *i* întreg, două silabe: *ni-ci.*
(5) = *fericià* = *felicità.*

LXI. Leu 'n curte.

Până-i Ion la vânat, Hai
Lerui Doamne,
Leu 'n curte şi-a tunat.
— Hoi le-leu, un câne rău,
N'ai văzut un fiu al mieu?
— Ba, io, zău, ţi l-am văzut,
Că-i în codru la vânat!
Şi-a vânat, cât a vânat,
Zi de vară pân' sub sară.
Când a fost mai lângă sară,
Şi-a vânat o mândră fiară.
Fiara lui din graiu grăià:
— Eu nu sunt cine gândeşti,
Că sunt Ion-Sântion,
Trimes dela Dumnezeu,
Să mai măsur pământul,
Pământul cu umbletul
Şi ceriul cu stânjinul.
Unde-a fi pământ mai mult,
Să fac deal şi să fac vale;
Să fac coaste oilor
Şi luncile boilor,
Văi adânci, izvoare reci!

Broşteni. *Nic. Secăşan*, st.

LXII. Colo jos.

Colo jos,
Mai în ios,
Hoi leru-i Doamne,
Este o turmă de oi dalbe.
Oile cine le paşte?
Da le paşte sfântul soare
Cu soru-sa cea mai mare;
Soru-sa din graiu grăià-re:
— Frate, fratişoru mieu,
Hai să 'nturnăm oile,
Că grei nuori s'au ridicat!..
— D'aceia nu-s nuorii grei,
Că-äia-s peţitorii tăi.
Vin la mini, te cer pe tini;
Ceru-mi turma jumătate,
Eu le-oiu da a 3-a parte;
Ceru-mi car cu 6 boi,
Eu le voiu da numa' doi!

Silvaşul rom. *G. Boldea*, st.

LXIII. Sus la Ţariglat (1).

Colo sus la Ţăriglat
Este-un fecior de 'mpărat
Tot în lance răzămat,
Cere-o fată de craiu mare:
— Hai tu, soră, după mine,
C'am tri cai ca şi tri crai;
Unu-i roşu ca focu,
Unu-i negru ca corbu,
Unu-i *sur* ca porumbul (2),
— Atunci, frate, ţi-oiu vinì,

(1) Ţarigrad = Constantinopol.
(2) *Pistriţ ca porumbelul.*

Când tu mie-mi vei aduce
Sfântu soare nănaş mare,
Şi lunuţa nănăşuţă,
Luceferii ficiorii
Şi stelele fetele!
S'o luat pe luncă 'n sus
Şi pe toate le-au adus.
Şi s'o dus în cununie.
Popa prinse-a cunună,
Icoanele-a suspină;
Şi icoana Precestii
Din fundul bisericii:
— Lasă, las', popă sârbesc,
Că şi Dumnezeu te-a bate,
Să cununi *un sor* (1) cu'n
[frate!

Silvaş rom. — *I. Boldea*, st.

LXIV. Sora Salomie.

La poartă la Ţarigrad
Este-un ficior de 'mpărat,
Tot în lanţ până 'n genunchi
Şi 'n curèle pănă 'n şele,
Cu tri cai dela tri crai:
Unu-i roşu ca focu,
Unu-i negru ca corbu,
Unu-i sur ca porumbu.
El pe soru-sa 'ntâlnià,
Câtre dînsa-aşà grăià:
— Soră, soră Salomie,
Pune cartea 'n vanghelie,
Ţipă-ţi cârja pe chilie,
Hai cu min' la cununie!
— Ba io, frate, nu m'oiu duce,
Până tu, frate, mi-îi face
Pod de-aramă peste vamă,
Pod de argint peste pământ!
Nici din loc nu se clătià,
Pân' acèle le făceà
Şi din gură-aşà grăià:
— Soro, soro Salomie,
Pune cartea 'n vanghelie,
Hai cu min' la cununie!
— Ba io, frate, nu m'oiu duce,
Până când nu mi-îi aduce:
Sfântul soare nănaş mare,
Sfânta lună mare nună,
Stelele fetele,
Luceferii feciorii
Şi *fuşteii* (2) starostele.
Nici din loc nu se clătià,
Păn' acele le făceà.
Şi de mână se luară
Şi 'n biserică întrară,
Toţi sfinţii se aplecară,
Icoanele lăcrămară;
Dar icoana Precestii
Din fundul bisericii
Tot plângeà şi lăcrámà
Şi din gură cuvântà:
— Alelei, popo Ignate,
Popo, nu-i cu direptate,
Să cununi soră cu frate.
Şi la Dumnezeu e vamă,
Unde dai sufletu 'n samă!

Calanul mic. — *N. Georgescu*, st.

---

(1) = *o soră*.
(2) Fuşteii, o constelaţiune.

LXV. Un frate şi o soră.

Colea jos, pe-un şes frumos,
Grea turmă de oi îmi paşte.
Da la oi cine păzeşte?
Da un frate şi o soră!
Grăì sora cătră frate:
— Frate, frăţioru-mieu,
Mulge-ţi două, slobozi nouă,
Şi te uiţi la răsărit,
Ce nuori grei ni-s'au ivit!
El din graiu aşà grăià:
— Soră, sorioara mea,
Da, zeu, ăia nu-s nuori grei,
Dă-ăia-s peţitorii tăi;
Vin la min', te cer pe tine,
Şi cer murgul de sub mine;
Cer cinci sute de oi şute
Şi o sută de berbecèi,
Să te duci, soră, cu ei!
Ea din graiu aşà grăià:
— Eu atuncia că m'oiu duce,
Când ei mie mi-or aduce
Sfântul soare nănaş mare,
Sfânta lună nună bună,
Şi stelele fetele,
Şi luceferii feciorii,
Şi tot haine de anglie
Din creştet până 'n călcâie!

Blaj. *D. Scurtu*, st.

LXVI. Sor şi frate.

(Variantă.)

Sunt trei cai dela trei crai,
Hoi, Leru-i, Doamne!
D'unu-i roşu ca focul,
D'unu-i sur ca *porumbul* (1),
D'unu-i negru ca corbul.
Hoi, Leru-i, Doamne!
D'în poartă la Ţeligrad
Este-un fecior de 'mpărat,
Cu păr galbin rătezat;
Multă carte o d'învăţat
Cu alui soră d'*ingă* el.
El din graiu că şi-o grăit:
— Soră, soră Salomie,
Hai cu mine 'n cununie!
— Ba io, frate, n'oiu venire,
Păn tu, frate, nu-i chemà
Sfântul soare nănaş mare,
Da şi luna nănaşa,
Găinuşa (2) *socăçiţă* (3),
Ba *fuşteii* (4) starostei,
Luceferii feciorii
Şi stelele fetele!
Hoi Leru-i, Doamne!
Nice vorba n'a sfârşit
Şi el toate le-a 'mplinit,
Şi din gură aşà-a vorbit:
— Soră, soră Salomie,
Hai cu mine 'n cununie!

---

(1) = *porumbelul*.
(2) = *constelaţia*.
(3) = *bucătăreasă*.
(4) = *constelaţie*.

—Ba io, frate, n'oiu venì-re,
Păn' tu, frate, nu mi-ii face
Pod de-aramă peste vamă,
Pod de-argint peste pământ!
Bine vorba n'o sfârşit
Şi el toate le-a 'mplinit,
Şi de mână o-a luat
Şi 'n biserică-a întrat,
Icoanele-au lăcrămat.
Da icoana Precestii
Din fundul bisericii
Suspinà şi lăcrămà
Şi din gură cuvântà:
— Alele, popă bătrân....
Da nu vezi tu, popă, 'n carte,
De cununi tu sor cu frate,
Că şi Dumnezeu te-a bate,
Când străine sunt *bogate*(1)!

Girişul rom. *Aur. Blaga*, student.

LXVII. Sor şi frăţior.

Colo josu, mai în jos, flo-
[rile dalbe (2)
Pe cel rât verde frumos
Pascu-mi-se, adapă-mi-se
O turmă mare de oi.
De păzit cin' le păzià?
Dar *un* sor şi-un frăţior.
Dar' pe nume cum îi chiamă?
Da Maria cu Ion.
Ei de păzit le păziau,
Cătră strungă le strângeau.
Soru-sa din graiu grăià:
— Frate, frăţiorul mieu,
Mulge două, slobozi nouă,
Că grei nori de ploaie vin!
— Soră, sorioara mea,
Că nu-s nori de ploaie grea,
C'ăia-s peţitorii tăi;
Vin la mini, te cer pe tini,
Şi cer mult pe lângă tine:
Cer 500 de oi şute
Şi pe-atâte oi cornute
Şi 70 de berbeci
Şi-un pluguţ *plăhit* (3) de boi
Şi murguţul cel din grajd,
Inşelat şi înfrânat,
Cum e bun de 'ncălecat!
— Acela, frate, mi se cade
Cam de fala fraţilor,
De cinstea părinţilor!

Micăsasa. *Isidor Raica*, st.

LXVIII. Un sor c'un frăţior.

Colo 'n josu, mai în josu,
Colo 'n râtul cel frumos,
[Leru-i Doamne!
Paşte-o turmă de oi dalbe.
Da la turmă cine d'umblă?
D'umblă-un sor cu-un frăţior

(1) = *multe*.
(2) După fiecare vers.
(3) = plăviu, plăvan.

Grăì soră cătră frate:
— Dă, frate, cu bâta 'n oi,
Că vin nuori de ploaie grei!
Fratele din graiu grăià:
— Nu te, soro, spăimântà,
Că nu-s nuori de ploaie grei,
Că-ăia-s peţitorii tăi!
Vin la mini, te cer pe tini
Şi cer multe p'ingă tine,
Şi-mi cer sute de oi şute
Şi ceru-mi zeci de berbeci;
Ceru-şi mii de miorèle,
De care-s mai ocheşèle!
Soru-sa din graiu grăià:
— Nu te, frate, spăimântà,
Că nu mă pun lângă el,
Că m'oiu pune dirept el
Faţa dalbă (cât) ce-o vede...
Uită sute de oi şute,
Uită-mi zeci de berbeci,
Uită-mi mii de miorèle,
De care-s mai ocheşèle!

Uioara. *Baciu*, student.

LXIX. Două stele.

Colo jos, în prundurèle,
Răsărit-au două stele;
Ba, zo, acele că nu-s stele,
Că mi-s două surorèle.
Una râde, una plânge.
Ai ce râde (1), mese-întinde,
Ai ce plânge, mese strânge.
D'ai ce râde-aşà ziceà:
—Taci, tu dragă sora-mea,
C'am auzit *dé* (2) tata,
Că pe noi, soro, ne-a *da* (3):
Pe una la răsărit,
Unde-i grâul cel rodit;
Pe una la *scăpătat* (4),
Unde-i grâul cel curat.
—Noi, soro,-atunci ne-om [vedeà,
Când o face plopul pere
Şi răchita vişinèle,
Mâţâşorul (5) mere dulci,
Să ducem, soro, la prunci!

Desmir (Câmpie). *Al. Pop.* st.

LXX. Două stele.
(Variantă.)

Coló 'n josu mai în jos
Răsărit-au două stele,
Două stele luminoase.
Dar nu-s stele luminoase,
Că-s două surori frumoase;
Una râde, una plânge,

(1) *„Ai ce râde" = aceea care râde.*
(2) = *dela.*
(3) = *mărità.*
(4) = Apus, Vest.
(5) = *salcia.*

Ai ce râde aşà zice:
—Taci tu, soră, nu mai plânge,
Că şi nouă ne-or venì,
Ne-or venì de ne-or peţì;
Peţì-ne-or doi diecei
Şi ne-om duce după ei.
Pe mine, soro, m'or duce
Colo 'n sus la răsărit,
Unde-i locul mai vestit;
Şi pe tine, soro, te-or duce,
Colo'n jos la Bălgărad,
Unde-i locul mai bogat!

Cântată de o femeie din Petroşeni. Scrisă de *Jos. Comes,* student.

LXXI. Două stele.

(Variantă.)

Colo 'n jos pe prundurèle,
Florile dalbe,
Răsăriră două stele;
Nu-s stele ca stelele,
Că-s ca două surorèle:
Una râde, una plânge.
Cea ce râde,
Focu-aprinde;
Cea ce plânge,
Focu stânge.
Grăì una către alta:
— Da tu, soro, de ce plângi?
— Da io, soro, cum n'aş plânge,
C'am auzit pe tata
Gomoninu-şi (1) cu mama,
Că pe noi să ne despartă:
Una 'n sus, către Apus;
Una 'n jos spre Răsărit.
Noi atunci să ne 'ntâlnim,
Când s'o 'ntâlnì deal cu deal,
Când a creşte jugul mugur,
Şi tânjala frunză verde;
Nici atuncia nu-i nădejde!

Cetea. *Corn. Dărămuş.*

LXXII. Două surori.

Colo'n sus, pe prundurèle,
Răsărit-au două stele;
Da, zău, cele că nu-s stele,
Că-s două surori de-a mele,
Una plânge, una râde,
Ceai ce râde, aşà zice:
—Taci tu soro, nu mai plânge,
Că noi de mână ne-om duce,
Una'n sus la Răsărit,
Una 'n jos către Sfinţit;
Şi-atunci, soro, ne-om întâlnì,
Când a face plopul pere
Şi răchita vişinèle,
Să mâncăm, soro, din ele!

Ragla, Bistr.-Năs. *G. Morariu,* st.

(1) = *şoptindu-şi.*

LXXIII. Doi frați.

Colo 'n dealu de cel dealu
Răsăritu-mi-o doi sori.
Da nu-s doi sori,
Că-s doi frățiori,
Vin dela domnie,
Se duc la 'mpărăție.
Dar ei nu vin cum se vine:
Cai din guri mușcându-se,
Frățiori jucându-se.
Grăì frate către frate:
— Noi acolò duce-ne-om,
Caii scumpi luà-ni-i-or,
In grajd de piatră băgà-
[ni-i-or;
De mâncare ce le-or da?
Da grâu roșu vânturat,
Cu *feldera* (1) măsurat!
Dar de beut ce li-or da?
Da vin roșu străcurat,
Cu *feria* (2) măsurat!
Da, zeu, nouă ce ni-or da?
Un colac de grâu curat
Și o ferie rasă 'n masă!
Rămâi, gazdă, sănătoasă.

Câmpie, Ardeal.

A. V.

LXXIV. Mirelu-i tinerel.

Cel mirelu-i *tânărel*,
Dai Ler!
Mirel murgu și-l gătià,
Să mi-și plece de-a vânà
Sus în munții Nistrului,
In pământul Turcului,
La fetele Grecului.
Grăì-și fata din *polată*: (3)
— Unde, mirel, ți-ai d'um-
[blat,
De ți-i murgu-așà asudat?
Și mirel din graiu grăià:
— Taci, fată, nu *mănià* (4),
Că dacă m'-ii mănià,
Murgu'n pinteni strânge-
[l-oiu,
Sus, la tine, sărì-oiu,
Cosița tăià-ți-oiu,
Sus în turnuri pune-oiu,
Să ți-o bată vânturile,
Ca pe mirel gândurile!
Sărbători după Crăciun,
Atunci îi vremea de 'nșurat
Și fete de măritat.
Da'nsurà m'oiu;
Da lăsà m'oiu?
Și fii veselă, fecioară,
Cu vreo dalbă de colindă!

Brad.

Romul Rimbaș, student.

(1) = banița.
(2) = vadra
(3) = palat
(4) Fără pronumele *mă*.

LXXV. Gazda nu-i acasă,

Noi umblăm la colindat
Dintr'o casă 'n altă casă,
Gazda noastră nu-i acasă,
Că-i în vârful muntelui,
Să reteze stupii lui,
Să facă scară de ceară,
Să scoboare 'n jos la ţară,
Cu secerea sub suoară,
Să secere la săcară
Şi la grâu de primăvară.
Să facă pita rotundă
Şi colaci ca să ne-ajungă;
Să bage la slugă 'n glugă,
Să-l mâne cu vacile
Pe coasta cu fragile;
Să-l mâne cu oile
Pe coasta cu florile;
Să-l mâne cu viţeii
Pe coasta cu dedeţeii.

Sibiiu. *Oct. Simtion, stud.*

LXXVI. Umblăm colindând.

Noi umblăm tot colindând
Şi pe Domnul lăudând,
Noi d'umblăm din casă'n casă,
Gazda noastră nu-i acasă,
Că-i în vârful muntelui,
Să *urzască* (1) stupii lui,
Să facă scară de ceară,
Să coboare'n jos la ţară
Cu secerea su-suoară,
Să secere la săcară
Şi la grâu de primăvară,
Tot în paiu ca trestia
Şi'n *grăunţ* ca mazărea.

Cacova, (Aiud). *Stef Oniga,* student.

Obs. Intr'o variantă din Spini (Târn. mică,) vers. 6 sună aşà: Să iè ceara stupului; iar într'alta găsim acelaş vers: Să răteze stupii lui. In textul reţinut de noi vorba *urzască* poate însemnà: să le facă ursita = *ucidă.* In Lexic. Bud. aflăm *ursesc,* constituo, destino, decerno; végezni, rendelni, etc.

LXXII. Colinda popii.

Colo'n josu, mai în jos,
Linu-i Linu, Leru-i Linu!
Colo'n şesul cel frumos
Joacă un luciu luceafăr,
Da nu-i luciu luceafăr,
Că-i o sfântă dalbă *rugă* (1),
Dar' în rugă cini se roagă?
Roagă nouă popi de ţară

(1) = *oratoriu, loc de rugă.*

Şi cu nouă *egumei* (1)
Şi cu nouă diecei
Şi cu nouă preuţi sfinţi.
Dar diacu cel mai mic
Lasă cartea d'a cetire
Şi din rugă că ieşiră.
Dând în toacă 'ntăia oară;
Când a 'ntors a treia oară,
Ochii-şi negri ridicară,
Cată 'n sus şi cată 'n jos,
Cată 'n sus spre răsărit,
Văzù luna şi soarèle
Şi doi galbeni *lucefere* (2);
Dar diacu cel mai mare
El în rugă se'nturnară:
— *Ciudă*(3)mare, ce-am văzut!
Văzui luna şi soarele
Şi doi galbeni lucefere!
— Alei, Iudă ne'nţeleaptă,
Mare ești, puţin pricepi;
Că nu-i luna, nici soarele,
Nici doi galbeni lucefere,
Că sunt doi *storcuţi*(?) din [ceriu,
Şi cu doi fiuţi de-ai lor,
Cari vin la sfânta rugă,
S'asculte vecernia,
Miez de noapte-*itroasele*(4),
In zori de ziuă slujbe grele.
Dare-ar domnul Dumnezeu,
Ca şi domnul de părinte
El să-mi fie sănătos,
Sănătos şi veselos
Pe d'o mândră de colindă
Dela Domnul pe-o izbândă.
I-o 'nchinăm de sănătate,
Că-i mai bună decât toate,
Dela noi, dela vreo doi,
Mai vârtos dela Hristos!

Gledin. *Al. Harşan*, student.

LXXVII. Colinda primarului.

Dar a cui-is este curţi,
Linu-i, Linu, Leru-i Linu !(5)
Aşà nalte minunate?
De departe-s holburate,
De d'aproape-s poleite,
Pe din lontru-s zugrăvite
Tot de *frâie* şi de *şăi* (6).
Dară Domnul Dumnezeu
Şi cu jupânul birău,
Şed în poartă răzimaţi
Intr'un băţ albuţ de brad.
Da şi stând şi *gomonind* (7)
Ochi-şi negri ridicând,
Cată 'n sus şi cată 'n jos,
Cată 'n sus spre răsărit,
Văzù stol de *porumbaşi* (8)

---

(1) = *egumeni*.
(2) Plur. dela luceafăr.
(3) = *minune*.
(4) = *utrenia*, s. *mânecatul*.
(5) După fiecare vers.
(6) = *frâne şi şele*.
(7) = *povestind încet, şoptind*.
(8) = *porumbei*.

Mestecaţi cu ganguraşi,
La picioare roşioare,
La-unghişoare rotunjoare,
Şi tot din unghile lor
Pică-pică spic de grâu
Sub tufa de iarbă nalbă,
Să se facă *lăcrăzău*, (1)
Lăcrăzău şi *feredeu*, (2)
Să se scalde Dumnezeu
Şi cu jupânul birău.
Ei se scaldă şi se 'ntreabă:
— Ce-i mai bun pe acest [pământ?
— Nu-i mai bun ca boul [bun,
Că munceşte zi de vară,
Zi de vară până 'n sară,
Neadăpat şi nemâncat!
Ei se scaldă şi se'ntreabă:
— Ce-i mai bun pe-acest [pământ?
Nu-i mai bun ca calul bun,
Că mi-şi duce cap de om;
El mi-şi pune el mi-şi scoate.
Ei se scaldă şi se 'ntreabă:
— Ce-i mai bun pe acest [pământ?
Nu-i mai bun ca omul bun!
Că bine ne-o omenit,
Omenească-l Dumnezeu
Cu darul sfiinţii Sale!
Dare-ar bunul Dumnezeu,
Ca şi jupânul birău
El să-mi fie sănătos,
Sănătos şi veselos,
Pe d'o mândră de colindă,
Dela Domnul p'o izbândă.
I-o 'nchinăm de sănătate,
Că-i mai bună decât toate,
Dela noi dela vreo doi,
Mai vârtos dela Hristos!

Gledin. *Al. Harşan.*

LXXIX. Colinda gazdei.

(la care învaţă feciorii a colindà.)

Sub umbra de lemn de [teiu,
Flori din toate flori!(3)
Mândre mese sunt întinse,
P'ângă mese sunt scaune;
Dar la masă cine şede?
Şede Domnul Dumnezeu.
Da l'al doile corn de masă?
Şede Petru, sfânt Sân-Petru.
L'al treilea corn da masă?
Şede Ion-Sântion,
Nănaşul lui Dumnezeu.
L'al patrulea corn de masă?
Şede da jupânul gazdă.
Da de lucru ce-şi lucrează?
El închină cu-un păhar
Şi păharu-i gălbior,
Gălbioru-i, că-i de flori.
Da'n gura păharului
Scrisă-i raza soarelui;

(1) = *loc de ospătare*, (maghiarism).
(2) = *baie, scaldă* (magh.)
(3) După fiecare vers.

Da'n toarta păharului
Scrisu-i spicul grâului;
Da'n fundul păharului
Scrisă-i poama vinului.
Dar ei bând și *gomonind* (1)
Și ochi negri ridicând,
Cată 'n sus și cată 'n jos,
Cată 'n sus spre răsărit,
Văzù sluga cea 'ncrezută
Viind tare ca vântu,
Și sosiră ca gându.
Cum sosiră-așà grăiră:
— Bun prânzul la d-voastră!
— Dacă-i bun, haida la el!
— Că n'am venit d'a prânzire,
C'am venit a jăluire:
Iuda 'n raiu că și-a intrat,
Tare raiul l-a prădat.
— Dar anume ce-a luat?
— Da șuștariul de botez
Și scaunul de județ!
— Nu gândì, slugă, nimica,
Na (2) tunu și fulgeru;
Că cu tunu tu-i tunà,
Cu fulgeru-i fulgerà,
Iuda 'n raiu s'a spăimântà,
Toate jos că le-a lăsà:
Și șuștariul de botez
Și scaunul de județ!
Dare-ar Domnul Dumnezeu,
Ca și jupânul de gazdă,
El să-mi fie sănătos,
Sănătos și veselos.
P'o d'o mândră de colindă,
Dela Domnul pe-o izbândă!
I-o 'nchinăm de sănătate,
Că-i mai bună decât toate.
Dela noi, dela vreo doi,
Mai vârtos dela Hristos!

Gledin. *Al. Harșan*, student.

LXXX, La, gazda feciorilor.

(După ce ies din biserică.)

Ieni (3) răsari, soare!
In toate laturile,
Dai Domnului Doamne!
In toate laturile,
In toate vadurile!
Soare răsărià,
Fereasta lovià,
Casa 'ngălbinià,
Masa d'aurià;
Jur prejur de masă
Jițuri de mătasă.
Și 'ntr'un corn de masă
Cine că mai șede?
De șezut mai șede
Floarea grâului;
In al 2-le corn
Cine că mai șede?
De șezut mai șede
Floarea vinului;
In al 3-le corn

(1) = *veselind și povestind.*
(2) = *ține.*
(3) = ia! interj.

Cine că mai şede?
De şezut mai şede
Floarea mirului;
La-al 4-le corn
Çine că mai şede?
De şezut mai şede
Dragul Dumnezeu.
Şed şi se privesc
Şi se-adeveresc.
Floarea grâului:
— Ba-s mai mare eu,
De voi de-amândoauă;
Că unde nu-s eu,
Saţ în casă nu-i,
Copii nu se cresc!
Floarea vinului:
— Ba-s mai mare eu,
De voi de-amândouă.
Că unde nu-s eu,
Veselie nu-i,
Ospăţ nu se face!
Floarea mirului:
— Ba-s mai mare eu,
De voi de-amândouă,
Că unde nu-s eu,
Cununie nu-i,
Botez nu se face!
Dragul Dumnezeu
Şede şi priveşte
Şi chiar le grăieşte:
— Voi, trei floricèle,
Trei mohoricèle,
Ce vă tot pârîţi
Şi v'adeveriţi?
Că voi toate trele,
Una ca şi alta:
Floarea grâului
Dragu saţ al meu;
Floarea vinului
Drag sângele meu;
Floarea mirului
Sudoreaua mea!
Şi te veseleşte
Ler, jupâne gazdă!

Romos (Orăstie). *fraţii Ordean.*

LXXXI. **Colinda vătavului** (feciorilor).

Ţipă marea n' gura mare,
Vătav de mare! (1)
Cine 'n lume s'ar d'aflare,
S'o 'nnoate în ceea parte?
Nime 'n lume nu s'aflare
Fără (N. N.) bun viteaz.
Dimineaţa s'a sculat,
S'o *lăut* (2), s'o pieptănat,
De ştiri la *comelci* (3) o dat:
— Comelci, comelci, dragi [comelci!
Gătaţi-mi voi murgul meu,
Cel de dar dela nănaş!
Şi-un comelciu frâu-i puse,
Al doile şaua-i puse,
Al treile nainte-l duse.
Iar (N. N.) e bun viteaz:
In suliţă se răzămară

(1) După fiecare vers.
(2) = *spălat.*
(3) = servitori.

Şi pe murg se aruncară.
Murgul prinde a sărire.
Sărì 'n vânt, sărì 'n pământ
Sărì 'n ţermure de mare
Şi nimica nu-mi d'udare,
Făr un corn de căpeneag
Şi-o *sfercuşă* (1) de *paloşă*,
Că murgul se poticniră
De *domnuţul* (?) peştelui;
Că nu-i mândru, cum să fie,
Că-i cu solzii de d'auru
Şi cu ochii de taleru.
Iar (N. N.) e bun viteaz,
C'o sărit şi-o înnotat.
El să-mi fie sănătos,
Sănătos şi veselos
Pe d'o mândră de colindă,
Dela Dōmnul p'o izbândă!
I-o 'nchinăm de sănătate,
Că-i mai bună decât toate,
Dela noi, dela vreo doi,
Mai vârtos dela Hristos!

Gledin. *Al. Harşan.*

LXXXII. Colinda unde este fecior şi fată.

Vine marea cât de mare,
Linu-i, Linu, Leru-i linu(2),
Da de mare margini n'are;
Marginile bat luncile
Şi stropii stropesc nuorii.
Da'n *agesturi* (3) ce-mi
[aduce?
Brazi înalţi, încetinaţi,
Cu molizi alăturaţi.
Printre brazi, printre molizi
Noată, noată boul sur,
Cu copite 'ntraurite
Şi cu coarne 'ntrarginţite,
Da'ntre coarne ce-mi
[aduce?
Este-un leagăn acăţat
Cu frâi roşii răsucite,
Cu *cănaci* (4) până'n pământ.
Da'n leagăn cine-i culcat?
(N. N.) mort de beat,
Mort de beat, mort de *be-*
[*teag*(5)
Da la capu-i cine şede?
Şede-mi dalba fecioriţă
Cu dalba de (N. N.)
Da de lucru ce-mi lu-
[crează?
Ea îmi coase şi-mi *ceşeşte*(6).
Ea cosându şi ceşând,
Negri-şi ochii ridicând,
Cată'n sus şi cată'n jos,
Cată'n sus pe mare'n sus,
Văzù nouă sănioare
Şi cu nouă Greci bogaţi,
Viind tare ca vântu,
Sosind iute ca gându.

(1) Diminuţ. din sfârc=*vârful*.
(2) Se repetă după fiecare vers.
(3) = latin *aggestus*, din ad-gero, aduc; deci. *ceeace aduce apa*.
(4) = *ciucuri, canafi*.
(5) = *bolnav*.
(6) = *tiveşte*.

Cum sosiră-aşà grăiră:
— Ce ţi-i fata ceast' voi-
[nică,
Soră-ţi-i, ori frate ţi-i?
—Nici mi-i soră, nici mi-i
[frate,
Făr' mi-i Voimă vameşă.
Ea din somn de s'a trezì,
Cât de greu va vămuì,
Tot de *măji* (1) şi de mătăsi
Şi de valuri de *gioldan*(2)
Şi de *viguri* (3) de postavuri!
Nice vorba nu sfârşiră
Şi din somn că se treziră,
Şi din greu mi-i vămuiră,
Tot de măji şi de mătăsi,
Şi de valuri de postavuri.
Dar (N. N. feciorul) e bun
{viteaz
Şi N. N. (fata) îi fată dalbă.
Ei să-şi fie sănătoşi,
Sănătoşi şi veseloşi.
Pe d'o mândră de colindă,
Dela Domnul p'o izbândă,
Li-o 'nchinăm de sănătate,
Că-i mai bună decât toate,
Dela noi, dela vreo doi,
Mai vârtos dela Hristos!

Gledin. *Al. Harşan,* student.

LXXXIII. Colindă la oricare om din sat.

Cesta-i Domnul bunu,
Bun gând şi-o gânditu,
Tot din tinereţe
Până 'n bătrâneţe,
Ca el să mi-şi facă
Rugă pe pământ.
Şi dacă-o gătiră,
'Ntrî'nsa şi tocmiră:
Nouă *egumei*,
Nouă diecei,
Nouă preuţi sfinţi.
Şi el se 'mbrăcară
Intr'un *cafton* (4) dalbu
Lung păn' în pământ,
Bine mohorît;
In spate şi 'n piept
Luna cu soarele,
Galbini lucefere;
Jur în jur de mâneci
Tot sfinte Dumineci,
Jur în jur de poale
Stele măruntele.
Şi el că mi-şi merse
Tot la ruga lui
Şi se închinară
Şi se poclonîră
Şi din graiu grăiră:
—Voi, slugile mele,
Slugiţi-mi cu drept,
Pân' io oiu trăire;
Că dacă-oiu murire,
Vouă voiu lasàre
Tot sufletul mieu
Pe pălmile voastre,

---

(1) = vechi măsuri de pond—100 punţi, ca 50 kilogr.
(2) = *giulgiu* (jolgiu).
(3) = *valuri*.
(4) *caftan*.

Dragi braţele voastre;
Dar voi să-l suiţi
In poala ceriului,
In poarta raiului,
Unde se petrec
Toate sufletele
Şi drepte şi strâmbe.
Sufletele drepte
Mergând revărsat,
Ca grâu vânturat;
Sufletele strâmbe
Merg împrăştiate,
Ca pleava p'in vânt.
Dar jupânu gazdă
Fie sănătos,
Fie veselos:
Po' mândră colindă.
Şi-o 'nchinăm de sănătate,
Că-i mai bună decât toate,
Dela noi, dela vreo doi,
Mai vârtos dela Hristos!

Gledin. *Al. Harşan,* student.

LXXXIV. Ferica-mi.

Ferica-mi de el,
De-acest boierel,
Bin' l-a ferecat
Şi bun loc i-a dat:
In mijloc de raiu
Tot la mese 'ntinse,
La făclii aprinse.
Dar de l-ai vedeà,
Ţie ţi-ar păreà,
Că-i-şi sfântul soare,
Cam prin prânzul mare;
Dar de ţi-ai vedeà
Dragă doamna lui,
Ţie ţi-ar păreà,
Că-i-şi luna plină,
Cam pe lângă cină;
Dar de ţi-ai vedeà
Dragi ficiorii lui,
Ţie ţi-ar păreà
Peunii *jotaţi* (1),
La nuntă-s chemaţi;
Dar de ţi-ai vedeà
Dragi fetele lui,
Ţie ţi-ar păreà
Dalbe-şi *lebejoare* (2)
Pe ţermuri de mare;
Dar de ţi-ai vedeà
Dragi *boiţi* (3) ai lui,
Ţie ţi-ar păreà
Cerbu-i *strătior*,
Să-mi fie păscuţi
Pin cei *vârşi* (4) de munţi,
Prin cei brazi mărunţi;
Dar de ţi-ai vedeà
Dragi vacile lui,
Ţie ţi-ar păreà
Ciute-s mohorîte,
La lunci scoborîte,

(1) = *frumos gătaţi.*
(2) = diminut. din *lebedă.*
(3) = *bouleni.*
(4) = vârfuri.

Să-mi fie păscute;
Dar de ți-ai vedeà
Dragi oile lui,
Ție ți-ar păreà
Să-mi fie păscute
Prin celi-ierbi înalte,
Nalte, necălcate;
Să-mi fie adăpate
In celi-izvoare calde.

Teiuș. *I. Beșcheri,* auzită dela tată-său.

LXXXV. Fericu.

Fericu, fericu-i, Doamne,
De cine-i fericu?
De-un boieriu bătrân!
Ce locuț mai este
Mijlocuț de raiu,
La masă gălbioară,
Galbină de ceară.
Jur prejur de masă
Sunt jițuri frumoasă.
Scrisu-mi-a, mai scris
Măru-i mărgărit,
Mândru d'înflorit
Cu flori de d'argint;
Pintre flori și mere,
Pe-o gură de raiu
Boare îmi trăgeà,
Măru-mi legănà,
Merele-mi picà,
Masa-mi *grumurà* (1),
Boieriu le-alegeà;
Carele-s mai mari,
Da(2)-le la domni mari;
Carele-s mai mici
Da-le la voinici!

București (Zarand). *Ion Fugătă.*

LXXXVI. Scoală gazdă.
(Colindă de *zăurit* de pe Olt.)

Scoală, gazdă, nu durmire,
Că nu-i vremea de-a durmì,
Că-i vremea de-a 'mpodobì!
Gazda sus că se sculară,
Mătura 'n mână-și luară,
Curțile își măturară.
Când erà la isprăvit,
Iată, taică, ce-am găsit!
Am găsit un fir de d'aur,
Să mi-l duci, taică, la faur,
Ca să-mi facă-un *băierel* (3).
Ce va rămâneà din el,
Să împărțești la săraci,
Să ne facă parte 'n raiu,
Că și raiu-i luminos,
Ca și *poala* (4) lui Hristos!

Voila. *Vict. Șerban,* student.

---

(1) = *îngrămădià.*
(2) = le dădeà.
(3) Diminut. din *baier.*
(4) Poala hainei.

LXXVII. In jur de masă.

Jur de jur de masă
Covor de mătasă,
La mijlocul mesii
Măru-i mărgărel.
Vânăt înflorit,
Mere de d'argint;
Vântul clătină,
Merele cădeà,
Ingeri le-adunà
In raiu le băgà.
— Da tu ce ţi-ai dat,
De ţi-ai adunat?
— Plug cu şasă boi,
Pogănici (1) sunt doi;
Şi-o turmă de oi,
Păcurari sunt doi.

Ungurei. *I. Dancu*, st.

LXXXVIII. Doi boieri bogaţi.

Doi boieri bogaţi,
Domnului Domnu,
Pe cum s'au rugat,
Dumnezeu le-a dat:
Masă gălbioară,
Lumină de ceară,
Pomu răsădit,
Cu mere de-argint.
Vântu trăgănà,
Merele picà;
Ingerii veniau
Şi le culegeau,
Şi le trimeteau
Pe fată de craiu,
Pe poartă de raiu
Sus la sufleţèle,
Să mănânce şi ele
Cât de puţinèle.

Desmir (Câmpie). *Al. Pop*, st.

LXXXIX. Doi boieri bogaţi.
(Variantă.)

Domnului nostru!
Doi boieri bogaţi,
De ce s'au rugat
Dumnezeu le-a dat:
Masă gălbioară,
Cu lumini de ceară;
Da-n mijlocul mesei
Pom îi răsărià
Şi poame făceà
Şi în raiu le duceà
Pe la guriţèle,
Pe la sufleţèle!

Şpring. *Mărie Măties*, comunic. de *Em. Colbazi*, st.

---

(1) Băiatul *care mănă boii*.

XC. Domnul bun.

Cesta-i domnul bun,
Doamne Leo!
Bun gând şi-a gândit;
Pe cum a gândit,
Aşà-a şi făcut:
Casă lângă drum,
Masă peste drum
Şi-un pom *răvănat* (1),
De mere 'ncărcat.
Câţi drumari treceà,
La masă-i puneà;
Vântul trăgănà,
Merele picà,
Ingerii veniau
Şi le culegeau
Şi le trimeteau
Pe poartă de raiu
La fete de craiu.

Ceanul deş. *O. Isaic,* student.

XCI. Domn bun.
(Variantă.)

Nimerim (2) la cest domn [bun,
Dar domn bun n'a fost [acasă,
Fost-a 'n codru a vânare,
După el *cine* (3)-'om mânà-re?
Rupe (4)-om doi dar dintre [noi.
Care-or fi cu cioareci noi.
Domn bun acasă-a sosit
Şi un prânz mare şi a gătit.

Refr. «Domnului Domnu» după fiecare vers.

Belioara. *G. Boldea.*

XCII. Tatăl cu trei fii.

Ferîcean de elu,
Domn l-a fericatu
Hai Leromi Doamne,
Domn la fericatu,
Trei ficiori i-a datu.
Trei ficiori i-a dat,
Bine i-a învăţat.
Unul l-a învăţat
Să fie popă 'n sat.
Unul l-a 'nvăţat
Plugărel de câmp.
Altul l-a 'nvăţat
Păcurariu de oi.
Ăl ce l-a 'nvăţat

---

(1) = *răcănat,* (Cistelec) *crăcănos, rămurat.*
(2) *Sosim.*
(3) = *pe cine?*
(4) = despărţì, detaşà.

Să fie popă 'n sat,
El că a venit
Şi el s'a ivit
La tăicuţul lui
Şi la măicuţa lui.
Că ei să mi-şi vină
Şi el să le spună,
Câţi pruncuţi în sat
El a botezat,
Câte fete mari
A dus la altariu.
Câte sufleţèle
A scos din munci grèle.
Cel ce l-a 'nvăţat
Plugărel de câmp,
El că a venit
Şi el s'a ivit
La tăicuţul lui
Şi la măicuţa lui.
Că ei să mi-şi vină
Pân' la cea grădină
Şi ei să mi-şi vadă
Cum mai stau grămadă
Stoguri peste stoguri,
Vrauri (1) peste vrauri,
Holde sămănate,
Livezi *câştigate* (2);
Iar cel de apoi,
Păcurariu de oi,
El că a venit
Şi el s'a ivit
La tăicuţul lui
Şi la măicuţa lui.
Că ei să *purceadă* (3)
Şi ei să mi-şi vadă
Câte flori pe munte,
Atâte oi de multe;
Câte-s viorèle,
Atâte-s miorèle.
Câţi-is *anglicei* (4)
P'atâţa-s berbecèi;
Mii de miorèle,
Berbeci printre ele.
Oile-s frumoase
Şi foarte lânoase.
Is foarte lânoase
Şi-s tare lăptoase!
Dar tăicuţa lor
Şi măicuţa lor,
Eř s'au veselit
Şi au mulţămit
Domnului prea bun
Sântului Crăciun.

Răchita (Bănat). Scrisă de *Ion Blidariu*, învăţător, la an. 1896, cum dînsul a aŭzit-o dela tată seu, cu 46 ani, mai înainte în comuna Petroasa.

XCIII. Ce-i mai bun?

Sus îmi pică,
Jos îmi cade,
Dacă cade, ce se face?
Da se face-un *feredeu* (5),

(1) = vrav = *vraf.*
(2) = *grijite.*
(3) = *să meargă.*
(4) Diminutiv din anglici, l. d. *aglici,* din *aglică* = Primula veris.
(5) Feredeu = baie, scaldă.

Un' se scaldă Dumnezeu,
Dumnezeu cu fiul său;
Şi se scaldă
Şi se 'ntreabă:
— Ce-i mai bun pe-acest pă-
[mânt?
Nu-i mai bun ca boul bun;
El îşi trage brazdă neagră
Şi mi-ţi face pâne dalbă!
— Ce-i mai bun ca calul bun?
El calea de nouă zile
Ţi-o calcă în două zile!
— Ce-i mai bun pe acest pă-
[mânt?
Ce-i mai bun ca viea bună,
Că vara mi te 'ndulceşte,
Şi iarna mi te 'ncălzeşte!

Sebeş. *Mar. Gh. Pop*, comunic. *I. Dimboiu*, st.

XCIII. **Colinda judelui**(1).

Sus în munţi îmi ploauă,
La câmp cade rouă,
O jupâne jude!
Cea rouă din câmpi
Cu ploaia din munţi,
O jupâne jude!
Ea s'o d'adunat
Jur prejur de lac,
O jupâne jude!
Şi ea s'a făcut
Trestie măruntă,
Iederă 'nflorită,
O jupâne jude!
Dar cine şi-o paşte?
Cerbu *treştior* (2),
Muma cerbilor,
O jupâne jude!
Dar cine-l pândeşte?
Manu, bun voinicu,
O jupâne jude!
Manule, Manule,
Nu mă săgetà,
Nici nu m'alungà,
Că eu ţi-oiu luà
Cele două coarne,
Cele două rază,
O jupâne jude!
Te-oiu purtà cu caru
Peste munţi mărunţi,
Cu brazii cărunţi,
O jupâne jude!
Peste munţi mai mari
Şi cu brazi mai rari,
O jupâne jude!
Unde apa pică,
Pietrele despică,
Unde apa *cură*,
Nime n'o tulbură,
O jupâne jude!
Unde iarba creşte,
In patru se'mpleteşte,
Nime n'o 'ncâlceşte,

(1) Jude=primar. Obs. feciorii, când pleacă la colindat, merg întâiu la judele şi-i colindă aceasta.
(2) = *stretior(?)*.

O jupâne jude!
Dar cine şi-o paşte?
Çea ciută vânătă,
Mama cerbilor,
O jupâne jude!
Şi noi ne'nchinăm
Dalbă sănătate!

Ţ. Olt. *I. Olariu*, st.

XCV. **Ziori de ziori.**

(De zăurit.)

Vai ziori de ziori!
Ce vă răvărsaţi,
Vai ziori de ziori!
Aşà de dimineaţă (bis),
Vai ziori de ziori!
Noaptea de astă noapte (bis),
Vai ziori de ziori!
Puţin somn *somnai* (1) (bis),
Vai ziori de ziori.
Frumos vis visai (bis),
Unde io *erai* (bis),
In *vârşii* (2) munţilor (bis),
Vai ziori de ziori!
Vinete-s brădete,
Dalbele făgete,
Fulguleţ de d'aur
Cin' l-o d'apucat
Şi s'a mânecat?
Gazda, cest domn bun
Cu lumini în mâni,
Cu prescuri în braţe
La dalbe dumineci,
La sfinte biserici.

Voilă (Făgăraş). Dict. de *Eva Gabor.*

XCVI. **V'o doi meri şi v'o doi peri.**

Dinaintea cestor curţi
Cresc florile mărului!
Crescutu-mi-o, născutu-mi-o
V'o doi meri şi v'o doi peri,
Cresc florile mărului!
La vârfuri apropiaţi,
La trupini mai depărtaţi,
Cresc florile mărului!
La vârful la v'o doi meri
Este un pat mare'ncheiat,
Cresc florile mărului!
Cu scânduri dalbe de brad;
Dar în pat ce-i aşternut?
Cresc florile mărului!
Ismă creaţă (3), mărgăreaţă!
Căpătâiu ce este pus?
Cresc florile mărului!
Busuiog şi măgheran.
Dar în pat cine-i culcat?
Cresc florile mărului!
Este gazda, cest domn bun,
Cu dragă jupâneasa lui,

---

(1) = *durmii.*
(2) = *vârfurile.*
(3) = *Mentha crispa.*

Cresc florile mărului!
Ei durmiră, cât durmiră,
Până ei se pomeniră,
Cresc fiorile mărului!
Grăì unul către altul:
— Dormi tu, Voino, dormi, nu dormi?
Cresc florile mărului!
Că eu nu mai pot durmì,
Că mi-o *căst* (1) inele grele,
Cresc florile mărului!
De nu pot durmì de ele.
Bate-mi boarea raiului,
De doboară flori de măr,
Flori de măr şi cu de păru,
Cresc florile mărului!

Voilă (Fagăraş). *G. Gabor*, st.

XCVII. Un măr şi un păr.

Colo josu,
Mai în josu,
Este-un măr
Şi este-un păr;
In vârfuţu părului
Sunt doi pui de turtureà.
Tot ascultă toaca 'n ceriu,
Toaca 'n ceriu şi slujba 'n raiu.
Slujba-i sfântă cine-o cântă?
Cânt-o nouă pochi bătrâni
Şi cu nouă diecèi.
Grăì popa cel bătrân
La diacu cel tinăr,
Să dea 'n toacă de tri ori,
De tri ori pe tri lături,
Ca să-mi cânte cocoşii,
Să se scoale fetele,
Să-şi pieptene cozile,
Să măture curţile. —

După fiecare vers: *Lerui doamne"*!

Silvaşul rom. *G. Boldea*, st.

XCVIII. Doi boieri bătrâni.

Roagă-ţi-se, roagă
Doi boieri bătrâni;
La ce se rugà,
Dumnezeu le da:
Masa 'n gălbiori,
Galbenă de flori.
Măru 'ntr'aurit,
Cu mere de-argint;
Mărul se clătià,
Merele *curà*,
Gazda le strângeà
Şi le trimeteà
Pe-un ficior de-a lui
La uşa de raiu,
La o fată de craiu.

Ragla, Bistr.-Năs. *G. Morariu*, st.

(1) = căzut.

XCIX. Sculaţi boieri.

Sculaţi boieri, nu *somnaţi*(1),
Că nu-i vremea de somnat,
Că-i vremea de colindat,
Că cocoşii şi-au cântat,
De tri ori până 'n ziuări,
Cu tri raze (2) în tri lături.
Intâia rază unde-şi rază?
Rază'n *vârşii* (3) munţilor,
Pe poalele brazilor;
Şi-a doua rază d'unde rază?
Rază 'n şes
La grâne verzi;
Şi-a tria rază unde-mi rază?
Rază 'n cruce de fereastă,
La fereastă 'n asta casă.
Să fii, gazdă, sănătoasă,
La anul mai veseloasă!

Boian. *I Scumpu*, st.

C. Floare cu trei răzişoare.

Cocoş *gaiu* mi-a cântat,
Florile-mi dalbe!
Flori albe s'au revărsat
Şi din flori floare răsare,
Floare cu trei răzişoare.
Intâia rază ce-mi rază-mă?
Rază 'n vârful munţilor,
Pe poalele brazilor!
A doua rază ce-mi rază-mă?
Rază 'n cruce de fereastă,
La fereastă 'n asta casă.
A treia rază ce-mi rază-mă?
Rază 'n şes
La holde verzi,
De le coace, le răscoace.
Şi v'alegeţi doi din voi,
Macar (4) soţii amândoi
Şi plecaţi la rourat
Ca vara,
Ca primăvara.
Câţi cu rouă ajunge-s'or,
Cei bătrâni sfinţi-se-vor,
Cei mai mici mai face-s'or!
Gazdă, să te veseleşti,
Şi la mulţi ani să trăeşti.
Că noi umblăm şi *colindrăm*,
Vouă, gazde, v'o închinăm.

Tilişca. Scrisă de *Martin Bratu*.

CI. Colinda păcurariului.

Dalbul păcurariu
El s'a lăudat,
Că are oi multe,
Multe şi mărunte,

(1) = *durmiţi somn.*
(2) Zorile, cu 3 raze în 3 lături.
(3) = *vârfurile.*
(4) = *fie.*

Câte flori pe munte;
Câte-s floricele,
Atâte-s miorèle;
Câţi îs *d'aglicei* (1),
Atâţi berbecei!
Păcurariu maì mare
Chiamă oi nainte;
Păcurariu mai mic
Dă 'n oi
Dinapoi.
Păcurariu mai micu
Din graiu îmi grăià:
— Păcurariu mai mare,
Intoarce oi 'napoi,
Că nouă ni-a fătat
O mieoară *fiastră* (2)
Un berbecel oacheş
Cu coarnele 'ntoarse,
In aur *suvoalse* (3),
Cu *lață* (4) de-argint,
Razimă 'n pământ.
Şi te veseleşti, dalbe păcurariu,
Că noi ne 'nchinăm în albă sănătate!

Romos, Haţeg. — Fraţii *Ordean*.

CII. Colo jos pe după deal.

Colo 'n jos pe după deal,
Florile dalbe,
Este un biet de păcurariu.
El cu fluera ziceà,
Oile toate zăceà,
Numa' o beată de mieluţă
Şedeà 'n coate şi 'n genunche,
Se rugà la Maica Sfântă,
Să-o scoată din iarnă 'n vară,
Că ea bine a cinstì-o:
La Sângiorz c'un miel frumos,
La Ispas c'un drob de caş.

Cetea. — *Corn Dărămuş*, st.

CIII. Pe sub deal de pomişori.

Pe sub deal de pomişori,
Ler, o Ler, Doamne,
Mare cârd de oi îmi paşte.
Păcurariu cine le este?
Da, zo, Petru bun voinic.
Mare vânt cà şi-o bătut,
Florile s'au scuturat,
Oi mai bin' s'au săturat,
Mare *sbier* că şi-au sbierat,
Dumnezeu s'a îndurat,
Jos la ele-o scoborît
Şi din graiu aşà-a grăit:
— Petre, Petre bun voinic,
Ale cui sunt ceste oi?
— Ce mă, Doamne, ispiteşti,
D'ale tale şi-ale mele:

(1) = *aglici* = *Primula officinalis.*
(2) = *de doi ani.*
(3) *Răsfrânte.*
(4) *Loloț, floc, smoc.*

Eu le pasc și le grijesc,
Tu le crești și le mulțești!
— Fie, Petre, toate-a tale,
Numai tu mie să-mi dai:
La Sângeorz
Un miel frumos;
La Ispas
Un *brunj* (1) de caș,
Să 'mpărțim pe la săraci!

Coroiu. — *Ios. Comes* student

CIV. Ruga mioarei.
(Variantă la CII.)

Colo'ndealu, după dealu
Este-un tinăr păcurariu.
Păcurariu ziceà'n *trișcă* (2),
Oile 'ncepură-a plânge;
Numai miaua mioreà
Lui Dumnezeu se rugà,
Ca s'o scoată'n primăvară,
Că bună plată-i va da-ră:
La Ispas
Un bulz de caș,
La Sângeorz
Un miel frumos.

Ragla (Bistr.-Năsăud.) — *G. Morariu*, st.

CV. Ruga miuării (miorii).
(Variantă.)

Colo'n dealu, după deal
Este-un biet de păcurariu,
Tot ziceà c'o *fluereà*, (3)
Toate oile-mi săriă
Numa-o biată de miuară
Șede'n cote și'n genunchie
Și se roagă Maicii sfinte,
S'o scoată'n primăvară,
Că ea frumos o va cinstì:
La Sângiorz c'un miel frumos,
La Ispas c'un *bulz* (4) de caș,
La Rusăle-o lână mare,
La Crăciun c'un *suman* (5) [bun.

Poiana (Aiud). — *Aur. Deac*, st.

CVI. Sus la munte.

Sus la munte, pintre văi
Sunt opt turmuțe de oi
Și cu opt păcurărei.
Da pe unul mi-l mânară

(1) = *bulz* = *bruș, codru.*
(2) = *fluer.*
(3) Diminutiv din *flueră.*
(4) = boț de caș; cocoloș.
(5) *Suman și sucman* = țundră, ghebă.

Să-şi întoarcă oile.
Când oile le'ntorceà,
Lui grea *lege* (1) îi făceà:
O să-l puşte, o să-l taie.
— Pe mine nu mă puşcaţi,
Fără capul mi-l luaţi,
Şi pe mine mă'ngropaţi
In strunguţa oilor,
In jocuţul mieilor;
Dragă fluieriţa mea
Ingropaţi-mi-o 'n pământ
Cu dopuţul cătră vânt.
Când vântul o trăgănà,
Toate oile-or jucà.
Câte oi mândre, bălăi,
Toate m'or plânge pe văi;
Câte oi mândre, cornute,
Toate m'or plânge pe [munte!

Ceanul deş. *A. Poruţ*, st.

CVII. Trei păcurăraşi.

Tri păcurăraşi pe munte,
Hoi Leru-mi Doamne!
Cei mai mari îs veri primari,
Cel mai mic îi străinel,
Ca şi-o *lună de inel* (2).
Toţi pe el că mi-l mânà,
Să bată oile 'n sat.
Până oile băteà,
Mare lege îi făceà:
O să-l puşte, o să l taie.
El din graiu aşà grăià:
— Pe mine nu mă puşcaţi,
Fără capul mi-l luaţi.
Şi pe mine mă 'ngropaţi
In staulul mieilor,
In strunguţa oilor;
Pe mine pământ nu puneţi,
Făr' scumpă gluguţa mea
Şi fluera la cureà.
Când vântul va trăgănà,
Flueriţa mi-a cântà:
Oi, oi, oi mândre cornute,
Mândru mi-ţi cântà pe munte!
Oi, oi, oi mândre moţate,
Mândru mi-ţi cântà pe sate!

Ciunga. *Ios. Nicoară.* st.

CVIII. Trei păcurărei.
(Variantă.)

Trei păcurărei pe munte
Şi toţi trei mi-s fraţi de cruce,
Numai unu-i singurel,
Ca şi-o *lume* (3) de inel,
Tot pe el că şi-l mânà,
Oile de le 'nturnà.

(1) = *judecată.*
(2) = piatra (scumpă) ce este în inel, se zice *lună*, passim.
(3) = piatra din inel.

Pân' mergeà și pân' vinià,
Legea lui că i-o făceà:
O să-l pușțe, o să-l taie.
El din graiu așà grăià-re:
— Pe mini nu mi-ți împușcà,
Nici capul nu mi-ți tăià,
C'am o glugă cu cureà,
Fluera-i băgată în ea;
Când vântul va trăgănà,
Fluera va răsunà,
Oile s'or înturnà!

Bistra.

Sept. Simu, student.

CIX. Albu-i dealul.

Albu-i dealul, de ce-i alb?
Tot de vite și de oi.
După ele cine-mi umblă?
Dumblă-mi Petru, făt fru-
[mos.
El din graiu așà grăià:
— O, mâncà-v'ar lupii, oi,
De când umblu după voi,
Sunt mai alb eu decât voi!
Vă pasc în fânațe verzi,
V'adăp în izvoare reci!

Refren: *Vița-i verde și arde,* după fie care vers.

Vale (Sibiiu).

Scrisă de *A. Savu.*

CX. La luncile soarelui.

Colo jos,
Mai în jos,
La luncile soarelui,
Grele ploi că mi-o plouat,
Vânt cu soare-o *sghiciulat*(1)
Zi devară
Până 'n sară,
Până 'n flori că se băgară;
Rupsei una, rupsei două,
Rupsei doamna florilor;
Doi pe sus că mi-o duceà,
Doi pe jos că mi-o *ispitià*;
Ce ești, floare, așà frumoasă,
De ești dragă junilor,
Ca laptele pruncilor,
Ca vinul boierilor,
Ca pita săracilor?

Silvașul rom.

Ion Boldea st.

CXI. Blestem de mamă.

Hai Linu, Linu-i, Leru-mi
[Linu!
La marginea drumului,
Mâncă-un șerpe p'on voinic.
Un drumariu pe drum treceà,
El la șerpe se duceà
Către șerpe așà ziceà:
— Lasă, șerpe, pe voinic!

(1) = *sbici.*

— Păzeşte-ţi tu drumul tău,
Că maică-sa mi l-a dat
C'un picior l-a legănat,
Cu gura l-a blăstămat:
Mânce-ţi şerpii trupul tău,
Cum mi-ai rupt tu pieptul [meu;
Mânce-ţi şerpi maţele,
Cum mi-ai rupt tu braţele,
Chiar în ziua de Rusale,
C'atuncia-i ziua mai mare!

Asinip. *Tul. Gruiţă*, student.

CXII. Sus la drumul mare.

Sus la drumul mare,
Ler, da Ler, nevastă!
Cam pe lângă cale,
Crescut-o, născut-o
Verde-un verzişor,
Galbin păltior.
Şi dacă-o slujit
La mari ca la mari
La domni de cei mari,
Şi lui că i-au dat
Murgu de 'nvăţat.
Pe murgu 'nvăţând,
Virguş (1) aducând,
Virg de duşinic.
Şi te 'nveseleşte
Cinstită nevastă
Şi-o închinăm cu sănătate!

Băiţa. Colindă din Hărţăgani.

C. Urări.

I. Urarea dela fereastă.

Astàzi avem o zi mare,
Noi creştinii fieşte-care,
Ne veselim prea frumos
De Naşterea lui Hristos,
Care a fost mult dorită
Nouă lumii cei(celei) greşită.
Pentru aceea noi umblăm
Şi pe Domnul lăudăm,
Cu glas mic, copilăresc,
Vestind darul cel ceresc.
Poftind la toţi sănătate:
La cei de aproape şi departe,
Ca Naşterea lui Hristos
Să vă fie de folos.
Şi sfântul Anul-Nou
Să-l ajungeţi sănătoşi,
Sănătoşi şi veseloşi!
Să fii gazdă sănătoasă
Şi găzdoaia veseloasă!

Agrişteu (Târn. mică). *A. V.*

(1) *Virguş* şi *virg*, cel dintâiu diminutiv din *vig* (val), magh. vég.

II. Mulțămita feciorilor.

(Urare în casă.)

După ce au colindat la fereasta preutului, acesta-i sloboade în casă, îi poftește să șează și-i omenește. Feciorii șed în jurul mesei, apoi cântă colinda: «Cesta-i Domnul bun, Doamne leo, De el și-a făcut casa lângă drum» ș. c. l. Când termină aceasta, la un semn al «vătavului» toți se ridică cântând:

Scoală-te 'n *cicioare* (1),
De le mulțămește
De-un colac de grâu,
De-o cupă de vinu!

Troapa (2) ni se 'ntoarse,
[toți ies]
Pe ușă ne scoase;
Tu gazdă frumoasă,
Rămâi sănătoasă!

Agrișteu (Târn. mică). *A. V.*

III. Mulțămita feciorilor.

(Variantă 1-a).

Vătavul: Acum ai noștri
[frați!
In picioare vă sculați,
Cu urechile ascultați,
Că ne dăruește jupânul-
[gazdă:
C'un dar mare,
Mândru tare,
Ca pelița lui Hristos,
Să-l primim toți bucuros:
C'un colac de grâu curat,
Intre Sântămării sămănat,
Pe sama noastră gătat.
C'un *șoldu-bold* (3)
Dela jupân gazdă din pod.
Nouă nu ni se pare șoldu-
[bold,
Că ni se pare că-i porcul tot.
Dar de-ar fi întreg porcu,
Cu ochii ne-ar vedeà,
Cu urechile ne-ar ascultà,
Cu nasul ne-ar râmà,
Cu unghiile ne-ar dărâmà,
Cu coada sus la cer ne-ar
[aruncà,
Numa pe min' și pe gazda
[ba!
Iar se 'ntoarce jupânu
[gazdă
De-a sară,
De alaltă sară,
Mai vârtos din eastă sară,
C'o comoară crăiască,
Dumnezeu să-l *zilească* (4),

(1) Așà pronunță *numai* în colinda aceasta; în uzul cotidian zic: *chicioare.*
(2) = *trópos* = *comandă.*
(3) = *șold, coapsă, de porc.*
(4) = *să-l țină multe zile.*

Intru mulţi ani să trăească!
De unde Dumnealui *de-*
şeartă (1),
Cu miea şi cu suta să do-
[bândească.
S'ajungă, să ne mai cin-
stească,
Intru mulţi ani cu pace
Şi cu sănătate
Să trăească!

Dumitra. *Sim. Marcu*, student.

IV. Mulţămita feciorilor.
(Varianta II-a.)

Staţi, fraţi, şi-ascultaţi,
Că bine s'a priceput jupâ-
[nul gazdă
Cu dalba de jupâneasă
Dela luna la săptămâna,
Mai vârtos de acuma,
C'a prins 12 boi bourei
Cu coarnele lungi
De aici pân' la Turci,
Hegheşe (2) pân' la
[amiaz,
Cecaie (3) după amiaz.
Ieşind în câmpul cu florile
Brazdă neagră a răsturnat,
Grâu cu mâna-a răvărsat,
Dumnezeu de mare mană
[l-a 'ncărcat!
Din fir în paiu,
Din paiu în mănunchiu,
Din mănunchiu în snop,
Din snop în claie,
Din claie 'n stog,
Din stog pe arie
Mândră şi frumoasă.
Să trăiţi Dumnia-voastră!
(Toţi:) Mare mulţam, Mare
[mulţam!!

Decea. *Em. Pop*, student.

V. Mulţămită.
(*Se cântă* după colindă.)

Sculaţi, fraţi, şi nu mai beţi,
Leru-i Doamne!
Şi la gazdă-i mulţămiţi,
Din ce dar ne-a dăruit,
Dăruească-l Dumnezeu,
Sus în poarta raiului,
De-a direapta Tatălui!

Băgău. *T. Feledean*, agricultor.

---

(1) = *iea, goleşte.*
(2) = *ascuţite.*
(3) = *plecate s. întoarse în afară.*

VI. Mulţămită.

(Urare după colindă. *Varianta I.)*

Acest praznic luminat
Noi cu drag l-am aşteptat,
S'auzim îngerii cântând,
Magii cu steaua călătorind.
Astăzi se vesteşte
Şi se prăznueşte
Zi veselitoare
La toţi pe sub soare:
Ingerul sfatului,
Fiul Tatălui
La noi a venit,
Şi *s'a omenit* (1)
Dintr'o fecioriţă
Plină de credinţă,
Ca să ne sloboază
Cu strălucită rază
Din munca cea de tot mare
La-a raiului desfătare.
Poftim, să trăiţi,
Să vă veseliţi,
Vieţuind în bună pace,
Cum şi lui Dumnezeu îi place !

M. Decea. — *Sim Stef,* student.

VII. Mulţămită.

(După colindă. *Varianta II.*)

Eu sunt popă săriman,
Să-mi dèe gazda un ban,
Să fie gros la dungă
Şi cu sporiu la pungă.
Să-mi dèe vr'o şepte, opt,
Să-mi umple punga de tot.
Să merg în târg la Orăştie,
Să-mi cumpăr nădragi de-anglie.
Să-i croim pe pulpe,
Să fugim după vulpe;
Vulpea îi poamă vicleană,
Eu sunt ficior de cătană.

Silvaşul rom. — Dictată de *T. Boldea,* plugar.

VIII. Mulţămită.

(Urare.)

Astăzi se vesteşte
Şi se preamăreşte
Zi veselitoare
Lumii pe sub soare.
Astăzi s'a născut
Cel far' de 'nceput.
Fiul cel frumos,
La noi a venit

(1) = *s'a făcut om.*

Şi s'a umilit.
Dintr'o feciorită
Plină de credinţă,
Ca să ne sloboază
La strălucită rază,
Din munea cea tare
La raiu în desfătare!
Poftim să trăiţi,
Să vă veseliţi!

Chimitelnic de Câmp. Dictată de diacul octogenar, 1885, scrisă de *A. Viciu*.

IX. Urare.

Această bucurie sufletească
Tot omul bine s'o cunoască,
Că nu poate să târguească (1)
In asta vieaţă lumească.
Acest praznic luminat
Noi cu drag l-am aşteptat,
S'auzim îngeri cântând,
Pe copii bucurând,
Vestind la toţi voie bună,
La tot omul dimpreună:
Dela mic, până la mare,
Pe cum şi Dumnii-tale!
Dumnia-voastră, gazde, iertaţi,
Samă *ra* (2) pe noi nu luaţi,
Pentrucă facem amintire
Despre naşterea cu mărire!
Darul care ni-li-ţi da,
Noi cu drag îl vom luà,
Peçum Hristos şi Maria
Aur, smirnă şi tămâia.

Ruşor. *Ion Bârle*, st.

X. Mulţămită.

Colea peste drum
La acest gazdă bun
Bând şi mâncând,
Gazdei mulţămind
De dar, de păhar,
De colac frumos,
Crucea (3) ni s'a 'ntors,
Pe uşe ne-a scos.
Tu gazdă frumoasă,
Rămâi sănătoasă!

Ciufud (l. Blaj). *Vas. Morariu*, st.

XI. Mulţămită.

Rămâi, gazdă, sănătoasă,
Cu colinda veseloasă,
Dela noi dela vreo doi,
Dela doi colindători.

---

(1) Tâlcuească (?)
(2) = *rea*, pronunţă din Munţi apus.
(3) = *steagul, comanda*.

Câţi cărbuni în vatră,
Atâţa boi în *poiată* (1);
Câte paseri sburătoare,
Atâtea vaci mulgătoare!
Scobori, cocoş, jos din pod,
Lasă acolo al tău norod,
Să te tragem în frigare,
Să te presărăm cu sare!
Cum stau cioarecii pe pulpe,
Lesne-aş fugì după vulpe;
Că vulpea e cam vicleană,
Dar' io-s fecior de cătană (2).
Că la acest praznic mare
Chisăliţă (3) cinste n'are,
Numai colac şi cârnaţ,
Că ăla ţine bine saţ!

Poiana (Arieş). *Aur. Deac*, st.

XII. După colindă.

Slobozi-ne, gazdă, 'n casă,
C'afară plouă de varsă,
In tindă ninge de frige!
Şi noi suntem *ciricuşi*,
Nu putem umblà desculţi!

Blaj. *A. V.*

Observare: Insinuarea este hazlie. Vorba: «*ciricuşi*» este deformată inadins, din latinescul: clericus, «clericuş», cum se ziceà mai demult la clericii seminarişti.

XIII. Urare hazlie.

Bagă mâna,
Scoate punga,
Scoate banii groşi cu dunga:
Şi pătacu şi *şuştacu*, (4)
Să-i împărţesc cu ortacu.
Nu gândì, măi frate,
Că io nu ştiu carte.
Căci când da dascălu în mine,
Mă lovià tot peste vine,
Strigam «tulai», vai de mine!
Grecii cu minciunile
Işi vând strămăturile;
Pe deaproape, pe departe,
Să 'nvăţăm puţină carte.
Puţinică 'nţelepciune,
Să ne facem haine bune:
Şubă cu *şinor* (5)
Ii făcută cu mult dor,
Şubă cu comănac,
Iarna-i greu comanacu 'n cap.

---

(1) = *grajd*.
(2) = *bun de luat în cătane — miliţie.*
(3) = *borşul.*
(4) Ban vechiu de aramă = 4 cr.
(5) — gaitan.

Nu vă uitați c'asta-i *abă* (1),
Că și pe la noi îi *de trea-*
[*bă* (2).
Pe cum stați și ascultați,
Banii așà să mi-i dați:
Mâinile să se întinză,
De pungă să se prinză,
Să scoată câte-un leu, doi,
Să ne facem nădragi noi.
Hulpea, fiară vicleană,
A văzut că-s fecior *de*
[*cătană* (3),
Și s'a ascuns după-un
[butucaș de viie,
Ca pe gazda D-zeu să-l ție,
Punga gata,
Zece bănuți plata!

Blaj. *Ion Moldovanu*, student.

XIV. Urare.

Bună sara, sara lui
[Crăciun!
Noi suntem niște prunci
[mai mici,
Adunăm la grămădici!
Ingerii cântau,
Apostolii jucau,
Nouă ne spuneau
Cuvinte sfiinte,
Să le ținem minte.
Noi am venit la jupânul
[gazdă
Să cântăm,
Să colindăm,
Pe Dumnezeu să-l lăudăm!
De ni-ți da un cârnățăl,
Inchepe (4) în *mătușăl* (5)!
Sai, cocoș, din pod pe vatră!
A dat o spată de porc
In oala dela foc.
Dar tu, oală, ce gândești,
De nu mai *forfotești* (6)?
Gazdo, să te veselești
Și la mulți ani să trăești!

Cifalău. *Iac. Brad*, din Tâmpăhaza, comunic *Laur. Radu.*

XV. «Mulțămita banilor».

(Urare după ce au primit bani.)

Ia stați, frați, și ascultați,
Vedeà-v'aș unflați
De coaste și de cârnați,
Și de coceni degerați!

(1) = abà, se zice și habă, pănură albă mai fină.
(2) = de folos.
(3) = de luat la cătane.
(4) = *încape.*
(5) = *sacul mărișor.*
(6) = *fierbi cu clocot*, ca varza.

S'a sculat jupânul gazdă,
La lună, la săptămână,
Cu datu în de mână,
Cu tri *aşprilişori* (1)
Groşi în dungă,
Sporiu la pungă;
Mie nu mi se pare că-s
[doi-tri aşprilişori,
Că mie mi se pare comoară
['ntreagă,
Ca Dumnezeu să-l trăească,
Mulţi ani!

Silvaş. rom.

Spusă de *Indrei Boldea*, plugar.

XVI. Mulţumita pentru bani.
(Variantă.)

Ne mai cinsteşte jupânul gazdă şi cu 12—13 galbini de aur, ăia încă (=nici aceia) nu se ieau, cum nouă o vouă vi se pare: să iei bâta susuoară, să *mei* (=mergi) pe la şcoală, să ţipi pe la moară, cu ţundra ruptă su-suoară, că ăia (galbinii) se ieau din muncă şi din pungă. Că jupânu gazdă punga şi-a golit şi pe noi ne-a cinstit. Dumnezeu să-l cinstească cu mila sa cerească, cu masa raiului, cu bunul pământului!

Dela jupânul gazdă este dat, dela noi binecuvântat, dela toată (=întreaga) masa: mare mulţam!

Toţi: Mare mulţam!!

Blaj.

G. A. Viciu, st.

XVII. Mulţămita pruncilor.

Aist praznic luminat
Cu mult drag l-am aşteptat,
S'aud îngerii cântând
Şi craii călătorind,
La Dumniavoastră, gazdă
[bună,
Şi la tot neamul de a'mpre-
[ună:
Stogul cât casa,
Colacul, cât masa,
Covrigul nici mai mare nici
[mai mic,
Numai cât rotiţa plugu-
[lui,
Ţipă(2) 'n straiţa pruncului.

Ceanul deş.

Vasile Pătean, plugar.

---

(1) = *asprişori* (bani mărunţi de argint).
(2) *Aruncă-l.*

XVIII. Mulţămită (urare) mare.

Acest praznic luminat
Noi cu drag l-am aşteptat,
S'auzim îngerii cântând,
Pe magi cu steaua călăto-
[rind.
Călătorii dau veste bună
La tot neamul dimpreună,
Pe cum sunteţi şi Dumnia-
[voastră,
Feţe cinstite, de limba noas-
[tră.
Faceţi bine şi iertaţi
Şi vorba nu mi-o 'mputaţi,
Ca s'avem şi noi folos
De naşterea lui Hristos!
(Indată zice altul, după el):
Hop, jupâne gazdă, frate,
Să-ţi spun şi-ale mele fapte,
Că şi eu am învăţat
Ca şi tin' la carte.
Grecii cu minciunile
Işi vând strămăturile,
Cei cu dulceţurile
Ţân cetăţile.
Intrai la jupânu gazdă'n
[casă,
Văzui Crăciunu pe masă.
La jupânu gazdă i s'ar cădeà,
Să bage mâna'n punguliţă,
Să scoată o *roajbă* (1) de
[*groşiţă* (2).
Să bage mâna'n buzunariu,
Să scoată o roajbă de cre-
[ţariu.
Că şi eu pân'am învăţat,
Multă bătaie-am răbdat,
Că mă băteà jupânu dascăl
[peste vine
Şi io strigam «vai de mine!»
Să rămâi, gazdă, sănătoasă
Cu colinda veseloasă.
Anul nou, sfântul Botez
Să vă fie de folos!

Băgău. *T. Feledean*, comunic. *Vict. Crişan*.

XIX. Mulţămita (urare) mare.
(Variantă.)

Vornicul: Bună sara, sara,
[jupâne gazdă!
Bine că ţi-a adus D-zeu sara
din ia-sară!
Ziua sfântului Crăciun de
[mâne
Cu mai multă bucurie, cu
[mai multă veselie,
Ca Dumnezeu să te ţie.
Pre de acum într'un an
Să fii mai vesel şi mai voios
Cu o miie de părţi!
Aveţi fraţi, ficiori, gură de
[a mulţămì,
Că ne dărueşte jupânul
[gazdă

(1) = slab, amărât.
(2) = ban vechiu = 2 creţari = 4 fileri.

C'un colac de grâu curat,
Dintre Sântă-Mării sămănat,
Pe a noastră samă gătat!
Toți: Mare mulțam!
Vornicul: Iar aveți, feciori,
[gură de a mulțămì,
Că ne dărueşte jupânul gazdă
Cu-un dar, cu al doile dar:
C'o *pecie de godinat* (1),
Din *ziua lui Ignat* 2)
Pe a noastră samă gătat!
Toți: Mare mulțam!!
Vorn.: Şi iar aveți, frați, fi-
[ciori, gură de a mulțămì,
Că ne dărueşte jupânu
[gazdă
Cu-un dar după al doile
[dar.
După al treile dar:
Cu 12 floreni.
De unde Dumnialui deşeartă,
Cu miia, cu suta, să nu se
[cunoască!
Toți: Mare mulțam!!

Presaca (Săcaş). *Al. Pop.*

XX. Mulțămita feciorilor. Urare.

In *diminaeța* Crăciunului.

Vornicul: Bună vremea,
[bună vremea!
Mulțămită milostivului,
C'am ajuns ziua naşterii
[Domnului cu pace, cu
sănătate!
Să ajungem şi sfântul Botez
Tot cu bucurie şi cu veselie!
Ia, sculați, feciori, sculați,
Că şi jupânu gazdă s'a sculat
De-o lună, de-o săptămână,
Mai vârtos în asta zi bună.
Ne cinsteşte jupânu gazdă
[cu-un dar mândru frumos,
Cum nu-i dar mândru
[frumos
Că-i pelița lui Hristos:
C'un colac de grâu curat,
Pe cum Dumenzeu l-a dat.
Dar ăl mai mult la gazda
[în coş,
Să-l mânce cu căsenii D-Sale
[sănătos,
Da şi nouă ne-a dat,
Cât s'a 'ndurat.
Toți avem mâni să primim
Şi gură să-i mulțămim!
Toți: Mare mulțam!

Cetea. *Ion Frâncu,* student.

(1) = *muşchiu de porc.*
(2) = *în 20 Dec.* (2 Ianuarie).

XXI. Mulţămită (cu glume).

S'a sculat jupânul gazdă
De-o lună, de-o săptămână,
Mai vârtos cu asta zi bună.
Da noi încă aşteptăm dela
[Dumnia-lui
Un colac de grâu frumos,
Ca peliţa lui Hiristos,
N'am gândit că-i un colac
[de grâu frumos,
C'am gândit că-i stogul cu
[*heartă* cu tot.
A luat jupân gazda două-
lemne hodolemne,
Azi face *cioc*, mâne face *boc*,
Păn'a 'mblătit stogul tot.
Şi după-ce l-a gătat,
Cu *vântureaşca* (1) l-a luat,
In *felderă* (2) l-a băgat.
Din felderă 'n saci,
Sacii i-a pus în car,
La car a prins şasă junci
De cei cu coarnele lungi,
Şi a pornit la moară.
Da, zeu, morile
'S pe coasta cu florile.
Dar morariul într'un cias
[cu noroc,
S'a dus
Şi le-a adus,
Le-a luat de cioc
Şi le-a pus la loc.
Şi-a făcut tri tărâţe şi o făină
Dintr'o litră-o mămăligă.
Da noi nu vrem să ne mancăm
[toată mulţămita,
Cum şi-a mâncat Ţiganul pita:
Sâmbătă şi-a căpătat-o,
Duminecă şi-a mâncat-o,
Luni a fost hăl mai flămând,
...tu-l în *comând* (3).

Măhaci.

Sim. Părduţ, student.

XXII. Inchinare cu păharul.

De pe scaun mă sculaì,
C'un păhar galbin ţi-închinai,
Intr'un vârf de paltin,
Din vârful vârfărilor,
Din trupina florilor,
De unde sughiţă
Fata fecioriţă
Cu mâneci pestriţă:
Să trăeşti, vere, bădiţă,
Că de mi-i şti *mulţămì* (4),
Paharul l-ii dobândì.
C'oiu închinà la văru
[dincoace,
Că cu ochiu-mi trage
Şi cu mâna-mi face,
Dumnisale de mine-i place.
Troscoţel de p'ingă drum,
Voie bună cui închin!
Troscoţel de p'ingă cale,
Cinste şi dragoste'n faţa
[Dumnitale!

Şeuşa.

Comunic. *Em. Precup*, st.

---

(1) = *lopata* de vânturat grâul.
(2) = veche măsură de capacitate, c. 25 l.
(3) = pomană.
(4) = *Inchinà, salutà*.

XXIII Mulţămită la o închinare.

P'*ingă ias* (1) fântănă
Paşte oaia bătrână;
Un fir paşte,
Unul creşte,
Unu 'n patru se 'mpleteşte,
Dumnitale-ţi mulţămeşte
Pentru casă,
Pentru masă,
Pentru dalba jupânească,
Pentru noi, pentru amândoi,
Pentru-un car cu şase boi!

Şeuşa. *Em. Precup, st.*

XXVI. Urarea colacului dela fereastră.

Bună sara, bună sara, ju-
[pâne gazdă!
Pare-mi bine c'am ajuns şi
[sara din ia'sară cu pace, cu
[sănătate!
Ia staţi, fraţi, şi ascultaţi,
Bine sama s'o luaţi,
Că jupânu gazda de loc
Dèe-i D-zeu noroc, cinstì-l-ar
D-zeu cu darul şi cu mila lui,
Că dânsul încă ne cinsteşte:
C'un colac de grâu curat,
Dintre Sântămării sămănat.
Ori cât de voinici ne ţinem,
Pe statu stăm,
Pe pălmi toţi îl luăm,
De după colac abià ne vedem,
Pe gura sacului abià-l
[băgăm!
Ne-a cinstit jupânu gazdă
[c'un cioloboc de porc;
Nouă nu ni se pare că-i
[un cioloboc de porc,
Nouă ni-se pare, că-i un
[porc întreg.
De ar fi un porc întreg,
[cu nasu ne-ar râmà,
Cu gura ne-ar muşcà,
Cu coada 'n ceriu ne-ar
aruncà,
Porcu întreg îi la jupânu
[gazdă în pod, să-l mănânce
[cu copii sănătos!
Ne-a cinstit jupânu gazdă
[cu vreo 3 4 asprişori;
Nouă nu ni se par —
[3 - 4 asprişori;
Nouă ni se pare că-i o co-
[moară crăească.
Ca jupânu gazdă, mulţi ani
[să trăească.
Să-şi cunune finişori
Cu cai foräitori,
Cu ciocote, cu clopote.
Pe la câte văi or trece, toţi
[or zice:
Ferice de voi şi cin' v'a fe-
[ricit pe voi.

(1) Scurtat din aiasta = aceasta; *pe lângă aceasta.*

Fericì-l-ar Dumnezeu pe ju-
[pânul gazdă
In poarta ceriului,
In poarta raiului!
Ne-a dăruit jupânu gazdă
[c'o merindare de in!
De-a fi de in, la jupânu
[gazdă toţi să-i mulţumim;
De-a fi de câlţi, s'o tragă
[prin dinţi!
Amin, şi-o cupă de vin,
Şi una de vinars,
S'o tragem pe sub nas!

Pănade. *Vic. Săbăduş.*

XXV. Urarea colacului în casă.

Vornicul: Staţi, frati, şi ascultaţi
Bine sama să luaţi:

Jupânu gazdă de dimineaţă s'a sculat, pe faţă s'a spălat, grâu roşu 'n saci a băgat, sacii i-a înţăpoşat, pe car i-a ţipat; a prins patru tulunci cu coarnele lungi; s'o suit in câmpu câmpiilor, brazdă neagră răsturnà, grâu roşu răvărsà. A vint jupânu gazdă acasă, a adunat toţi nepoţeii, toţi cârligeii, toate nepoţelele, toate cârligelele, la holdă s'a dus şi din paiu în mărunchi a pus; din marunchi în snopi, din snopi în claie, din claie 'n stog. S'a apucat cu două lemne hodrobele cu grumazi de piele, vai de cin se hărăneşte cu ele; azi «ciac, mâne bac», păn din pleava le-a ales. Jupânu gazdă de dimineaţă s'a sculat, pe braţă, pe faţă s'a spălat, prin ciur l-a luat, prin ciur o 'mprejurat, în saci l-a băgat, pe car i-a ţipat, la moară i-a dus. Moara n'a găst-o la loc, c'a fost în pârlog; şi-a luat-o de cioc şi-a pus-o la loc, tot leaţă de leaţă, păn Joi dimineaţă. Dimineaţa au fost tri tăriţă şi-o făină şi o mierţă de mămăligă. Jupâneasa găzdoaie de dimineaţă s'a sculat, prin sită o luat, prin sită o 'mprăştiat şi 'n troacă l-a băgat. S'a apucat cu două mâni urîte, ca două tânjeli pârlite şi ne-a făcut un colac, noua gazda ni-l-a dat. Ne-a cinstit jupânu gazdă cu-un păhar de vin; nouă nu ni se pare un pahar de vin, că ni se pare butea deplin. Bem şi ne îmbătăm, butea să i-o stricăm; cu cercurile să umplem bercurile, cu doagele pârloagele, cu fundurile prundurile, cu dopurile cioncurile. Amin!

Pănade. *Vict. Săbăduş.* st.

XXVI. Urarea colacului.

Vornicul: Hoi, după un
[dar şi al 2-le dar:
Ne-a dăruit cest domn bun
Cu doamna Dumnialui

C'un colac de grâu frumos,
Peliţa lui Hristos!
Pe tălpi stăm, pe palmi îl [ţinem,
De după el abià ne vedem!
Cât e dela sămănat păn' la [secerat,
Multe ploiţe l-au plouat:
Ploaia a plouat de l-a udat;
Neaua a nins de l-a lins;
Vântul a bătut de l-o [scuturat,
Multe păsărele peste el au [sburat;
Dar mai multe nu l-au văzut.
Cest domn bun la el se duceà,
Cu două secerele şi mi-l tăià
Şi acasă-l aducea
Şi pe patru crăci îl puneà
Şi pe el se puneà
Cu *două lemnuşele*
Cu grumazii de piele (1),
Ca vai de ele,
Şi băteà, băteà,
Şi grâul cureà,
Ele cioco — boco, (2)
Grâul ciuru — buru.
Cest domn bun îl strângeà,
Intr'un burdulaş de oaie-l [băgà şi-l ducea
La moară la Vâlceà,
Unde chichirezul se'ntorceà
Fărina mai mărunţeà se făceà,
Cest domn bun bine strângeà,
Şi acasă o duceà,
Intr'nn burdulaş de pământ [o băgà
Şi se coceà,
Şi vinià vremea şi-o scoteà
Şi bine o puneà,
Că ştieà că vin feţii lui [Crăciun.
Dăruească-l Dumnezeu
In poarta raiului,
In poala ceriului,
Unde o fi, şi bine-o trăì!
Mulţi ani!

Clopotiva. — *A. Ionaş*, preut.

XXVII. Urarea banilor.

Ni-o dăruit cest domn bun
Şi doamna Domnului
C'un florint de argint
In Buda-nouă (3) făcut.
Da banii cine-i făceà?
Doi Ţigani motăntani.
Cu ciocanele da,
Banii-i făceà,
Scânteile sărià,
Pe Ţigani îi frigeà,
Cest domn bun bine-i strîngeà
Şi bine şi-i puneà:
Pe două roate *rămburate* (4)
Şi puneà 12 muşte înjugate

(1) = *îmblăcii*.
(2) = onomatopee, imitând sunetul îmblăciilor.
(3) = Budapesta.
(4) = *stricate*.

Şi le da pe-o uliţă rea,
Roatele se frângeà,
Muştele murià,
Banii rămâneà.
Cest domn bun bine-i strin-
[geà,
Că ştià că vin feţii lui
[Crăciun,
Dăruească-l Dzeu în poarta
[raiului,
In poala ceriului, unde-a
[fi şi bine a trăì!

Clopotiva (ţ. Haţeg). *A. Ionaş.*

XXVIII. Urarea brânzii.

Ni-o dăruit cest domn bun
Şi doamna Dumnialui
Cu brânză dela oi,
făcută pe dinapoi.
Da brânza cine-o făceà?
Doi ciobani motântani
Cu *măcioacele* (1) mari;
Ei cu măcioacele da,
Oile brânză făceà,
Cest domn bun bine o strin-
[geà,
Că ştià că vin *feţii lui Cră-*
[*ciun*
Dăruească-l D-zeu
In poarta raiului,
In poala ceriului,
Unde-a fi şi bine a trăì!

Clopotiva (ţ. Haţeg). *A. Ionaş.*

XXXIX. Urarea rachiei.

Ni-o dăruit cest domn bun
Şi doamna Dumnialui
C'o bute de vin crăească,
Ca gazdele căsei să trăească.
Butea cu tri cercuri,
Să ne fie până Miercuri;
Cercurile cam moi,
Să ne fie până Joi,
Sau până mai apoi.
Cercurile apucară bercurile,
fundurile prundurile.
Eu mă dau către cep,
C'aşà mă pricep.
Şi gazda căsei să trăească
La mulţi ani!

Clopotiva (ţ. Haţeg). *A. Ionaş.*

XXX. Uratul pecinìei (cărnii).

Hoi, după-un dar şi al
doile dar!
Ni-o dăruit cest domn bun
Cu doamna Dumnialui:

(1) = *măciuci.*

Cu-un puiu de *godinac* (1)
Viu, nevătămat,
Insă-i vătămat,
Că de-ai sta a căutà,
Multe cele n'ai aflà.
Că nu-s urechile,
Nu-s ochii,
Nu-s picioarele,
Nu-i coada,
Că urechile dacă-ar fi,
Cu ele v'ar auzì,
Cu ochii v'ar vedeà,
Cu picioarele v'ar *dripuì* (2),
Cu coada peste ochi v'ar lovì.
Ce *plată* (3) de voi, feciori
[făloşi,
Să umblaţi cu ochii scoşi!

Clopotiva, Haţeg, *A. Ionaş*, preut.

XXXI. Plata colindei.

(Urare.)

Nu gândì, gazdă drăguţă,
Că ţi-om colindà *'n cre-*
[*dinţă* (4),
Nici pe muşchi, nici pe câr-
[naţi,
Făr pe-o ferie de vinars!
Când om întrà noi în casă,
Feria să fie pe masă!

Ragla, Bistr. Năs. *G. Morariu*, st.

XXXII. Vornicie.

(Uurare.)

Ficiori, ficiori colindători!
Până voi aţi stat,
De-aţi colindat,
Cinstitul gazdă bine s'a gătat
C'un colac de grâu curat,
Dintre Sântămării sămănat,
Din luna lui Cuptoriu secerat,
De fată mare frământat
Şi de gazda nouă dat,
De noi primit,
De D-zeu blagoslovit!

După un dar şi al doilea dar:
Ne mai cinsteşte gazda
C'un *poşolog* (5) bun de porc,
Nouă ni se pare că-i porcu 'ntreg,

(1) = *godac.*
(2) = *călcà.*
(3) = *folos.*
(4) *In credinţă* = pe credit, în aşteptare.
(5) Dărab, bucată mare.

macarcă ştim bine că porcu îi la cinstitul gazdă în pod. Să-l mănânce sănătos, cu fetele, cu ficiorii şi cu copii D-sale; dară voi toţi s'aveţi gură de «Mare mulţam!»

Toţi: Mare mulţam!

Mare mulţam!

După un dar şi-al doile dar

Vine al triile dar:

Ne cinsteşte gazda cu doisprece, trisprece galbini de aur, nouă nu ni se pare, că-s doisprece, trisprece galbini de aur, ci ni se pare că-i comoară crăească, ca cinstitul gazdă întru mulţi ani să trăească.

Dară voi toţi să aveţi gură de mare mulţăm, mare mulţam, mare mulţam!!

După un dar şi al 2-le şi al 3-le şi al 4-le dar: Ne cinsteşte gazda c'un *buciumaş* (1) de vin; nouă nu ni-se pare că-i un buciumaş de vin, că ni se pare că-i butea deplin; macar ştim bine că butea întreagă-i la cinstitul gazdă în pivniţă. Să-o bèe sănătos şi veselos cu fetele, cu ficiori, cu şoţia-sa şi cu copii! Dară voi ţoti să aveţi gură de mare mulţam, mare, mare mulţam!

Toţi: Mare mulţam!!

Uifalău. Comnnic *Iac. Radu.*

XXXIII. Mulţămite.

a) Pentru bani: Luaţi seama, feciori ai noştri, că aici se scoală un boieriu de cinste şi de omenie, ca Dumnezeu să-l ţie; cinsteşte feciorii noştri cu şaisprezece galbini de aur; nouă nu ne pare că-s şaisprăzece galbini, da ne pare că-i o comoară 'ntreagă crăească, ca Dumnezeu să-l ţie şi să-l *zilească!*(2) De unde dumnialui s'o cheltuit de-a golit, D-zeu să-i umplă cu sute nenumărate, cu mii *nesocotite* (3), cu 70 de părţi mai multe! Să-i prindeţi bucuroşi, să-i petreceţi sănătoşi! Aveţi urechi de a auzì şi gură bună de-a mulţumì!

Toţi: Îi mulţam!

b) Pentru vin: După un dar şi alt dar! Cinsteşte feciorii nostri c'o cupă de vin. Nouă nu ne pare că-i o cupă de vin; ne pare că-i butea deplin. De unde Dumnialui s'o cheltuit de-a golit, D-zeu

(1) *Ploscuţă.*
(2) *Să trăească multe zile (timp).*
(3) *Ce nu se poate calculà.*

să-i umplă cu sute nenumărate, cu mii nesocotite, cu 70 de părţi mai multe! Să-l prindeţi bucuroşi, să-l beţi sănătoşi!

Aveţi urechi de-a auzì şi gură de-a mulţămì! *Toţi*: Ĭi mulţam!

Cetea. I. Frâncu.

XXXIV. Urare (umor).

Ia staţi, fraţi, şi ascultaţi,
Vedeà-v'aş unflaţi
De *coceni* (1) degeraţi,
De pită prăjită,
De găină friptă,
De cocoşu roşu să vă scoată
[ochii,
Numai mie şi la gazda ba.
Jupânu gazdă bine ne-a dăruit
C'un colac de grâu curat,
Intre Sântămării sămănat;
C'o *pecie* (2) de porc gras,
Nouă ni se pare că-i porcu
['ntreg.
De ar fi porcu întreg,
Cu nasul ne-ar râmà,
Cu picioarele ne-ar călcà,
Cu părul ne-ar înţăpà,
Cu coada'n ceriu ne-ar aruncà,
Numai pe mine şi pe jupânu
[gazdă ba.
Mă uitai pe-o ferestuică,
Văzui pe jupânu gazdă
Prinzând patru junci,
Cu coarne lungi,
Să meargă la moară la Târ-
[ţa-pârţa,
Unde macină tărâţa.
Târţa-pârţa nu-i acasă,
Nice draga-i jupâneasă,
Că-i pe coasta cu florile,
Părăsindu-şi morile.
Luă două ciocănèle bocănèle
Şi făcù tot cioroboc-boc,
Păn' ce a mers moara la loc.
Dintr'o mierţă şi-o pătrăriţă
Măcină tot tri făini şi-o
[tărâţă,
Din tri tărâţă o făină,
Din tri mierţe-o mămăligă.
Şi în sac le-a băgat
Şi bine l-a legat.
Dacă a sosit acasă,
Il dădù la a sa jupâneasă.
Jupâneasa găzdoaie s'a apucat,
Făina 'n sită o-a băgat,
S'a-apucat cu nişte mâni smo-
[lite
Ca nişte tânjeli pârlite
Şi 'n cuptoriu l-a băgat,
Nouă la colindători ni l-a dat.
La mulţi ani, mulţi ani
Să trăească,
Să se veselească!

Şpălnaca. Spusă de *Ion Podariu.*

(1) = coceni de varză.
(2) = *muşchiu.*

XXXV. Urarea colacului.

Hei, daţi şi mânaţi plug
[cu 12 boi,
Boi boureni, în coarne cu *inei*,
Perechea cu 500 de lei.
Boii dinainte cu coarne polite,
Boii dinapoi cu coarne de
[cusutoriu,
Boii dela roate cu coarne
['mpreunate.
Asară la jupânu gazdă am
[înserat,
Şi nu ne-am închinat;
Astăzi om înserà şi ne-om
[închinà.
Când o fost Joi dimineaţa,
A strâns jupânu gazdă 24
[de plugurẹle
Şi s'a dus în coastele Ieru-
[salimului
Şi 'ncepură a brazdà:
Cât lungiş, cât curmeziş,
Cât cu ochii n'a cuprins.
Şi dădură cu plugul într'o
[rădăcinuţă
Şi-l făcură nimic şi fărâmuţă.
Şi s'a dus la un *Ţigănaş* (1)
Şi i-a dat un gălbinaş.
La tocmit, l-a ferecat,
Pe brazdă l-a aruncat,
Brazdă neagră a răsturnat,
Grâu roşu a aruncat
Şi cu grapa l-a grăpat.
Colbu'n ceriu s'a ridicat,
Dumnezeu cu picuri îl pi-
[curà
Şi grâul tot mai mândru şi
[mai frumos erà.
Când erà la luna la săptă-
[mâna,
Se coceà holdina.
Dar' jupânu gazdă tot mai
[meşter fusără:
Se duse la un grajd de piatră,
Şi-a ales un cal graur
Cu şaua de aur;
Pe cal a 'ncălecat,
La holdă a alergat.
Văzù holda de departe:
Din paiu spic, din spic măr-
[gărit,
Şi rupse tri spice de grâu
[curat
Şi 'n buzunariu le-a băgat,
Acasă s'a înturnat
Şi la jupâneasa găzdoaie
[le-a dat.
Jupâneasa gazdoaie tot mai
[meşteră fuseră:
Alergă la un grajd de piatră
Şi-a ales un cal graur
Cu şaua de aur,
Cu frâul de cusutoriu,
Să fie iute şi umblătoriu,
S'a dus la târg la Bănăţăl
Şi cumpără 9 ocà de fier
Şi nouă de oţel,
Să facă secerẹle,
Cu mănuchi de *cornurẹle* (2),
Să secere nepoţi şi nepoţẹle
Şi copile tinerẹle,

(1) = *meşter faur*, cum sunt de obiceiu la sate şi azi.
(2) = *de corn* (lemn tare).

Vai și amar cine-a secerà
[cu ele,
Că rău l-a dureà peste șele!
Jupâneasa găzdoaie se'ntâlnì
[pe cale
Cu-un Țigan mare,
Cu doba 'n spinare,
Și c'o babă bătrână
Cu secerea pe mână,
Pe unde mergeà,
Mare polog făceà:
Unde mănunchiu puneà,
Snopul îl legà;
Unde snopu îl legà,
Claia o făceà,
Căruța o 'ntorceà
Și-o furculice, burculice
In snop o împlântà
Și'n căruță-l aruncà,
Cu sulu tare-l legà,
La cele două șuri a jupânului
[gazdă-l adunà,
Jupânu-gazdă tot mai me-
[șter fuseră:
Strânse finii și vecinii
Cu două lemne hodolemne,
Cu grumazi de piele
Și 'ncepură a ciocănì,
A minte ca cum ar îmblătì
Și din toate *legumele* (1) -l
[scoteà,
Numai din una nu-l puteà,
Anume din pleavă.
Dar jupânul gazdă aveà
[nouă iepe *suriepe* (2),
De noua ani și 9 zile sterpe,
Cu coamele 'ntraurite,
Cu cozile 'ntrargințite,
Când din jos se 'nsăninà,
Jupânu-gazdă-mi vânturà,
Cu cozile felezuià (iepele).
Pe nări vânt trăgeà,
De colb îl alegeà,
Cu urechile în sac îl puneà,
De nici căuș nu-i trebuià.
Jupâneasa găzdoaie tot mai
[meșteră fuseră:
Că 'ncărcă nouă cară mocă-
[nești
Și-o dus la moară la Ibă-
[nești.
Auzind hoața de moară
Atâtea cară cu povară,
Carăle scârțâind
Boii răcnind,
Pogănicii 'n sbiciu pocnind,
Puse coada pe spinare
Și o luă la fuga mare
Pe coasta dealului a frăgărì,
Pe cum îi treaba ii (ei).
Dar morariul, tâlhariul,
Cu ciocanele 'n mână,
Cu cioarecii 'ncrețiți,
Cu luleaua în dinți;
Morărița, talhărița
C'o scăfiță de grăunță,
Și cu una de tărâță:
Ptriu, ptriu, ptriu! și, na,
[mă, na!
Moara sta și se uità,

(1) = *gozurile*.
(2) = *sirepe* = aprige.

Și-o apucă de *răștoc* (1)
Și-aduse moara la loc,
Și puse o piatră peste alta
Și dădù fărina gata.
La moara lui Covrig
Nu-i fărină nici un pic.
Eu mă suii în sus la coș
Și mă'mbie cu cârmoji.
Și 'n loc de lapte-mi dau borș.
Intr'un vârf de plop
Un iepure șchiop
Treierà la bob.
Paiele 'n crengi se acățau,
Grăunțele jos picau,
Slugi carăle le încărcau
Și acasă înturnau.
Jupâneasa găzdoaie tot mai
[meșteră fuseră :
Mână slugă în cămară
După-o sită rară de năgară,
Pentru a noști feciori de
[afară ;
Sluga de tâlhariu mare,
Aduse o sită deasă de mătasă
Pentru a noști feciori din
casă.
Și-a făcut acest colac minunat,
Pe piatra morii măsurat,
Taie-l în douá,
Dă-ne și nouă ;
Taie-l în trei,
Dă și lui Indrei ;
Taie-l în patru,
Dă la *colceriu* (2) săracu !

Gledin.

A. Hărșan, student.

XXXVI. Urarea copiilor.

(In Bistra, Munții apus.)

Dupăce intră 'n casă, un copil pășește în frunte și zice :

Acest praznic luminat
Noi cu drag l-am așteptat ;
S'auzim îngerii cântând,
Magii după stea călătorind,
Aducând o veste bună,
La tot neamul dimpreună,
Și dumnitale, gazdă bună !
Are gazda șase boi
La coarne auriți,
M*a*rsă 'n câmpu Rusalimului,
Trasă brazdă 'mpărătească,
Ca Dumenzeu să vă trăească.
Faceți bine și iertați,
Pe noi să nu ne alungați,
Ci în casă ne chemați.
Să trăiți zile senine
Și mulț ani în fericire,
Să aveți mare folos
De Nașterea lui Hristos !

Scrisă de *Aur. Gligor*, st.

---

(1) Lemnul dela gârlă. Altcum răștoc-ul este germanism din vieața militară a grănițerilor : Ladstock.

(2) = *celce poartă sacul cu colaci.*

XXXVII. Urarea piţărăilor.

Bună ziua lui Ajun,
Că-i mai bună alui Crăciun,
Că-i cu miei şi cu purcei,
Cu păstorii după ei.
Scoală, gazdă, nu durmì,
Că nu-i vremea ḍe durmit,
Trebe calul potcovit
Cu potcoave de colac,
Şi cu cuie de cârnaţ;
Dă-ne poame,
Că ni-i foame,
Dă-ne nuci,
Că-ś mai dulci,
Dă-ne alune,
Că-s mai bune.

Reşiţa.

Corneliu Frenţiu, st.

XXXVII. Urarea pizărăilor (1).

Bună dimineaţa lui Crăciun!
Apoi dacă le dai nuci, mere, alune, etc., urează aşà:

Să trăiţi,
Să 'mbătrâniţi.
Să trăiţi ca nişte boieri!

Dacă nu capătă poame pentru urat, ies descântând:

Bureţi pe păreţi,
Tot *nevoi* (2) s'aveţi;
Tot d'ele *mărunte* (3)
De aci pân la punte!

(Băiţa cott. Huniad.)

XXXVIII. Urarea „bizărăilor".
(Variantă.)

Bună dimineaţa, neaţa lui
[Ajun!
Că-i mai bună a lui Crăciun,
Şi a lui Domnul cel mai bun!
Miei, miei cu purcei!
Fuge baba după ei.
Alune,
Că-s mai bune!

(1) *Pizără* se numeşte o vergeà, ca *sorcova*, cu care umblă copiii la colindat în Ajunul şi în dimineaţa Crăciunului; de aici se numesc ei *pizărăi* (Abrud, Băiţa, Haţeg); pe la Clopotiva (ţ. Haţeg) se numesc *piţărăi;* pe alocurea şi *bizărăi*. La intrare în curte strigă:

(2) = *epilepsie*.

(3) = *nevoi rele*.

Nuci,
Că-s mai dulci;
Colăcuți
De cei molcuți!

Gazda căsei le împarte alune, nuci, colaci, prune uscate, mere, pere ş. a.

Bizărăii mulțumesc, zicând:
Câte şindrile la gazda pe casă,
Atâța galbini la găzda pe masă!

Comunic, *Silv. Bichicean*, st.

XXXIX Descântul colacului la turcă (1).

(Urare cu turca.)

Vătavul colindătorilor cu
turca strigà vesel:
Hei, ho, ha, ho! Stați,
Stați, frați, şi-ascultați,
Vedeà-v'aş umflați
De coaste şi de cârnați
Şi de *coceni* (2) dege-
[rați,
Că de cocoş fript
Ochii v'o sărit;
De pită cu sare
....gura, ce vă are!..
Vara s'o desprimăvărat,
Văile s'o desghețat,
Cumu-i mai bine de-arat.
Apoi: Mânați băieți!
Turcașii (în cor): Hei, ho,
[ha, ho!
Se luară jupânul gazda şi
[se duseră
In câmpul Ierusalimului la
[arat
Şi arară, cât arară,
Zi de vară pănă 'n sară.
Când erà la mijlocul *pă-*
[*mântului* (3),
Se rupse fierul plugului.
Mânați măi, etc. c. m. s.
Se uitară jupânu gazdă
[înapoi
Şi socotiră că destulă arătură
[făcură.
Şi 'ncepură cu mâna dreaptă
Grâu roşu a răvărsà,
Cu gura pe Dumnezeu rugà!
Mânați măi!.. c. m. s.
Dă, Doamne, ploaie şi soare,
Să crească grâul mare:
Paiul ca trestia;
Spicul, ca vrabia;
Grăunțul, ca mazerea!
Mânați măi! c. m. s.
La luna, la săptămâna,
La anul, la jumătate
Se luară jupânu gazdă,
Se duseră şi-l cătară grâul
Şi-l găsiră 'n pârgă de copt,
Se luără jupânu gazdă

(1) Țăranii noştri numesc *descântec* orice *versuri recitate* nu cântate. Prin Şerbeni (*Gurghiu*), de unde am această urare, se zice şi *huratul* la turcă.
(2) = cocean de varză.
(3) = locului ce-l arà.

Se duseră în târgul Ierusa-
[limului
Să cumpere fier şi oţele,
Să facă nişte cârligăţele,
Cari să taie bine grâu cu ele.
Dară *surdinì* (1) şi neşte
[nepoţele,
Cari tăie bine cu ele (cu
[cârligăţelele).
Se duseră jupânu gazdă şi
[le puseră
La capu pământului(locului),
La jeliţa vântului.
Una cu mâna dreaptă tăià,
Alta cu stânga polog făceà.
Drâstea, *râştea* (2), drâştea,
râştea,
Din marunchiu în mărunchiu,
Din mărunchi în snop,
Din snop în claie,
Din claie 'n car,
Din car în stog,
Din stog în arie!
Mânaţi măi! c. m. s.
Dar avù jupânu gazdă şi
[12 iepe-hoţoiepe
Cu potcoavele de-argint,
Cari bat bine la pământ:
Una cu potcoavele 'mblătià,
Alta cu nările vânturà
Şi-alta cu urechile'n sac băgà,
Pe cară-l încărcà.
Mânaţi măi!.. c. m. s.
Dar mai are jupânu gazdă
Şi doi boi mocăneşti,
Cu cari duce la moară la
[Ibăneşti,
Boii rândăşei,
In trup numai ca ei,
In coarne de 25 de lei,
De se miră toţi de ei,
Că-s chiar ca nişte smei!
Mânaţi măi!.. c. m. s.
Se duseră la moară,
Dar c... a de moară
Văzând atâta povoară,
Auzând carăle scârţâind,
Birişii mânând,
Tare s'a spăimântat
Şi de frică mare
Puse coada pe spinare
Şi-o luà pe *scoc* (3) la vale.
Dar morariul, meşter mare,
Ştiind rândul, de când pă-
mântul,
Şi-o apucă de *piscoae* (4),
Moara de loc se mai moaie,
O luà de *dârdoc* (5)
Şi-o ţipà iar la loc.
Pusé o piatră peste cealaltă
Şi scoasă o tărâţă lată,
De când foametea băgată.
Da nu-curà făriná cum se cură,
Că curà aur şi mărgăritariu

(1) = scoase la lucru.
(2) Onomatopee imitând sunetul secerilor.
(3) = *canal*.
(4) *Piscoiu* = *mic canal* la moară, pe care curge făina în albie.
(5) L. d. *dârlog*.

In curţile dumnii-voastre,
[boieri mari.
Mânaţi măi !.. c. m. s.
Dar jupâneasa găzdoaie
Auzind carăle scârţăind,
Birişii mânând,
Cu fărina venind,
Dimineaţa se sculà,
Mânuri albe sufulcà (1)
Şi apucà o sită rară
De năgară
Şi una deasă
De mătasă,
Şi tot face ciuru-buru, ciuru-
buru,
Ca toţi *turcaşii* (2) să pupe
[fruntea.
Mânaţi măi ! c. m. s.
Făcù o covată de fărină
Şi se băgă 'n aluat până
['n unghii,
Cu neşte mâni soponite,
Ca neşte tânjeli pârlite,
Ca neşte leuci cârnite,
Să facă un colac de grâu
[frumos
Ca faţa lui Hiristos,
Unul de grâu de vară
Să ni-l dèe nouă, la turcaşi
[afară,
Mânaţi măi !.. c. m. s.
Daţi-ne, ce ni-ţi da,
Ce vi-ţi îndurà,
Că ştiu că nu ni-ţi da:
Marea
Cu sarea;
Nici nu ni-ţi da
Ca părinţii Dumnii-voastre:
Mâţe potcovite,
Gâşte 'mbrobodite,
Vaci cu viţei,
Scroafe cu purcei.
Mânaţi măi !.. c. m. s.
Ne dăruiră jupânu gazdă
C'un colac de grâu frumos,
Ca faţa lui Hiristos;
Dar nouă nu ni se pare că-i
[colac,
Ne pare că-i stogul cu totul.
Cu adevărat, că de-ar fi
[stogul cu totul,
Cu paiele ne-ar împiedecà,
Cu plevele toate
Ochii ni i-am scoate.
Mânaţi măi ! c. m. s.
Ne dăruiră jupânu gazdă
Şi c'un *cioldoman* (3) de
[porc;
Dar nouă nu ne pare că-i
[cioldoman de porc;
Ne pare că-i porcul cu totul,
Cu adevărat, că de-ar fi
[porcul cu totul,
Cu nasul ne-ar râmà,
Cu picioarele ne-ar călcà,

---

(1) O variantă zice:
Cu neşte *mâni soponite* (albe)
Ca neşte tânjeli pârlite.
(şi acele-s albe).
(2) = colindătorii cu turca.
(3) = *şold* mare.

Cu coada 'n ceriu ne-ar [ridicà,
Numa pe mini și pe gazda [ba!
Și așà, Mârgociu,
Nu mai pociu,
Mârzac (1)
Na și-l bagă 'n sac!
Opriți feciori!
Ha, ho, ho, ho, ho, ho!

Ibănești (Gurghiu).

Comunic. *D. Fărcaș*, student.

---

(1) = căpetenie la Tătari. Nume dat în glumă celui ce poartă sacul cu colaci după colindătorii cu turca. O tristă reminiscență de jaful Tătarilor.

GLOSAR

de cuvinte arhaice şi provincialisme.
Nr. roman. indică colinda, cel arabic rândul, *B.* indică colindele sociale, *U.* urările.

A.

abă = abà, pănură albă mai fină, U. XIII, 21.

aburez, «vântul a aburat» — a tras o boare.

adălior, «doi meri adăliori». Să fie din *alior*, *d'alior, adălior*? Explicare n'am aflat.

afloà-ră, aflà, pronunţă istro-rom., obişnuită sporadic şi prin Munţii apuseni, B. LX, 3.

agest, pl. agesturi, ce aduce apa, râul, când vine mare. Din lat. aggero, gessi, *gestum*, aduc, B. LXXXII, 6.

alduì, maghiarism foarte comun, mai ales prin Ţara Haţegului, = binecuvântà.

alghioare, = albioare, cu ghi = bi, B. XXXIII, 6.

aglicei, *anglicei*, diminut din *anglică* l. d. *aglică*, floarea: *primula veris*, B. XCII, 54. B. CI, 8: «câţi-s d *'aglicei*».

anglie, se zice mai mult despre haine frumoase de materie din Anglia, — aici despre odaie: «chilie de anglie»=frumoasă.

aninos, l. d. a-*miros* = miros, pronunţă dela Ghiriş-rom., CXIII, 8.

arginţene, *„sprâncene—"*, B. XLIV, 4-5, ca argintul [?].

arjun, pronunţă locală. Şopfalău, Târnava-mică, A. V. 1. = ajun.

asprilişori, diminut. din *aspri*, bani, mică monetă de argint, U. XV, 8.

B.

băièrel, diminut d. *baier*, legătoare legătură, colan: *„băierel de bani"*, B. XIV, 13.

bănèş, = băieş, care lucră în baie, B. 35 fine.

bănat, întristare, magh. bánat, B. III, 37.

bărdaş, dulgher, maiestru care lucră cu barda; deci: a *bărduì* a ciopli cu barda, LI, 26.

bâţ, băţ, B. XXXV, 33.

batăr, magh., şi dacă, LXXV, 24.

beli, à—, a tăià, d. e. oi, boi, porci ş. a., se aude şi în uzul familiar, LVIII, 12.

beteag, maghiarism tare răspândit în părţile ardelene, = bolnav, B. LXXXII, 19.

birău, magh. biró, primar, jude în comună, CXVI, 23; —*de curte*=epistat de moşie domnească (boierească) CX, 18, CXIV, 22.

bizărăi, v. pizără, pizărăi şi piţărăi.

blen, (cu sufixa *en*=*em*, cum conjugă Istro-Românii zicând d. e. put*en*=

putem) — l. d. blem (Criş) mergem, aidem, vino, B. XII, 12.

bomboană, cu reduplicaţiune din boană, boabă, XLVIII, 51.

bogat, în uzul vulgar (pe Someş, etc.) se aude: *bogăt*, mult, destul, B. LXVI, 46.

boiţi, bouleni, B. LXXXIV, 28.

boj, «— *ul albinelor*», onomatop. CX, 4. = svonul.

bolund, magh. bolond, nebun, simplu, prost, se aude şi în uzul vulgar, passim, B. LIX, 18.

bomborèle din *boambă* l. d. boană s'a diminutivat=mici boane, grăunţe, LIII, 35.

bondiţă, bundiţă, cojocel, XXV «Mulţămită», 5.

borì, a—, a trage boare, vânt uşor, adie, CXXIII, 8 de aici: *borit* vânt, B. XXVI, 4.

brud, pod; *brudar*, podar cu «pod umblător».

brunj, bruş, boţ, un codru de caş, de pâne, etc., CIII, 24. Cuvântul stricat din *bulz*, cum îl găsim în col. B. CIV, 10; CV, 11.

buciumaş, butucaş, în glumă l. d. viţă de vie, care se zice şi *bucium*, ploscuţă, Ur. X XXII.

bulz, v. m. s., *B., XXIII*, 16.

bumnesc, bumneşte, bufneşte, izbeşte, loveşte, onomatopee, CXLI, 4.

C.

cafton l. d caftan, B. LXXXIII, 13.

calafir, calonfir; în graiul viu numai calapăr, B. IX, 13.

calapăr, în graiul, viu numai aşà, calonfir, B. XVII, 37.

cănac, canaf, ciucure, B. LXXXII, 16.

căst, pronunţă vulgară foarte răspândită l. d. căzut, B. XCVI, 31.

câştigà, a—, a griji, «livezi câştigate»=grijite, B. XCII, 41. Cuvântul este în uz general în Munţii apuseni.

câtelin, în graiul viu: câtinel (Târnave)=încet, XXX, 23; XXXI, 23.

ceată, «bată vântul, fie-şi *ceată*» = vreme liniştită, linişte, cfr. în-cet,-ă, XLIX, 19 v. şi mai jos: *cet*.

cecàie, vită—, cu coarnele plecate sau întoarse în afară, U. IV, 10, şi în uzul vulg. passim.

ceruţă, diminut. din ceară, l. d. *fiară*, fiară mică, fieruţă, B. XII, 1. — pronunţă destul de frecventă în Ardeal, *ce=fe*.

ceşesc, «ceşeşte»=tiveşte, B. LXXXII, 24.

cet, adj. şi *adv.*=lin, în-cet, CXLIX, 18; *subst.* linişte: «Bată vântul, fie *cet*», XL, 17.

chichì, pron. vulg.. l. d. chitì, împodobì, B. XXXV, 27.

chichìe, l. d. tichie, se pronunţă şi: *cicìe* (v. col. «Măr şi păr», XXXV, 17, din Filpişul mic.

chindisì, brodà; în uz general, B. XLVII, 13.

chiveriţă diminut. d. chivără, şapcă, B. XXII, 9.

cioco-boco onomatopee şi joc de cuvinte imitând sunetul îmblăciilor, cum e şi „*ciuru-buru*“ imitând sunetul cernutului cu ciurul, U. XXV, 25–26.

cioldoman, pronunţă locală,=şoldoman, şold, coapsă mare de porc, U. XXXIX, 143.

ciricuş vorbă pocită în glumă din latin. *clericus*, pronunţată pe ungurie *clericuş*: de aici: *ciricuş*, teolog, cleric, U. XII, 4.

ciudă, vechiu slavonism în înţelesul de minune, B. XX, 13.

ciugărel magh. sugár, sudar=subţirel, B. XIV, 11.

clăpteşte l. d. clăteşte, clătină, mişcă lin, XIV, 16.

clengi pl. din *cleangă*, creangă, C. 11.

cloambă, pl. cloambe, se zice şi

cleoambă (Blaj) = creangă, — passim, XXXIX, 6.

cociș, vizitiu, magh., în uzul general, B. V, 15.

colcèriu, scurtat din *colăcér*, care poartă sacul cu colaci, U. XXXV, 146.

colindă, colacul, covrigul, ce se dă colindătorilor drept răsplată pentru colindat, LIII, 25.

colindrà, *a* —, a colindà, găsim numai odată în col. B. c. 26. «floare cu trei răzișoare» din Tilișca (Sibiiu).

comând, comândare, pomană, U. XXI, 34.

comelci, servitori, slugi, B. LXXXI, 9, 10.

concinirea, sfârșitul, capetul, nimicirea, CI. 24.

contenì, *a* — «Că eu bine am *contenit*, Ca albina 'ntr'un *oprit*». Vorbele *contenit* și *oprit* sunt substantive sinonime: pășunatul oprit până crește bine iarba; deci înțelesul este: am avut bine, *mi-a fost bine*, ca albinei care are flori destule într'un oprit s. contenit, CVIII, 15—16.

corăbèle, mici corăbii, corăbioare, CXXXVI, 11.

cornurèle, *mănunchi de* —, din lemn de corn, U. XXXV, 52.

coroboale, pocit din *corăbèle*, corăbioare (v. m. s.), mici corăbii, CXXXV, 43.

crâncì, *a se* —, a se scâncì, a plânge suspinând, LII, 11.

credință, și în graiul viu pretutindeni, = credit, U. XXXI, 2. «pe așteptare» cum se mai zice.

creștinesc, l. d. încreștinez, CXXXVII, 29.

cruce, steag (cu cruce în evul mediu și mai încoace), comandă, U. X, 7.

crucerèi, diminut. din *cruceriu*, creițar = mică monetă de aramă în valoare de 2 fileri.

cuiu, la scările cele simple = fuștel, CXLV, 4.

cumună, pron. popor. l. d. comună[?], B. XLVIII, 13.

curà, imprf. din forma poporală: a *cùră*, a curge, B. XCIV, 37. B. XCVIII, 10. în înțeles de a picà.

curеà, imprf. verbului a cùre, a alergà, a fugì, prf. *cursei*, *curse*, P. LX, 8.

curuiesc cu epenteză, l. d. croesc, CLIII, 13; CLIV, 15..

custà, a —, a trăì, a existà, a fi.

cuvântà, l. d. binecuvântà: «Dumnezeu l-a cuvântat», LXXVII, 18.

cuvântător, «Fii mai iertător și cuvântător» = grațios de a da cuvânt, B. VIII, 29.

D.

da, *a — după cinevà*, a măritâ, B. LXIX, 11.

dalior, poate că: *d'alior*, aurel [?], *măr* —, LXIX. v. și — *adălior* [?]

dârdoc, dârlog, U. XXXIX, 88.

de a) ca conjuncțiune finală = ca, col. sf. Simicoară, CXXXV, 2. B. XIV, 4. (b) ca prepozițiune = dela: «C'am auzit de tata. «Că pe noi, soro, ne-a da!», B. LXIX, 10.

descântec, rostirea (nu cântarea) versurilor, versuri rostite: «Descântecul colacului», U. XXXIX.

diecèl, diminut. din *diac*, cantor la biserică, XCV, 5, 7.

d'oblicì, *d'obricì*, a oblicì, a băgà de samă, a vedeà, aflà, v. col. Negri-și vânători, B. XIII, 6; B. XIV, 6.

drâștea-râștea, onomatop., care imitează sunetul secerii, U. XXXIX, 51.

dripuì, dripì, strivì, călcà, U. XXX, 16.

dujănel, *dușalnic* și *dușinic*, arh. *urșinic*, purpură, catifeà; *d'urșinic*, VI, 5; IX, 10.

dulàchie, mantà, dulamă, *cornul -ii,* cornul mantalei, B. LV, 31.
durdu, -ì cerului, durduitul, tunetul, LXXXIII, 40.

F.

făcutul, făptură, talie, stătură, B. XXVI, 40.
făgădărița, câ rcimăriță, birtășiță, CXIV, 31.
făr', l. d. fără; se folosește și în graiul vulgar (passim) în înțelesul de *numai,* LVI, 16 (col. din Șpring).
fătătoare, mieoare—, ca un particip futur dela a fătà = cari au să fete, B. XXXVII, 12.
feciorită, mică fecioară, copiliță, — așà zic Românii istrieni: *feciorit,-ă,* copil, copiliță, XXXIII, 9.
fele, magh., 1/2 cupă; uz general la noi.
felegioară, diminut. d. feregeà.
felderă și *ferdelă,* B. VI, 5.
ferdălă, XVI, 18. germanism în graiul viu până astăzi, veche măsură de capacitate pentru solide, cam 25 L., baniță, B. LXXIII, 16; U. XXI.
ferecà, a—, a felicità, fericì, ca în Tetravang. lui Coresi. De aici: *ferecan, fericà, ferecat,* CXXIII, 2; CXXV, 1—2; B, LX, 60.
fericu, aceeaș, B. LXXXV.
ferìcean, fericiat, = ferice, fericit, B. XVII, 1, 3. fericit, C. LXXXV.
feredeu, magh., baie, local de băi, de scalde, CL. 5, B. LXXVIII, 24.
ferie, vadră, B. LXXIII, 19.
fesnec,—ic, luminar (și în uzul vulgar, passim), sfeșnic, CXLIX, 5.
fiastră, mieoară —, de doi ani, B. CI, 20.
icut, fiuț, se pronunță pe alocurea și *cicuț,* LXVII, LXVIII.
flăcăi, metateză din făclii, V, 6; CX, 6; XXVIII, 21.
flluereà, diminut. d. *flueră,* B. CV, 3., CII: fluerǎ; pe la Săcădate se aude: floierǎ (Oct. Sumea, st.).
forfotește, oala—, fierbe cu clocot, U. XIV, 19.
frâie, pl. din *frâu,* B. LXXVIII. 7.
frângară, l. d. frânseră, B. II, 15.
fuștei, constelațiunea care seamănă cu fușteii dela răsboiu, constă din două linii paralele din câte trei stele, B. LXIV, 31. B. LXVI, 20.

G.

gaiu, cocoș—, negru, XXIX. 8, B. C. 1.
gat, dau gata, răpun, XCI, 1.
gătează, a gătà, gătește, LXII, 9.
gazda, stăpânul căsei,— este în uz general.
găzdàc, magh., avut, bogat; de aici a *găzdàcì, a se—,* a se îmbogăți; toate sunt în uzul general, col. CXI, 9.
gers, pronunță locală l. d. vers = glas, d. e. pe la Ghirișul rom., CXIII, 39.
gestre, B. VII, 5: «Toate vârfurile
«Și toate *gestrele»*
n'am putut aflà însemnarea.
gheluesc, magh., dau la rândeà, CLV, 10.
ghioabă, se zice și *dioabă,* șteand, putină, B. X, 16.
gioldan, giulgiu, B. LXXXII, 41.
godinat, purcel, godăcel, godac, U. XIX, 18; se pronunță și *goghinac,* XXX, 43.
gomonì, a petrece vorbind, a povestì, șoptì, B. LXXI, 15. B. LXXVIII, 13.
gorgonì, «Toți cerbii-mi vinià,
«Toți mi-l *gorgonià* = fugià de el, B. VII, 10.
grăita, graiul, LXXIX, 19.
grămădit și *grămădic,* stâlcită din grămătic.
Grangurel, l. d. gangurel, diminut.

din gangur, nume de cal, în col. «Trei frați».
grăunț, se zice și grăunță (fem.), grăunte, B. LXXVI, 13.
groșiță, veche monetă mică de aramă, ca la 4 fileri, U. XVIII, 25.
grumură, încărcà, îngrămădì, LXXXV, 19; cfr. lat. grumus, ital. grumo, groma.

H.

halcă, sgomot, gălăgie. In graiul viu se aude *holcă*, cum este și într'o colindă din Agriștеu (Târn. mică) «mare-i *holcă* și adunare», CXXIL, 2.
harcu, arc, de aici *harcaș mare*, LXIV, 8; arcaș m., LXIX, 11.
hegheș, magh., cu coarne ascuțite, U. IV, 9.
hinteu, magh., calească, butcă, B. XXXV, 27.
hobonì, a se legănà, a se clătì, XLI, 5.
hurat, urat, prin Șerbeni (Gurghiu, U. XXXIX, nota.
husoș, vechiu ban de argint, sfanț, B. XXX, 35.

I.

iedere, iederă, B. V, 13.
iesclie, iesle, se pronunță mai mult *iescle*, (Târnăvi) XLIII, 4; v. și *V*, 4: «iesclele».
iișori, «Cum răsaru-și doi *iișori*», B. XLIII, 3 (?).
îmbubit, *-ă*, împupită, îmbobocită, B. V, 13.
împănà, umpleà, CXLVIII, 6.
împoivanà, *a—*, acoperì cu țoale.
inășel, fecior în casă, servitor, B. III, 12.
închepeà, provincialism, încăpeà, U. XIV, 14.
închinăciune, rugăciune, CXI, 30.
îndoblicì, v. doblicì, oblicì.
îngă, *dingă*: «dingă el» B. LXVI, 11. = lângă, de lângă; «P'ingă», U. XXXIII, 1, l. d. pe lângă.
învârstă, împletește, face «vrâstă» (buchet), ori cunună de flori, B, XLIII, 10.
ismă, *—creață*, planta: Mentha crispa, B. XCVI, 15.
ispitì, întrebà, B. CX, 12.
itros, *itru*, din slav. *utro*, dimineața, deci slujba mânecatului în biserică, «Utrenia», CLIII, 20.

J.

jebruică, mică zăbreà, B. XX, 9.
jig, pronunță locală j=v. vig, magh. vég=val, XVIII, 22.
jilț, jeț; *jinț*, pl.—uri; *jiț*, pl.—uri, germ., jeț, CXXXVIII, 10.
jotat, frumos, B. LXXXIV, 20.
judecii, «la capetul *judecii*, C'acolo și noi vom fi», XLIV, 29; presupune Nominativ. *judecă*, județ, judecată.
juhăt, onomatop., vuit, vuiet, XXVII, 16.
junelaș, dublu diminut. din june, B. XX, 29.
jur de jur, jur împrejur, B. LXXXVII, 1.
jurat mare, ajutorul de primar, — e în uz general, CXV, 6.

L.

lăcrăzău, magh. lakmározó, local unde se oaspătă, B. LXXVIII, 23.
lăcuì, «lăcuiți» = trăiți bine, B. I, 13. (magh. jól lakni).
laț, pl.*—ă*, loloț, smoc, floc, B. CI, 24.
lăut, spălat, B. LXXXI, 8; este și în graiul viu, în Munții apuseni, etc.
lebenjoară, diminut. din *lebedă*, B. LXXXIV, 25.
lecovată, probabil: mărmurată, cum este în altă colindă; cevà vorbă străveche (cfr. celt. leuk = leuka, piatră.
lege, judecată, osândă; cfr. expresia

poporană: merg la lege; i-a făcut legea ș. a., B. CVI, 7.
legumă, pl. — e, gozuri prin grâu, buruieni, U. XXXV, 80.
legumei, stâlcitură a vorbei neînțelese: egumeni, B. LXXVII, 8.
leș, magh., pândă, LXIV, 14.
libicioară, dimin. din lebedă, lebejoară, LXV, 10.
lincet [?]. Să nu fie o compozițiune din *lin* și *cet;* (încet), cari ambele înseamnă aceeaș; deci lin? B. XLIII, 15.
lucefère, pl. din luceafăr, B. LXXVII, 20; tot așà: *luceferel*. pl. luluceffer*èle*; *luceferui*, diminut. din luceafăr, la pl., XXXI, 13.
lud, simplu, prostuț, CVI, 22.
luntrà, a —, «*luntrăm*», întrăm în lăuntru; contras din lăuntrăm, CXXXV, 2.
lună de inel, se numește piatra (scumpă) ce este în inel, B. CVII, 5; CVIII, 4, *lume*.

M.

măcioace, pl. din macioacă (?), măciucă, M. XXVIII, 7.
măji, pl. din majă, veche măsură de pond (= 50 Kl, 100» fonți.»), B. LXXXII, 40.
mălin și *melin*, planta: liliacul, LXIII.
mărgăreț,—ă, ismă a = isma creață, Mentha crispa. b=ca mărgăritarul: «Cu lânuța creață, Creață *măr-gàreață*.»
mărieș, vechiu ban unguresc.
mârzac, tătar, cel ce poartă sacul cu colaci după colindatorii cu turca, U. XXXIX.
mas, din arhaic, *mânère, am* —, am poposit, LXXII, 68.
masă, față de masă, măsăriță, B. XIII, 17.
mâțâșorul, răchita, salcia, B. LXIX, 19.
mătușel, în glumă: sacul în care colindători adună colacii ș. c. l; sacu-i mărișor, încăpător, de aceea pe cum la o sticlă mare îi zic în glumă *mătușă*, așà-i zic și la sacul cel mare, U. XIV, 14.
meșce, mestecă, amestecă, B. I, 10.
meană, l. d. mană, roadă, CXLVI, 43.
mine, ca și *cine*, la Acuzativ fără prepoziția *pe*, CXIII, 7.
mohorîcel, cam mohorît, CXXXIX, 8.
molotru, melilothus, chimin, B. LIX, 6.
mulțămì, a —, în înțelesul de a salutà s. de a răspunde la o salutare, U. XXII, 10, 12 și XXIII, titlul: «mulțămită (= răspuns) la o închinare».

N.

na, ține, primește, B. LXXIX, 42.
nădăiesc, mă —, înțeleg, pricep, B. LIX, 20.
năframe, pl. dela năframă, care în uzul vulgar face pluralul: năfrămi, maramă, B. XXVIII, 9.
născutul, arh. (la Coresi), nașterea, VII: Sara născutului = nașterii.
năvodași și năvodari, pescuitori cu năvodul, CIV—CVI.
nedèe, sărbare, petrecere de vară cu joc, obișnuită în țara Hațegului, și pe Jiu, XXVI, 33.
nepomenit, nedeșteptat, netrezit din somn, B. LVIII, 18.
nesocotit, „*miile*“ —, necalculate. Urarea din Cetea (Teiuș).
nevoie, este și în uzul general, epilepsie, U. XXXVIII. «Tot *nevoi* d'èle (=de cele) *mărunte*», =rele.
nici, 2 silabe: *ni-ci*, B. LX, 42.
nimerì, a — , a sosì pe neașteptate și ca din întâmplare. Așà și în uzul vulgar, B. XCI, 1.

O.

o, ori, B. LX, 14, 15.
ocăruț, diminut. d. *oacăr*, cu pete negre pe bot, încolo tot alb, LXXII, 41.

olată, pl.—*e* şi *olaturi*; în uzul vulgar se aude şi *olete* (V. al meu Glosar de cuvinte dial. sub voc.), vorbă învechită. O găsim şi în Cronica lui Şincai, passim,—edificiile din jurul casei, XXXII, 10.
omenì, în înţelesul de a cinstì, ospătà, este în uz general; în înţelelesul de: *s'a făcut om*, în U. VI, 12.
or, «La noi şi-*or* venit»=*au* venit», B. XVII, 20.
oştiei, Genitivul de formă arhaică dela *oaste*, XCV, 10.

P.

paloşă, paloş, B. LXXXI, 24.
păluţă, pl. păluţi, palat, CIX, 2.
păstură, este în uz şi în graiul viu de pe Târnava mică, în înţelesul de: merindare în col.=măsăriţă, faţă de masă. Pe alocuria *păstură* se numeşte crătinţa
pătac, veche monetă ung. de aramă ca la 7 cr.=14 fileri.
păzesc, *mă*—, grăbesc, este şi în uzul vulgar (Gherla).
pe, pentru, X. Observ, B. LXXVII, 40.
pècine, în uzul vulgar la ţară; *pecie*, XX, 17; U. XIX, 18; M.XXXIV, 11; pe la Haţeg şi pe Jiu: *pecine*, U. XXX, titlul.
peliţă, trup, CXXXVIII, 53. Cfr. şi zicerea: «drac *împeliţat*» = întrupat.
pene, pl. din *peană*, buchet, flori în pălărie, şi în uzul vulgar, B. XXII, 5.
petrec, *se* —, trec. Cfr. zicerea «toate trec şi se petrec», B. XXXVIII, 6.
picà, *au picat* = au nimerit, sosit pe neaşteptate, B. XLIX, 21.
piscoiu, mic canal la moară, U. XXXIX.
piţărăi, *pizărăi*, copiii cari în ajunul Crăciunului colindă, urează cu «pizăra» s. sorcova, U. XXXVIII, XXXVIII.

plăhit, plăvan, B. LXVII, 23.
plată, folos, dobândă, U. XXX, 18.
pociunchi, pronunţă locală în Şonfalău (Târnava mică) l. d. pociumbi, stâlpişori; remarcăm *chi* = *ghi* = *bi*; V, 6. «Sara de arjun».
pogăniciu, a) pogoniciu, servitor mic care mână boii prinşi în jug. B. LXXXVII, 14; b) ca adjectiv: avan, neastâmpărat, l. d. pogani, B. IV, 3.
poiată, grajd, staul, XXV, 10. U. XI, 6; e în uz general la Românii ardeleni.
pòine, «coade» de grâu, gozuri, ce cade sub ciur, CXIII, 30.
poivan, magh. ţol de cai.
polărit, XXX, 10, doară (?) poleit?
polată, XXXI, 8. palat, B. LXXII, 7.
polijit, v. polărit.
pomenì, a —, a deşteptà s. trezì din somn, şi în uzul vulgar, passim, B. LIX, 36.
ponosit, frecat, tocit, uzat; tare uzitat şi în graiul viu.
porţie, dare, CXIII, 12; este şi în uzul vulgar, pe Câmpie.
porumbaşi, porumbei (paseri), B. LXXVIII, 16.
poruncì, a —, a vestì, trimite vorbă; este în uzul vulgar în întreg Ardealul, B. LIV, 12.
poşolog, poşomog, bucată, dărab mare, U. XXXII.
potilat, (pron. po*ch*ilat), magh. patyolat, — învelitoare pe cap la femei, B. VIII, 51.
povoraş, om de rând, iobagiu care poartă poverile (contr. nobil, nemeş) (?), LXXII.
prânzesc, transitiv = îi dau de prânz, este şi în graiul viu, în uz general, XXXVII, 3.
prejur, „*prejur masă*", fără prepoziţ. *de* = în jurul; „*bogăţia prejur casă*", IX, 19.
prourà, «prourând», cu *r* = *l*, = plourà, XXX, 33.

puioare, văl de fachiol, IX, 11.
pulberice, deminut. d. pulbere, praf, CXXXV, 30.
purced, plec, merg, LXXII. «Purces-a, B. XCII, 48.
pustinì, pronunţă dela Haţeg, pustiì, în înţelesul de a pribegì, XL, 19.

R.

rădì, răduì, apocop. din arăduì (magh. ered), a plecà, pornì, CXIII, 1, 15.
rămburat, stricat, *roate —e,* stricate, U. XXVII, 13.
răştoc, germ. Ladstock, lemnul dela gârlă, U. XXXV, 116.
rât, pl. râturi (magh. rét), este general în graiul viu, = luncă, livadă, XXIV, 3.
rău, pl. *răuri,* rele, X. observ.
răvănat, răcănat, rămuros, crăcănos, B. XC, 8.
răzà, a—, a revărsà raze, a radià, I, 13, «răzeşte».
roajbă, despre unelte rele: rău, hodorogit, învechit, de nimic, U. XVIII, 25.
romăniţă, muşăţel, în uzul general, B. XVII, 35.
ronţănì, a roade cu sgomot, a ronţăì, XXXIX, 29.
rugă, în înţelesul de local: loc de rugăciuni, capelă, orator, B. LXXVII, 5.
rumegul, rumegatul, XXVII, 25.
rumegior, rumenior, cam rumen, XXXV, 6.
rup, „rupse a grăì"=prinse, începù, CXLI, 17.
ruminică, probabil romoniţă, B. VII, 27.

S. Ş.

săbău, magh., croitor; de aici: *săbuesc,* croesc; substantivul *săbău* e frecvent în graiul poporan, verbul însă nu-i în uz, XVIII, 24.
sbier, B. CIII, 9. sbiere şi *sbierat,* cum găsim în LXVII, 11. şi în graiul viu, passim.
şăi, pl. din *şea,* B. LXXVIII, 7.
săluì, a=, a trage în gazdă, XXV, 4.
sbonul, svonul, CXLVIII, 10.
scăpătat, apusul, vestul, B. LXXII, 14.
scoc, canal, U. XXXIX, 83.
scris, ca —, frumos ca scris, ca pictat, este şi în graiul viu, CVIII, în adaus.
sdranţă, treanţa, — este în uzul vulgar general, B. X, 23.
sdronţănì, onomatop., ronţăì, XLIII, 6.
şezău, jeţ, «jilţ», CXLI, 41.
sfărtariu, 1/4 dintr'un întreg, 1/4 cupă, XLVIII, 51.
sfercuşă, dimin. din sfârc, B. LXXXI, 24.
sgăcinà, a sgâţăì, scuturà, CXXVIII, 15.
sghiciulà, sbiciulà, a sbicì, — despre vânt, BCX, 5.
Simicoară, «*Sfânta* —», Sfântul Nicoară, S. Niculae, CXXXV.
şinor, gaitan, U. XIII, 17.
slujì, a — a face slujba sfântă (liturghia) în biserică, în uzul general, CXL, 26.
socăciţă, magh., bucătăresă, B. LXVI, 19.
şoldu-boldu, joc de cuvinte, cuvinte gemene, (coapsă) mare, U. III, 12.
şolovată, piatră (?), potecă: mărmurată, din magh. sala = turmalină, piatră cu fier, LXXV.
somnà, a — somn, a durmì, a trage un somn, BXCV, 7. B. XCIX, 1; «nu somnaţi»=nu durmiţi.
stâlpurile, stâlpările, ramuri, B. XLII, 15.
stânjin, floarea: Iris germanica, B. XLIX.
stăpâneasă, XVII, 17. = stăpână, doamnă.
stat, stătură, B. XXXIX, 4.

stavă, erghelie; e în uz general, B. XXVI, 26.

știblă, ștebla, cotor, mânunchiu, B. IX, 14.

storcuț, B. LXXVII, 30: «Că sunt doi *storcuți* din ceru. Și cu doi fiuți de ai loru»; n'am putut aflà însemnarea; doară germ. *Storch*, barză (?).

strâmb, în înțelesul de *fals*, este în uz general la popor: «o jurat strâmb», CXIV, 33.

străpșor prin metateză și rotacizarea lui *l* din stâlpșor, crenguță, XXXI, 33.

strătior, probabil din: tretior (= de trei ani).

stretior, B. LXXXIV, 30; B. XIII, 10.

stropșor, diminut. d. strop, = puțintel; dar mai probabil că o vrut să zică *străpșor*, (v. mai sus — crenguță, XXX, 31.

su, l. d. *so*, (ca Sicilianii) din *său*, pronume poses.

sucna, B. XXXI, 18, *sumnă*,— în uzul vulg. gener. *sugnă*, fustă.

șulbuc, *un mare de pește*, grămadă. Este și în graiul viu pe la Brad și jur. Comuni cat prin Virg. Perian, st., B. CV, 13.

suman, țundră, ghebă,—des în graiul viu, B. XV, 13.

supărat, trist, întristat, CX.

surdinì, a scoate la lucru, U. XXXIX.

șuriep, «*iepe —e*» sirepe, iuți, aprigi, U. XXXV, 83.

șuștaç, veche monetă de aramă, c. 4 fil. U. XII, 4.

suvols, coarne în aur *suvoalse*, răsfrânte, B. CI, 23.

T. Ț.

tăier, pl. — e, farfurie, B. XV, 29.

taiu, «*o taie*» = iea fuga, taie fuga, B. XVIII, 13.

Țariglat, l. d. Țarigrad, Constantinopol

tărnaț, magh., pridvor, balcon, XXXV, 29.

țifră, chitit, împodobiț, B. III, 10; B. XXXVIII, 14

țifraș, mândru, țanțoș, B. XXXIV, 17.

tind, simplul verbului intind, XII, 20. «Tinse cerul».

țip, pron. *țâp*, provincialism general în Ardeal, = arunc, BXXVII; B. LVII, 35.

țipău, (pron. *țâpău*), magh., pânișoară, CXXXV, 47.

tivără, pron. loc. *chivără* șapcă, B. V, 18.

toiag, lumină de ceară galbenă în mâna mortului, s. pentru morți, CXLV, 5.

toriște, *turiște* și *tuliste*, locul unde se dă de mâncare la oi, XXVII, 22.

Toții, Tăuți, Slovacii, B. VIII, 16.

treabă, că și pe la noi *îi de treabă*» = de trebuință, de folos, U. XIII, 22; cfr. zicerea poporană: «nu-i de treabă», «nu-i de folos.

treștior, cuvânt stricat din *stretior*, iar acesta, probabil, din *tretior*, B. XCIV, 15.

tretior, al treile, B. XCIV, 15.

troapa, trópos (la Alecsandri), comandă, poruncă, semn, cruce, steag, col. CXXV, p. II, cfr. grec. τροπή = întoarcere, U. II.

tuliștea, identic cu toriștea, turistea, cu l=r, XLVI, 10.

tulai, interjecț., exclamare de spaimă, de alarmă, din magh. tolvaj = hoții, XCII, 11.

tun, intru, II, 33; VIII, 19 și în uzul vulgar, foarte comun.

turcaș, colindătorii cu turca, U. XXXIX.

tureacul, — *cismei*, provincialism în întreg Ardealul, cărâmbul cismei, B. LV, 32.

U.

u' = un, u' leu, B. L X. 21.
un', mai ales înaintea dentalei t = unde, se aude şi în graiul viu.
urechiţă,— de strugure, mică aripă de —, XLVIII, 50.
uspăciorii, derivat din oaspeţii, cum se zice şi în graiul vulgar pretutindeni: *ospecioi*, XXXI, 4, şi *uspăcioi*, XXX, 4.
urzesc, decid soartea, fac ursita, pun capăt, sfârşesc, ucid, B. LXXVI, 6. In lexic. Bud. sub voc. aflăm: *ursĕsc*, statuo, constituo, destino, decerno: toate însamnă aproape aceeaş: urzesc.

V.

vântureaşca, lopata de vânturat grâul, U. XXI, 14.
vârşi, l. d. *vârfi*, *vârfuri*, B. LXX, XIV, 32.
vârst, împletesc, învrâst, fac vrâstă (buchet) din flori, fac cunună, B. XLIII, 17.
vârtâpă, CXXV. p. II, (?) conducător (?).
văst, pronunţă poporană aproape generală în Ardeal = văzut, passim.
ververi VIII, 9. poate flacără, *vâlvori* (?).
velì, (?) simplul verbului: *învelì*.
velicì, a—, probabil din slav. velik = mare; deci: a mărì, fericì, XLV, 33.
vidra, o plantă de apă, comunic. Lud. Munteanu, st., Haţeg.
virguş, diminut. din *vig*, acesta e din magh. vég val.

Z.

zăbrăluică, în graiul viu *zăblae*, fetişcană, B. XLIV, 13.
zăpsite, zăsite..
zărnă, o plantă, numire în uzul general, BXV, 13
zăurì a—, a colindà a 2 zi de Crăciun dimineaţa, obiceiu în Ţara Oltului, CLV.
zilì, a—, v. act. trans. a-i da zile multe, U. III, 28.

LITERATURA COLINDELOR

1. *Sulzer*, Dr. Iosef, Geschichte des Transalpinischen Daciens, Wien 1782 (special t. II, 403: turca).
2. *Pann*, Anton, Cântece de stea şi de Vicleim, Bucureşti 1830.
3. *Marienescu*, Dr. Atan. M., Colinde, Pesta 1859.
4. Idem, Saturnalia şi piţărăii, Familia, 1874.
5. Idem, Cultul păgân şi creştin, Bucureşti 1884.
6. *Schuller*, Ioh. Karl, «Kolinda.» Eine Studie über romänische Weihnachtslieder, Hermannstad 1860.
7. Idem, Herodes, Ein deutsches Weihnachtsspiel aus Siebenbürgen. Hermannstadt 1859.
8. *Schmidt*, Wilhelm, Das Jahr und seine Tage, in Meinung und Gebrauche der Rumänen Siebenbürgens, Hermnanstadt 1866.
9. *Theodorescu*, G. Dem., Studii, Românul 1869–1874 (25 Dec. 1869).
10. Idem, Noţiuni despre colindele române, Bucureşti 1879.
11. Idem, Incercări critice asupra unor credinţe, datine şi moravuri, Bucureşti 1874.
12. Idem, Poezii populare, Bucureşti 1885.
13. *Bănçilă*, Petru, Colindele Crăciunului şi ale Paştilor. Sibiiu 1875.
14. *Burada*, T. Teod., O călătorie în Dobrogea, Iaşi 1870.
15. *Mangiunca*, Sim., Călindariu pe 1887, Oraviţa 1881.
16. *Gaster*, M., Literatura populară rom. Bucureşti 1883.
17. *Iarnik-Bârseanu*, Doine şi strigături din Ardeal, Braşov 1895, col. I-V, pag. 418—429.
18. *Bârseanu*, Andreiu, Cincizeci de colinde, Braşov 1890.
19. *Sbiera*, Dr. Ioan, Colinde, Cernăuţi 1888.
20. *Daul*, Teodor, Colinzi şi cântece popor., Arad 1888.
21. *Alexici*, Dr. G., Texte din literatura poporană rom., Budapesta 1899, pag 139—172, note: 286-290.
22. *Ciura*, Alex., Colinde, Orăştie 1908.
23. *Rădulescu-Codin*, C. şi D. Mihalache, Sărbătorile poporului român, Bucureşti 1909.
24. *Vasiliu*, Alex., Câtece, urături şi bocete (pag. 173—189: urături la S. Vasile.)
25. *Păsculescu*, Nic., Literatură populară rom. Bucureşti 1910.
26. *Ollănescu*, C. Dim., Teatrul la Români. P. I. Datini, năravuri, jocuri, petreceri. Bucureşti 1897.
27. *Densuşian*, Aron, Revista critică-liter. 1.
28. *Ducange*, Glossarium mediae et infimae latin. Parisiis 1840-1850.
29. *Czárán* Gyula, în «Ethnographia», 1901. «Aradmegyei kolindálás és turka táncoltatás».
30. *Király* Pàl, ibid., «Bethlehemes játék Radnán», an. 1904.
31. *Moldovan*, G. Dr., Alsófehér vármegye román népe, N. Enyed 1899, pag. 231–239.
32. *Schmidt*, Tibot, «Etnografie : Turca în comitatul Hunedoarei», în «Transilvania», revista Asociaţiunii pentru literatura rom. şi cultura poporului român, Sibiiu 1911, an. XLII, II, pag. 135 — 146, cu 6 ilustraţiuni.

CUPRINSUL

C. Urări.

DIN VIEAȚA POPORULUI ROMÂN:

I. *Hora din Cartal*, de Pompiliu Pârvescu, 1908 . . L. 3.—
II. *Cimiliturile românești*, de T. Pamfile, 1908 . . . » 1.—
III. *Poezii populare din Maramureș*, de Tit Bud, 1908 » 1.—
IV. *Cântece și urături*, de Al. Vasiliu, 1909 . . . . . » 5.—
V. *Din literatura populară*, de N. Păsculescu, 1909 . » 6.—
VI. *Jocuri de copii*, de T. Pamfile, 1909 . . . . . . » 1.—
VII. *Sărbătorile poporului*, de C. Rădulescu-Codin și D. Mihalache, 1910 . . . . » 1.—
VIII. *Industria casnică la Români*, de T. Pamfile. Premiul «Neuschotz» din 1909, 1910 . . . . » 10.—
IX. *Hore și chiuituri din Bucovina*, de S. Fl. Marian, 1911 » 2.—
X. *Legende, tradiții și amintiri istorice*, de C. Rădulescu-Codin, 1910 . . . . » 1,50
XI. *Sărbătorile de vară la Români*, de T. Pamfile, 1911 » 2.—
XII. *Cântece de țară*, adunate de T. Pamfile, 1913 . . . » 4.—
XIII. *Boli și leacuri la oameni, vite și păsări*, după datinile și credințele poporului român adunate din comuna Țepu (Tecuciu) de T. Pamfile, 1911 . » 1.—
XIV. *Cântece poporale românești din Comitatul Bihor* (Ungaria), culese și notate de Béla Bartók, 1913 » 5.—
XV. *Vremuri înțelepte*. Povestiri și legende românești, culese de D. Furtună, 1913 . . . . » 1.—
XVI. *Agricultura la Români*, de T. Pamfile, 1913 . . » 5.—
XVII. *Ingerul Românului*, povești și legende din popor, culese de C. Rădulescu-Codin, 1913 . . . . . » 4.—
XVIII. *Povestea lumii de demult*, după credințele poporului român, de T. Pamfile, 1913 . . . . » 2.—
XIX. *Sărbătorile la Români. Sărbătorile de toamnă și Postul Crăciunului*, de T. Pamfile *(Sub presă)*.
XX. *Sărbătorile la Români*, *Crăciunul*, de T. Pamfile. *(Sub presă)*. . . . .
XXI. *Superstițiile poporului român*, de G. F. Ciaușanu. Premiul Adamachi din 1913. *(Sub presă)*. . .